

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ, ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ
ΜΑΘΗΣΗ

Διπλωματική Εργασία

«Σχεδιασμός και Αξιολόγηση Προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας στον χώρο του
σχολείου με βάση κριτήρια ποιότητας. Ο ρόλος των Συμβούλων Σταδιοδρομίας και των
Δομών Σ.Ε.Π.»

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια: Ζελελίδου Θεώνη-Ευαγγελία (Α.Μ. 202010)

Επόπτης: Γαϊτάνης Δημήτριος

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή:

Γαϊτάνης Δημήτριος

Αργυροπούλου Αικατερίνη

Ασβεστάς Αναστάσιος

Αθήνα, 2024

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω την ειλικρινή ευγνωμοσύνη μου σε όλους όσους με στήριξαν και συνέβαλαν στην ολοκλήρωση αυτής της εργασίας. Ιδιαίτερες ευχαριστίες θα ήθελα να απευθύνω στον επιβλέποντα καθηγητή μου, Δρ. Γαϊτάνη Δημήτρη, για την αμέριστη συμπαράστασή του στην εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας, τις παρατηρήσεις, τις εποικοδομητικές συμβουλές και την υποστηρικτική εποπτεία που με βοήθησαν αποτελεσματικά στη συγγραφή του θεωρητικού μέρους της εργασίας αλλά και στην ολοκλήρωση της έρευνας. Η προθυμία του να μοιραστεί τις γνώσεις και την εμπειρία του υπήρξε ανεκτίμητη.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τη διευθύντρια του Μεταπτυχιακού ΣυΕΠ και ΔΒΜ, καθηγήτρια ΣΕΠ, κ. Αργυροπούλου Κατερίνα και τον καθηγητή κ. Ασβεστά Αναστάσιο για την εμπιστοσύνη τους καθώς και για τις γνώσεις που προσέφεραν. Η συμβολή τους υπήρξε καταλυτική για την ποιοτική βελτίωση αυτής της εργασίας.

Ακόμα, ευχαριστώ την οικογένειά μου και τους φίλους μου για την υποστήριξη και την ενθάρρυνσή τους κατά τη διάρκεια των σπουδών μου. Οι συνεχείς τους παροτρύνσεις και η κατανόησή τους μου έδωσαν δύναμη να συνεχίσω.

Τέλος, ευχαριστώ όλους τους συναδέλφους και συμφοιτητές μου για τη συνεργασία και τη βοήθεια που μου προσέφεραν, καθώς με βοήθησαν να διευρύνω τις γνώσεις μου και να αντιμετωπίσω τις προκλήσεις που συνάντησα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία επικεντρώνεται στη διασφάλιση ποιότητας των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας, τα οποία υλοποιούνται στις σχολικές μονάδες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αναδεικνύοντας τη σημασία της αξιολόγησής τους, μέσω κριτηρίων και δεικτών ποιότητας. Απώτερος σκοπός καθίσταται η υποστήριξη αφενός των μαθητών στη δια βίου διαχείριση της σταδιοδρομίας τους, μέσω του ποιοτικού σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού και, αφετέρου, όλων των συμμετόχων στον σχεδιασμό, την παρακολούθηση και την τεκμηρίωση των αποτελεσμάτων των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας, όπως οι σχεδιαστές πολιτικής στο Υπουργείο Παιδείας, οι Επόπτες Ποιότητας της Εκπαίδευσης, οι Υπεύθυνοι ΣΕΠ, οι Διευθυντές Β/θμιας Εκπαίδευσης, οι Εκπαιδευτικοί, η Τοπική Αυτοδιοίκηση, οι Κοινωνικοί Εταίροι κ.λπ.

Από τη μία, οι εξελίξεις που διατρέχουν τους χώρους της εκπαίδευσης και της αγοράς εργασίας, συμβάλλοντας στη δημιουργία ενός ολοένα και πιο σύνθετου κόσμου και, από την άλλη, οι ευρωπαϊκές πολιτικές που αναδεικνύουν διαρκώς τη σημασία της βελτίωσης υπηρεσιών ΣυΕΠ, εστιάζοντας στην ποιότητα και την ισότιμη πρόσβαση, καθιστούν αναγκαία την διαρκή παρακολούθηση και αξιολόγηση αυτών των υπηρεσιών. Σε αυτό το πλαίσιο οι σύμβουλοι σταδιοδρομίας καλούνται να σχεδιάζουν και να υλοποιούν σε συνεργασία με τους μαθητές, προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας που επιτυγχάνουν μαθησιακά, κοινωνικά και οικονομικά αποτελέσματα, στηρίζοντας την επαγγελματική ανάπτυξη αλλά κυρίως την ευημερία των μαθητών και ολόκληρης της σχολικής κοινότητας.

Με σκοπό, λοιπόν, τη διερεύνηση της αξιοποίησης κριτηρίων ποιότητας κατά τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας, σχεδιάστηκε ένα ερωτηματολόγιο για την αξιολόγηση πέντε κομβικών κατηγοριών κριτηρίων ποιότητας: της επάρκειας των συμβούλων, της παροχής υπηρεσιών, της συμμετοχής των χρηστών, αλλά και της αποτίμησης των αποτελεσμάτων. Οι συγκεκριμένες θεματικές περιοχές αποτελούν τις επίσημες κατηγορίες κριτηρίων αναφοράς της ΣυΕΠ βάσει του εθνικού και του ευρωπαϊκού πλαισίου ποιότητας της ΣυΕΠ.

Στην έρευνα συμμετείχαν 95 εκπαιδευτικοί, 2 σύμβουλοι επαγγελματικού προσανατολισμού και 4 υπεύθυνοι ΣΕΠ (Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού) που εργάζονται σε δημόσια και ιδιωτικά σχολεία (γυμνάσια, λύκεια και μονάδες ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης) και σε Γραφεία Διευθύνσεων ΣΕΠ Β/θμιας Εκπαίδευσης. Μέσα από τα αποτελέσματα προέκυψε ότι τα προγράμματα δεν εφαρμόζονται κατά τρόπο οργανωμένο, δεν τηρείται σύστημα διασφάλισης ποιότητας και, παράλληλα, δεν αξιολογούνται τα

αποτελέσματά τους, καθιστώντας δύσκολο να εκτιμηθεί η αποτελεσματικότητά τους. Η έρευνα ολοκληρώνεται με προτάσεις βελτίωσης, όπως η ενίσχυση της επιμόρφωσης των συμβούλων και η καλύτερη ενσωμάτωση των προγραμμάτων στο σχολικό πλαίσιο, ώστε να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες των μαθητών και των εργασιακών απαιτήσεων.

Λέξεις – Κλειδιά: Αγωγή Σταδιοδρομίας, Κριτήρια Ποιότητας, σχεδιασμός και αξιολόγηση προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας, μαθητές, σύμβουλοι σταδιοδρομίας, δομές Συ.Ε.Π.

ABSTRACT

The present thesis focuses on the design and evaluation of career education programs within the context of the Greek educational system, highlighting the importance of quality assurance in the services provided by career counselors and the structures of Career Guidance and Counseling. The ultimate goal is to support students in managing their careers throughout their lives through quality school-based career guidance and all stakeholders involved in the design, monitoring and documentation of the outcomes of career education programs. These stakeholders include policymakers at the Ministry of Education, Education Quality Supervisors, Career Guidance Coordinators, Secondary Education Directors, Educators, Local Government, Social Partners, and others.

On the one hand, the developments in education and the labor market, which contribute to the creation of an increasingly complex world, and on the other hand, the European policies that continuously highlight the importance of developing career guidance and counseling services, focusing on quality and equitable access, make it necessary to improve, strengthen, and adapt these services. In this context, career counselors are called upon to support students in expanding their knowledge, discovering aspects of their personality, and navigating their educational and career choices, providing guidance that meets the demands of a constantly changing environment.

To investigate the use of quality criteria in the design and evaluation of career education programs, a questionnaire was developed to assess the competence of counselors, service provision, user participation in career education programs, and the evaluation of outcomes. These specific areas constitute the benchmarks of career guidance and counseling, which will help highlight the necessity of providing quality career guidance services within the school.

The study involved 95 teachers, 2 career counselors and 4 career guidance coordinators working in public and private schools (middle & high schools, and special education units) as well as in a Secondary Education Career Counseling Office. The results indicated that the programs are not implemented in an organized manner, there is no quality assurance system in place and the outcomes are not evaluated, making it difficult to assess their effectiveness. The research concludes with improvement proposals, such as enhancing the training of counselors and better integrating the programs into the school framework to meet the modern needs of students and labor market demands.

Keywords: career education, benchmarks, program design and evaluation, students, career counselors, career guidance and counseling services.

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
A. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Διασαφήνιση όρων.....	10
1.1. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ / ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ..	10
1.2. Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός.....	12
1.3. Αγωγή Σταδιοδρομίας.....	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Ο ρόλος της Σν.Ε.Π. στην αποτελεσματικότητα της εκπαίδευσης	16
2.1. Εξελίξεις στον χώρο της εκπαίδευσης.....	16
2.2. Εξελίξεις στην αγορά εργασίας.....	18
2.3. Ευρωπαϊκές Πολιτικές – Συστάσεις για τη Σν.Ε.Π.	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Το μάθημα του Σ.Ε.Π. στην ελληνική εκπαίδευση – Το πλαίσιο και οι δράσεις της Αγωγής Σταδιοδρομίας.....	25
3.1. Ιστορική Αναδρομή	25
3.2. Σημερινή Κατάσταση	28
3.2.1. Πρόγραμμα Σχολικών Δραστηριοτήτων	28
3.2.2. Εργαστήρια Δεξιοτήτων.....	31
3.2.3. ΕΠΑ.Λ. : Μάθημα «Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός - Ασφάλεια & Υγεία στο χώρο εργασίας» – Ζώνη Δημιουργικών Δραστηριοτήτων	32
3.3. Καλές Ευρωπαϊκές Πρακτικές	35
Πρότυπο Πρόγραμμα Αγωγής Σταδιοδρομίας του ΕΟΠΠΕΠ.....	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Σύστημα Διασφάλιση Ποιότητας: Θέτοντας Κριτήρια και Δείκτες Ποιότητας για τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας	40
4.1. Η έννοια της Διασφάλισης της Ποιότητας.....	40
4.2. Η Διασφάλιση της Ποιότητας των υπηρεσιών Σν.Ε.Π. στην Εκπαίδευση	43
4.3. Η Ανάπτυξη ενός Πρότυπου Συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας Σν.Ε.Π.: η περίπτωση της Ελλάδας	44
4.4. Πρότυπο Σύστημα Διασφάλισης Ποιότητας Σν.Ε.Π στα σχολεία.: η περίπτωση της Αγγλίας	46
4.5. Στοχοθεσία – Προσδιορισμός επιθυμητών χαρακτηριστικών: Το κέντρο του κύκλου της ποιότητας.	49
B. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Μεθοδολογία.....	53
5.1. Μεθοδολογία στατιστικής ανάλυσης.....	53
5.2. Ερωτηματολόγιο.....	53
5.3. Σκοπός και Ερευνητικά Ερωτήματα.....	54
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Αποτελέσματα.....	56

Πρώτο σκέλος: Επαγγελματικά στοιχεία και στοιχεία σχολικής μονάδας	56
Δεύτερο Σκέλος: Επάρκεια - Επιμόρφωση Ανθρώπινου Δυναμικού.....	58
Τρίτο Σκέλος: Παροχή Υπηρεσιών	63
Τέταρτο σκέλος: Συμμετοχή Χρηστών	87
Πέμπτο Σκέλος: Αποτελέσματα των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας	102
Επαγωγική στατιστική ανάλυση	111
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: Συμπεράσματα	117
7.1. Ερμηνεία και προτάσεις βελτίωσης.....	117
Α. ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ	118
Β. ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	120
Γ. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ	129
Δ. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ.....	134
7.2. ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	136
7.3. Περιορισμοί Έρευνας	137
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	138
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	151

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η σημερινή κοινωνία χαρακτηρίζεται από διαρκείς αλλαγές και εξελίξεις στην εκπαίδευση και την αγορά εργασίας, οι οποίες επηρεάζουν άμεσα τη διαδικασία επαγγελματικής ανάπτυξης των ατόμων. Σε αυτό το πλαίσιο, η ανάγκη για προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας στα σχολεία γίνεται πιο επιτακτική από ποτέ. Τα προγράμματα αυτά αποσκοπούν στην ανάπτυξη των απαραίτητων δεξιοτήτων και γνώσεων για την επιτυχημένη λήψη αποφάσεων σχετικά με τη μελλοντική σταδιοδρομία των μαθητών. Επιδιώκουν να τους εξοπλίσουν με τις ικανότητες αυτογνωσίας και διαχείρισης σταδιοδρομίας, βοηθώντας τους να κατανοήσουν τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές ευκαιρίες που είναι διαθέσιμες και να επιλέξουν τις διαδρομές που ταιριάζουν καλύτερα στα ενδιαφέροντα και τις δυνατότητές τους. Ταυτόχρονα, ενισχύουν την αυτοπεποίθηση και την ψυχική ευεξία τους, προάγοντας την έννοια της δια βίου μάθησης και προετοιμάζοντάς τους για τις προκλήσεις της αγοράς εργασίας (ΕΟΠΠΕΠ, 2024· 2021· Sultana, 2018· OECD, 2004).

Επομένως, ο ρόλος της δια βίου συμβουλευτικής σταδιοδρομίας είναι πλέον καθοριστικός για τη δημιουργία ισχυρών επαγγελματικών ταυτοτήτων, ενώ η ανάγκη για ολιστικές και προσαρμοσμένες - στις τρέχουσες μεταβολές - υπηρεσίες ΣυΕΠ αναγνωρίζεται από πολλές ευρωπαϊκές πολιτικές και στρατηγικές, προάγοντας ταυτόχρονα την ποιότητα, το πνεύμα συνεργασίας και την ίση πρόσβαση (ELGPN, 2014b· ΕΟΠΠΕΠ, 2012α· Council of the European Union, 2008). Η διαρκής ενίσχυση αυτών των υπηρεσιών είναι ζωτικής σημασίας για την προετοιμασία των ατόμων να ανταποκριθούν στις προκλήσεις, εξασφαλίζοντας παράλληλα βιώσιμη ανάπτυξη και κοινωνική συνοχή.

Σε συνέχεια των παραπάνω, αναδεικνύεται η ανάγκη διασφάλισης ποιότητας στις παρεχόμενες υπηρεσίες. Αν και η ποιότητα αποτελεί πολυσύνθετη έννοια, αναφέρεται στο σύνολο των χαρακτηριστικών και των προτύπων που διασφαλίζουν ότι οι υπηρεσίες ΣυΕΠ είναι αποτελεσματικές, αξιόπιστες και προσαρμοσμένες στις ανάγκες των συμβουλευόμενων. Στον σχολικό χώρο, βέβαια, η αξιολόγηση της ποιότητας των υπηρεσιών απαιτεί την ύπαρξη ενός οργανωμένου και συνεκτικού προγράμματος αγωγής σταδιοδρομίας. Το πρόγραμμα αυτό θα πρέπει να επικεντρώνεται στην κατανόηση των μοναδικών χαρακτηριστικών της προσωπικότητας των εφήβων και να παρέχει ολοκληρωμένη ενημέρωση για τις διαθέσιμες εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές. Απαραίτητη προϋπόθεση κρίνεται η ενεργή συμμετοχή των νέων σε δραστηριότητες συμβουλευτικής ανάλογα με τις ανάγκες τους (ΕΟΠΠΕΠ, 2021).

Η εργασία αυτή επιχειρεί να διερευνήσει κατά πόσο η παρεχόμενη ΣυΕΠ στη Β/θμια εκπαίδευση αξιοποιεί κριτήρια ποιότητας στον σχεδιασμό και την αξιολόγηση προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας με έμφαση στον ρόλο των συμβούλων σταδιοδρομίας και των δομών Συ.Ε.Π. Μέσω της ανάλυσης των υφιστάμενων προγραμμάτων και των αποτελεσμάτων της παρεχόμενης συμβουλευτικής, επιδιώκεται να προταθούν τρόποι βελτίωσης που θα διασφαλίσουν την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών σταδιοδρομίας με κέντρο τον μαθητή και τις ανάγκες του.

Η εργασία διαρθρώνεται σε δύο κύρια μέρη: το θεωρητικό και το ερευνητικό. Το θεωρητικό μέρος αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται προσέγγιση των εννοιών που πλαισιώνουν τη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό. Στο δεύτερο εξετάζεται ο ρόλος της ΣυΕΠ, όπως έχει διαμορφωθεί από τις εξελίξεις στο εκπαιδευτικό και εργασιακό περιβάλλον αλλά και από τις ευρωπαϊκές πολιτικές. Στο τρίτο παρατηρείται η πορεία του μαθήματος του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού και η εδραίωση της αγωγής σταδιοδρομίας. Επίσης, γίνεται αναφορά σε πρακτικές που αφορούν την αγωγή σταδιοδρομίας σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Τέλος, στο τέταρτο κεφάλαιο δίνεται έμφαση στη διασφάλιση της ποιότητας, τις συνιστώσες της ΣυΕΠ και στον προσδιορισμό των επιθυμητών χαρακτηριστικών βάσει της εφαρμογής του κύκλου ποιότητας που θα συνοδεύουν τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας.

Στο ερευνητικό μέρος παρουσιάζονται η μεθοδολογία, τα αποτελέσματα της έρευνας και τα συμπεράσματα που προκύπτουν από αυτήν. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε περιλαμβάνει ποσοτικές μεθόδους έρευνας με στόχο την εξαγωγή αξιόπιστων συμπερασμάτων για τη δομή και λειτουργία των προγραμμάτων. Τα ευρήματα της έρευνας αναμένεται να αναδείξουν τις βασικές αδυναμίες αλλά και τα δυνατά σημεία των υφιστάμενων υπηρεσιών, προτείνοντας παράλληλα βελτιώσεις που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν στο πλαίσιο της ελληνικής εκπαιδευτικής πολιτικής. Στο τέλος δίνονται η βιβλιογραφία και το παράρτημα.

Μέσα από αυτή τη δομή επιχειρείται μια σφαιρική προσέγγιση στο ζήτημα του σχεδιασμού προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας, ώστε να εντοπιστούν τρόποι για την ενίσχυση του ρόλου των συμβούλων σταδιοδρομίας και των σχολικών προγραμμάτων στο πλαίσιο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

A. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΔΙΑΣΑΦΗΝΙΣΗ ΟΡΩΝ

Στη συγκεκριμένη ενότητα θα εξεταστούν βασικοί όροι που πλαισιώνουν την έννοια της επαγγελματικής ανάπτυξης (Career Development) και της σταδιοδρομίας (Career). Συγκεκριμένα, θα προσεγγίσουμε τις έννοιες της Συμβουλευτικής Σταδιοδρομίας / Επαγγελματικού Προσανατολισμού, του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού και της Αγωγής Σταδιοδρομίας που αποτελούν το βασικό προς διερεύνηση αντικείμενο της εργασίας.

1.1. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ / ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Το ψήφισμα του Συμβουλίου Υπουργών Παιδείας της ΕΕ Ευρωπαϊκής Ένωσης του 2008 διατύπωσε τον επίσημο ορισμό της Δία βίου Συμβουλευτικής Σταδιοδρομίας / Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΣυΕΠ), ο οποίος χρησιμοποιείται έκτοτε σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Σύμφωνα με αυτόν, ως Δία βίου ΣυΕΠ ορίζεται *«η συνεχής διαδικασία που επιτρέπει στους πολίτες οποιασδήποτε ηλικίας να προσδιορίζουν τα ατομικά τους χαρακτηριστικά (γνώσεις, ικανότητες, ενδιαφέροντα, αξίες, πεποιθήσεις κ.λπ.) να λαμβάνουν εκπαιδευτικές και επαγγελματικές αποφάσεις και να διαχειρίζονται τις ατομικές τους πορείες στην προσωπική τους ζωή, στην εκπαίδευση, στην εργασία και σε άλλα πλαίσια. Η συμβουλευτική σταδιοδρομία περιλαμβάνει μια σειρά ατομικών και συλλογικών δραστηριοτήτων οι οποίες σχετίζονται με την παροχή πληροφοριών για ευκαιρίες εκπαίδευσης και απασχόλησης που ικανοποιούν τις ανάγκες του ατόμου και του κοινωνικού συνόλου, την αξιολόγηση των ικανοτήτων, τη διδασκαλία δεξιοτήτων λήψης αποφάσεων και δεξιοτήτων διαχείρισης της σταδιοδρομίας»* (Council of the European Union, 2008: 2).

Ποικίλα εθνικά και ευρωπαϊκά πλαίσια τονίζουν ότι η ΣυΕΠ δε συνδέεται μόνο με την ενεργό επαγγελματική δραστηριότητα και την ανάπτυξη υγιούς επαγγελματικής ταυτότητας. Είναι πάνω από όλα συνυφασμένη με την ευημερία του ατόμου και, επομένως, με την ίδια τη ζωή του. Με τη βοήθεια της ΣυΕΠ το άτομο αποκτά ισορροπία ανάμεσα στους προσωπικούς στόχους, που συνδέονται με μια ευτυχισμένη, ασφαλή και γεμάτη νόημα ζωή, και τους στόχους

του εξωτερικού περιβάλλοντος, που αναφέρονται στην αξιοποίηση των ταλέντων, την αύξηση της παραγωγικότητας και την προώθηση της καινοτομίας. Κατά αυτόν τον τρόπο, η ΣυΕΠ μεταβάλλεται σταδιακά από δραστηριότητα που βοηθούσε τα άτομα απλά να πραγματοποιούν μόνο εκπαιδευτικές ή επαγγελματικές επιλογές σε δεδομένες χρονικές στιγμές της ζωής τους σε ουσιαστική ενδυνάμωση των ατόμων να κατασκευάσουν τη σταδιοδρομία τους στο διάβα της ζωής τους. Αναδεικνύεται έτσι η life-long και life-wide ολιστική διάσταση της ΣυΕΠ η οποία επιβάλλει τη χρησιμοποίηση του όρου «Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας» αντί του όρου –ή τουλάχιστον παράλληλα με τη χρήση του όρου– «Επαγγελματικός Προσανατολισμός/ Επαγγελματική Συμβουλευτική», αναδεικνύοντας την πολυδιάστατη έννοια της Σταδιοδρομίας. (Λυτρίβη & Γαϊτάνης, 2024).

Μεταξύ των τεσσάρων προτεραιοτήτων που έθεσε το Ψήφισμα του 2008 (Βλαχάκη & Γαϊτάνης, 2014) οι Δεξιότητες Διαχείρισης Σταδιοδρομίας (ΔΔΣ) διαδραματίζουν αποφασιστικό ρόλο στην ενδυνάμωση των ανθρώπων, ώστε να διαχειριστούν τις ατομικές τους πορείες στη ζωή, την εκπαίδευση και την εργασία και να αντιμετωπίσουν τις διαρκείς εκπαιδευτικές και επαγγελματικές μεταβάσεις. Είναι απαραίτητες σε όλων των ηλικιών τα άτομα – από μαθητές/τριες σχολικής ηλικίας μέχρι τους/τις ενήλικες εργαζόμενους/ες και άνεργους/ες – και αποτελούν μαθησιακά αποτελέσματα της οργανωμένης ΣυΕΠ αλλά και του σχολείου σε όλες τις βαθμίδες. Για τους λόγους αυτούς, όλα τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να υλοποιούν μαθησιακές δραστηριότητες που αναπτύσσουν ΔΔΣ στη γενική, επαγγελματική και ανώτατη εκπαίδευση· να εμπλέκουν τους γονείς, τους/τις εκπαιδευτικούς και τους κοινωνικούς εταίρους στην καλλιέργεια των δεξιοτήτων αυτών· και να παρέχουν ενημέρωση για σχετικές ευκαιρίες εκπαίδευσης αλλά και για τις ειδικότερες ανάγκες σε ΔΔΣ, ανάλογα με το γεωγραφικό και κοινωνικό περιβάλλον των ομάδων χρηστών/τριών (Λυτρίβη & Γαϊτάνης, 2024).

Είναι κοινώς αποδεκτό ότι η σύγχρονη πραγματικότητα έχει επηρεάσει τον κόσμο της εργασίας, δημιουργώντας ένα «κινούμενο έδαφος» στα επαγγελματικά μονοπάτια της σταδιοδρομίας των ατόμων. Άρα, ο επαναπροσδιορισμός της επαγγελματικής πορείας καθίσταται αναγκαία συνθήκη για την ένταξη και την απορρόφηση του ατόμου στην αγορά εργασίας. Επιπλέον, κατανοούμε ότι η επαγγελματική μας ανάπτυξη, ως προέκταση της προσωπικής ζωής, έχει άμεση επιρροή στις αποφάσεις που λαμβάνουμε και τις επιλογές που ακολουθούμε στην επαγγελματική μας ζωή (Καλίρης, 2019). Επομένως, αναδύονται αρκετά ζητήματα, τα οποία ο άνθρωπος δεν είναι πάντα σε θέση να διαχειριστεί, ώστε να προχωρήσει.

Η συμβουλευτική διαδικασία θεωρείται αφενός εξελικτική, μέσω της οποίας το άτομο αναπτύσσει την επαγγελματική του ταυτότητα, και αφετέρου προληπτική, καθώς δύναται να

αποτρέψει από λαθεμένες επιλογές, οδηγώντας στις κατάλληλες – για αυτό – εκπαιδευτικές και επαγγελματικές αποφάσεις (Σιδηροπούλου-Δημακάκου κ.ά., 2008). Ο Super (1990), θεωρώντας ότι η ανθρώπινη ανάπτυξη αποτελεί ισόβια δοκιμασία, υποστηρίζει ότι η επιλογή σταδιοδρομίας και η προσαρμογή είναι εξίσου μια συνεχής διαδικασία (Amudson et al.,2008). Οι στόχοι της σχετίζονται με την κατάκτηση αυτογνωσίας, την επαγγελματική ωριμότητα, την εύρεση λύσεων και εναλλακτικών επιλογών, την ανάπτυξη δεξιοτήτων και τον καθορισμό ρεαλιστικών στόχων (Μαλακιώση-Λοΐζου, 2004).

Οφείλουμε να τονίσουμε ότι η δράση της ΣυΕΠ ενισχύει όλους ανεξαρτήτως ηλικιακού σταδίου, διότι τα προβλήματα μπορεί να σχετίζονται με την επαγγελματική ανάπτυξη, τη λήψη εκπαιδευτικών και επαγγελματικών αποφάσεων, την προσαρμογή ή και την πορεία που ξεκινά να διαγράψει σε ένα εργασιακό περιβάλλον (Nathan & Hill, 2006).

Φυσικά, είναι σημαντικό να δημιουργηθεί μια σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ συμβούλου και συμβουλευομένου. Ο σύμβουλος σταδιοδρομίας / επαγγελματικού προσανατολισμού είναι αυτός που πρώτα αφήνει χώρο και χρόνο στον συμβουλευόμενο να εξωτερικεύσει τις σκέψεις και τα συναισθήματά του και, έπειτα, τον στηρίζει να αναγνωρίσει το πρόβλημα που τον απασχολεί, τον ενθαρρύνει να προσδιορίσει τις επιλογές του και να εναρμονιστεί με αυτές (Amudson et al.,2008). Βέβαια, ο σύμβουλος έχει καθαρά υποστηρικτικό ρόλο και προσπαθεί να πετύχει την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής του ωφελούμενου. Για αυτόν τον λόγο είναι πολύ σημαντικό να γνωρίζει σε τι στάδιο βρίσκεται ο δεύτερος, για να τον στηρίξει κατάλληλα (Nathan & Hill, 2006).

Μεγάλο ενδιαφέρον έχει η προσέγγιση της συμβουλευτικής σταδιοδρομίας ως διαδικασίας διαπαιδαγώγησης μέσα από την οποία το άτομο γίνεται ικανό να αποφασίζει σχετικά με την επαγγελματική διαδρομή που θέλει να ακολουθήσει. Έτσι, νοείται ως κοινωνικός θεσμός που προσφέρει τα απαραίτητα εφόδια για την προετοιμασία και ένταξη στην αγορά εργασίας μέσω εξαιρετικά καταρτισμένων συμβούλων σταδιοδρομίας και οργανωμένων σχεδίων (Κασσωτάκης, 2004). Ο Cedefop (2021a: 3) επισημαίνει πως ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός αποσκοπεί στην ενίσχυση του ατόμου, ώστε να μπορεί να διαχειρίζεται ζητήματα σταδιοδρομίας.

1.2. ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

Όταν οι ενέργειες του Επαγγελματικού Προσανατολισμού λαμβάνουν χώρα στο σχολείο, κάνουμε λόγο για τον *Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό* (ΣΕΠ). Σύμφωνα με τον

Κασσωτάκη (2004), ο ΣΕΠ περιλαμβάνει μια σειρά από οργανωμένες και προσεκτικά σχεδιασμένες δραστηριότητες που αποσκοπούν στην ενθάρρυνση των μαθητών να πάρουν αποφάσεις που αφορούν το εκπαιδευτικό και επαγγελματικό τους μέλλον.

Από την άλλη, η Χαροκοπάκη (2022) δηλώνει ότι ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός αποτελεί ένα ιδιαίτερο γνωστικό αντικείμενο με παιδαγωγική διάσταση. Ως πρωταρχικής σημασίας ενέργεια προβάλλεται η καλλιέργεια δεξιοτήτων, ώστε οι μαθητές να είναι σε θέση να εμπλακούν σε ζητήματα που αφορούν την επαγγελματική τους ταυτότητα. Καλούνται να προσανατολιστούν, να θέσουν στόχους και να σχεδιάσουν την εκπαιδευτική και επαγγελματική τους πορεία. Βέβαια, για να επιτευχθούν όλα αυτά, τίθενται συγκεκριμένοι στόχοι. Ανάμεσα στους στόχους, αρχικά, συναντάμε την υποβοήθηση του νεαρού ατόμου να γνωρίσει τον εαυτό του, να ανακαλύψει τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντά του και να διαμορφώσει αξίες. Επιπροσθέτως, δεν παραβλέπουμε την παροχή πληροφόρησης σχετικά με τον κόσμο της εργασίας, συνδυάζοντας, ταυτόχρονα, την ενθάρρυνση των μαθητών να συμμετάσχουν ενεργά σε διαδικασίες αναζήτησης πληροφοριών (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008). Όσον αφορά την ανάπτυξη ικανοτήτων και καλλιέργεια δεξιοτήτων, κρίνεται απαραίτητη η καθοδήγηση και η εμπλοκή σε διαδικασίες λήψης απόφασης και σχεδιασμού ζωής και σταδιοδρομίας (Maggie et al., 2022).

Όλοι αυτοί οι στόχοι αποσκοπούν τελικά στο να προετοιμάσουν όσο το δυνατόν καλύτερα τους νέους, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν με επιτυχία στις δυσκολίες και τις προκλήσεις των σύγχρονων εργασιακών πλαισίων (ΙΕΠ, 2023).

1.3. ΑΓΩΓΗ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ

Συνεχίζοντας στο πλαίσιο του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού, οι οργανωμένες και προσεκτικά σχεδιασμένες δραστηριότητες που θέτουν ως στόχο την προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη των παιδιών και των εφήβων χαρακτηρίζονται ως *Αγωγή Σταδιοδρομίας*.

Σύμφωνα με το ELGPN (2014a)¹ η Αγωγή Σταδιοδρομίας αναφέρεται σε προγράμματα και δραστηριότητες μάθησης με σκοπό να βοηθήσουν τα άτομα να αναπτύξουν τις δεξιότητες που είναι απαραίτητες για τη διαχείριση της ζωής και της σταδιοδρομίας τους. Περιλαμβάνουν

¹ ELGPN (2014a). Lifelong Guidance Policy Development: Glossary.

την πρόσβαση και την αποτελεσματική χρήση της πληροφόρησης και της συμβουλευτικής σταδιοδρομίας.

Σύμφωνα με τον Sultana (2018) τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας βοηθούν τους μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης να μάθουν για τον κόσμο της εργασίας, αποκτώντας τη γνώση, τις δεξιότητες και στάσεις που χρειάζονται για να προσανατολιστούν στο πλαίσιο μιας σειράς μεταβάσεων στη ζωή τους. Το σχολείο προετοιμάζει ήδη τους μαθητές για στον κόσμο της εργασίας, κοινωνικοποιώντας τους και μεταδίδοντας συγκεκριμένες αξίες, όπως αυτοπειθαρχία, ακρίβεια, ομαδική εργασία, με τη διδασκαλία βασικών, εγκάρσιων, επαγγελματικών ή ήπιων δεξιοτήτων, όπως ανάγνωση και γραφή, χρήση υπολογιστή, επικοινωνία, ηγεσία, και με την ταξινόμηση και αξιολόγηση των μαθητών που στέλνει έμμεσα σήματα προς υποψήφιους εργοδότες. Πέρα από αυτό, όμως, το σχολείο μπορεί να κάνει τον κόσμο της εργασίας αντικείμενο κριτικού προβληματισμού, καθώς και ένα διδακτικό πεδίο όπου οι γνώσεις, οι διαθέσεις και οι ικανότητες μπορούν να αναπτυχθούν συστηματικά και φανερά.

Στην Υπουργική Απόφαση 455/Γ2/7-2-2000 διευκρινίζεται πως λειτουργεί υποστηρικτικά, συμπληρώνοντας τον Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό μέσα από πρωτότυπες σχολικές δράσεις. Ανήκοντας, μάλιστα, στα λεγόμενα «Καινοτόμα Προγράμματα», όπως αυτά προσδιορίστηκαν από τους Υπουργούς Παιδείας των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη διακήρυξη «Ευρωπαϊκή Διάσταση στην εκπαίδευση», περιλαμβάνει βιωματικές και ομαδοσυνεργατικές διαδικασίες, ενώ επιδιώκεται η καλλιέργεια δεξιοτήτων στους μαθητές (Σπυροπούλου κ.ά., 2008).

Η ίδια απόφαση ορίζει και τα θέματα με τα οποία δύνανται να ασχοληθούν οι εκπαιδευτικοί με τους εκπαιδευομένους. Γενικότερα, περιλαμβάνει ενότητες σχετικές με την προσωπική ανάπτυξη, την καλλιέργεια δεξιοτήτων, την εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα και το εξωτερικό, τα εργασιακά περιβάλλοντα και την επιχειρηματικότητα. Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές προετοιμάζουν τους μαθητές για τα πραγματικά προβλήματα της κοινωνίας, εφοδιάζοντας τους με τα απαραίτητα εργαλεία, προκειμένου να εξελιχθούν και να διαγράψουν τη δική τους επαγγελματική πορεία (Λαγουδάκος & Φουντουκά, 2013).

Στις σχολικές μονάδες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης όλων των τύπων υλοποιούνται Προγράμματα Αγωγής Σταδιοδρομίας εκτός ωρολογίου προγράμματος στο πλαίσιο σχολικών δραστηριοτήτων, με εξαίρεση τους/τις μαθητές/μαθήτριες των ΕΠΑ.Λ. που λαμβάνουν μέρος σε σχολικές δραστηριότητες, στο πλαίσιο της Ζώνης Δημιουργικών Δραστηριοτήτων στην Α΄ ΕΠΑ.Λ. Στις σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής οι σχολικές δραστηριότητες γίνονται και εντός του ωρολογίου προγράμματος. Το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού

εκδίδει σχετικές εγκυκλίους για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση Προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων σε ετήσια βάση². Ο ΕΟΠΠΕΠ ανέπτυξε ένα Ενιαίο Πρόγραμμα Αγωγής Σταδιοδρομίας με στόχο την υποστήριξη της εφαρμογής του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού εντός των σχολικών μονάδων της χώρας. Το πλαίσιο δύναται να αξιοποιηθεί από τους εκπαιδευτικούς β/θμιας εκπαίδευσης καθώς και τους Υπευθύνους Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού για τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση των Προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας.

² Πιο πρόσφατη από αυτές είναι η υπ. αριθμ. πρωτ. Φ11/122917/Δ7 «Σχεδιασμός και Υλοποίηση Προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων (Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Αγωγής Υγείας, Πολιτιστικών Θεμάτων και Αγωγής Σταδιοδρομίας) για το σχολικό έτος 2023-2024»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΣΥ.Ε.Π. ΣΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Αδιαμφισβήτητα οι πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές και πολιτισμικές εξελίξεις που παρατηρούνται σε παγκόσμιο επίπεδο επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνεται τόσο η εκπαίδευση όσο και η αγορά εργασίας. Η παγκοσμιοποίηση με τη συνακόλουθη τεχνολογική ανάπτυξη, η κλιματική αλλαγή, η πανδημία του COVID-19 αποτελούν μερικά από τα δείγματα που θα αναλυθούν παρακάτω και απαιτούν την ανασυγκρότηση της εκπαίδευσης, τον επαναπροσδιορισμό των στόχων και των προτεραιοτήτων της, ώστε το άτομο να οπλιστεί με γνώσεις και δεξιότητες που ταιριάζουν στις σύγχρονες εργασιακές απαιτήσεις και την επίτευξη μεγαλύτερης προσωπικής και κοινωνικής ευημερίας.

2.1. ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Οι εξελίξεις των τελευταίων χρόνων δε θα μπορούσαν να αφήσουν ανεπηρέαστο τον χώρο της εκπαίδευσης. Παρατηρούμε πως η παρεχόμενη εκπαίδευση διαρκώς επαναπροσαρμόζεται, για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του σύγχρονου κόσμου.

Αρχικά, κάνουν την εμφάνιση τους προγράμματα με κατεύθυνση στην καλλιέργεια των δεξιοτήτων και τη βελτίωση των ικανοτήτων. Η έμφαση πλέον μετατοπίζεται από την παθητική μετάδοση γνώσεων στην ανάπτυξη δεξιοτήτων που έχουν άμεση σχέση με την προσωπική κι επαγγελματική ανάπτυξη του ατόμου. Τέτοια προγράμματα στοχεύουν στην όξυνση της κριτικής σκέψης, την ανάπτυξη της δημιουργικότητας, την προώθηση της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας, την προσαρμοστικότητα, την πρωτοβουλία, την οργανωτική ικανότητα, την ενσυναίσθηση και την εκμάθηση ψηφιακών και πράσινων δεξιοτήτων. Η ενσωμάτωση αυτών των προγραμμάτων στην εκπαιδευτική διαδικασία προετοιμάζει τους μαθητές, ώστε να είναι σε θέση να διαχειριστούν καλύτερα τις απαιτήσεις της σύγχρονης αγοράς εργασίας (ΙΕΠ, 2023).

Συνεχίζοντας, οι εξελίξεις στην τεχνολογία και την πληροφορική έχουν αφήσει το αποτύπωμά τους στην εκπαίδευση, μεταμορφώνοντας τον τρόπο με τον οποίο μαθαίνουμε αλλά και διδάσκουμε. Πλέον, γίνεται λόγος για ψηφιακό μετασχηματισμό. Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Έτους Δεξιοτήτων (2023) το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θέτει ως προτεραιότητα να κατέχουν οι μαθητές όλων των βαθμίδων τις βασικές ψηφιακές δεξιότητες ως το 2030, ενώ

στη δράση αυτή δίνεται η προοπτική της δια βίου μάθησης. Συνιστά στα κράτη – μέλη να θέσουν εθνικούς στόχους και να εντάξουν τη διδασκαλία των ψηφιακών δεξιοτήτων (Council of the European Union, 2023).

Επιπλέον, η ενσωμάτωση της τεχνητής νοημοσύνης (Artificial Intelligence) στις εκπαιδευτικές διαδικασίες θεωρείται σημαντικός παράγοντας. Η UNESCO (2019) σε μελέτη της αναφέρει πως η τεχνητή νοημοσύνη βοηθά στη μαθησιακή απόδοση, ενώ προσφέρει ίσες ευκαιρίες πρόσβασης σε όλους (Pedro, et al., 2019). Από την άλλη, η πανδημία COVID-19 έφερε στο προσκήνιο την τηλεεκπαίδευση. Τα σχολεία αναγκάστηκαν να κλείσουν και να στραφούν στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Απόρροια αυτής της κατάστασης ήταν η ταχεία υιοθέτηση ψηφιακών εργαλείων και διαδικτυακών πλατφορμών μάθησης. Σύμφωνα με την UNESCO (2023), η πανδημία επηρέασε περισσότερους από 1,5 δισεκατομμύρια μαθητές παγκοσμίως, αναδεικνύοντας την ανάγκη ενίσχυσης των ψηφιακών υποδομών και την υποστήριξη της εκπαιδευτικής κοινότητας σε περιόδους κρίσης. Όλα τα παραπάνω έχουν οδηγήσει στον σχεδιασμό καινοτόμων ψηφιακών εργαλείων και λογισμικών, δίνοντας τη δυνατότητα ανάπτυξης βίντεο (π.χ. OpenShot), παρουσιάσεων (π.χ. PowerPoint), δημιουργίας διαδραστικού περιεχομένου (π.χ. Wordwall) ή παιχνιδιοποιημένου συστήματος (π.χ. Quizizz).

Άλλη μία πρόκληση της εποχής που έρχεται να επηρεάσει το περιεχόμενο των αναλυτικών προγραμμάτων είναι η κλιματική αλλαγή. Επιβάλλεται μια εκπαιδευτική προσέγγιση που εστιάζει στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση. Και εδώ η Ευρωπαϊκή Ένωση εξηγεί τη σημασία της *πράσινης εκπαίδευσης*, ώστε να ενισχυθούν οι γνώσεις και οι δεξιότητες των μαθητών σχετικά με το περιβάλλον, την κλιματική αλλαγή και τη βιοποικιλότητα. Για αυτόν τον λόγο έχει αναλάβει σημαντικές πρωτοβουλίες για την προώθηση της πράσινης εκπαίδευσης, ενσωματώνοντάς την στις πολιτικές της για την εκπαίδευση και τη βιώσιμη ανάπτυξη (Council of the European Union, 2020). Για παράδειγμα, με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία προβλέπεται η εκπαίδευση και η ευαισθητοποίηση των πολιτών για θέματα βιωσιμότητας, προωθώντας την πράσινη εκπαίδευση ως μέσο για την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019). Ακόμα, στο πλαίσιο αυτό οργανώνεται το *Education for Climate (2024)*³ το οποίο στοχεύει στη δημιουργία ενός δικτύου εκπαιδευτικών, μαθητών, γονέων, ερευνητών και φορέων χάραξης πολιτικής για να ενθαρρύνει την ανταλλαγή γνώσεων και πρακτικών σχετικά με την εκπαίδευση για το κλίμα.

³ <https://education-for-climate.ec.europa.eu/community/day2024>

2.2. ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Περνώντας στις εξελίξεις που αφορούν στην αγορά εργασίας, η ραγδαία ανάπτυξη της ψηφιακής τεχνολογίας και οι νέες διευρυμένες τεχνολογικές δυνατότητες έχουν ενσωματωθεί όλο και περισσότερο στο εργασιακό περιβάλλον. Αυτή η εξέλιξη έχει επιφέρει σημαντικές αλλαγές στον τρόπο που οργανώνεται η εργασία, στις εργασιακές σχέσεις αλλά και στο περιεχόμενο των εργασιακών καθηκόντων, προσαρμόζοντας τις εργασιακές διαδικασίες στις σύγχρονες τεχνολογικές απαιτήσεις (Παπαδοπούλου, 2020).

Σύμφωνα με την έκθεση *The Future of Jobs Report 2020* του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ, οι τεχνολογικές εξελίξεις αναμένεται να μετασχηματίσουν τον τρόπο που εργαζόμαστε. Ήδη ένα μεγάλο ποσοστό των εργοδοτών δηλώνουν ότι επιταχύνουν την ψηφιοποίηση των διαδικασιών τους και τη χρήση απομακρυσμένων εργασιακών πρακτικών (Zahidi et al., 2020).

Στις τεχνολογικές εξελίξεις απαντά η Ευρωπαϊκή Ένωση, αναπτύσσοντας ένα πλαίσιο πολιτικής, για να διαμορφώσει το ψηφιακό μέλλον της Ευρώπης. Η λεγόμενη *ψηφιακή στρατηγική της Ευρώπης* (Digital Strategy) προωθεί την ψηφιακή καινοτομία, την ψηφιακή οικονομία και την ψηφιακή μετάβαση που αναμένεται να ωφελήσει όλους τους πολίτες και τις επιχειρήσεις (European Commission, 2022). Σε δεύτερη έκθεση η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2024) παρακινεί τα κράτη – μέλη να συντονίσουν τις προσπάθειές τους, ώστε να καλυφθούν τα κενά που παρατηρήθηκαν σε ψηφιακές δεξιότητες, αλλά και να υιοθετήσουν πρακτικές, όπως είναι η τεχνητή νοημοσύνη, για την εξασφάλιση μελλοντικής οικονομικής ευημερίας και κοινωνικής συνοχής της Ευρώπης (European Commission, 2024). Επομένως, σε ένα κόσμο που η τεχνολογική αλλαγή επηρεάζει άμεσα την εργασία και, ακολούθως, τις απαιτούμενες δεξιότητες (Λιντζέρης, 2020) είναι αναγκαία η επανεκπαίδευση και η αναβάθμιση των δεξιοτήτων των εργαζομένων, για να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις (Zahidi et al., 2020).

Δε μπορούμε να παραβλέψουμε την επίδραση της πανδημίας και στην αγορά εργασίας. Ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας σε έκθεσή του για την επίδραση του COVID-19 στην αγορά εργασίας επισημαίνει τις τεράστιες απώλειες σε θέσεις και ώρες εργασίας, την αυξανόμενη φτώχεια των εργαζομένων καθώς και τις επιπτώσεις στην ψυχική και σωματική υγεία των εργαζομένων. Η τηλεργασία έγινε η νέα κανονικότητα, ενώ, ταυτόχρονα, η ζήτηση για ψηφιακές δεξιότητες αυξήθηκε κατακόρυφα. Μάλιστα, οι τομείς, όπως ο τουρισμός, υπέστησαν μεγάλες απώλειες, ενώ άλλοι, όπως η υγεία και η τεχνολογία, γνώρισαν πρόοδο (Berg et al., 2021).

Σε πρόσφατη έκθεση του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (OECD) γίνεται λόγος για ανάκαμψη μετά την πανδημία, αλλά υπογραμμίζει πως εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις, όπως ανισότητες στην απασχόληση και τους μισθούς, αναντιστοιχία δεξιοτήτων και ανάγκη για περισσότερη ευελιξία. Ακόμα, δίνεται έμφαση στην επανεκπαίδευση και αναβάθμιση δεξιοτήτων των εργαζομένων για την αντιμετώπιση των ταχέων τεχνολογικών αλλαγών και της αυξανόμενης ψηφιοποίησης της εργασίας (OECD, 2024).

Και η οικονομική κρίση του 2008 είχε ιδιαίτερα σοβαρές επιπτώσεις στην αγορά εργασίας, οδηγώντας σε υψηλά επίπεδα ανεργίας και σε σημαντικές αλλαγές στις εργασιακές συνθήκες. Σημειώθηκαν μαζικές απολύσεις και ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας, ειδικά στους τομείς των κατασκευών και των χρηματοοικονομικών. Ακόμα, παρατηρήθηκε σημαντική αύξηση στις ευέλικτες μορφές εργασίας, όπως συμβάσεις ορισμένου χρόνου και μερική απασχόληση, καθώς οι εργοδότες προσπάθησαν να μειώσουν το κόστος και τους κινδύνους που συνδέονται με την πλήρη απασχόληση (OECD, 2010).

Τέλος, οι διαρκείς κλιματικές αλλαγές και οι συνακόλουθες περιβαλλοντικές επιπτώσεις οδηγούν στην ανάδειξη νέων ζητημάτων με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής μας. Προς αυτή την κατεύθυνση η Ευρωπαϊκή Ένωση με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία (Green Deal) αναδεικνύει την ανάγκη μετατροπής της οικονομίας αλλά και της κοινωνίας, ώστε η βιώσιμη ανάπτυξη να αποτελεί πραγματικότητα (Council of the European Union, 2020).

Βέβαια, η μετάβαση προς μια κυκλική οικονομία θεωρείται ευκαιρία για την ανάπτυξη και βελτίωση δεξιοτήτων (European Commission, 2022). Πλέον ο όρος «πράσινος» καθιερώνεται και κάνουν την εμφάνισή τους οι *πράσινες δεξιότητες* (green skills), τα *πράσινα επαγγέλματα* (green jobs) (ΕΟΠΠΕΠ, 2012β) και η πράσινη ΣυΕΠ⁴. Από την άλλη, γίνεται φανερό πως η ανάγκη προσαρμογής στις περιβαλλοντικές συνθήκες, η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και η μετάβαση στη βιώσιμη ενέργεια δημιουργούν συνεχώς νέες θέσεις εργασίας (Di Battista, et al., 2023). Κλείνοντας, με την κατάλληλη εκπαίδευση και εξειδίκευση θα μπορούμε να είμαστε σε θέση να διαμορφώσουμε εκείνο το πλαίσιο όπου οι προκλήσεις από τις περιβαλλοντικές συνθήκες θα δώσουν το έναυσμα για επαγγελματική επιτυχία (Cedefop, 2021b).

⁴ <https://euroguidance.eu/green-guidance-focusing-on-green-educational-and-career-pathways> και https://www.oecd.org/en/publications/enhancing-green-career-guidance-systems-for-sustainable-futures_e6ad2d9c-en.html

2.3. ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ – ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥ.Ε.Π.

Οι παραπάνω εξελίξεις τόσο στον εκπαιδευτικό τομέα όσο και στην αγορά εργασίας αναδεικνύουν την όλο και μεγαλύτερη ανάγκη που υπάρχει για υπηρεσίες δια βίου ΣΥΕΠ. Φυσικά, γίνεται φανερό ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση έρχεται αντιμέτωπη με νέες προκλήσεις που οφείλει να διαχειριστεί, προκειμένου να ενισχύσει την κοινωνική συνοχή των μελών-κρατών της. Προκειμένου, όμως, να τα καταφέρει η Ευρώπη, πρέπει τα μέλη-κράτη να προσαρμοστούν στα σύγχρονα δεδομένα και να εγχαράξουν πολιτικές, κατευθυντήριες γραμμές και μεθόδους παρέμβασης αλλά και να προσδιορίσουν κοινές προτεραιότητες και στόχους (Cedefop, 2005).

Προς αυτήν την κατεύθυνση, λοιπόν, τη δεκαετία του 2000 στο Συμβούλιο της Ευρώπης στη Λισαβόνα τίθεται ως στόχος για το 2010: *«να γίνει η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης ανά την υφήλιο, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή»* (Ιοαννου et al., 2008). Έτσι, η δια βίου ΣΥΕΠ γίνεται η βασική προϋπόθεση για να επιτευχθούν η αποτελεσματικότητα στην εργασία, τη δια βίου μάθηση, την κοινωνική ενσωμάτωση και την οικονομική ανάπτυξη (ΕΚΕΠ, 2007). Όλα αυτά βοηθούν να ξεκινήσει ο διάλογος για τη στρατηγική της εφαρμογής της δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης και τίθεται στο επίκεντρο της προσοχής η ανάπτυξη των ικανοτήτων και των δεξιοτήτων (Κασσωτάκης, 2006).

Έπειτα, έρχονται τα ευρωπαϊκά ψηφίσματα *«Ενίσχυση των πολιτικών, των συστημάτων και των πρακτικών για τη δια βίου ΣΥΕΠ»* (2004) και *«Καλύτερη ένταξη της δια βίου ΣΥΕΠ στις δια βίου στρατηγικές μάθησης»* (2008) να ενισχύσουν τον ρόλο της ΣΥ.Ε.Π. και να δοθούν συγκεκριμένες συστάσεις.

Αναλυτικότερα, στο ψήφισμα του 2004 το Συμβούλιο Υπουργών Παιδείας της Ε.Ε. κάνει λόγο για τον ρόλο της Δια Βίου ΣΥΕΠ αλλά και την αναγκαιότητα διασφάλισης ποιότητας στις παρεχόμενες υπηρεσίες. Για αυτό τον λόγο παρουσιάζει τις εξής προτεραιότητές (Council of the European Union, 2004):

- Εξασφάλιση της υψηλής ποιότητας υπηρεσιών ΣΥΕΠ και της πρόσβασης από όλους σε κάθε στάδιο της ζωής τους,
- Εντατικοποίηση σχετικών δράσεων σε συνέχεια της Στρατηγικής της Λισαβόνας,
- Ενίσχυση των δεξιοτήτων δια βίου μάθησης,
- Ανάπτυξη μηχανισμών διασφάλισης ποιότητας των υπηρεσιών ΣΥΕΠ και
- Στήριξη των φορέων για την ανάπτυξη πολιτικών και συστημάτων ΣΥΕΠ

Αξίζει να σημειωθεί πως στο ίδιο ψήφισμα γίνεται αναφορά στον ουσιαστικό ρόλο του επαγγελματικού προσανατολισμού στην εκπαίδευση και κατάρτιση, ώστε να καταφέρουν τα νεαρά άτομα να διαχειριστούν τα δύσκολα μαθησιακά και επαγγελματικά μονοπάτια, ενώ, ταυτόχρονα, τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. να είναι σε θέση να πετύχουν τους στόχους της σχετικά την οικονομική ανάπτυξη, την αποδοτικότητα στον χώρο εργασίας και την κινητικότητα.

Στη συνέχεια, στο ψήφισμα του 2008 η δια βίου ΣυΕΠ παραμένει το αντικείμενο των συζητήσεων μεταξύ των χωρών της Ε.Ε. και πλέον τίθενται ξεκάθαρα οι προτεραιότητές της (Council of the European Union, 2008: 4):

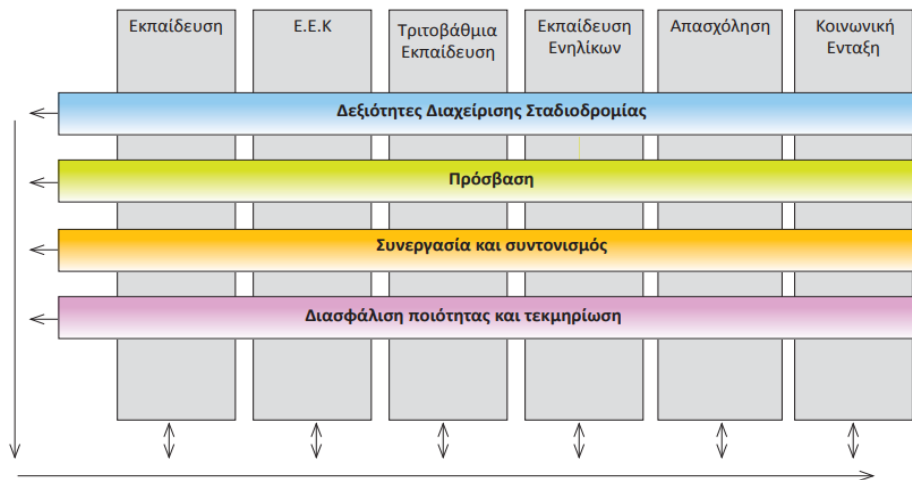
- Ενθάρρυνση της δια βίου ανάπτυξης Δεξιοτήτων Διαχείρισης Σταδιοδρομίας – *lifelong acquisition of Career Management Skills*,
- Διασφάλιση της πρόσβασης όλων των πολιτών στις υπηρεσίες ΣυΕΠ – *Facilitate Access by all citizens to guidance services*,
- Διασφάλιση ποιότητας των υπηρεσιών ΣυΕΠ – *Quality Assurance in guidance provision* και
- Ενθάρρυνση συνεργασίας και συντονισμού όλων των stakeholders σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο - *Coordination and Cooperation among the various national, regional and local stakeholders*.

Αν και η παροχή υπηρεσιών δια βίου ΣυΕΠ γίνεται αναγκαία συνθήκη και σταδιακά τίθενται οι βάσεις για τη διασφάλιση της ποιότητάς τους, κρίνεται απαραίτητο για τις χώρες της Ε.Ε. να συνεργαστούν, προκειμένου να καταφέρουν να κάνουν από κοινού πράξη τις συστάσεις που προτείνονται (ΕΟΠΠΕΠ, 2012α).

Προς αυτήν την κατεύθυνση το 2010 η Ε.Ε. με τη «Στρατηγική Ευρώπη για το 2020» εκφράζει το όραμά της για μία εξελιγμένη Ευρώπη *Έξυπνη, Πράσινη και με Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς*. Αναφορικά με την Έξυπνη Ανάπτυξη λαμβάνονται πρωτοβουλίες στα επίπεδα της καινοτομίας, της εκπαίδευσης και της ψηφιακής κοινωνίας. Η Πράσινη ή Βιώσιμη Ανάπτυξη κινείται στα πλαίσια της ανταγωνιστικότητας και του κλίματος, ενέργειας και κινητικότητας, ενώ η Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς στοχεύει στην απασχόληση και τις δεξιότητες και στην καταπολέμηση της φτώχειας (European Commission 2010: 5).

Όλα τα παραπάνω, λοιπόν, οδηγούν σε ένα σχήμα που αντικατοπτρίζει από τη μία τα προς εξέταση θέματα, όπως αυτά έχουν προκύψει από τα ευρωπαϊκά ψηφίσματα, και από την άλλη, τους τομείς πολιτικής ανάπτυξης με κέντρο τη δια βίου ΣυΕΠ (ELGPN, 2012b).

Περιοχές τομεακών πολιτικών – Συστήματα δια βίου Σ.Ε.Π.

(Πίνακας Α: ELGPN, 2012b)

Φυσικά, η δράση του Ευρωπαϊκού Δικτύου για την Πολιτική στη δια βίου Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό (European Lifelong Guidance Policy Network – ELGPN, 2007-2015) είναι αυτή που έχει διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο, ώστε να αναδείξει ότι η δια βίου Σ.Ε.Π. είναι ζήτημα κοινής πολιτικής αλλά και ευθύνης μεταξύ όλων των κρατών-μελών της Ευρώπης (ELGPN, 2015b). Επίσης, έχει εργαστεί πάνω στη διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου συστήματος διασφάλισης ποιότητας (Βλαχάκη & Γαϊτάνης, 2011).

Συνεκτιμώντας τις αναδυόμενες ανάγκες με τις προτεραιότητες της Ε.Ε., αναγνωρίζει ότι η δια βίου Σ.Ε.Π. υποστηρίζει το άτομο να αντιμετωπίσει τα ζητήματα που προκύπτουν στο τρίπτυχο προσωπική ζωή – εκπαίδευση – εργασία, διανύοντας με αυτοπεποίθηση κάθε διαδρομή, και καταλήγει στους εξής άξονες πολιτικής (ELGPN, 2014b: 21):

- *Αποτελεσματική επένδυση στην εκπαίδευση και την κατάρτιση,*
- *Αποτελεσματικότητα στην αγοράς εργασίας,*
- *Δια βίου Μάθηση,*
- *Κοινωνική ένταξη,*
- *Κοινωνική ισότητα και*
- *Οικονομική ανάπτυξη.*

Βέβαια, οι υπεύθυνοι για την εγχάραξη κάθε πολιτικής για τη Σ.Ε.Π. οφείλουν να λάβουν υπόψη και τις εξής αρχές: *ευημερία, διαθεσιμότητα, πρόσβαση, επάρκεια, συνεργασία, αντικειμενικότητα, δημιουργικότητα, τεχνολογία, φιλικότητα, εξατομίκευση, συμπερίληψη,*

καλλιέργεια γνώσεων και δεξιοτήτων, σταθερό πρόγραμμα αγωγής σταδιοδρομίας, συμμετοχή σχολικής κοινότητας, ποιότητα, πληροφόρηση, ολιστικότητα, διαφάνεια, διασύνδεση με την αγορά εργασίας (Γαϊτάνης, 2023: 106).

Αξίζει να σημειώσουμε το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει έντεκα (11) χαρακτηριστικά, βασισμένα στη θεωρία, την πολιτική και την πρακτική εφαρμογή που θα πρέπει να διαθέτουν οι φορείς δια βίου ΣυΕΠ της Ε.Ε., για να μπορεί η ΣυΕΠ να είναι μία εξελισσόμενη διαδικασία που διαρκώς προσαρμόζεται στα νέα δεδομένα (European Commission, 2020b). Προβλέπονται, λοιπόν, τα εξής χαρακτηριστικά:

1. Νομοθεσία σχετικά με τη σωστή λειτουργία, οργάνωση και στελέχωση των υπηρεσιών ΣυΕΠ,
2. Στρατηγική και Εθνική Πολιτική συστημάτων και υπηρεσιών,
3. Πεδία εφαρμογής δια βίου ΣυΕΠ,
4. Στρατηγικές δια βίου μάθησης και επαγγελματικού προσανατολισμού,
5. Συντονισμός και συνεργασία μεταξύ των φορέων,
6. Μοντέλα παροχής υπηρεσιών ΣυΕΠ,
7. Παροχή πληροφοριών για την αγορά εργασίας,
8. Προσέγγιση των σύγχρονων τεχνολογιών (ΤΠΕ),
9. Η τεχνολογία ως λειτουργικό εργαλείο της ΣυΕΠ,
10. Προσόντα και επαγγελματική επάρκεια συμβούλων και
11. Αξιολόγηση και αποδεικτικά στοιχεία που επιβεβαιώνουν τον τρόπο ανάπτυξης των συστημάτων.

Με βάση όσα έχουν διατυπωθεί, είναι λογικό να εντείνονται οι προσπάθειες για την ενίσχυση των φορέων με σκοπό την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών ΣυΕΠ

Σε συνέχεια της δράσης του ELGPN στο ίδιο πλαίσιο σε ευρωπαϊκό επίπεδο κινείται το Δίκτυο Εθνικών Κέντρων Euroguidance (National Resource Centers for Vocational Guidance – NRCVG⁵) το οποίο συμβάλλει:

- στη συνεργασία των εξειδικευμένων στελεχών ΣυΕΠ των ευρωπαϊκών χωρών και την ανταλλαγή πληροφοριών αναφορικά με τον επαγγελματικό προσανατολισμό, την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την απασχόληση,
- στη διασφάλιση της ευρωπαϊκής διάστασης της ΣυΕΠ,

⁵ https://www.eoppep.gr/index.php/el/%CF%83%CF%85-%CE%B5-%CF%80/eoppep-syep/euroguidance-national-centre/euroguidance_national_centres

- στον διαμοιρασμό των ιδεών και των καλών πρακτικών με την πραγματοποίηση προγραμμάτων ανταλλαγής συμβούλων,
- στην προώθηση της κινητικότητας στην Ευρώπη για λόγους εκπαίδευσης και κατάρτισης και
- στην ενίσχυση της διαπολιτισμικότητας.

Κλείνοντας, η χώρα μας συμμετέχει ενεργά σε διαδικασίες που προωθούν την αναγκαιότητα και την αποτελεσματικότητα της δια βίου Συστήματος. Εκπροσωπείται στα ευρωπαϊκά δίκτυα από τον Εθνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ). Ως εθνικός φορέας για την Ελλάδα λαμβάνει υπόψη τις ευρωπαϊκές πολιτικές και συστάσεις, ενώ, παράλληλα, επιδιώκει τη διασφάλιση της ποιότητας στις παρεχόμενες υπηρεσίες Συστήματος από όλους τους αρμόδιους φορείς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΟΥ Σ.Ε.Π. ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ – ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΟΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ

3.1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Στην Ελλάδα οι ριζικές μεταρρυθμίσεις του 1997-98 στο εκπαιδευτικό μας σύστημα οδήγησαν στην ανάπτυξη του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΣΕΠ), έχοντας ως στόχους την αύξηση της αποτελεσματικότητας, τον εκσυγχρονισμό και την προσαρμογή του θεσμού του στις νέες ανάγκες των μαθητών, στα νέα δεδομένα στην εκπαίδευση αλλά και στα σύγχρονα εργασιακά περιβάλλοντα. Έτσι, ο ΣΕΠ αρχίζει θεωρητικά να λειτουργεί ως «γέφυρα» που συνδέει το σχολείο με την αγορά εργασίας (ΦΕΚ 188/23-09-1997· Κασσωτάκης & Φωτιάδου – Ζαχαρίου, 2004).

Οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις και η εμφάνιση νέων συνθηκών εργασίας, η αυξανόμενη ανεργία αλλά και η ανάγκη επανειδίκευσης των εργαζομένων για τη βελτίωση της παραγωγικότητας στην αγορά εργασίας έχουν κάνει όλους να αντιληφθούν τη σημασία των προγραμμάτων ΣΕΠ (Κουτρούκης & Κουλαουζίδης 2008 στο Δεληγιαννη, 2019). Πλέον ο μαθητής δεν αρκείται στην απλή πληροφόρηση για τα επαγγέλματα, αλλά καλείται να αναγνωρίσει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του εαυτού, τόσο τα δυνατά όσο και τα αδύναμα στοιχεία της προσωπικότητάς του, και, έπειτα, να ξεκαθαρίσει και να ιεραρχήσει τα ενδιαφέροντά του, για να οδηγηθεί σε σωστές αποφάσεις. Το σχολείο, λοιπόν, μέσω του επαγγελματικού προσανατολισμού γίνεται ο αρωγός που διευκολύνει τους εφήβους στη λήψη εκπαιδευτικών και επαγγελματικών αποφάσεων και, φυσικά, τους στηρίζει στη διεκδίκηση προοπτικών για το μέλλον του. Για τον λόγο αυτό θα πρέπει να αποκτήσει ένα χαρακτήρα ενδυνάμωσης, εκπαίδευσης και πρόληψης (Αργυροπούλου κ.ά., 2018).

Προς αυτή την κατεύθυνση ιδρύθηκε το Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Κ.Ε.Π), ώστε να γίνει δυνατή η διαμόρφωση ενιαίας στρατηγικής. Ακολούθησε η ίδρυση Κέντρων Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού (ΚΕ.ΣΥ.Π.), τα οποία προσφέρουν υπηρεσίες σε μαθητές, νέους έως 25 ετών, γονείς και καθηγητές, και Γραφείων Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού (ΓΡΑ.ΣΕ.Π), τα οποία συνδέονται με τα ΚΕ.ΣΥ.Π. και στηρίζουν τον ΣΕΠ στα γυμνάσια και λύκεια (Νόμος 2525/97). Επιπλέον, δημιουργούνται στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και στο Υπουργείο Παιδείας, Δια βίου Μάθησης

και Θρησκευμάτων δύο ΚΕ.ΣΥ.Π με συντονιστικό ρόλο, ενώ στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο διατίθεται και γραφείο ΣΕΠ για ΑμεΑ (Κασσωτάκης, 2004).

Όσον αφορά το μάθημα ΣΕΠ στο σχολείο προβλέπονταν νέα αναλυτικά προγράμματα και παιδαγωγικό υλικό. Το μάθημα διασκόταν υποχρεωτικά στη Γ' τάξη του Γυμνασίου, στην Α' και Β' τάξη Γενικών Λυκείων και στην Α' τάξη Τεχνικών και Πολυκλαδικών Λυκείων. Για τη διενέργεια της διδασκαλίας προβλεπόταν η αξιοποίηση σχολικού εγχειριδίου αλλά και ειδικού βιβλίου από τους καθηγητές. Στο σχετικό εγχειρίδιο (2000) βλέπουμε πως δίνεται έμφαση σε ενότητες, όπως: *ανακαλύπτω τον εαυτό μου, ο κόσμος της εργασίας, στερεότυπες αντιλήψεις, ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, αναζητώ πληροφορίες, οι αποφάσεις μου*. Βέβαια, παρεχόταν και συμπληρωματικό υλικό με θεματικές ενότητες, όπως: *σπουδές μετά το γυμνάσιο και το λύκειο, σπουδές και απασχόληση, οδηγός μεταλυκειακών σπουδών, ψυχομετρικό υλικό κ.λπ.* (Βάγγερ, 2004: 427).

Συνεχίζοντας, την ίδια χρονική περίοδο θεσμοθετείται η Αγωγή Σταδιοδρομίας με την Υπουργική Απόφαση 455/Γ2/7-2-2000. Θεωρείται ξεχωριστή ενότητα και τα εξεταζόμενα θέματα σχετίζονται με το εργασιακό περιβάλλον, την οικονομική δραστηριότητα της περιοχής, τις εργασιακές σχέσεις και τους επαγγελματικούς τομείς, την ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης και, τέλος, την ανάπτυξη δεξιοτήτων ζωής και σταδιοδρομίας. Στο ίδιο πλαίσιο, η Υ.Α. Γ2/5088 (ΦΕΚ 1341/16-10-01) προσδιορίζει τη διοργάνωση εκδηλώσεων «Ημέρες Σταδιοδρομίας» στα σχολεία. Κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους προβλέπονται από μία έως τρεις μέρες στη διοργάνωση των εκδηλώσεων με συναντήσεις, παρουσίαση υλικού και προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας που αφορούν διάφορα επαγγέλματα. Εδώ αξίζει να σημειωθεί πως οι δράσεις της Αγωγής Σταδιοδρομίας είναι προαιρετικές.

Δυστυχώς, την έως τώρα εξέλιξη του θεσμού του ΣΕΠ ακολουθεί η φθίνουσα πορεία. Ως απόρροια της κοινωνικο-οικονομικής κρίσης η θέση του ΣΕΠ αποδυναμώνεται και, έτσι, από το 2010 το μάθημα υποχωρεί, καθώς καταργείται από το Γενικό Λύκειο με την απόφαση 596909/Γ2/25-05-2011, ενώ στο Γυμνάσιο με την απόφαση 104868/Γ2/13-09-2011 εντάσσεται σε πιλοτικό πρόγραμμα. Σήμερα μόνο στην Α' τάξη ΕΠΑΛ γίνεται το μάθημα «Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός- Περιβάλλον Εργασίας- Ασφάλεια και Υγιεινή» (ΦΕΚ 2211/09-09-2013).

Από την άλλη, τα ΚΕ.ΣΥ.Π και τα ΓΡΑ.ΣΕ.Π. αντιμετώπισαν προβλήματα στη στήριξη της λειτουργίας με αποτέλεσμα να υπολειπώσουν, ενώ το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ως υπεύθυνο για τον σχεδιασμό και την οργάνωση του ΣΕΠ στην εκπαίδευση παύει κάθε λειτουργία (ΦΕΚ 372Β'/20-02-2012).

Βέβαια, ένα πολύ σημαντικό βήμα της περιόδου αυτής είναι η συγκρότηση του Εθνικού Οργανισμού Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Ο ΕΟΠΠΕΠ αναλαμβάνει: α) την υποστήριξη των αρμόδιων φορέων των Υπουργείων Παιδείας και Εργασίας, στο σχεδιασμό και την εφαρμογή Εθνικής Πολιτικής, β) τον συντονισμό της δράσης των φορέων παροχής υπηρεσιών ΣυΕΠ, γ) την επιμόρφωση στελεχών, δ) τον προσδιορισμό των κανόνων λειτουργίας των οργανισμών, της επαγγελματικής επάρκειας των συμβούλων και την τήρηση μητρώου, ε) τον σχεδιασμό και την υλοποίηση δράσεων επαγγελματικού προσανατολισμού για την υποστήριξη του έργου των στελεχών ΣυΕΠ, στ) τη διαμόρφωση προτύπων και διαδικασιών διασφάλισης ποιότητας των υπηρεσιών ΣυΕΠ στο πλαίσιο του Εθνικού Πλαισίου Ποιότητας για τη δια βίου μάθηση (Λαγουδάκος & Λογιώτης, 2016).

Προχωρώντας στο 2015-2016, καταργείται το μάθημα του ΣΕΠ και από τη Γ΄ Γυμνασίου και το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) προτείνει την υλοποίηση Βιωματικών Δράσεων στο Γυμνάσιο, μέσα στις οποίες συναντώνται οι θεματικές ενότητες «Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός», «Τοπική Ιστορία», «Περιβάλλον και Εκπαίδευση για την αειφόρο Ανάπτυξη». Σε κάθε μία από αυτές αφιερώνεται ένα τρίμηνο (ΦΕΚ 2499/Β/19-11-2015). Στο Γενικό Λύκειο δεν έχουμε καμία αλλαγή. Μόνο στην Α΄ Τάξη του Επαγγελματικού Λυκείου συνεχίζεται η διδασκαλία του μαθήματος «Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός – Περιβάλλον Εργασίας – Ασφάλεια και Υγιεινή» με τη χρήση συγκεκριμένου εγχειριδίου, «Σχεδιάζω το Μέλλον μου». Οι μαθητές γνωρίζουν τον περίπλοκο κόσμο της εργασίας και μέσα από το μάθημα προετοιμάζονται για την ένταξή τους στην επαγγελματική και κοινωνική ζωή (ΦΕΚ 2446/Β/13-11-2015). Σε κάθε περίπτωση με τον Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό δύναται να ασχοληθούν οι εκπαιδευτικοί όλων των ειδικοτήτων με προτεραιότητα αυτοί που ειδικεύονται στον επαγγελματικό προσανατολισμό (αντίστοιχοι τίτλοι σπουδών).

Τέλος, αυτή την χρονική περίοδο εκτός σχολικού πλαισίου λειτουργούν σε όλη την επικράτεια 79 ΚΕ.ΣΥ.Π. που υπηρετούν δύο εκπαιδευτικοί ως Υπεύθυνοι Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Βασική τους μέριμνα είναι η παροχή ΣυΕΠ σε μαθητές, γονείς και νέους στους χώρους των ΚΕ.ΣΥ.Π. Επίσης, αυτοί προγραμματίζουν δραστηριότητες για την πραγματοποίηση του προγράμματος «Αγωγή και Σταδιοδρομία» στα σχολεία που είναι υπό την ευθύνη τους (Λαγουδάκος & Λογιώτης, 2016).

Ωστόσο, τα ΚΕ.ΣΥ.Π. σταμάτησαν (ΦΕΚ 5440/Β/5-12-2018) και στη θέση τους εμφανίστηκαν τα Κ.Ε.Σ.Υ. (Κέντρα Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης), ενισχύοντας συμπληρωματικά τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό. Συγκεκριμένα, αναλαμβάνουν την τόσο την έγκριση και την εποπτεία όσο και την οργάνωση και τον

σχεδιασμό προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας. Δυστυχώς, αργότερα, θα δούμε ξανά να αφαιρούνται από τα Κ.Ε.Σ.Υ. οι αρμοδιότητες που έχουν σχέση με τη ΣυΕΠ.

3.2. ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Όλη η παραπάνω ιστορική αναδρομή βοηθά στο να συνειδητοποιήσουμε πως, αν και αναγνωρίζεται η αξία του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού, δεν έχει σταθερή θέση μέσα στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Κατ' επέκταση το ίδιο συμβαίνει και με την Αγωγή Σταδιοδρομίας που δεν εντοπίζουμε ενεργή την έκφρασή της.

Αναλυτικότερα, βάσει του Ν. 4823/03-08-2021 ΦΕΚ Α, 136/03-08-2021, «Αναβάθμιση του σχολείου, ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις» (άρθρο 27) ορίζεται η απόσπαση σε κάθε Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ενός εκπαιδευτικού με ειδικευση στη ΣυΕΠ ως Υπευθύνου Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού για την ενίσχυση του έργου των σχολείων σε αντίστοιχα θέματα. Περαιτέρω, ο ίδιος νόμος προβλέπει την ίδρυση ενός Γραφείου Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού (ΓΡΑ.ΣΥ.Π.) για κάθε ομάδα όμορων σχολικών μονάδων που θα στελεχώνεται από εκπαιδευτικό με ειδικευση στη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό.

Στη συνέχεια, ο ΣΕΠ εντοπίζεται στο σχολικό πρόγραμμα είτε ως διδακτικό αντικείμενο στην Α' τάξη ΕΠΑΛ είτε ως δράση των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων, λειτουργώντας ως «ομπρέλα» για τις υπόλοιπες υποενότητες.

Από την άλλη, η Αγωγή Σταδιοδρομίας έρχεται να συμπληρώσει τον ΣΕΠ και εμφανίζεται κάτω από την «ομπρέλα» του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Έτσι, αυτή φαίνεται πως εντάσσεται εν μέρει στο πλαίσιο των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων, ενώ, παράλληλα, προβλέπεται η διενέργεια προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας στο πλαίσιο των Προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων. Παρακάτω θα ακολουθήσει η αναλυτική παρουσίασή τους.

3.2.1. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Στην πρόσφατη εγκύκλιο 122917/Δ7/30-10-2023 προβλέπεται ο σχεδιασμός και η υλοποίηση των Προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων στην Πρωτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση για το σχολικό έτος 2023-2024. Γενικότερα, αποτελούν καινοτόμες δράσεις, όπως

έχει αναφερθεί σε προηγούμενη ενότητα, τις οποίες αναλαμβάνουν προαιρετικά εκπαιδευτικοί στην προσπάθειά τους να ενισχύσουν τον ρόλο του σχολείου, εφαρμόζοντας ποικίλες και πρωτότυπες διδακτικές μεθόδους. Προωθούνται η μαθητοκεντρική και ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, η ελεύθερη έκφραση και η αυτενέργεια, η δημιουργικότητα, η βιωματική και διαθεματική προσέγγιση των θεμάτων.

Τα θέματα των Σχολικών Δραστηριοτήτων εντοπίζονται στα πεδία: *Πολιτισμός, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Αγωγή Υγείας και, Αγωγή Σταδιοδρομίας.*

Ειδικότερα, η Αγωγή Σταδιοδρομίας ως μέρος των Σχολικών Δραστηριοτήτων εφαρμόζεται μόνο στις σχολικές μονάδες Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης όλων των τύπων και καλείται να εμπλουτίσει τον ρόλο της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού εντός του σχολικού χώρου. Για αυτό, τα σχετικά προγράμματα βασίζονται σε ποικίλους άξονες, για να κατακτηθούν οι στόχοι του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Το Υ.ΠΑΙ.Θ. προτείνει συγκεκριμένους τομείς πάνω στους οποίους πρέπει να βασιστεί η θεματολογία των προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας στα σχολεία. Αναφέρεται στα εξής: «*αυτογνωσία, πληροφόρηση, συμβουλευτική, ερευνητική βιωματική προσέγγιση, μετάβαση και διάδραση*». Στην πορεία συγκεκριμενοποιούνται τα προς απασχόληση κεντρικά θέματα: «*Κλιματική Αλλαγή και οι επιπτώσεις στην Εργασία, Περιβάλλον/Υγεία/Πολιτισμός και Εργασία, Στοχοθέτηση και Σχεδιασμός Σταδιοδρομίας, Λήψη αποφάσεων, Μετάβαση στην επόμενη εκπαιδευτική βαθμίδα / επαγγελματική επιλογή, Κριτήρια επιλογής επαγγέλματος, Επαγγέλματα και τομείς παραγωγής, Προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη & καλλιέργεια δεξιοτήτων ζωής, Επαγγέλματα και αγορά εργασίας, Ισότητα, Επιχειρηματικότητα, Ψηφιακές δεξιότητες και νέα επαγγέλματα, Η αξία των ήπιων δεξιοτήτων/ικανοτήτων στην αγορά εργασίας, Ικανότητες/Δεξιότητες Διαχείρισης Σταδιοδρομίας, Γνωριμία με τη δομή, την οργάνωση και τη λειτουργία μιας επιχείρησης, Ήπιες δεξιότητες και σύγχρονα εργασιακά περιβάλλοντα, Τοπικές αγορές εργασίας και επαγγέλματα, Επαγγελματικές Μονογραφίες, Συνεντεύξεις με Επαγγελματίες/Αποφοίτους*». Επίσης, δίνεται η επιλογή στον εκάστοτε υπεύθυνο να προτείνει και θέμα που δεν αναφέρεται στα παραπάνω ζητήματα. Φυσικά, όλα διαμορφώνονται με γνώμονα τις ανάγκες των μαθητών, προκειμένου να διερευνήσουν τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους, να καλλιεργήσουν τις δεξιότητές τους και να είναι σε θέση να διαχειρίζονται το μέλλον τους.

Τα προγράμματα Αγωγής Σταδιοδρομίας υλοποιούνται στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση εκτός ωρολογίου προγράμματος, με εξαίρεση τα ΕΠΑΛ, που γίνονται στο πλαίσιο της Ζώνης Δημιουργικών Δραστηριοτήτων που θα εξηγήσουμε παρακάτω. Για τα Πρότυπα

ΕΠΑΛ προβλέπεται η εκτός σχολικού προγράμματος οργάνωσή τους, καθώς δεν περιλαμβάνεται η Ζώνη Δημιουργικών Δραστηριοτήτων. Όσον αφορά τις Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, δύνανται να ασχοληθούν και εντός του ωρολογίου προγράμματος, αξιοποιώντας τη δυνατότητα διαθεματικής προσέγγισης σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα.

Ολοκληρώνοντας, σημειώνουμε πως έχουν διάρκεια τουλάχιστον τρεις (3) μήνες, ενώ μπορούν να πραγματοποιηθούν οποτεδήποτε κατά τη διάρκεια του διδακτικού έτους. Επιπλέον, η επιλογή των θεμάτων και, γενικότερα, η οργάνωση ενός προγράμματος Αγωγής Σταδιοδρομίας επιδιώκεται από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι καταθέτουν ένα ολοκληρωμένο σχέδιο στον αντίστοιχο Υπεύθυνο της οικείας Διεύθυνσης Εκπαίδευσης, για να εγκριθεί και, στη συνέχεια, να εκτελεστεί (122917/Δ7/30-10-2023).

Ωστόσο, διαβάζοντας προσεκτικότερα την εγκύκλιο αυτή, παρατηρούμε τα εξής αρνητικά σημεία:

1. Ο τρόπος συγκρότησης των μαθητικών ομάδων (ενότητα 1.5 της εγκυκλίου) των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας (είτε από μαθητές διαφορετικών τμημάτων, είτε από μαθητές διαφορετικών τάξεων, είτε από μαθητές διαφορετικών σχολείων) δεν εγγυάται ότι όλοι οι μαθητές θα συμμετάσχουν σε πρόγραμμα αγωγής σταδιοδρομίας. Αν το γεγονός αυτό συνδυαστεί με το ότι δε γίνεται μάθημα ΣΕΠ στο Γυμνάσιο και το ΓΕΛ, μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι κάποιοι μαθητές δε θα έλθουν καθόλου σε επαφή με αγωγή σταδιοδρομίας,
2. Στην ενότητα 1.6. (συνεργασίες) απουσιάζει εντελώς ο ΕΟΠΠΕΠ,
3. Στην ενότητα 2.3. αναφέρονται γενικά κριτήρια αναλυτικού σχεδιασμού αλλά όχι δείκτες ποιότητας. Για παράδειγμα, αναρωτάται κανείς με ποια εργαλεία αποτιμώνται τα μαθησιακά, κοινωνικά κ.λπ. αποτελέσματα των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας. Δε γίνεται σχετική αναφορά. Το ζήτημα αυτό σχετίζεται και με την ενότητα 3 «Εγκριση», όπου δεν είναι σαφές με ποια κριτήρια ποιότητας αξιολογούνται και βαθμολογούνται τα προγράμματα που προτείνονται στην Επιτροπή Σχολικών Δραστηριοτήτων,
4. Σημαντικότερη ίσως έλλειψη είναι ότι τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας δεν εντάσσονται στο αναλυτικό πρόγραμμα του σχολείου.

3.2.2. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

Είναι αδιαμφισβήτητο το γεγονός ότι η ανάπτυξη δεξιοτήτων των μαθητών ως μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας επιφέρει θετικά αποτελέσματα στην ανακάλυψη των κλίσεών τους αλλά και στη βελτίωση των ικανοτήτων τους. Δε γίνεται λόγος για μια απλή διαδικασία, αλλά πρόκειται για ένα «ταξίδι» στον χώρο της μάθησης με αντίκτυπο στην προσωπική και μετέπειτα επαγγελματική ανάπτυξη των παιδιών. Με την ολιστική καλλιέργεια των δεξιοτήτων ενισχύεται η αυτοπεποίθησή τους, χτίζεται η ανθεκτικότητά τους, αποκτούν κίνητρα και βρίσκονται πλέον σε ετοιμότητα για τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές προκλήσεις (Myles, 2023).

Δε θα πρέπει να ξεχνάμε ότι οι εξελίξεις στους χώρους της εκπαίδευσης και της εργασίας επιβάλλουν την καλλιέργεια και τη διαρκή βελτίωση των δεξιοτήτων μας, προκειμένου να ανταποκριθούμε με επιτυχία στις απαιτήσεις των καιρών, αλλά και να υπερπηδούμε τυχόν εμπόδια κατά τη διάρκεια της σταδιοδρομίας μας. Μάλιστα, η Ευρωπαϊκή Ατζέντα Δεξιοτήτων κάνει σαφή αναφορά στη σπουδαιότητα απόκτησης εκείνων των δεξιοτήτων που θα ενδυναμώσει τα άτομα, ώστε να ελιχθούν σε έναν κόσμο γεμάτο αλλαγές και μεταβάσεις (European Commission, 2020a).

Σε αυτό το πλαίσιο συναντάμε για πρώτη φορά τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων. Τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων εισήχθησαν με τον Ν. 4692/2020, όπως τροποποιήθηκε με τον Ν. 4807/2021, και εφαρμόζονται με την εγκύκλιο με αρ. 94236/ΓΔ4 (ΦΕΚ 3567B/04-08-2021) στο νηπιαγωγείο, στο δημοτικό και στο γυμνάσιο εντός του ωρολογίου προγράμματος. Στην θεματική ενότητα των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων «Δημιουργώ – Καινοτομώ» είναι ενταγμένη η Αγωγή Σταδιοδρομίας - Γνωριμία με τα Επαγγέλματα. Μέσα από τα εργαστήρια δεξιοτήτων οι μαθητές και οι μαθήτριες αναπτύσσουν ήπιες δεξιότητες ζωής, τεχνολογίας και επιστήμης. Η υλοποίηση των εργαστηρίων στη Γ' γυμνασίου γίνεται σύμφωνα με επικαιροποιημένες οδηγίες που συντάχθηκαν από το ΙΕΠ με τη συμβολή του ΕΟΠΠΕΠ. Ουσιαστικά δίνεται η ευκαιρία για την ανάπτυξη εκείνων των δεξιοτήτων που επιβάλλονται για την ομαλή και δια βίου εξέλιξη των μαθητών.

Τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων συναντώνται από το Νηπιαγωγείο μέχρι τη Γ' τάξη Γυμνασίου και βασίζονται σε τέσσερις θεματικούς άξονες: *Ζω καλύτερα – Ευ Ζην, Φροντίζω το Περιβάλλον, Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ - Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη και Δημιουργώ και Καινοτομώ – Δημιουργική Σκέψη και Πρωτοβουλία*. Στον τελευταίο άξονα συναντάμε τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό και, ειδικότερα, την Αγωγή Σταδιοδρομίας, ενώ η δράση του κορυφώνεται κατά τη Γ' τάξη Γυμνασίου, όπου τα παιδιά καλούνται να πάρουν τις πρώτες

εκπαιδευτικές επιλογές που θα επηρεάσουν αργότερα την επαγγελματική τους διαδρομή και να συμμετέχουν σε βιωματικές ασκήσεις που επιτρέπουν στους μαθητές να εμπλακούν ενεργά στην ενημέρωση και γνώση γύρω από τον κόσμο των επαγγελμάτων. Καθιερώνεται ως υποχρεωτική μία διδακτική ώρα σε εβδομαδιαία βάση για όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους με βιωματικό χαρακτήρα (ΙΕΠ, 2023).

Στις αρχές του 2023 ο ΕΟΠΠΕΠ αναλαμβάνει να επικαιροποιήσει σε συνεργασία με το ΙΕΠ τις Οδηγίες Διδασκαλίας των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων, καθώς υπήρχαν ελλείψεις στις αναφορές των εργαλείων των ΕΟΠΠΕΠ, αλλά και ευρωπαϊκών εργαλείων και δράσεων που σχετίζονται με τις δεξιότητες και την ΣυΕΠ, όπως το Europass και το EQF. Οι επικαιροποιημένες οδηγίες αναρτήθηκαν στην ιστοσελίδα του ΙΕΠ⁶ και του ΕΟΠΠΕΠ⁷.

3.2.3. ΕΠΑ.Λ. : ΜΑΘΗΜΑ «ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ - ΑΣΦΑΛΕΙΑ & ΥΓΕΙΑ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» – ΖΩΝΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Είναι φανερό το γεγονός ότι δε συναντάμε έντονα την έκφραση της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στο Λύκειο. Όμως, το ΦΕΚ 2446Β'/13-11-2015 έχει καθιερώσει τη διδασκαλία του υποχρεωτικού μαθήματος με τίτλο *Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός - Ασφάλεια & Υγεία στο χώρο εργασίας*, το οποίο διδάσκεται μόνο στην Α' τάξη ΕΠΑΛ Βέβαια, προβλέπεται και η Ζώνη Δημιουργικών Δραστηριοτήτων για την Α' τάξης των ΕΠΑΛ αλλά και όλων των τάξεων Ενιαίων Ειδικών Επαγγελματικών Γυμνασίων – Λυκείων (102610/Δ3).

Όσον αφορά το μάθημα του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού διαιρείται σε δύο μέρη, όπως προδίδει και ο τίτλος. Εδώ θα μας απασχολήσει το πρώτο μέρος. Λαμβάνοντας υπόψη ότι το Επαγγελματικό Λύκειο προσφέρει τη δυνατότητα επιλογής επαγγελματικής ειδικότητας στη Β' τάξη, ο ΣΕΠ θέτει ως προτεραιότητα την εξοικείωση των μαθητών με τον επαγγελματικό χώρο στον οποίο θα απασχοληθούν. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τη μεθοδευμένη και ολοκληρωμένη πληροφόρηση σχετικά με τα καθήκοντα, την

⁶ https://www.iep.edu.gr/images/IEP/PROKIRIKSEIS-ERGA/Erga/5092064/2023-02-03-%CE%9F%CE%94%CE%97%CE%93%CE%99%CE%95%CE%A3_%CE%A3%CE%95%CE%A0_%CE%99%CE%95%CE%A0_2023.pdf

⁷ <https://e-stadiodromia.eoppep.gr/images/odigies-efarmogis-ergastirion-dexiotiton.pdf>

τεχνογνωσία αλλά και τις προοπτικές εξέλιξης. Επομένως, τίθεται το ζήτημα της δια βίου ανάπτυξης και μάθησης.

Φυσικά, οι στόχοι του μαθήματος έχουν προσδιοριστεί με βάση τη σπουδαιότητα που διαχέει τη φύση του Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Οι μαθητές βρίσκονται στην ευαίσθητη ηλικία που αναγνωρίζουν τα στοιχεία της προσωπικότητάς τους και χρειάζονται ενίσχυση, ώστε να προχωρήσουν στις ορθότερες εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές που ταιριάζουν σε αυτά.

Έτσι, το μάθημα περιλαμβάνει το σχολικό εγχειρίδιο που προσφέρει τις εξής ενότητες: *Γνωρίζω το σήμερα – Διερευνώ το αύριο, Η προσωπικότητά μας, κλειδί για το μέλλον, Οι εκπαιδευτικές και επαγγελματικές αποφάσεις, Παίρνοντας εκπαιδευτικές και επαγγελματικές αποφάσεις, Αναπτύσσομαι δια βίου, Τι μας χωρίζει τι μας ενώνει, Το εργασιακό περιβάλλον στον 21ο αιώνα, Το ζήτημα της ανεργίας, Σήμερα στο Σχολείο – Αύριο στην Αγορά Εργασίας, Σπουδές και Εργασία χωρίς σύνορα, Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα, Ταξινόμηση Επαγγελμάτων.*

Στο σημείο αυτό είναι ιδιαίτερος σημαντικό να τονιστεί ότι δεν πρέπει η δράση του εκπαιδευτικού να περιοριστεί στο σχολικό εγχειρίδιο. Αντιθέτως, οφείλει να δώσει το έναυσμα για έναν εποικοδομητικό διάλογο με τους μαθητές, να διερευνήσει τις ανάγκες τους πάνω στις οποίες θα πρέπει να βασίσει την προσέγγιση του ΣΕΠ και να σχεδιάσει βιωματικές ασκήσεις που θα τους ενεργοποιήσουν (Φ3/99101 /Δ4).

Όσον αφορά τη Ζώνη Δημιουργικών Δραστηριοτήτων, ξεπερνά τα όρια ενός μαθήματος. Πρόκειται για ένα σύνολο δραστηριοτήτων που σκοπεύει αφενός στην ολόπλευρη καλλιέργεια των μαθητών και αφετέρου στη δημιουργία ευχάριστου κλίματος μέσα στη σχολική κοινότητα. Αυτό το σύνολο δραστηριοτήτων σχετίζεται απόλυτα με το Πρόγραμμα Σχολικών Δραστηριοτήτων (Φ3/99101 /Δ4).

Επομένως, τα προγράμματα Αγωγής Σταδιοδρομίας κινούνται σε αυτήν ακριβώς την περιοχή των αναλυτικών προγραμμάτων. Και για αυτό τον λόγο ισχύουν όσα κατατέθηκαν στο Πρόγραμμα Σχολικών Δραστηριοτήτων.

Παράλληλα, μελετώντας κανείς την πρόσφατη εγκύκλιο Φ3/99101/Δ4 με θέμα «Υλη και Οδηγίες διδασκαλίας των μαθημάτων προσανατολισμού της Α τάξης ΕΠΑΛ σχολικού έτους 2023-2024», διαπιστώνει ότι υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις, όπως ενδεικτικά:

1. λειτουργίες της ΣυΕΠ, επαγγελματική ταυτότητα, επαγγελματική ωριμότητα κ.λπ.,
2. γίνεται αναφορά σε εργαλεία χωρίς ταυτόχρονα να αναλύεται το θεωρητικό πλαίσιο των εννοιών, π.χ. πως λαμβάνουμε αποφάσεις,

3. Η πληροφόρηση που παρέχεται για τα εργαλεία του ΕΟΠΠΕΠ είναι ανακριβής και ξεπερασμένη (π.χ. αναφέρεται το Europass CV και όχι το Europass Profile κ.λπ.),
4. Απουσιάζει αναφορά στην Εθνική Πύλη Δια Βίου ΣυΕΠ του ΕΟΠΠΕΠ,
5. Απουσιάζει αναφορά στις αρχές της ΣυΕΠ.

3.3. ΚΑΛΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

Η Ευρώπη μέσα από τα ψηφίσματα, τις κατευθυντήριες γραμμές και τις πολιτικές της καλεί όλα τα κράτη – μέλη να θέσουν σε προτεραιότητα την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών δια βίου Συμβουλευτικής που θα είναι προσβάσιμες από όλους. Βέβαια, η ανταπόκριση ευρωπαϊκών χωρών στο κάλεσμα φαίνεται στην πράξη μέσα από τις πρακτικές που σχεδιάζουν και εφαρμόζουν. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η δια βίου ΣυΕΠ συνδέεται με δραστηριότητες που βοηθούν τα άτομα όλων των ηλικιών καθ'όλη τη διάρκεια της ζωής τους να αναπτύσσουν την προσωπικότητά τους, να θέτουν στόχους, να παίρνουν αποφάσεις και να διαχειρίζονται μεταβάσεις (ELGPN, 2012b).

Αναζητώντας ευρωπαϊκές πρακτικές, συνειδητοποιούμε ότι τα κράτη – μέλη της Ευρώπης αναγνωρίζουν την ανάγκη ανταλλαγής τεχνογνωσίας και προώθησης της ευρωπαϊκής διάστασης της ΣυΕΠ. Για τον σκοπό αυτό μέσω του Ευρωπαϊκού Δικτύου Euroguidance διαμοιράζονται τις γνώσεις τους, επικοινωνούν δημόσια τις πρακτικές τους και γίνονται έμπνευση ο ένας για τον άλλον. Οι πρακτικές μπορεί να περιλαμβάνουν εργαλεία, τεχνικές αλλά και ολοκληρωμένα προγράμματα παρέμβασης.

Στο πλαίσιο αυτό η Ελλάδα ανέπτυξε το Εθνικό Πλαίσιο Διαχείρισης Δεξιοτήτων Ζωής και Σταδιοδρομίας. Συγκεκριμένα, ο ΕΟΠΠΕΠ, ως Εθνικό Κέντρο Euroguidance, μαζί με το Ε.Κ.Π.Α. δημιούργησαν έναν οδηγό καλλιέργειας και αξιολόγησης πέντε ικανοτήτων ζωής και σταδιοδρομίας (soft skills) που είναι άκρως απαραίτητες για την αντιμετώπιση των σύγχρονων προκλήσεων. Η σύνθεση του έργου βασίζεται στις θεωρίες και της αρχές της ΣυΕΠ, ενώ μελετήθηκαν και αντίστοιχα εθνικά πλαίσια άλλων χωρών. Έτσι, προέκυψε ένα σύνολο βιωματικών ασκήσεων ανάπτυξης δεξιοτήτων αλλά και ενδεδειγμένοι τρόποι αξιολόγησης τους με τη βοήθεια δεικτών μαθησιακών αποτελεσμάτων. Οι δεξιότητες αυτές αφορούν τη *συναισθηματική νοημοσύνη, την ικανότητα αναζήτησης και ανάλυσης ευκαιριών εκπαίδευσης ή/και εργασίας, τη διαπροσωπική επικοινωνία και επαγγελματικές σχέσεις, τη μεταγνωστική ικανότητα και, τέλος, την ικανότητα σχεδιασμού σταδιοδρομίας και λήψης απόφασης*. Κλείνοντας, το έργο αυτό μπορεί να μελετηθεί από κάθε ενδιαφερόμενο και να αξιοποιηθεί από τους συμβούλους, τους εκπαιδευτικούς ή/ και από τα ίδια τα άτομα, πραγματοποιώντας τη δική τους αυτοαξιολόγηση (ΕΟΠΠΕΠ, 2021).

Στη συνέχεια, είναι άξιες προς εξέταση και οι πρακτικές άλλων ευρωπαϊκών χωρών που θα μπορούσαν να ενισχύσουν το δικό μας σύστημα.

Ένα τέτοιο παράδειγμα θα μπορούσε να είναι η Ουγγαρία η οποία προτείνει το πρόγραμμα *Career Lifebelt*. Το πρόγραμμα αυτό έχει αναπτυχθεί από το Κέντρο Ανάπτυξης

της χώρας *MySelf*, σκοπός του οποίου είναι η υποστήριξη μαθητών και η ενίσχυση της αυτογνωσίας και της αυτοπεποίθησής τους, ώστε να οδηγούνται σε σωστές αποφάσεις για το μέλλον τους. Περιλαμβάνει έξι ατομικές συνεδρίες για όσους είναι αβέβαιοι για τα εκπαιδευτικά και επαγγελματικά μονοπάτια που πρέπει να ακολουθήσουν. Έτσι, πραγματοποιούνται η διερευνητική συνομιλία, η χαρτογράφηση των επαγγελματικών ευκαιριών, η αναζήτηση κινήτρων και ενδιαφερόντων, η απόκτηση αυτογνωσίας και η ενημέρωση για τις ικανότητες και δεξιότητες που απαιτούνται για τα επαγγέλματα. Η οργάνωση των συνεδριών βασίζεται στους άξονες *γνώση εαυτού* και *γνώση πεδίου*, ώστε να κατακτηθούν οι τέσσερις ικανότητες που θεωρούνται σημαντικές στη διαδικασία λήψης απόφασης: στην *αυτοδιαχείριση*, την *πληροφόρηση* για τα επαγγέλματα και την αγορά εργασίας, τη συμμετοχή στον *σχεδιασμό* της σταδιοδρομίας και τη *λήψη απόφασης*. Μετά το πέρας των συνεδριών δίνεται η δυνατότητα παρακολούθησης της πορείας των συμμετεχόντων ως μέθοδος αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας του προγράμματος. Επίσης, μπορεί κάποιος να συνεχίσει σε κατασκήνωση (*PályáOriGO*) τεσσάρων ημερών κατά τη διάρκεια των οποίων υλοποιούνται δράσεις αυτογνωσίας. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα έχει βραβευτεί για τη μεθοδολογία του από το ουγγρικό Euroguidance (Euroguidance Magyarország, 2023).

Προχωρώντας στη Λιθουανία, έχει αναπτύξει μία διαδικτυακή πλατφόρμα παροχής υπηρεσιών Επαγγελματικής Συμβουλευτικής, την *Spotiself*. Σε αυτήν έχουν πρόσβαση τα σχολεία, ώστε με τη σειρά τους να βοηθήσουν τους μαθητές τους να ανακαλύψουν τις δυνατότητες τους και να αναπτύξουν τις δεξιότητες που απαιτούνται για τη λήψη αποφάσεων. Το πρόγραμμα που παρέχεται μέσω της πλατφόρμας έχει βασιστεί στις αρχές της κριτικής σκέψης, της νοηματοδότησης και του αυτοστοχασμού. Επομένως, περιλαμβάνει μια σειρά δραστηριοτήτων με στόχο την προετοιμασία των μαθητών για αποφάσεις που αφορούν το εκπαιδευτικό και επαγγελματικό τους μέλλον. Ξεκινάνε με τεστ προσωπικότητας και καριέρας και, στη συνέχεια, οργανώνουν ατομικές και ομαδικές εργασίες, σχέδια για τη σταδιοδρομία τους, πορτοφόλια προσωπικών επιτευγμάτων και ημερολόγια συναντήσεων. Από την πλευρά του το σχολείο οφείλει να παρακολουθεί και να αξιολογεί τη διαδικασία, χρησιμοποιώντας ποσοτικούς και ποιοτικούς δείκτες προόδου. Η αξιοπιστία της πλατφόρμας έγκειται στο γεγονός ότι διασφαλίζει την ποιότητα στις υπηρεσίες της. (<https://www.spotiself.lt/mokykloms>)

Επιπλέον, μία ενδιαφέρουσα πρακτική έρχεται από την Ισπανία. Το εθελοντικό πρόγραμμα *LaborESO* δίνει την ευκαιρία στους μαθητές να γνωρίσουν τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί μία εταιρεία. Για τον σκοπό αυτό οι μαθητές γίνονται μέλη μίας εταιρείας για δύο εβδομάδες όπου εκτελούν βασικά καθήκοντα. Ο απώτερος σκοπός, φυσικά, είναι να έρθουν αντιμέτωποι με τις ισχύουσες εργασιακές συνθήκες, να ανακαλύψουν τα ενδιαφέροντά τους

και να αποκτήσουν γνώσεις γύρω από τον εαυτό και την αγορά εργασίας (<https://laboresocantabria.es/que-es-laboreso/>).

Επιπροσθέτως, η Σλοβακία έχει δημιουργήσει ένα εργαλείο που βοηθά τους μαθητές στη χαρτογράφηση της επαγγελματικής τους διαδρομής. Γίνεται λόγος για το *ηλεκτρονικό πορτοφόλιο* (*Mapping the student's career path using an electronic portfolio*) μέσα από το οποίο αναπτύσσουν την κριτική σκέψη και τον αυτοστοχασμό τους ως αναγκαία για την εξέλιξή τους. Στο πορτοφόλιο οι μαθητές μεταφέρουν σε ψηφιακή μορφή τα επιτεύγματα, τις δεξιότητες και τη γενικότερη δράση τους. Μέσα από την καταγραφή οι μαθητές αποκτούν εικόνα του εαυτού τους και αξιολογούν την πορεία τους, ώστε να είναι σε θέση αργότερα να κρίνουν και να σχεδιάσουν τη σταδιοδρομία τους. Αποκτούν ένα αίσθημα υπευθυνότητας απέναντι στις επιλογές τους. Οι σύμβουλοι σταδιοδρομίας δίνουν κατευθύνσεις στους καθηγητές και οι τελευταίοι με τη σειρά τους στους μαθητές, ενώ υπάρχει διαρκής ανατροφοδότηση, για να είναι δυνατή κάθε αλλαγή στη δομή και οργάνωση του ηλεκτρονικού πορτοφολίου. Η πρακτική αυτή βραβεύτηκε ως παράδειγμα έμπνευσης καλής πρακτικής, η οποία μπορεί να αξιοποιηθεί από τα σχολεία και άλλους φορείς (SAAIC, 2023).

Τέλος, μία ακόμα βραβευμένη πρακτική ΣυΕΠ έρχεται από τη Λετονία, το *Goal Setting Game*. Πρόκειται για ένα παιχνίδι το οποίο περιλαμβάνει 56 κάρτες με καθοδηγούμενες ερωτήσεις που οδηγούν σε σαφείς διατυπωμένες απαντήσεις. Είναι δυνατό να απαντηθεί είτε από τον μαθητή ατομικά είτε με τη βοήθεια του συμβούλου σταδιοδρομίας. Ο ρόλος του συγκεκριμένου παιχνιδιού είναι διττός. Από τη μία, ενισχύει την αυτοπεποίθηση του μαθητή, καλλιεργεί το αίσθημα ευθύνης και προσφέρει κίνητρα για περαιτέρω δράση. Επιπλέον, ο μαθητής οργανώνει καλύτερα τη σκέψη του και περιγράφει τις φιλοδοξίες και τους στόχους του. Από την άλλη, δίνεται η δυνατότητα στους γονείς, τους καθηγητές και τους συμβούλους να έρθουν σε ανοιχτό διάλογο με τον μαθητή (SAAIC, 2023).

ΠΡΟΤΥΠΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ ΤΟΥ ΕΟΠΠΕΠ

Στο πλαίσιο ενίσχυσης των δράσεών του αναφορικά με τη διασφάλιση της ποιότητας και τη στήριξη των σχολείων, ο ΕΟΠΠΕΠ σε συνεργασία με το ΕΚΠΑ σχεδίασε και ανέπτυξε ένα Ενιαίο Πρόγραμμα Αγωγής Σταδιοδρομίας (2024).

Αρχικά, το πρόγραμμα αυτό έρχεται να συμπληρώσει το έργο του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού εντός των σχολικών μονάδων της χώρας. Πρόκειται για ένα πρότυπο (standard) που δύναται να αποτελέσει πολύτιμο εργαλείο για τους εκπαιδευτικούς

της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αλλά και τους Υπευθύνους ΣυΕΠ για τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση Προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας.

Είναι σημαντικό εδώ να εξηγήσουμε ότι η διαμόρφωση ενός πρότυπου προγράμματος καλύπτει την ανάγκη δημιουργίας μιας Εθνικής Στρατηγικής ΣυΕΠ που αποτελεί μέριμνα του ΕΟΠΠΕΠ. Πέραν των ευρωπαϊκών πολιτικών κατευθυντήριων γραμμών, η ανάπτυξη ενός εθνικού στρατηγικού πλαισίου είναι απαραίτητη, διότι επιτυγχάνεται η ισότιμη πρόσβαση σε ποιοτική δια βίου Συ.Ε.Π. στη χώρα μας. Επιπλέον, το πρότυπο πρόγραμμα εξασφαλίζει θετικά αποτελέσματα τόσο για τη μαθητική κοινότητα, τους εκπαιδευτικούς και τους συμβούλους όσο και για τους εμπλεκόμενους φορείς (σχολική μονάδα, διευθύνσεις, Υπουργείο Παιδείας). Αυτό, δηλαδή, συνεπάγεται βελτίωση των υπηρεσιών, διασφαλίζοντας την ποιότητα σε αυτές (ΕΟΠΠΕΠ, 2024).

Προχωρώντας στην παρουσίαση του πρότυπου, το Ενιαίο Πρόγραμμα Αγωγής Σταδιοδρομίας πλαισιώνει τις πέντε βασικές λειτουργίες της ΣυΕΠ: *Αυτογνωσία - Αυτοαντίληψη, η Πληροφόρηση, η Λήψη Απόφασης, οι Δεξιότητες Διαχείρισης Σταδιοδρομίας και η Μετάβαση* (ΕΟΠΠΕΠ, 2024 : 18).

Η μεθοδολογία ανάπτυξης του προγράμματος στηρίχθηκε σε δύο μέρη:

- A. στις λειτουργίες της ΣυΕΠ (αυτογνωσία – αυτοαντίληψη, πληροφόρηση, μετάβαση κ.λπ.),
- B. στη διερεύνηση των πραγματικών αναγκών των ωφελούμενων μέσω της συλλογής ποιοτικών δεδομένων που ενέπλεξε μαθητές και μαθήτριες, εκπαιδευτικούς, συμβούλους επαγγελματικού προσανατολισμού.

Το πρόγραμμα περιγράφει :

1. την παιδαγωγική μεθοδολογία εφαρμογής του προγράμματος στο πλαίσιο της διαθεματικής διδασκαλίας, των αναλυτικών προγραμμάτων σπουδών, των εργαστηρίων δεξιοτήτων και των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας,
2. τις απαιτούμενες μεθόδους, τα εργαλεία, τις πηγές και τις συμπράξεις, τα επιθυμητά μαθησιακά αποτελέσματα,
3. τα σχέδια μαθήματος και τις ασκήσεις για τον μαθητή και τον εκπαιδευτικό για κάθε μια από τις λειτουργίες της ΣυΕΠ. Με την επίσημη ένταξη του Προγράμματος στα αναλυτικά προγράμματα και την εφαρμογή του από τους εκπαιδευτικούς και τους συμβούλους θα βοηθηθούν οι μαθητές να ανακαλύψουν τον εαυτό τους, αναπτύσσοντας το επίπεδο αυτογνωσίας τους, να διερευνήσουν τις ικανότητες και τα

ταλέντα τους και να γνωρίσουν τις διαθέσιμες εκπαιδευτικές και επαγγελματικές διαδρομές (Τερζάκη, 2019). Παράλληλα, θα υποστηριχθούν τα νεαρά άτομα, ώστε να καλλιεργήσουν δεξιότητες διαχείρισης ζωής και σταδιοδρομίας. Έτσι, σταδιακά θα είναι έτοιμα να εμπλέκονται σε κάθε διαδικασία λήψης απόφασης και να πραγματοποιούν μεταβάσεις (ΕΟΠΠΕΠ, 2021).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ: ΘΕΤΟΝΤΑΣ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ

4.1. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

Ήδη έχουμε δει πως, από τη μία οι διαρκείς αλλαγές σε παγκόσμιο επίπεδο και η συνακόλουθη ρευστότητα στην αγορά εργασίας και από την άλλη οι ευρωπαϊκές συστάσεις γύρω από τον χώρο τη ΣΥΕΠ, καθιστούν ως επιτακτική ανάγκη τη μέριμνα της διασφάλισης της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών σε κάθε χώρο.

Γενικότερα, η έννοια της ποιότητας είναι πολυσύνθετη, ενώ δεν έχει συμφωνηθεί ένας καθολικός ορισμός που να καλύπτει τους διαφορετικούς τρόπους προσέγγισής του. Αρχικά, ο ΕΟΠΠΕΠ (2012α: 20) αναφέρει πως η ποιότητα συμβολίζει *ένα σύστημα αξιών, αρχών, προτύπων και μεθόδων δράσης* μέσα από το οποίο επιτυγχάνονται η αξιοποίηση των ανθρωπίνων πόρων, η ικανοποίηση των αναγκών των χρηστών και η καλύτερη δυνατή απόδοση των επιχειρήσεων. Από την άλλη, η Ομάδα Εργασίας για τη Διασφάλιση Ποιότητας στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση υποστηρίζει πως είναι δυνατό να οριστεί η ποιότητα μόνο όταν γνωρίζουμε το πλαίσιο μέσα στο οποίο την εντάσσουμε. Έπειτα, αυτή, αφενός, ισοδυναμεί με την υλοποίηση των στόχων και, αφετέρου, σχετίζεται με τις προσδοκίες αλλά και την εμπειρία που αποκτά κανείς, αξιοποιώντας τις υπηρεσίες ΣΥΕΠ (Faursschou, 2003). Για τον Sultana (2018), όταν απολαμβάνουμε τα οφέλη των υπηρεσιών, μπορούμε να κάνουμε λόγο για την ποιότητα σε αυτές.

Συνεχίζοντας, η Διασφάλιση Ποιότητας προωθεί ένα σύστημα αξιολόγησης που περιλαμβάνει εκείνες τις δραστηριότητες που έχουν σχέση με τη βελτίωση των προσόντων ή της αξίας των παρεμβάσεων ή και τη συμμόρφωση σε συγκεκριμένα πρότυπα (OECD, 2002 στο Δημητροπούλου, 2013). Όταν, όμως, αναφερόμαστε στη Διασφάλιση Ποιότητας στη ΣΥΕΠ, εξετάζουμε θέματα, όπως παρακολούθηση και αξιολόγηση των δράσεων και αποδόσεων, διαδικασίες αξιολόγησης, αξιολογική έρευνα, κώδικες δεοντολογίας, τήρηση οδηγιών, εκπαίδευση ειδικού προσωπικού, προσόντα κ.λπ. (ΕΟΠΠΕΠ, 2012α: ΕΚΕΠ, 2007). Επιπλέον, στη μελέτη του ΕΟΠΠΕΠ (2012α: 27) η Διασφάλιση Ποιότητας ερμηνεύεται ως διαδικασία που πιστοποιεί τη διασφάλιση *μιας καλής και επαρκώς προκαθορισμένης ποιότητας*,

ενώ το Σύστημα Διασφάλισης Ποιότητας ανταποκρίνεται στα αναγκαία για τη εξασφάλιση της ποιότητας των υπηρεσιών.

Φυσικά, η Διασφάλιση Ποιότητας σε υπηρεσίες ΣυΕΠ αποτελεί πρόκληση, αν αναλογιστούμε ότι η ΣυΕΠ είναι μία δια βίου διαδικασία που παρέχεται εντός διαφορετικών πλαισίων (σχολεία ή/ και οργανισμοί) και, επομένως, είναι απαραίτητο να δημιουργούνται διαφορετικά κάθε φορά πλαίσια – συστήματα εφαρμογής της διασφάλισης (Hooley & Rice 2018).

Μπορεί η παροχή υπηρεσιών ΣυΕΠ να διαφέρει από χώρα σε χώρα, όμως, κάθε σύστημα διασφάλισης ποιότητας επιδιώκει τη συνεχή βελτίωση των εισροών, διαδικασιών και εκροών (Input, Process and Output indicators), οι οποίες αποτελούν τις τρεις συνιστώσες της Συ.Ε.Π., εξυπηρετώντας με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα συμφέροντα των χρηστών (Σημειώσεις Μαθήματος Δ. Γαϊτάνη, 2021).

Προσεγγίζοντας τις συνιστώσες της ΣυΕΠ, πρώτα ως εισροές θεωρούμε εκείνα τα χαρακτηριστικά και τους πόρους που είναι απαραίτητα για την εφαρμογή ενός προγράμματος αγωγής σταδιοδρομίας. Έπειτα, η διαδικασία σχετίζεται με τις δραστηριότητες της εφαρμογής αλλά και την αξιολόγηση του προγράμματος, ενώ, τέλος, οι εκροές ελέγχουν αν επιτυγχάνονται τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα. Μάλιστα, η εξασφάλιση ισχυρών εκροών αποτελεί ένδειξη για τη σωστή υλοποίηση του προγράμματος (CDC⁸, 2024).

Όλα τα παραπάνω αναλύονται στην πράξη, όπως φαίνεται στον πίνακα Β.

ΕΙΣΡΟΕΣ	ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ	ΕΚΡΟΕΣ
Νομοθεσία	Χρήση πόρων/ μέσων	Μαθησιακά Αποτελέσματα (Γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες)
Στρατηγικές Εθνικά Πλαίσια Ποιότητας	Παροχή	Επαγγελματική ένταξη
Μεθοδολογία Αρχές Συ.Ε.Π.	Εφαρμογή Μεθοδολογιών	Μειωμένα ποσοστά διαρροής
Εργαλεία - Μέσα	Προβολή	Κοινωνικά και οικονομικά οφέλη
Πρότυπα	Συνεργασίες	

⁸ <https://www.cdc.gov/evaluation/php/about/index.html>

Προγράμματα Αγωγής Σταδιοδρομίας Φορείς Συ.Ε.Π. Σύμβουλοι Σταδιοδρομίας Χρήστες Πληροφόρηση	Συμβουλευτική σταδιοδρομίας στο σχολείο (μάθημα και ατομική ΣυΕΠ)	
--	---	--

(Πίνακας Β: Σημειώσεις Μαθήματος Δ. Γαϊτάνη, 2021)

Παρότι τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας τοποθετούνται στις εισροές ενός προγράμματος παροχής υπηρεσιών ΣυΕΠ στο σχολικό πλαίσιο, αξίζει εδώ να σημειώσουμε πως και τα ίδια τα προγράμματα μπορούν να αναλυθούν σε εισροές, διαδικασίες και εκροές ως εξής:

ΕΙΣΡΟΕΣ	ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ	ΕΚΡΟΕΣ
Εγκύκλιοι για προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας Εθνικό Πλαίσιο Δεξιοτήτων Διαχείρισης Ζωής και Σταδιοδρομίας Σχολείο Υπουργείο Παιδείας - ΕΟΠΠΕΠ Εργαστήρια Δεξιοτήτων Βιωματική Προσέγγιση Χρήστες: Μαθητές Σύμβουλοι – καθηγητές	Μάθημα: Σ.Ε.Π. Αξιοποίηση προβλεπόμενων τεχνικών Συνεργασίες με φορείς και επαγγελματίες Διδασκαλία στην τάξη Χώρος Εργασίας Επισκέψεις Προβολή Προγραμμάτων Αξιολόγηση ικανοποίησης χρηστών	Μαθησιακά Αποτελέσματα Σύνδεση με γνωστικά αντικείμενα

(Πίνακας Γ)

4.2. Η ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΥ.Ε.Π. ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Προχωρώντας στον χώρο του σχολείου, για να κρίνουμε την ποιότητα των υπηρεσιών, είναι σημαντικό να υπάρχει ένα δομημένο και σταθερό πρόγραμμα αγωγής σταδιοδρομίας το οποίο στοχεύει στη διερεύνηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της προσωπικότητας των εφήβων και παρέχει πληροφόρηση για όλες τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές ευκαιρίες. Η πληροφόρηση ως διαδικασία δε νοείται ως απλή διοχέτευση στοιχείων, αλλά απαιτείται η ενεργή εμπλοκή του νεαρού ατόμου σε ομαδικές και ατομικές ασκήσεις συμβουλευτικής, ανάλογα με τις ανάγκες του καθενός. Στο πλαίσιο αυτό είναι απαραίτητη η ανάπτυξη δεξιοτήτων ζωής και σταδιοδρομίας (ΕΟΠΠΕΠ, 2021).

Άρα, οι υπεύθυνοι φορείς μαζί με το σχολείο θα πρέπει να μεριμνούν για την ποιότητα του ΣΕΠ και της Αγωγής Σταδιοδρομίας. Για αυτόν τον λόγο τα προγράμματα σταδιοδρομίας αρθρώνονται στους άξονες: περιεχόμενο – διδακτική ύλη – αναλυτικά προγράμματα, διδάσκοντες – μεθοδολογία και τρόποι αξιολόγησης (Sultana, 2018). Μάλιστα, η παροχή ποιοτικών υπηρεσιών ενισχύει τους μαθητές, σημειώνοντας καλύτερες επιδόσεις αλλά και λαμβάνοντας καλύτερες αποφάσεις (Rice, Hooley & Crebbin, 2022). Μάλιστα, κατανοούμε πως η ευαίσθητη ηλικία στην οποία βρίσκονται οι μαθητές θεωρείται ένας ακόμη λόγος, για να φροντίζουμε για την ποιότητα των υπηρεσιών του σχολείου, καθώς οι έφηβοι καλούνται να παίρνουν σημαντικές αποφάσεις, ενώ δεν έχουν πλήρη εικόνα του μεταβαλλόμενου εργασιακού περιβάλλοντος και των απαιτήσεών του.

Η Εθνική Επιτροπή Συντονισμού Επαγγελματικής Πληροφόρησης (National Occupational Information Coordinating Committee – NOICC) διαμόρφωσε άξονες για την εξέλιξη της σταδιοδρομίας, τους οποίους μπορούν να ακολουθήσουν τα σχολεία, προκειμένου να ανταπεξέλθουν στον σχεδιασμό ποιοτικών προγραμμάτων σταδιοδρομίας. Αυτοί οι άξονες συναντώνται σε τρία πεδία (Miller, 1992): 1. Ικανότητες μαθητών, 2. Οργανωτικές Αρχές και 3. Προσόντα προσωπικού.

Σταδιακά, λοιπόν, γίνεται λόγος για δημιουργία ολοκληρωμένων και ποιοτικών προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης. Έτσι, προκύπτουν οι Εθνικές Κατευθυντήριες Γραμμές Ανάπτυξης της Σταδιοδρομίας που αναπτύσσονται στους τομείς: α) προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη, β) εκπαιδευτικά επιτεύγματα και δια βίου μάθηση και γ) διαχείριση σταδιοδρομίας. (NCDG, 2004). Βέβαια, το 2024 η Εθνική Ένωση Επαγγελματικής Ανάπτυξης (National Career Development Association) επανέκδοσε τις κατευθυντήριες οδηγίες της, ώστε

να ταιριάζουν με τις εξελίξεις και τις ανάγκες της εποχής. Άρα, οι τομείς πλέον σχετίζονται με την επαγγελματική εξέλιξη, την ακαδημαϊκή καριέρα και τη δια βίου μάθηση και, τέλος, με την κοινωνική – συναισθηματική νοημοσύνη.

Γενικά στη βιβλιογραφία συναντάμε τις εξής έξι περιοχές στις οποίες θα πρέπει να στοχεύει ένα σύστημα αξιολόγησης της ποιότητας:

- Πολιτική
- Οργάνωση
- Διαδικασία
- Άτομα
- Αποτελέσματα
- Υπηρεσίες

Ωστόσο, χρειάζεται περαιτέρω διερεύνηση σχετικά με το πώς εντοπίζουμε τις υπηρεσίες ΣυΕΠ εντός αυτών των περιοχών (Hooley & Rice 2018).

4.3. Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΝΟΣ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΥ.Ε.Π.: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Όπως είδαμε σε προηγούμενη ενότητα, τα ευρωπαϊκά ψηφίσματα (2004· 2008) ανέδειξαν την ανάγκη παροχής ποιοτικών υπηρεσιών μέσα από τον προσεκτικό σχεδιασμό και την ανάπτυξη συστημάτων διασφάλισης ποιότητας τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Το ευρωπαϊκό δίκτυο ELGPN, λαμβάνοντας υπόψη τα ψηφίσματα και τις ευρωπαϊκές συστάσεις για τη Συ.Ε.Π., προχώρά σε ένα μεγάλο ερευνητικό έργο (2009–2010), δημιουργώντας τέσσερα πακέτα εργασιών με σκοπό την προώθηση της ευρωπαϊκής συνεργασίας στη δια βίου Συ.Ε.Π. στους τομείς της εκπαίδευσης και της απασχόλησης. Αυτά χωρίζονται ως εξής: *Δεξιότητες Διαχείρισης Σταδιοδρομίας* (ΠΕ1), *Διεύρυνση της πρόσβασης* (ΠΕ2), *Μηχανισμοί Συνεργασίας και Συντονισμού* (ΠΕ3) και *Διασφάλιση της ποιότητας και τεκμηρίωση* (ΠΕ4) (ELGPN, 2010).

Έτσι, το Πακέτο Εργασίας 4 διαμόρφωσε ένα Πλαίσιο – Matrix επιθυμητών κριτηρίων ποιότητας με αντίστοιχους δείκτες ποιότητας. Ουσιαστικά, το Πλαίσιο αυτό είναι το αποτέλεσμα της προσπάθειας σύνταξης ενός ευρωπαϊκού πλαισίου διασφάλισης ποιότητας κοινού για όλες τις χώρες (ELGPN, 2016· ELGPN, 2015b· ELGPN, 2012a).

Πρέπει να διευκρινιστεί ότι ως κριτήρια ποιότητας (benchmarks) θεωρούμε εκείνα τα κριτήρια τα οποία οφείλει να ακολουθεί ένας φορέας ΣυΕΠ, προκειμένου να εξασφαλίζει την ποιότητα των υπηρεσιών του και, παράλληλα, αξιολογείται μέσα από αυτά (ΕΟΠΠΕΠ, 2012α), ενώ ως δείκτες ποιότητας θεωρούμε τις μεταβλητές που απαιτούνται για να ικανοποιηθεί ένα κριτήριο και αποτελούν την απόδειξη ότι μια συγκεκριμένη ενέργεια ή ένα αποτέλεσμα έχει ολοκληρωθεί επιτυχώς (ΕΚΕΠ, 2007). Οι δείκτες ποιότητας μπορεί να είναι ποσοτικοί και ποιοτικοί. Οι ποσοτικοί δείκτες, δηλαδή αριθμητικοί δείκτες ή ποσοστά, παρουσιάζουν τον βαθμό επίτευξης ενός κριτηρίου, ενώ οι ποιοτικοί δείκτες δίνουν έμφαση στην ύπαρξη ή μη ενός κριτηρίου παρά στον βαθμό επίτευξης του (Γαϊτάνης, 2015).

Το αρχικό Πλαίσιο – Matrix που ανέπτυξε το ELGPN την περίοδο 2008-2010 πρότεινε τις εξής ομάδες κριτηρίων:

1. Συμμετοχή χρηστών και πολιτών (Citizen and User Involvement)
2. Επάρκεια συμβούλων (Practitioner Competence)
3. Βελτίωση υπηρεσιών (Service Improvement)
4. Συνοχή (Coherence)
5. Αποτελέσματα (Outcomes) και Επιδράσεις (Impacts)

Κάθε κριτήριο συνοδεύεται από δείκτες ποιότητας. Ενδεικτικά, στο κριτήριο *Συμμετοχή χρηστών και πολιτών* εξετάζουμε ως δείκτη τη *διαθεσιμότητα πληροφοριών σχετικά με τα δικαιώματα των χρηστών και τις παρεχόμενες υπηρεσίες*. Στο κριτήριο *Επάρκεια Συμβούλων* διερευνάμε τα *συστήματα πιστοποίησης των συμβούλων*. Επίσης, δείκτης στη *Βελτίωση Υπηρεσιών* αποτελεί η *ύπαρξη και η τήρηση συστήματος διασφάλισης της ποιότητας*. Μέσα από τη *Συνοχή* αξιολογείται η *συνεργασία και συντονισμός μεταξύ των διαφόρων φορέων παροχής υπηρεσιών Συ.Ε.Π.* Τέλος, στα *Αποτελέσματα* διαφαίνεται ο βαθμός βελτίωσης των ικανοτήτων των πελατών (ΕΟΠΠΕΠ, 2012α).

Ήδη η Ελλάδα απαντάει στην ανάγκη ανάπτυξης εθνικού σχεδίου για τη διασφάλιση της ποιότητας μέσα από το Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού το οποίο σε συνεργασία με το ΙΕ.Κ.Ε.Π. διεξήγαγε τη μελέτη *«Διεθνή συστήματα διασφάλισης και διαχείρισης ποιότητας των υπηρεσιών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού»* (2007). Αργότερα, ο ΕΟΠΠΕΠ ως ο αρμόδιος φορέας αξιολόγησης της ποιότητας της ΣυΕΠ προχώρησε στον σχεδιασμό και την εφαρμογή ενός Εθνικού Συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας των υπηρεσιών ΣυΕΠ, καλύπτοντας το ζήτημα της έλλειψης θεσμικού πλαισίου με το οποίο εξασφαλίζεται η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών (ΕΟΠΠΕΠ, 2012α· Gaitanis 2010).

Λαμβάνοντας υπόψη τις προτάσεις του ELGPN και του ΕΚΕΠ, προτείνει και επικυρώνει τις έξι ομάδες κριτηρίων ποιότητας που πρέπει να ακολουθούν οι φορείς ΣυΕΠ ανεξαρτήτως του τρόπου λειτουργίας και της μεθοδολογίας τους (ΕΟΠΠΕΠ, 2012α· ΕΚΕΠ, 2007). Αυτές είναι:

1. Ηγεσία.
2. Οργάνωση-Προγραμματισμός.
3. Ανθρώπινο Δυναμικό.
4. Ικανοποίηση πελάτη/ πολίτη.
5. Παροχή υπηρεσιών Συ.Ε.Π.
6. Κτιριακή Υποδομή – Εξοπλισμός.

Οι παραπάνω ομάδες κριτηρίων περιλαμβάνουν 33 κριτήρια με προτεινόμενους δείκτες ποιότητας αλλά και αποδεικτικά στοιχεία. Φυσικά, μας ενδιαφέρει η ποιότητα των κριτηρίων και για αυτό τον λόγο ορίζονται δείκτες με κύριο ρόλο την προβολή της επικρατούσας κατάστασης και των επιδιωκόμενων στόχων, την ενημέρωση και την αξιολόγηση των χαρακτηριστικών που βοηθούν στην επίτευξή τους (Υπουργείο παιδείας, 2011).

Βέβαια, η μέλετη του ΕΟΠΠΕΠ (2012α) δίνει και τα πέντε βασικά κριτήρια ποιότητας που αφορούν άμεσα τη ΣυΕΠ. Το πρώτο αφορά στην επάρκεια των συμβούλων (*Ανθρώπινο Δυναμικό*) και το δεύτερο σχετίζεται με τις μεθόδους και τα εργαλεία που αξιοποιούν (*Παροχή Υπηρεσιών*). Ταυτόχρονα, το τρίτο και το τέταρτο κριτήριο προβάλλουν τις ανάγκες και την ικανοποίηση των χρηστών αντίστοιχα (*Ικανοποίηση Πελάτη*). Τέλος, με το πέμπτο κριτήριο παρακολουθείται και αξιολογείται η λειτουργία των υπηρεσιών (*Οργάνωση*).

Επομένως, πρόκειται για έναν πλήρη κατευθυντήριο οδηγό που δύναται να εξασφαλίσει την ποιότητα στη ΣυΕΠ.

4.4. ΠΡΟΤΥΠΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΥ.Ε.Π ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ

Λαμβάνοντας υπόψη τις ισχύουσες πολιτικές και τα πρότυπα στο πλαίσιο της διασφάλισης ποιότητας, αρκετοί οργανισμοί καταφεύγουν στην ανάπτυξη συγκεκριμένων κατευθυντήριων γραμμών προς επίτευξη της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας των υπηρεσιών ΣυΕΠ απευθυνόμενοι άμεσα στους φορείς παροχής υπηρεσιών (Hooley & Rice, 2018).

Προς αυτή την κατεύθυνση συναντάμε το Φιλανθρωπικό ίδρυμα Gatsby (2014) στην Αγγλία, το οποίο διαμόρφωσε τους δικούς του άξονες αξιολόγησης της ποιότητας της παροχής Συ.Ε.Π. στα σχολεία και τα κολλέγια (Hanson & Neary, 2020). Συγκεκριμένα, αυτοί οι άξονες αποτελούν τα κριτήρια – δείκτες «καλής επαγγελματικής καθοδήγησης» - *Gatsby Good Career Guidance Benchmarks*. Ως «καλή» νοείται η καθοδήγηση που συνδυάζει πολλές και διαφορετικές δραστηριότητες, δημιουργώντας ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα Συ.Ε.Π. (Holman, 2014).

Το ίδρυμα, κρίνοντας πως τα σύγχρονα εργασιακά περιβάλλοντα απαιτούν εξειδικευμένες γνώσεις, κατάλληλη εκπαίδευση και κατάρτιση και αναγνωρίζοντας τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι νέοι κατά τη μετάβασή τους από το σχολείο στον κόσμο της εργασίας, κάνει λόγο για την αναγκαιότητα της επαγγελματικής καθοδήγησης από τη νεαρή ηλικία (Holman, 2014). Οφείλει το σχολείο να διασφαλίσει ότι οι μαθητές του θα αποκτήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες και γνώσεις για το μέλλον τους. Για αυτό τον λόγο είναι απαραίτητο να ληφθούν μέτρα, από τα οποία οι νέοι θα επωφεληθούν τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα (Hanson & Neary, 2020).

Έτσι, προτείνονται τα εξής *Gatsby Benchmarks* – κριτήρια αναφοράς (Holman, 2014: 19):

1. Σταθερό Πρόγραμμα Αγωγής Σταδιοδρομίας (*A Stable Careers Programme*): Κάθε σχολείο οφείλει να παρέχει αλλά και να προωθεί προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας, τα οποία υποστηρίζουν εξειδικευμένοι σύμβουλοι, ενώ γίνονται κατανοητά από όλη τη μαθητική κοινότητα συμπεριλαμβανομένων γονέων και καθηγητών. Φυσικά, είναι απαραίτητη η αξιολόγησή τους από τους προαναφερόμενους.
2. Μάθηση μέσω πληροφόρησης για τη σταδιοδρομία και την αγορά εργασίας (*Learning from career and labor market information*): Οι γονείς και οι μαθητές χρειάζονται πρόσβαση σε ποιοτική και έγκυρη ενημέρωση σχετικά με τις διαθέσιμες επαγγελματικές επιλογές από εξειδικευμένους συμβούλους σταδιοδρομίας.
3. Ικανοποίηση των αναγκών κάθε μαθητή (*Addressing the needs of each student*): Είναι προφανές ότι κάθε μαθητής έχει διαφορετικές φιλοδοξίες και ανάγκες. Έτσι, πρέπει τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας να εξασφαλίζουν την ισότιμη πρόσβαση, προσφέροντας εξατομικευμένες υπηρεσίες.
4. Σύνδεση του αναλυτικού προγράμματος με τα επαγγέλματα (*Linking curriculum learning to careers*): Είναι καλό τα σχολικά μαθήματα, ειδικά εκείνα των θετικών επιστημών, να συνδέονται με τη σταδιοδρομία και τα επαγγέλματα, αποκτώντας οι

μαθητές περαιτέρω γνώσεις για τα επαγγελματικά μονοπάτια που μπορούν να ακολουθήσουν.

5. Επικοινωνία με εργοδότες και εργαζομένους (*Encounters with employers and employees*): Τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας μπορούν να δίνουν τη δυνατότητα στους μαθητές να επισκέπτονται διάφορα εργασιακά περιβάλλοντα και να έρχονται σε άμεση επαφή με εργοδότες και εργαζομένους, μαθαίνοντας αφενός για τις απαιτήσεις και τις προκλήσεις με τις οποίες μπορεί να έρθουν αντιμέτωποι και αφετέρου για τις δεξιότητες που είναι απαραίτητες για να ανταπεξέλθουν.
6. Εμπειρία σε πραγματικές θέσεις εργασίας (*Experiences of workplace*): Σε συνέχεια του προηγούμενου κριτηρίου, οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να εμπλακούν ενεργά σε θέσεις εργασίας, αποκτώντας πληρέστερη εικόνα για αυτές.
7. Συναντήσεις με την ανώτατη και συνεχιζόμενη εκπαίδευση (*Encounters with further and higher education*): Λαμβάνοντας υπόψη ότι πολλοί μαθητές προβληματίζονται όχι μόνο για τις επαγγελματικές επιλογές αλλά και τις εκπαιδευτικές, το σχολείο προσφέρει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με τις διαδρομές στην εκπαίδευση και κατάρτιση.
8. Ατομική Συμβουλευτική (*Personal guidance*): Τέλος, προβλέπεται η παροχή ατομικής συμβουλευτικής κατά την οποία ο εξειδικευμένος σύμβουλος διενεργεί συνέντευξη με τον μαθητή – συμβουλευόμενο.

Τα προαναφερθέντα κριτήρια βασίζονται στις εξής αρχές (Σημειώσεις Γαϊτάνης, 2021):

1. Κάθε σχολείο χρειάζεται να λειτουργεί αυτόνομα στον σχεδιασμό των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας, ώστε να ανταποκρίνεται στα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες των μαθητών του.
2. Τα σχολεία πρέπει να έχουν ισχυρά κίνητρα για την εφαρμογή των κριτηρίων ποιότητας, καθώς έχουν ήδη ένα τόσο επιβαρυνόμενο πρόγραμμα που δεν επιτρέπει να αφιερώσουν χρόνο στην πραγμάτωσή τους.
3. Οι κεντρικές υπηρεσίες θα πρέπει να υποστηρίζουν τα σχολεία στην εφαρμογή προτύπων ποιότητας.
4. Τα σχολεία θα πρέπει να παρέχουν στους εργοδότες ευκαιρίες να έρθουν σε επαφή με μαθητές, ώστε οι δεύτεροι να εξοικειωθούν με ποικίλα εργασιακά δεδομένα.

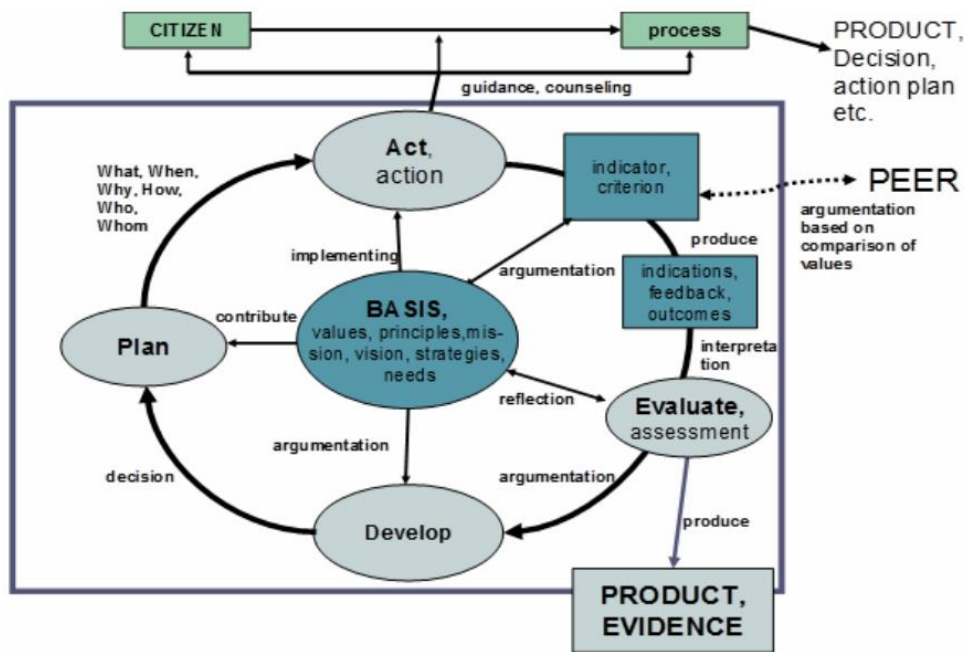
Όλα τα παραπάνω βοηθούν να συνειδητοποιήσουμε πως το πρότυπο διασφάλισης ποιότητας Gatsby τοποθετεί στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τον μαθητή και τις ανάγκες του,

ενώ με βάση αυτές αναπτύσσει ένα ολοκληρωμένο σύστημα κριτηρίων ποιότητας απευθυνόμενο σε σχολεία. Θεωρείται υποχρέωση του σχολείου να προετοιμάζει τους εφήβους, αυριανούς εργαζομένους, για το μέλλον τους, εφοδιάζοντάς τους με γνώσεις και δεξιότητες και προσφέροντάς τους ευκαιρίες να αναγνωρίσουν τις επιθυμίες τους, ώστε να προχωρήσουν στον σχεδιασμό της σταδιοδρομίας τους.

Καθώς, στην παρούσα εργασία εξετάζουμε τα κριτήρια ποιότητας στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας, πιστεύουμε πως το Gatsby θα μπορούσε να λειτουργήσει ως πρότυπο και να εμπνεύσει τους δικούς μας φορείς, ώστε να στηρίζουν τα σχολεία, να παρακολουθήσουν τον σχεδιασμό των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας, να ενισχύσουν τις δράσεις τους και, φυσικά, να ελέγξουν την ποιότητα σε αυτά.

4.5. ΣΤΟΧΟΘΕΣΙΑ – ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΕΠΙΘΥΜΗΤΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ: ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

Για να λειτουργήσει σωστά ένα σύστημα διασφάλισης ποιότητας, δεν αρκεί μόνο να ορίσουμε τις συνιστώσες της ΣυΕΠ (εισροές, διαδικασία, εκροές), τα επιθυμητά κριτήρια και τους δείκτες ποιότητας. Όλα αυτά τα στοιχεία συναντώνται στον *κύκλο ποιότητας* (Σχήμα 1). Προσδιορίζοντας τον κύκλο ποιότητας, αναφερόμαστε στη διαδικασία συνεχούς βελτίωσης που εφαρμόζεται με σκοπό την αύξηση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας της παρεχόμενης συμβουλευτικής υπηρεσίας. Ο κύκλος αυτός περιλαμβάνει τέσσερα στάδια: τη δράση (act), την αξιολόγηση (evaluate), την ανάπτυξη (develop) και τη σχεδίαση (plan).

Σχήμα 1: Κύκλος ποιότητας, κέντρο του κύκλου και στάδια (Σημειώσεις Μαθήματος Δ. Γαϊτάνη, 2021)

Αρχικά, στο κέντρο του κύκλου ποιότητας τοποθετούμε τις αξίες, τις αρχές και στρατηγικές του φορέα ΣυΕΠ. Παράλληλα, εντάσσουμε τα επιθυμητά χαρακτηριστικά, τους στόχους και τις ανάγκες των χρηστών. Από τη βάση αυτή, λοιπόν, ξεκινά η πρώτη φάση του κύκλου όπου γίνεται ο προσδιορισμός των δεικτών που θα προβάλλουν την ποιότητα των κριτηρίων, των οποίων την ποιότητα καλούμαστε να εκτιμήσουμε. Έπειτα, ακολουθεί η συλλογή των αποδεικτικών στοιχείων και ο υπολογισμός των τιμών για τους δείκτες ποιότητας. Εδώ, δηλαδή, γίνεται η αξιολόγηση που μας επιτρέπει να εξετάσουμε τον βαθμό ποιότητας του κριτηρίου. Στην τρίτη φάση παρακολουθείται ο τρόπος αξιοποίησης και ανάδειξης των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης για την επανεξέταση και τον καθορισμό των ενεργειών ενίσχυσης του φορέα. Τέλος, πραγματοποιείται ο σχεδιασμός των αναγκαίων ενεργειών βάσει των πορισμάτων, προκειμένου να επιτευχθεί η προσδοκώμενη βελτίωση στις παρεχόμενες υπηρεσίες. Φυσικά, στο τελευταίο αυτό στάδιο σχεδιάζονται και υλοποιούνται νέες στρατηγικές και τίθενται οι νέοι στόχοι (Γαϊτάνης, 2015). Όμως, πρέπει να έχουμε υπόψη ότι η διαδικασία δε σταματά· απλώς θα ξεκινήσει ένας νέος κύκλος, ώστε η υπηρεσία ΣυΕΠ να αναβαθμίζεται κάθε φορά που προστίθενται νέα χαρακτηριστικά και στόχοι.

Στο σημείο αυτό αξίζει να ερμηνεύσουμε τον κύκλο ποιότητας και υπό το πρίσμα των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας.

Πρώτα, μελετώντας τα βασικά κριτήρια αναφοράς του ΕΟΠΠΕΠ και του Gatsby, θα μπορούσαν να σχηματιστούν τα εξής επιθυμητά χαρακτηριστικά:

1. Οι εκπαιδευτικοί που αναλαμβάνουν τον σχεδιασμό προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας και οι σύμβουλοι σταδιοδρομίας διαθέτουν την απαιτούμενη επάρκεια (γνώσεις, επαγγελματική εμπειρία, δεξιότητες) για την επιτέλεση των καθηκόντων που έχουν αναλάβει.
2. Αξιοποιούν μεθόδους, τεχνικές και μέσα (εργαλεία, εξοπλισμός, πηγές πληροφόρησης κ.λπ.) που είναι σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και πολιτικές των αρμόδιων φορέων (ΦΕΚ, Υπουργείο Παιδείας, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής και ΕΟΠΠΕΠ).
3. Προβλέπεται πλαίσιο συνεργασίας με άλλους δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς.
4. Γίνεται παραπομπή σε πιο εξειδικευμένους φορείς (π.χ. ΚΕΔΑΣΥ).
5. Το σχολείο περιγράφει με σαφήνεια τους στόχους του εκάστοτε Προγράμματος.
6. Τα Προγράμματα Αγωγής Σταδιοδρομίας καλύπτουν τις ανάγκες των μαθητών.
7. Οι υπεύθυνοι μετρούν την ικανοποίηση των μαθητών.
8. Αξιολογείται η λειτουργία των υπηρεσιών ΣυΕΠ εντός σχολικού πλαισίου.

Έπειτα, σε καθένα από τα παραπάνω κριτήρια αντιστοιχούν και δείκτες ποιότητας (ΕΟΠΠΕΠ, 2012α). Συγκεκριμένα:

1. Οι εκπαιδευτικοί διαθέτουν τα τυπικά προσόντα ή/ και την εμπειρία για την παροχή υπηρεσιών Συ.Ε.Π. και τον σχεδιασμό, διαχείριση και υλοποίηση προγραμμάτων στο αντικείμενο Συ.Ε.Π.
2. Υιοθετούνται τα κοινώς αποδεκτά διεθνή πρότυπα παροχής υπηρεσιών ΣυΕΠ και αξιοποιούνται μέθοδοι συμβουλευτικής (ομαδική συμβουλευτική, συνέντευξη, σεμινάρια), παροχή πληροφόρησης (βάσεις δεδομένων, εκδόσεις) και εργαλεία συμβουλευτικής (τεστ επαγγελματικού προσανατολισμού).
3. Δίκτυο συνεργαζόμενων φορέων.
4. Σύστημα παραπομπής και δικτύου συνεργαζόμενων φορέων.
5. Συνοπτική περιγραφή των στόχων του εκάστοτε Προγράμματος Αγωγής Σταδιοδρομίας στους άμεσα ενδιαφερόμενους.
6. Χρησιμοποιούνται συγκεκριμένες μέθοδοι διερεύνησης των αναγκών των μαθητών (ερωτηματολόγια, επικοινωνία με μέλη της ομάδας στόχου ή με άτομα που συνδέονται με την ομάδα στόχου π.χ. γονείς).

7. Μέσα από έρευνες ικανοποίησης διαπιστώνουμε πως οι μαθητές λαμβάνουν υπηρεσίες ανταποκρίνονται τις προσδοκίες τους.
8. Γίνεται αποτίμηση των αποτελεσμάτων μέσω αξιολόγησης (αυτοαξιολόγησης ή αξιολόγησης από τους χρήστες) και σχεδιάζονται νέες δράσεις με σκοπό τη βελτίωση της παροχής υπηρεσιών.

Τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά σε συνδυασμό με τις ανάγκες των μαθητών για επαγγελματικό προσανατολισμό συνιστούν τη βάση του κύκλου ποιότητας. Από εκεί και πέρα παρακολουθούμε τους συμβούλους να εφαρμόζουν το σχέδιο παρέμβασης στην πράξη (δράση). Συγκεκριμένα, επιλέγουν τη θεματική που τους εξυπηρετεί με βάση τους στόχους που έχουν θέσει. Αργότερα, αξιολογούν την πρόοδο και τα αποτελέσματα του προγράμματος (αξιολόγηση). Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει τη συλλογή και ανάλυση δεδομένων, την παρατήρηση των αλλαγών στη συμπεριφορά των μαθητών και την αξιολόγηση του κατά πόσο οι στόχοι επιτεύχθηκαν. Μετά την αξιολόγηση εντοπίζονται οι περιοχές που χρήζουν βελτίωσης, αποφασίζονται οι διορθωτικές ενέργειες και προτείνονται μέτρα για τη βελτίωση του προγράμματος (ανάπτυξη). Βασισμένοι σε αυτήν την ανάλυση, οι καθηγητές ή/ και οι σύμβουλοι σχεδιάζουν νέες μεθόδους και στρατηγικές ή ένα διαφορετικό πρόγραμμα παρέμβασης που θα ανταποκρίνεται αφενός στα πρότυπα ποιότητας ΣυΕΠ στην εκπαίδευση και αφετέρου στις ανάγκες των μαθητών (σχεδιασμός).

B. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

5.1. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Η ανάλυση των δεδομένων των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε με το στατιστικό λογισμικό IBM SPSS έκδοση 28. Για τις κατηγορικές/ποιοτικές μεταβλητές, υπολογίστηκαν τα περιγραφικά στατιστικά στοιχεία, δηλαδή οι απόλυτες και σχετικές συχνότητες (N, %) και παρουσιάστηκαν τα αντίστοιχα ραβδογράμματα.

Η επαγωγική στατιστική ανάλυση που ακολούθησε, είχε σκοπό να διερευνήσει πιθανές διαφορές μεταξύ των εκπαιδευτικών φορέων (Γυμνάσιο, ΓΕΛ, ΕΠΑΛ) στους οποίους υπάγονται οι εκπαιδευτικοί/σύμβουλοι του δείγματος και του βαθμού που η συμβουλευτική σταδιοδρομίας / επαγγελματικού προσανατολισμού (ΣυΕΠ) που παρέχεται στη β/θμια εκπαίδευση, αξιοποιεί κριτήρια ποιότητας στον σχεδιασμό και την αξιολόγηση προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας με έμφαση στον ρόλο των συμβούλων σταδιοδρομίας και των δομών Συ.Ε.Π.

Για την παραπάνω διερεύνηση, εφαρμόστηκαν ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 και ο ακριβής έλεγχος του Fisher, όπου κρίθηκε απαραίτητο (Ρούσσοι & Τσαούσης, 2011).

5.2. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Στην παρούσα εργασία επιλέχθηκε η χρήση ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου για τη συλλογή των δεδομένων. Η χρήση αυτού του ποσοτικού εργαλείου θεωρήθηκε κατάλληλη, καθώς εξοικονομεί χρόνο, αφού είναι δυνατό να συλλεγεί δείγμα σε σύντομο χρονικό διάστημα, αλλά και χρήμα, αφού συνήθως δεν κοστίζει. Μάλιστα, η συμπλήρωσή του γίνεται στον επιθυμητό χρόνο (Βάμβουκας, 2010).

Έτσι, μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας Google Forms δημιουργήθηκε ένα αυτοσχέδιο ερωτηματολόγιο. Η κατασκευή του βασίστηκε στην Προπαρασκευαστική Μελέτη του ΕΟΠΠΕΠ (2012α) με τίτλο *Έρευνα για την τήρηση κριτηρίων ποιότητας στις δομές Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού της εκπαίδευσης και αρχικής κατάρτισης, στα κριτήρια του Πλαισίου Gatsby, και στο πλαίσιο Ποιότητας του ELGPN (2016)*.

Το ερωτηματολόγιο χορηγήθηκε στα δημόσια και ιδιωτικά σχολεία της Β/θμιας εκπαίδευσης (Γυμνάσια - Λύκεια) και στα Γραφεία Υπευθύνων ΣΕΠ στις Διευθύνσεις Β/θμιας εκπαίδευσης μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Σε αυτή τη διαδικασία βοήθησαν οι Διευθύνσεις Β/θμιας εκπαίδευσης (Γ' Αθήνας, Δυτικής Αττικής, Πειραιά, Κυκλάδων). Επίσης, επισημάνθηκε η διατήρηση της ανωνυμίας και της εμπιστευτικότητας των απαντήσεων.

Κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό να διευκρινιστεί ότι οι απαντήσεις αφορούν το διδακτικό έτος 2022-2023. Επειδή κατά τον διαμοιρασμό των ερωτηματολογίων δεν είχε ολοκληρωθεί το διδακτικό έτος 2023-2024, δε θα ήταν δυνατή η συλλογή στοιχείων που αφορούν την αποτίμηση των προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας.

Όμως, πριν τον διαμοιρασμό των ερωτηματολογίων στον πληθυσμό – στόχο πραγματοποιήθηκε διαδικασία πιλοτικής δοκιμής για δύο εβδομάδες σε 18 εκπαιδευτικούς και συμβούλους σταδιοδρομίας με συμπληρωματικές ερωτήσεις, ώστε να εντοπιστούν πιθανά προβλήματα στην κατανόηση των ερωτήσεων και να γίνουν οι απαραίτητες τροποποιήσεις. Συγκεκριμένα, αξιολογήθηκαν: ο χρόνος συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων, η σαφήνεια στην αποτύπωση των οδηγιών, η εμφάνιση, η ύπαρξη τυχόν αντιρρήσεων και, γενικότερα, παρατηρήσεων.

5.3. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Σκοπός της παρούσας ποσοτικής έρευνας είναι να διερευνήσει κατά πόσο η συμβουλευτική σταδιοδρομίας/ επαγγελματικού προσανατολισμού (ΣυΕΠ) που παρέχεται στη Β/θμια εκπαίδευση αξιοποιεί κριτήρια ποιότητας στον σχεδιασμό και την αξιολόγηση προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας με έμφαση στον ρόλο των συμβούλων σταδιοδρομίας και των δομών ΣυΕΠ.

Τα δεδομένα συλλέχθηκαν για συγκεκριμένες κατηγορίες κριτηρίων αναφοράς της ΣυΕΠ (Ανθρώπινο Δυναμικό, Παροχή Υπηρεσιών, Συμμετοχή Χρηστών) θα μας επιτρέψουν να περιγράψουμε τα επιθυμητά χαρακτηριστικά που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση των προγραμμάτων αυτών (εισροές, διαδικασίες, αποτελέσματα), τα οποία θα παρακολουθούνται και θα αξιολογούνται διαρκώς στη βάση ενός κύκλου ποιότητας της ΣυΕΠ.

Συγκεκριμένα, τα ερευνητικά ερωτήματα εστιάζουν στο κατά πόσο ή σε ποιο βαθμό:

- Το σχολείο έχει στο δυναμικό του εκπαιδευτικούς ή/ και συμβούλους με εξειδίκευση στη ΣυΕΠ σύμφωνα με τα επίσημα κριτήρια που ορίζει η εγκύκλιος;

- Υπάρχει μέριμνα για τη διαρκή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών ή/ και συμβούλων πάνω σε θέματα ΣυΕΠ ;
- Το σχολείο διαθέτει τους κατάλληλους πόρους; Αξιοποιούνται κατάλληλα;
- Σχεδιάζονται προγράμματα Αγωγής Σταδιοδρομίας σε σταθερή ετήσια βάση;
- Ο σχεδιασμός των προγραμμάτων λαμβάνει υπόψη του τις λειτουργίες της ΣυΕΠ;
- Λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες των μαθητών;
- Παρέχεται ποιοτική πληροφόρηση;
- Αξιοποιούνται οι προβλεπόμενες μέθοδοι και εργαλεία, ώστε να καλυφθούν οι ανάγκες των μαθητών σε πληροφόρηση;
- Πώς εξασφαλίζεται η συμπερίληψη και η προσβασιμότητα όλων των μαθητών ανεξαιρέτως;
- Πραγματοποιούνται συνεργασίες μεταξύ του σχολείου με άλλους φορείς (π.χ. ΚΕΔΑΣΥ);
- Γίνεται σωστή περιγραφή και ενημέρωση για τα προγράμματα;
- Μετριοούνται τα μαθησιακά αποτελέσματα και με ποιον τρόπο;
- Προβλέπεται η αποτίμηση των αποτελεσμάτων των προγραμμάτων;

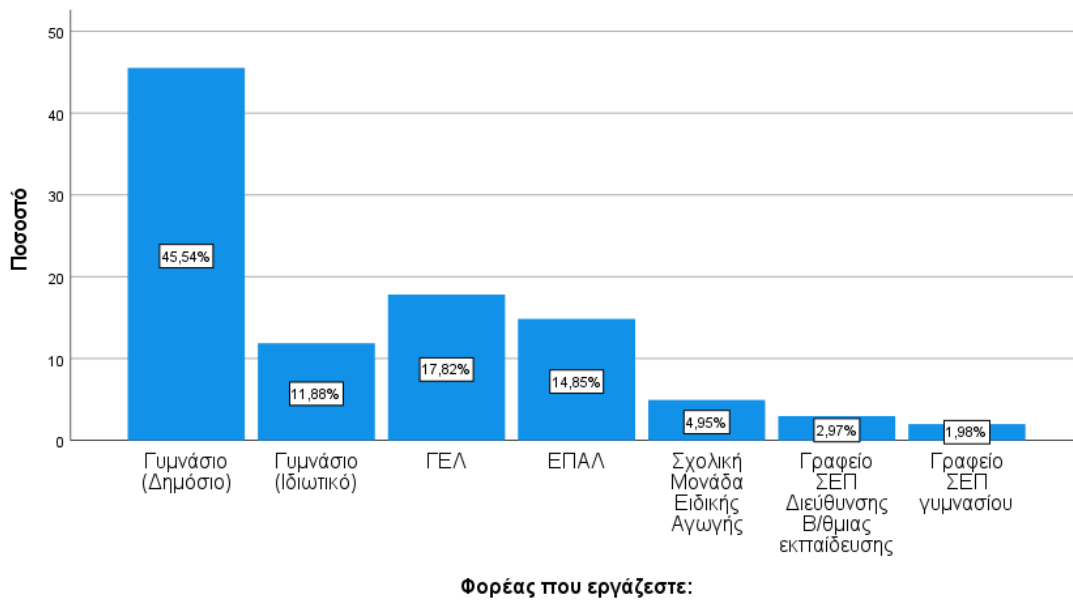
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

ΠΡΩΤΟ ΣΚΕΛΟΣ: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ

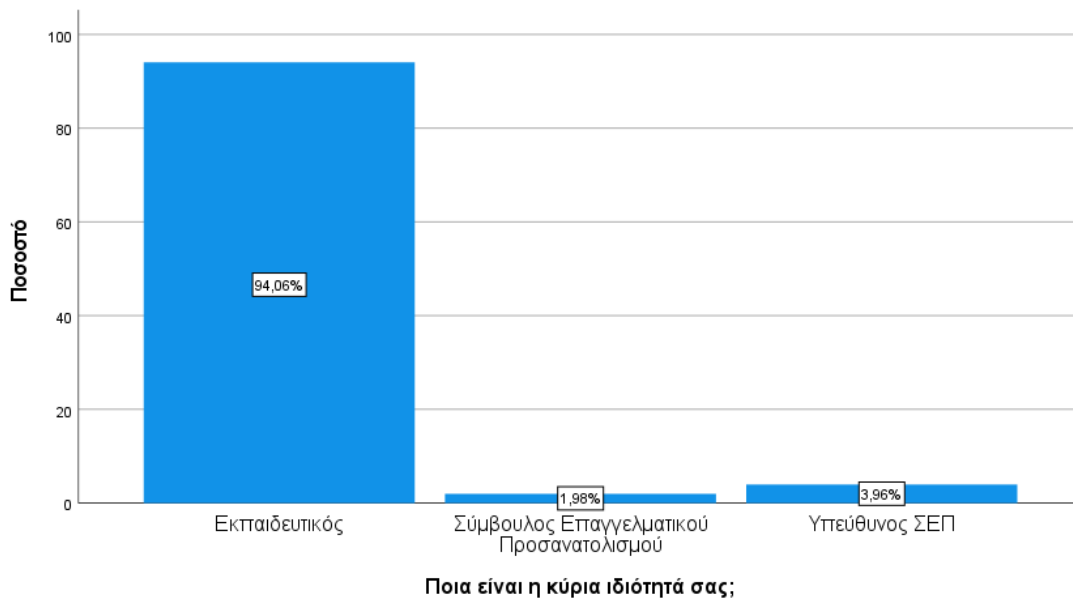
Το δείγμα της μελέτης αποτελείται από 95 εκπαιδευτικούς (94.06%), 2 σύμβουλους επαγγελματικού προσανατολισμού (1.98%) και 4 υπεύθυνους ΣΕΠ (3.96%). Από αυτούς, το 45.54% και το 11.88% εργάζονται σε Δημόσια και Ιδιωτικά Γυμνάσια αντίστοιχα, το 17.82% εργάζεται σε ΓΕΛ και το 14.85% σε ΕΠΑΛ. 5 άτομα (4.95%) δήλωσαν ότι εργάζονται σε Μονάδες Ειδικής Αγωγής και 3 (2.97%) σε Γραφείο Διεύθυνσης ΣΕΠ Β/θμιας Εκπαίδευσης. Επίσης, το 17.82% του δείγματος δήλωσε ότι κατέχει θέση ευθύνης, ως διευθυντής ή υποδιευθυντής στο σχολείο που εργάζεται ενώ το 8.91% δήλωσε ότι είναι υπεύθυνος/η ΣΕΠ (Πίνακας 1).

Πίνακας 1. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες επαγγελματικών στοιχείων του δείγματος

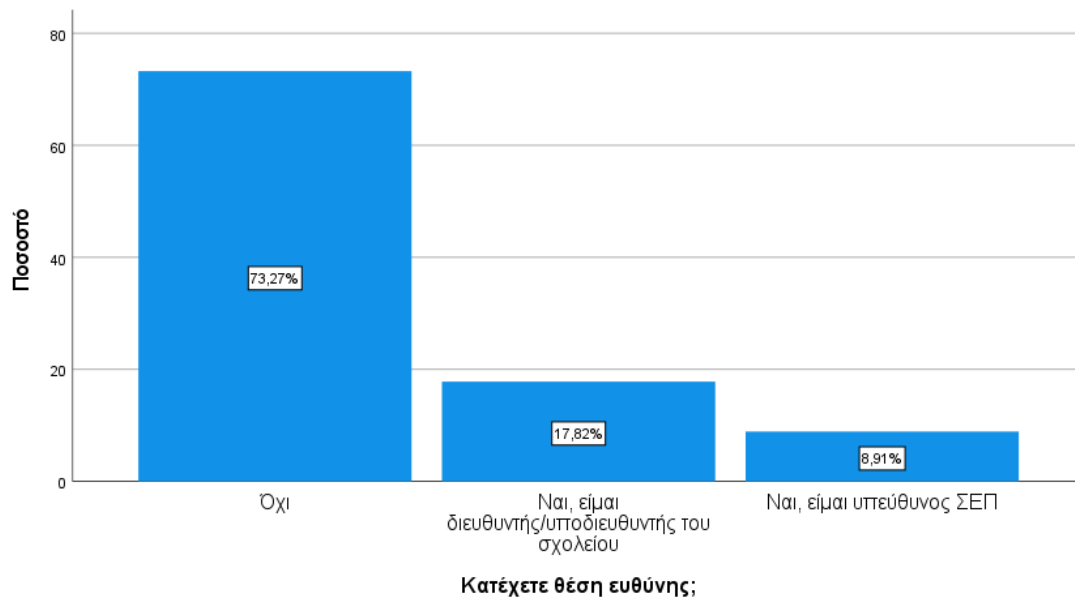
		N	N %
Φορέας που εργάζεστε:	Γυμνάσιο (Δημόσιο)	46	45,54%
	Γυμνάσιο (Ιδιωτικό)	12	11,88%
	ΓΕΛ	18	17,82%
	ΕΠΑΛ	15	14,85%
	Σχολική Μονάδα Ειδικής Αγωγής	5	4,95%
	Γραφείο ΣΕΠ Διεύθυνσης Β/θμιας εκπαίδευσης	3	2,97%
	Γραφείο ΣΕΠ γυμνασίου	2	1,98%
	Ποια είναι η κύρια ιδιότητά σας;	Εκπαιδευτικός	95
Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού		2	1,98%
Υπεύθυνος ΣΕΠ		4	3,96%
Κατέχετε θέση ευθύνης;		Όχι	74
	Ναι, είμαι διευθυντής/υποδιευθυντής του σχολείου	18	17,82%

Διάγραμμα 1. Σχετικές συχνότητες επαγγελματικών στοιχείων του δείγματος

Διάγραμμα 2. Σχετικές συχνότητες επαγγελματικών στοιχείων του δείγματος

Διάγραμμα 3. Σχετικές συχνότητες επαγγελματικών στοιχείων του δείγματος

ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΚΕΛΟΣ: ΕΠΑΡΚΕΙΑ - ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Ως προς το αν ο φορέας των συμμετεχόντων του δείγματος διαθέτει εκπαιδευτικούς ή/ και συμβούλους με εξειδίκευση στη συμβουλευτική σταδιοδρομίας - σύμφωνα με τα κριτήρια της ΚΥΑ «Σύστημα Πιστοποίησης επάρκειας Προσόντων Συμβούλων Σταδιοδρομίας/ Επαγγελματικού Προσανατολισμού» - η πλειοψηφία απάντησαν θετικά (95.05%). Θετικά απάντησαν και ως προς το αν ο φορέας τους (σχολείο, γραφείο ΣΕΠ Β/θμιας κ.λπ.) διαθέτει εκπαιδευτικούς ή/και συμβούλους που έχουν συμμετάσχει σε εκπαίδευση/επιμόρφωση που αναφερόταν, εξ' ολοκλήρου ή εν μέρει, στον σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας (96.04%).

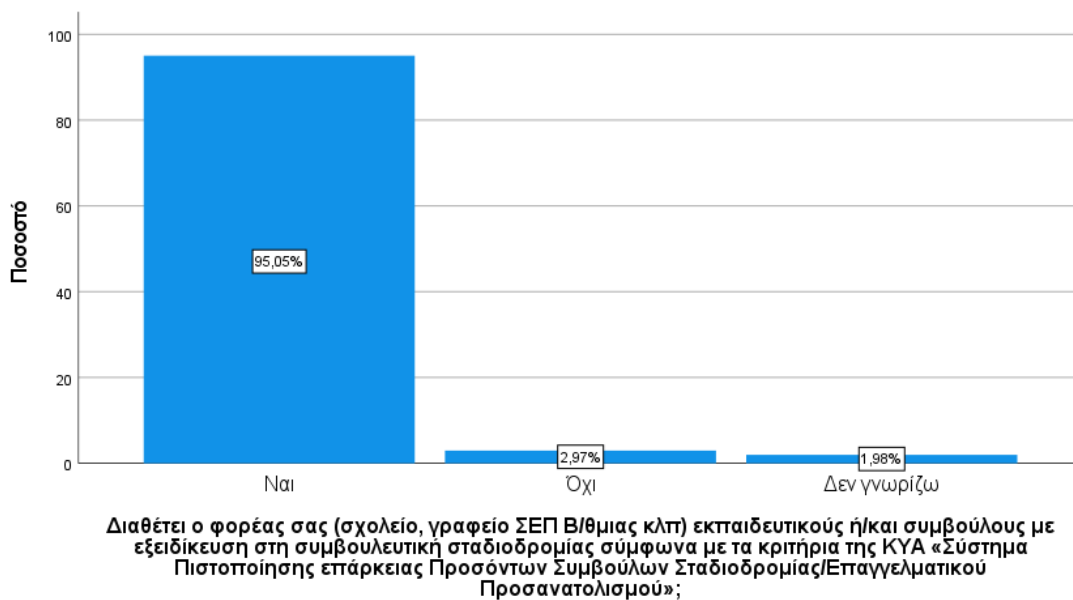
Ως προς το αν οι συμμετέχοντες έχουν συμμετάσχει προσωπικά σε κάποια επιμόρφωση για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας των μαθητών, οι περισσότεροι απάντησαν «Ναι» (96.04%) ενώ η χρονική διάρκεια αυτής της επιμόρφωσης κυμάνθηκε από 10 έως 20 ώρες κατά ποσοστό 92.21%.

Στην ερώτηση για την πραγματοποίηση επιμορφωτικών προγραμμάτων σε τακτική βάση για θέματα ΣΕΠ, η πλειοψηφία απάντησε θετικά (89.11%) με το 88.12% να δηλώνει ότι γίνονται σε ετήσια βάση και το 93.48% να δηλώνει ότι έχουν διάρκεια κάτω των 10 ωρών (Πίνακας 2).

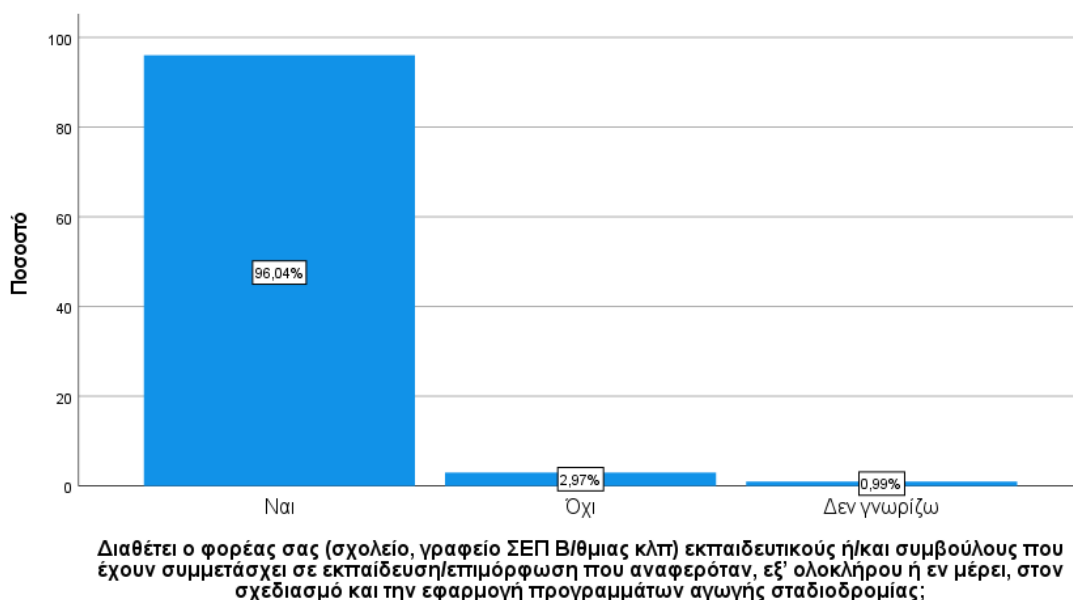
Πίνακας 2. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των στοιχείων επάρκειας των φορέων σε εξειδικευμένο συμβουλευτικό προσωπικό και των στοιχείων της επιμόρφωσης που έλαβαν οι συμμετέχοντες του δείγματος

		N	N %
Διαθέτει ο φορέας σας (σχολείο, γραφείο ΣΕΠ Β/θμιας κ.λπ.) εκπαιδευτικούς ή/και συμβούλους με εξειδίκευση στη συμβουλευτική σταδιοδρομίας σύμφωνα με τα κριτήρια της ΚΥΑ «Σύστημα Πιστοποίησης επάρκειας Προσόντων Συμβούλων Σταδιοδρομίας/Επαγγελματικού Προσανατολισμού»; (ΦΕΚ 617/Β/14.2.2022) (ανεξάρτητα από το αν είναι ενταγμένος στο Μητρώο Συμβούλων Σταδιοδρομίας του ΕΟΠΠΕΠ)	Ναι	96	95,05%
	Όχι	3	2,97%
	Δεν γνωρίζω	2	1,98%
Διαθέτει ο φορέας σας (σχολείο, γραφείο ΣΕΠ Β/θμιας κ.λπ.) εκπαιδευτικούς ή/και συμβούλους που έχουν συμμετάσχει σε εκπαίδευση/επιμόρφωση που αναφερόταν, εξ' ολοκλήρου ή εν μέρει, στον σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας;	Ναι	97	96,04%
	Όχι	3	2,97%
	Δεν γνωρίζω	1	0,99%
Εσείς προσωπικά έχετε συμμετάσχει σε εκπαίδευση/επιμόρφωση στον σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας των μαθητών;	Ναι	72	71,29%
	Όχι	29	28,71%
Αν ναι, τι διάρκεια είχε η επιμόρφωση που λάβατε;	10-20 ώρες	71	92,21%
	20-50 ώρες	6	7,79%
Γίνονται σε τακτική βάση επιμορφωτικά προγράμματα για θέματα ΣΕΠ;	Ναι	90	89,11%
	Όχι	10	9,90%
	Δεν γνωρίζω	1	0,99%
Γίνονται σε τακτική βάση επιμορφωτικά προγράμματα που αναφέρονται εξ' ολοκλήρου ή εν μέρει στον σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας;	Ναι, σε ετήσια βάση	89	88,12%
	Ναι, κάθε 2-3 έτη	3	2,97%
	Όχι	6	5,94%
	Δεν γνωρίζω	3	2,97%
Αν ναι, τι διάρκεια έχουν;	Κάτω από 10 ώρες	86	93,48%
	10 - 30 ώρες	3	3,26%

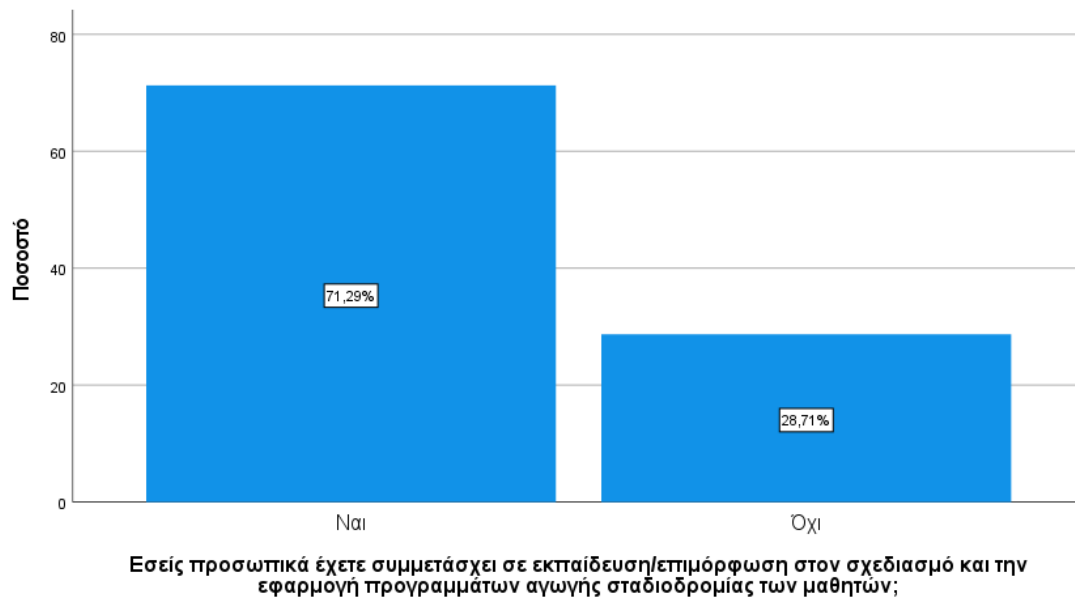
30 - 50 ώρες	2	2,17%
Πάνω από	1	1,09%
50 ώρες		

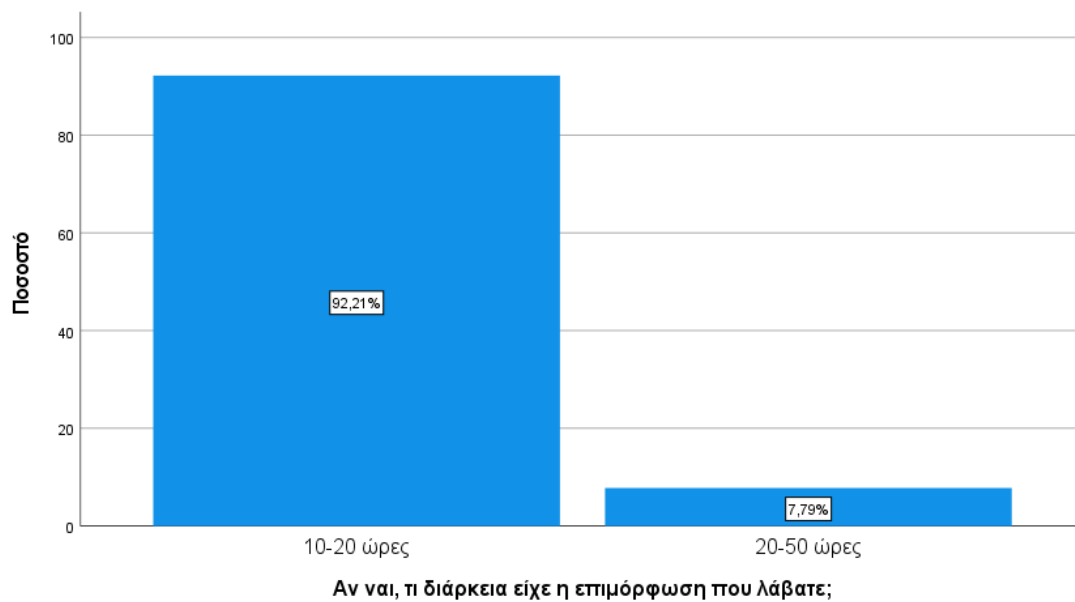
Διάγραμμα 4. Σχετικές συχνότητες για το αν ο φορέας διαθέτει εξειδικευμένο συμβουλευτικό προσωπικό

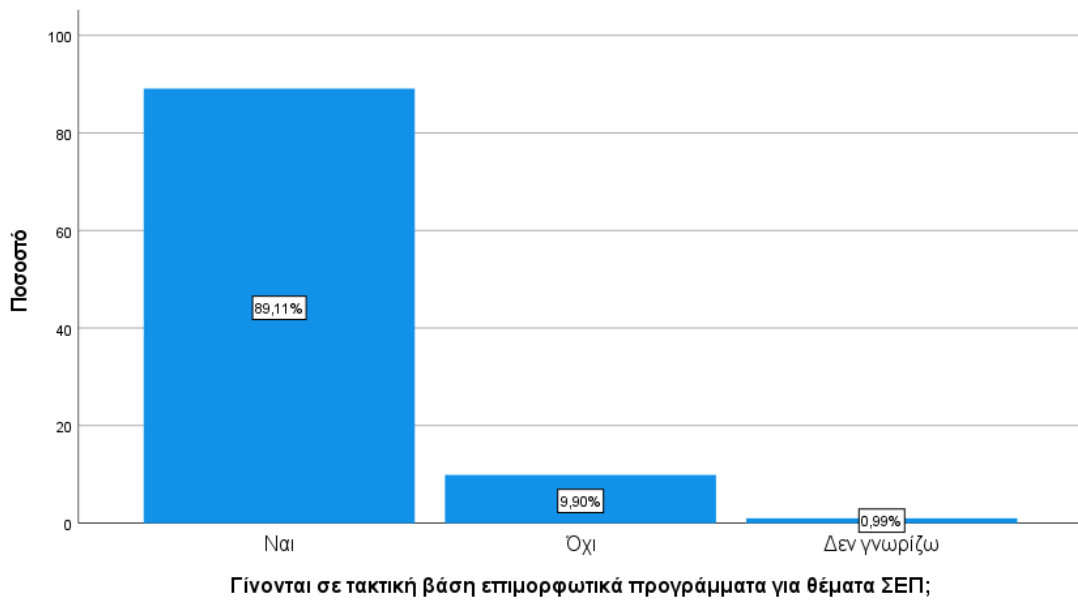
Διάγραμμα 5. Σχετικές συχνότητες για το αν ο φορέας διαθέτει προσωπικό που έχει επιμορφωθεί σε προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας

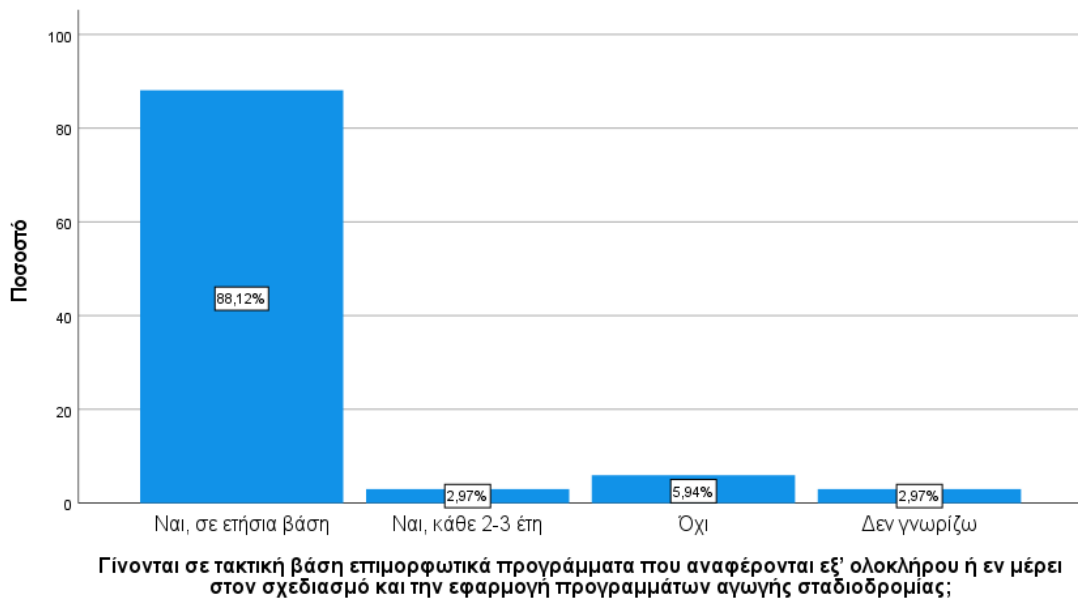
Διάγραμμα 6. Σχετικές συχνότητες για το αν οι συμμετέχοντες στο δείγμα έχουν επιμορφωθεί σε προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας

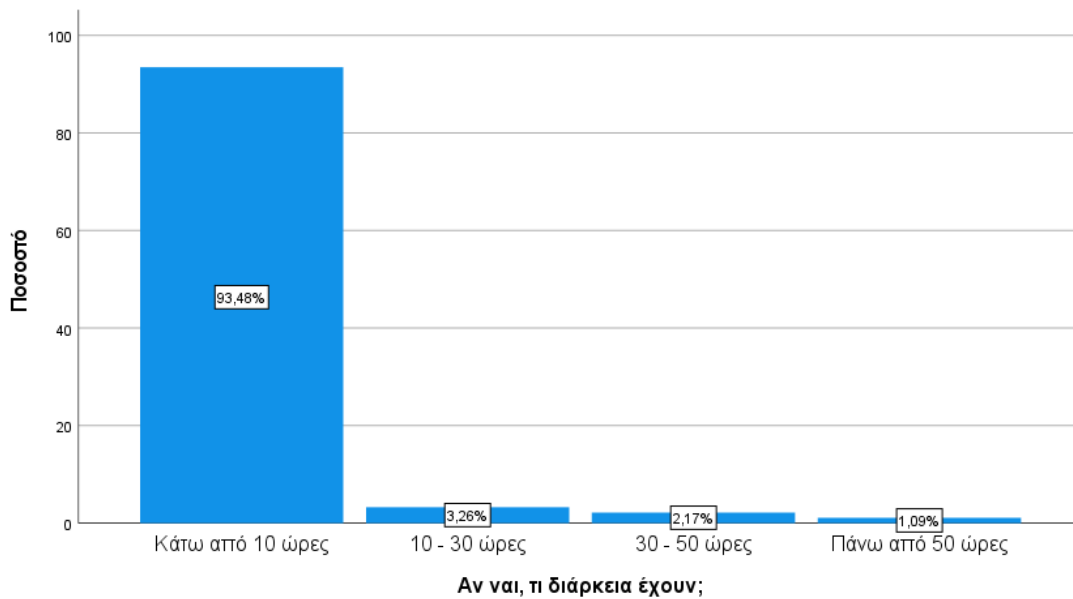
Διάγραμμα 7. Σχετικές συχνότητες για την διάρκεια της επιμόρφωσης των συμμετεχόντων στο δείγμα

Διάγραμμα 8. Σχετικές συχνότητες για τον αν γίνονται συχνά επιμορφωτικά προγράμματα ΣΕΠ

Διάγραμμα 9. Σχετικές συχνότητες αν γίνονται συχνά επιμορφωτικά προγράμματα για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της αγωγής σταδιοδρομίας

Διάγραμμα 10. Σχετικές συχνότητες για την διάρκεια των επιμορφωτικών προγραμμάτων για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της αγωγής σταδιοδρομίας

Το υψηλό ποσοστό κοντά στο 90% θετικής απάντησης στην ερώτηση 9 «Γίνονται σε τακτική βάση επιμορφωτικά προγράμματα που αναφέρονται εξ' ολοκλήρου ή εν μέρει στον σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας;» πρέπει να μας προβληματίσει, δεδομένου ότι στη σχετική εγκύκλιο (παράγραφος 2.3, 7.2. κ.λπ.) δεν προβλέπονται:

1. Ποιοι διδάσκουν στα επιμορφωτικά προγράμματα;
2. Ποιο εκπαιδευτικό υλικό χρησιμοποιείται;
3. Με ποια κριτήρια επιλέγονται οι εκπαιδευτικοί;
4. Έχουν περιγραφεί επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα των προγραμμάτων αυτών;
5. Πως αξιολογούνται τα αποτελέσματα αυτά;

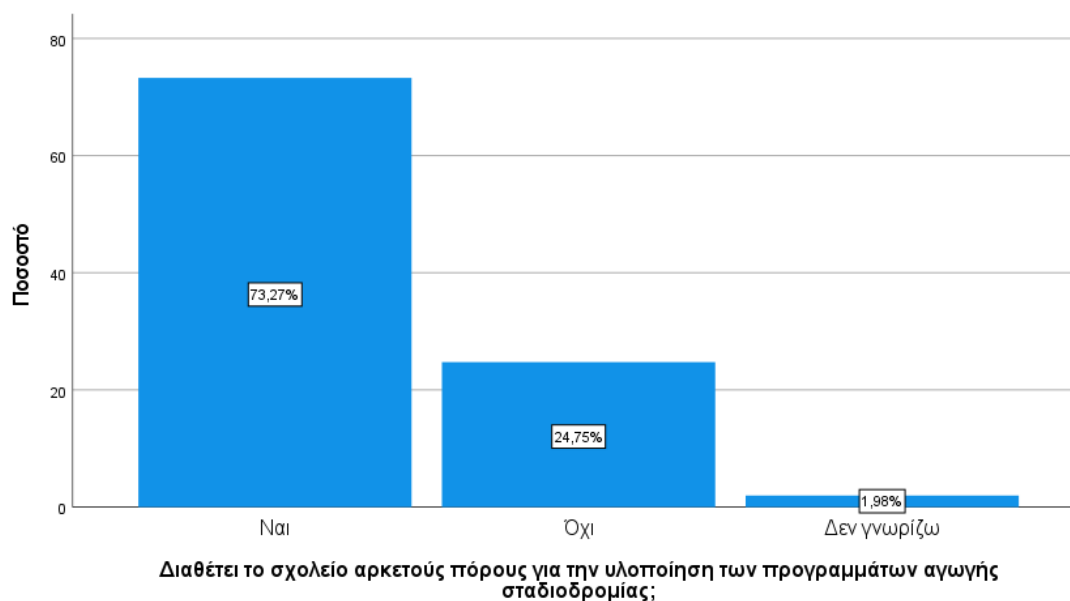
Συνεπώς, τίθεται εν αμφιβόλω κατά πόσο μπορούν να θεωρηθούν αποτελεσματικά τα προγράμματα αυτά.

ΤΡΙΤΟ ΣΚΕΛΟΣ: ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Ως προς το αν το σχολείο τους διαθέτει αρκετούς πόρους για την υλοποίηση των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας (Πίνακας 3), οι περισσότεροι ερωτηθέντες (73.27%) απάντησαν θετικά.

Πίνακας 3. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες για το αν διαθέτει το σχολείο αρκετούς πόρους για την υλοποίηση των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας

		N	N %
Διαθέτει το σχολείο αρκετούς πόρους για την υλοποίηση των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας;	Ναι	74	73,27%
	Όχι	25	24,75%
	Δεν γνωρίζω	2	1,98%

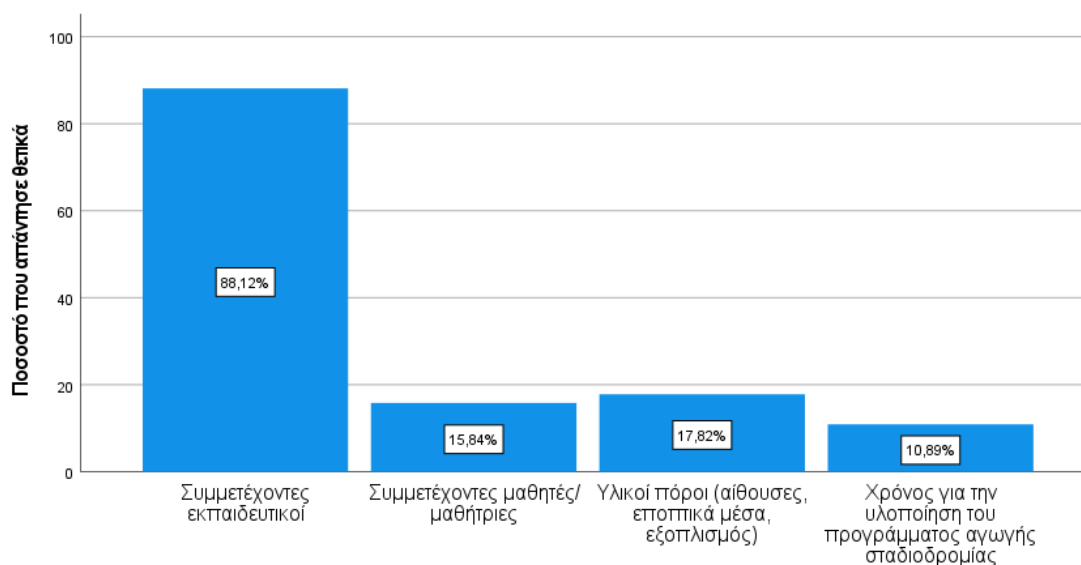
Διάγραμμα 11. Σχετικές συχνότητες για το αν διαθέτει το σχολείο αρκετούς πόρους για την υλοποίηση των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας

Από την άλλη, οι ελλείψεις για την υλοποίηση των προγραμμάτων αγωγής στα σχολεία (Πίνακας 4), εντοπίζονται κατά κύριο λόγο στους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς (88.12%), στους υλικούς πόρους (αίθουσες, εποπτικά μέσα, εξοπλισμός) (17.82%), στους συμμετέχοντες μαθητές (15.84%) και τελευταία στον διαθέσιμο χρόνο (10.89%).

Πίνακας 4. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των πόρων που θεωρούνται ελλείψεις για την υλοποίηση των προγραμμάτων αγωγής από τα σχολεία

		N	N %
Συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί	Όχι	12	11,88%
	Ναι	89	88,12%

Συμμετέχοντες μαθητές / μαθήτριες	Όχι	85	84,16%
	Ναι	16	15,84%
Υλικοί πόροι (αίθουσες, εποπτικά μέσα, εξοπλισμός)	Όχι	83	82,18%
	Ναι	18	17,82%
Χρόνος για την υλοποίηση του προγράμματος αγωγής σταδιοδρομίας	Όχι	90	89,11%
	Ναι	11	10,89%

Ποιοι πόροι του σχολείου δεν είναι αρκετοί για την υλοποίηση των προγραμμάτων αγωγής;

Διάγραμμα 12. Σχετικές συχνότητες των πόρων που θεωρούνται ελλιπείς για την υλοποίηση των προγραμμάτων αγωγής από τα σχολεία

Στην ερώτηση «Ποιους πόρους θεωρείτε ότι δεν είναι αρκετοί για την υλοποίηση των προγραμμάτων αγωγής από τα σχολεία» πρέπει να μας προβληματίσει η δήλωση ως μεγαλύτερης έλλειψης πόρων αυτής των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών.

Εφόσον σύμφωνα με την εγκύκλιο Φ11/122917/Δ7 τα προγράμματα είναι εθελοντικά από τους εκπαιδευτικούς, πρέπει να διερευνηθεί ο λόγος για τον οποίο δε συμμετέχουν αρκετοί εκπαιδευτικοί:

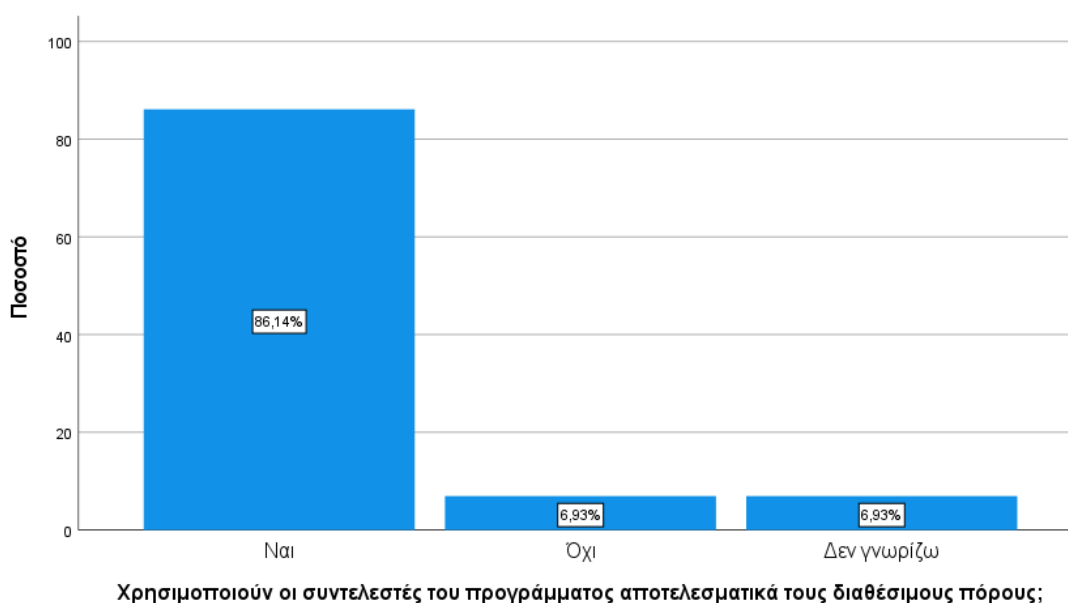
- Δεν επαρκεί ο χρόνος του εκπαιδευτικού, δεδομένου ότι τα προγράμματα γίνονται εκτός ωρολογίου προγράμματος – υπάρχει αυξημένος φόρτος εργασίας που συνδέεται με τα εκπαιδευτικά καθήκοντα του μαθήματος που διδάσκει,
- Δεν παρέχονται κίνητρα στους εκπαιδευτικούς (οικονομικά, μοριοδότησης κ.λπ.),
- Δεν υλοποιούνται στο σχολείο καθόλου προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας,

- Άλλοι λόγοι.

Ως προς το αν οι συντελεστές των προγραμμάτων κάνουν ορθή χρήση των διαθέσιμων πόρων (Πίνακας 5), η πλειοψηφία απάντησε θετικά (86.14%).

Πίνακας 5. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες για το αν οι συντελεστές των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας χρησιμοποιούν τους διαθέσιμους πόρους αποτελεσματικά

		N	N %
Χρησιμοποιούν οι συντελεστές του προγράμματος αποτελεσματικά τους διαθέσιμους πόρους;	Ναι	87	86,14%
	Όχι	7	6,93%
	Δεν γνωρίζω	7	6,93%

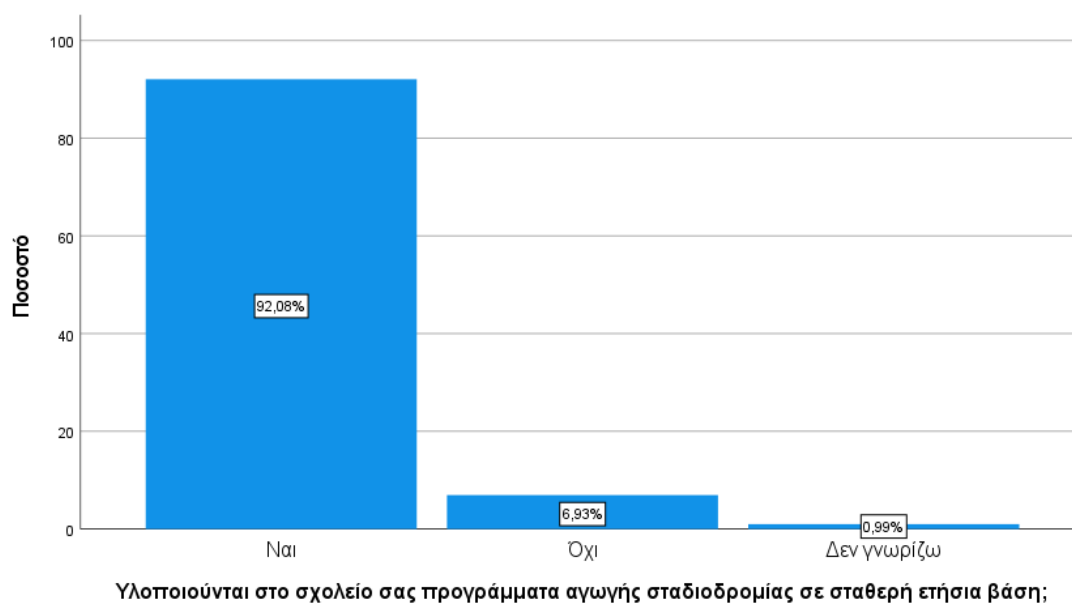

Διάγραμμα 13. Σχετικές συχνότητες για το αν οι συντελεστές των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας χρησιμοποιούν τους διαθέσιμους πόρους αποτελεσματικά

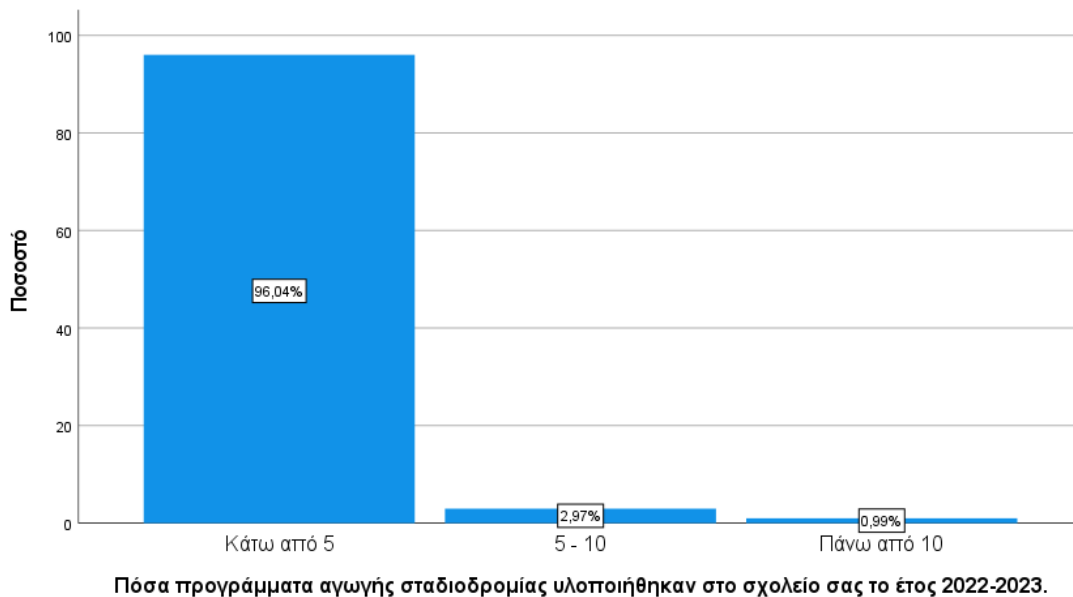
Στην ερώτηση για το αν υλοποιούνται στο σχολείο προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας σε ετήσια βάση (Πίνακας 6), οι περισσότερες απαντήσεις ήταν θετικές (92.08%) με τον αριθμό των προγραμμάτων να κυμαίνεται σε κάτω από 5 για το έτος 2022-23 σε ποσοστό 96.04%. Ως προς το αν υπάρχει συνέργεια από όλο το εκπαιδευτικό προσωπικό για την ενημέρωση των μαθητών για τα συγκεκριμένα προγράμματα, ξανά η πλειοψηφία απάντησε θετικά (84.16%).

Πίνακας 6. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες

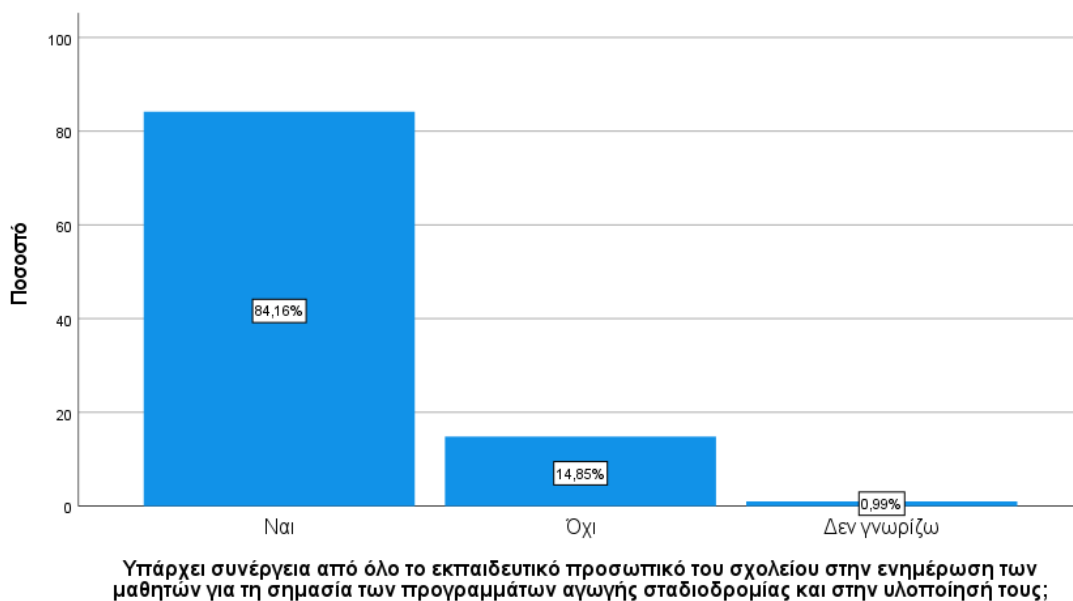
		N	N %
Υλοποιούνται στο σχολείο σας προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας σε σταθερή ετήσια βάση;	Ναι	93	92,08%
	Όχι	7	6,93%
	Δεν γνωρίζω	1	0,99%
Πόσα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας υλοποιήθηκαν στο σχολείο σας το έτος 2022-2023.	Κάτω από 5	97	96,04%
	5 - 10	3	2,97%
	Πάνω από 10	1	0,99%
Υπάρχει συνέργεια από όλο το εκπαιδευτικό προσωπικό του σχολείου στην ενημέρωση των μαθητών για τη σημασία των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας και στην υλοποίησή τους;	Ναι	85	84,16%
	Όχι	15	14,85%
	Δεν γνωρίζω	1	0,99%

Διάγραμμα 14. Σχετικές συχνότητες για το αν υλοποιούνται προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας σε σταθερή ετήσια βάση

Διάγραμμα 15. Σχετικές συχνότητες για τον αριθμό των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας που υλοποιήθηκαν κατά το σχολικό έτος 2022-2023

Διάγραμμα 16. Σχετικές συχνότητες για το αν υπάρχει συνέργεια από όλο το εκπαιδευτικό προσωπικό ως προς την ενημέρωση των μαθητών για τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας

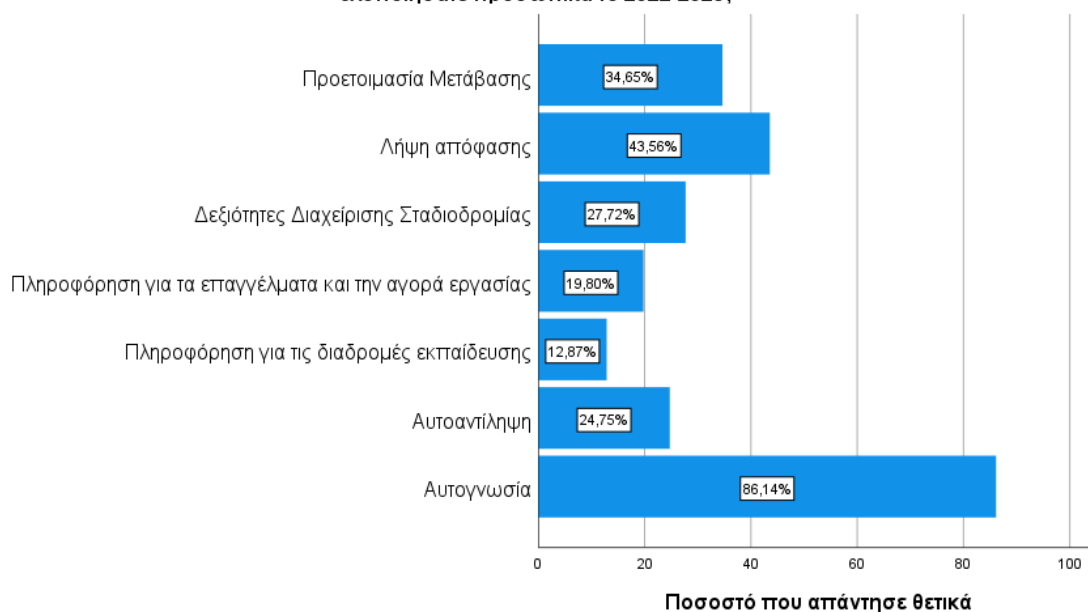
Αναφορικά με τις λειτουργίες της συμβουλευτικής του επαγγελματικού προσανατολισμού που επιτελέστηκαν, οι ερωτηθέντες απάντησαν ότι κάλυψαν (στα προγράμματα που συμμετείχαν προσωπικά) τη βελτίωση της αυτογνωσίας των μαθητών (86.14%), τη διευκόλυνσή τους στην λήψη αποφάσεων (43.56%) και την προετοιμασία της μετάβασής τους στην Ανώτατη/

Επαγγελματική εκπαίδευση (34.65%). Άλλες λειτουργίες που προωθήθηκαν ήταν οι δεξιότητες διαχείρισης της σταδιοδρομίας και η βελτίωση της αυτοαντίληψης των μαθητών (Πίνακας 7).

Πίνακας 7. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των απαντήσεων σχετικά με το ποιες λειτουργίες της ΣυΕΠ κάλυψαν τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας που υλοποίησαν οι ερωτηθέντες το σχολικό έτος 2022-2023

		N	N %
Αυτογνωσία	Όχι	14	13,86%
	Ναι	87	86,14%
Αυτοαντίληψη	Όχι	76	75,25%
	Ναι	25	24,75%
Πληροφόρηση για τις διαδρομές εκπαίδευσης	Όχι	88	87,13%
	Ναι	13	12,87%
Πληροφόρηση για τα επαγγέλματα και την αγορά εργασίας	Όχι	81	80,20%
	Ναι	20	19,80%
Δεξιότητες Διαχείρισης Σταδιοδρομίας	Όχι	73	72,28%
	Ναι	28	27,72%
Λήψη απόφασης	Όχι	57	56,44%
	Ναι	44	43,56%
Προετοιμασία Μετάβασης	Όχι	66	65,35%
	Ναι	35	34,65%

Ποιες από τις παρακάτω λειτουργίες της ΣυΕΠ κάλυψαν τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας που υλοποιήσατε προσωπικά το 2022-2023;

Διάγραμμα 17. Σχετικές συχνότητες των απαντήσεων σχετικά με το ποιες λειτουργίες της ΣυΕΠ κάλυψαν τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας που υλοποίησαν οι ερωτηθέντες το σχολικό έτος 2022-2023

Τα παραπάνω ποσοστά αναφορικά με τις λειτουργίες της ΣυΕΠ που καλύφθηκαν στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας είναι αποκαλυπτικά. Βλέπουμε ότι, αν και στο 92% των ερωτηθέντων σχολείων υλοποιούνται προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας, αυτά εμφανίζουν μια πολύ μεγάλη διασπορά, όσον αφορά τα θέματα που καλύπτουν. Ενώ το 85% και πλέον καλύπτει ζητήματα αυτογνωσίας, μόνο το 25% καλύπτει ζητήματα αυτοαντίληψης, αν και πρόκειται για δυο αλληλένδετες υποχρεωτικά έννοιες. Η εξίσου σημαντική με την αυτογνωσία λειτουργία της πληροφόρησης καλύπτει σε δυο μάλιστα διαφορετικές ερωτήσεις (πληροφόρηση για σπουδές και πληροφόρηση για επαγγέλματα) από 13% μέχρι 20% και οι δεξιότητες διαχείρισης σταδιοδρομίας 28%.

Οι μεγάλες αυτές διαφορές δείχνουν πιθανόν μη ικανοποιητική ανάπτυξη στα προγράμματα αυτά των παραπάνω εννοιών. Σύμφωνα με το Πρότυπο Πρόγραμμα Αγωγής Σταδιοδρομίας του ΕΟΠΠΕΠ (2024), η Αυτογνωσία είναι στενά συνδεδεμένη με τις δεξιότητες διαχείρισης σταδιοδρομίας, αφού χάρη σε αυτές το άτομο καθορίζει τους προσωπικούς του στόχους, αυτοαξιολογεί τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς του, αξιολογεί εναλλακτικές λύσεις και πληροφορίες με βάση τις ανάγκες του κ.λπ. Είναι πολύ χαρακτηριστικό ότι οι συνδεδεμένες έννοιες με τις δεξιότητες διαχείρισης σταδιοδρομίας είναι η αυτοαποτελεσματικότητα, η αυτορρύθμιση και η αυτοδιαχείριση της σταδιοδρομίας, έννοιες που σχετίζονται με την γνώση του εαυτού.

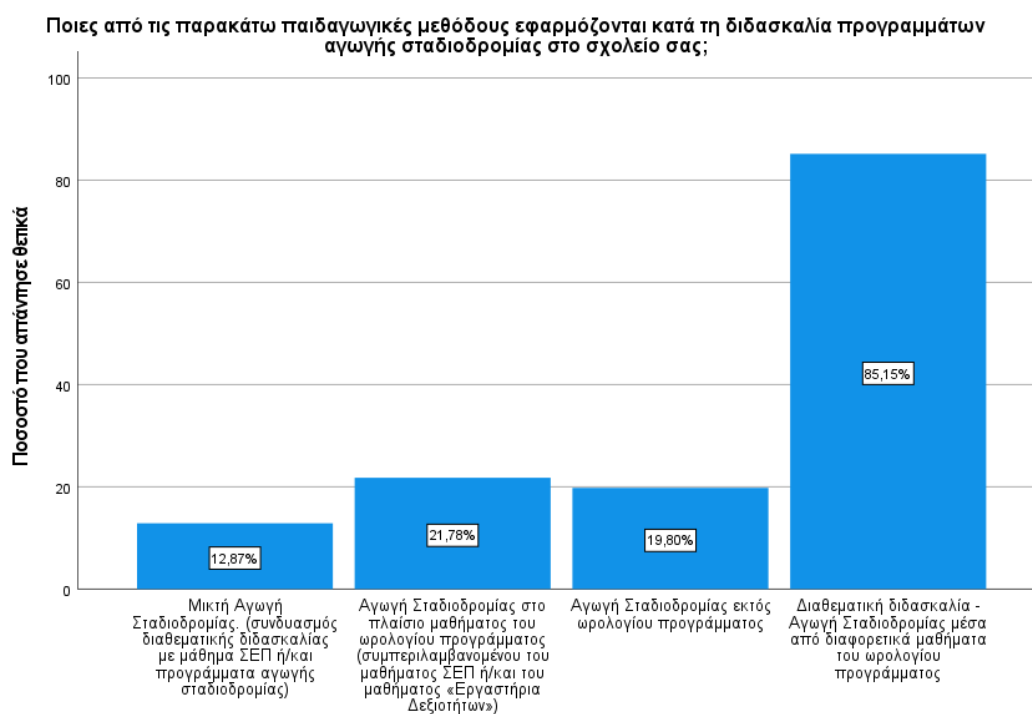
Όσον αφορά στις παιδαγωγικές μεθόδους οι οποίες χρησιμοποιούνται στα σχολεία των ερωτηθέντων κατά τη διδασκαλία των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας (Πίνακας 8), η πλειοψηφία απάντησε ότι επιλέγεται η διαθεματική διδασκαλία (85.15%) όπου η αγωγή παρέχεται μέσα από διαφορετικά μαθήματα στο πλαίσιο του ωρολογίου προγράμματος. Το 21.78% απάντησε ότι χρησιμοποιούνται συγκεκριμένα μαθήματα, όπως αυτό του Σ.Ε.Π. και των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων στο πλαίσιο του ωρολογίου προγράμματος, ενώ το 19.8% απάντησε ότι η αγωγή παρέχεται εκτός του ωρολογίου προγράμματος.

Πίνακας 8. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των απαντήσεων για το ποιες παιδαγωγικές μέθοδοι εφαρμόζονται κατά τη διδασκαλία των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας

		N	N %
Διαθεματική διδασκαλία - Αγωγή Σταδιοδρομίας μέσα από διαφορετικά μαθήματα του ωρολογίου προγράμματος	Όχι	15	14,85%
	Ναι	86	85,15%
Αγωγή Σταδιοδρομίας εκτός ωρολογίου προγράμματος	Όχι	81	80,20%
	Ναι	20	19,80%
Αγωγή Σταδιοδρομίας στο πλαίσιο μαθήματος του ωρολογίου προγράμματος (συμπεριλαμβανομένου του μαθήματος ΣΕΠ ή/και του μαθήματος «Εργαστήρια Δεξιοτήτων»).	Όχι	79	78,22%
	Ναι	22	21,78%
Μικτή Αγωγή Σταδιοδρομίας. (συνδυασμός διαθεματικής διδασκαλίας με μάθημα ΣΕΠ ή/και προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας)	Όχι	88	87,13%
	Ναι	13	12,87%

Σύμφωνα με την εγκύκλιο Φ11/1229117/Δ7, τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας υλοποιούνται υποχρεωτικά εκτός ωρολογίου προγράμματος με εξαίρεση την Α' ΕΠΑΛ και τις μονάδες ειδικής αγωγής. Δεδομένου ότι μόνο το 20% του δείγματος ανήκει σε σχολεία ΕΠΑΛ και Ειδικής Αγωγής, τίθεται το ερώτημα αν οι εκπαιδευτικοί ακολουθούν αντίθετες οδηγίες από αυτές της εγκυκλίου. Μόνο το 20% του δείγματος υλοποιεί προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας εκτός ωρολογίου προγράμματος. Επίσης, πολύ μικρό είναι το ποσοστό εφαρμογής προγραμμάτων στο πλαίσιο εργαστηρίων δεξιοτήτων ή/ και του μαθήματος ΣΕΠ

στην Α' ΕΠΑΛ. Αντίθετα, παρουσιάζεται ένα μεγάλο σχετικά ποσοστό μικτής αγωγής σταδιοδρομίας που, όμως, καθώς δεν περιγράφεται ως τέτοια στην εγκύκλιο του υπουργείου παιδείας και σε συνδυασμό με το γεγονός ότι δεν περιγράφονται κριτήρια επιμορφωτικών προγραμμάτων στην αγωγή σταδιοδρομίας σε εκπαιδευτικούς, δίδεται η εντύπωση ότι η αγωγή σταδιοδρομίας γίνεται με τυχαίο μη συστηματικό τρόπο, όταν και όπου παραστεί η ευκαιρία.

Διάγραμμα 18. Σχετικές συχνότητες των απαντήσεων για το ποιες παιδαγωγικές μέθοδοι εφαρμόζονται κατά τη διδασκαλία των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας

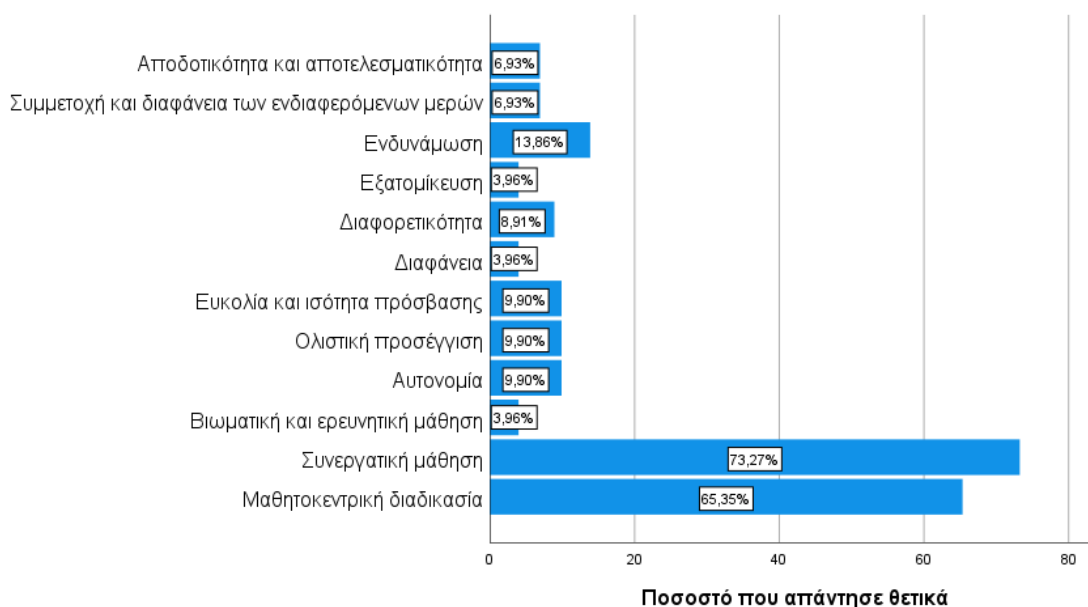
Ως προς τις αρχές που τηρούν κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων (Πίνακας 9), οι συμμετέχοντες του δείγματος δήλωσαν ότι δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα στη συνεργατική μάθηση (73.27%) και τη μαθητοκεντρική διαδικασία (65.35%).

Πίνακας 9. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των απαντήσεων για το ποιες αρχές τηρούνται κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας

		N	N %
Μαθητοκεντρική διαδικασία (ενθάρρυνση της πρωτοβουλίας των μαθητών/τριών)	Όχι	35	34,65%
	Ναι	66	65,35%
	Όχι	27	26,73%

Συνεργατική μάθηση (ενθάρρυνση της αλληλεπίδραση των μαθητών)	Ναι	74	73,27%
Βιωματική και ερευνητική μάθηση (αξιοποίηση διαδικασιών διεξαγωγής έρευνας, μελέτης πεδίου κ. λ. π.)	Όχι	97	96,04%
	Ναι	4	3,96%
αυτονομία (μη υπαγόρευση – εξαναγκασμός του μαθητή σε επαγγελματικές επιλογές, τρόπο ζωής, σχέδια ή πεποιθήσεις που δεν εκφράζουν τον ίδιο)	Όχι	91	90,10%
	Ναι	10	9,90%
ολιστική προσέγγιση (τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας λαμβάνουν υπόψη τις εμπειρίες ζωής, το στάδιο, την ποικιλομορφία, το φύλο και τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες κάθε μαθητή)	Όχι	91	90,10%
	Ναι	10	9,90%
Ευκολία και ισότητα πρόσβασης (όλοι οι μαθητές έχουν πρόσβαση στο ίδιο επίπεδο αγωγής σταδιοδρομίας)	Όχι	91	90,10%
	Ναι	10	9,90%
διαφάνεια (οι μαθητές, ο διευθυντής του σχολείου, οι εκπαιδευτικοί, οι γονείς και η κοινότητα ενημερώνονται και κατανοούν τη φύση και τις διαδικασίες των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας)	Όχι	97	96,04%
	Ναι	4	3,96%
διαφορετικότητα (τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας αναγνωρίζουν τις ατομικές και ομαδικές διαφορές στις δεξιότητες διαχείρισης σταδιοδρομίας)	Όχι	92	91,09%
	Ναι	9	8,91%
Εξατομίκευση (τα προγράμματα προσαρμόζεται, ώστε να ανταποκρίνονται στις μοναδικές ανάγκες ενός εκάστου μαθητή)	Όχι	97	96,04%
	Ναι	4	3,96%
ενδυνάμωση (τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας υποστηρίζουν τους μαθητές να γίνουν ικανοί στον σχεδιασμό και τη διαχείριση των εκπαιδευτικών και εργασιακών διαδρομών τους και των μεταβάσεων σε αυτές)	Όχι	87	86,14%
	Ναι	14	13,86%
συμμετοχή και διαφάνεια των ενδιαφερόμενων μερών (όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη συμμετέχουν στην ανάπτυξη προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας και είναι πρόθυμα να μοιραστούν γνώσεις και να βελτιώσουν την ποιότητα των προγραμμάτων).	Όχι	94	93,07%
	Ναι	7	6,93%
αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα (τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας που υλοποιεί το σχολείο είναι σε θέση να αποδείξουν την προστιθέμενη αξία τους)	Όχι	94	93,07%
	Ναι	7	6,93%

Ποιες από τις παρακάτω αρχές τηρείτε κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας;

Διάγραμμα 19. Σχετικές συχνότητες των απαντήσεων για το ποιες αρχές τηρούνται κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας

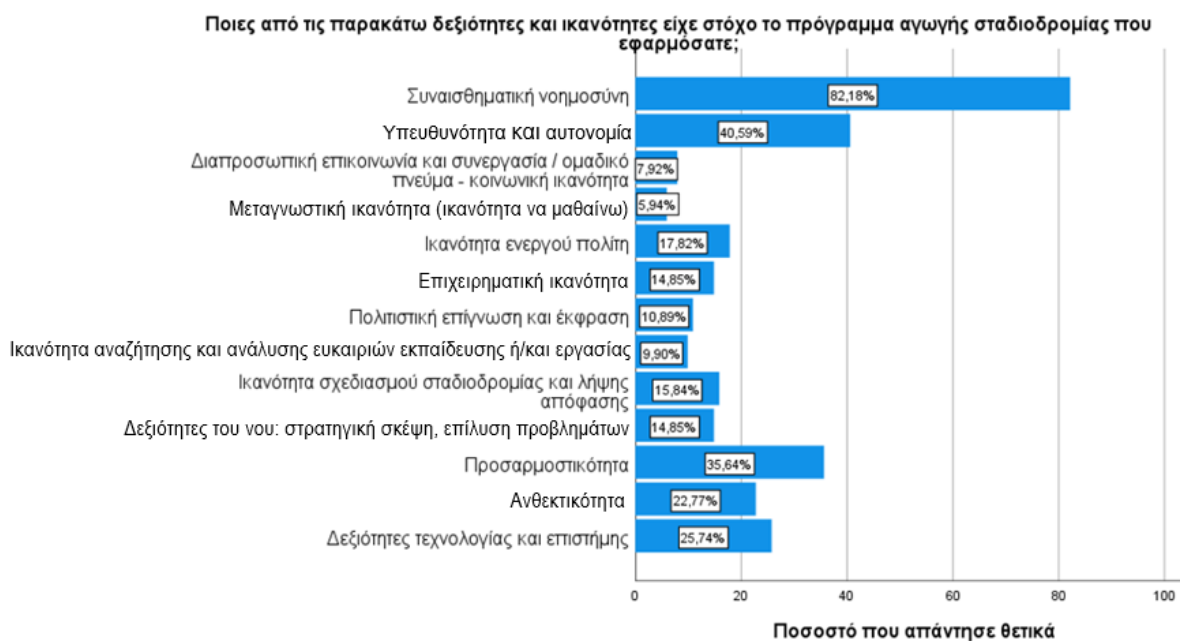
Τα αποτελέσματα στην ερώτηση «Ποιες από τις αρχές τηρείτε κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας» δείχνουν ότι δεν τηρούνται παρά σε ελάχιστο ποσοστό (κάτω από 10%) βασικές αρχές της ΣνΕΠ (ELGPN, 2015b), όπως η αυτονομία, η ενδυνάμωση, η ολιστική προσέγγιση, η πρόσβαση κλπ. Το γεγονός αυτό οφείλεται στο ότι οι παραπάνω βασικότερες αρχές λείπουν από τη σχετική εγκύκλιο του Υπουργείου Παιδείας. Αντίθετα, οι αρχές της μαθητοκεντρικής διαδικασίας και της συνεργατικής μάθησης που αναφέρονται στην εγκύκλιο εμφανίζουν ποσοστά άνω του 65%.

Οι βασικότερες δεξιότητες και ικανότητες που καλλιέργησαν τα προγράμματα που εφάρμοσαν οι εκπαιδευτικοί και οι σύμβουλοι του δείγματος (Πίνακας 10) ήταν η συναισθηματική νοημοσύνη (82.18%), η υπευθυνότητα και αυτονομία (40.59%) και η προσαρμοστικότητα (35.49%) ενώ σε χαμηλότερα ποσοστά οι δεξιότητες τεχνολογίας και επιστήμης (25.74%), και η ανθεκτικότητα (22.77%) μεταξύ άλλων.

Πίνακας 10. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των απαντήσεων για το ποιες δεξιότητες είχαν σαν στόχο τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας που υλοποίησαν οι ερωτηθέντες

		N	N %
Συναισθηματική νοημοσύνη	Όχι	18	17,82%
	Ναι	83	82,18%

Υπευθυνότητα και αυτονομία	Όχι	60	59,41%
	Ναι	41	40,59%
Διαπροσωπική επικοινωνία και συνεργασία / ομαδικό πνεύμα - κοινωνική ικανότητα	Όχι	93	92,08%
	Ναι	8	7,92%
Μεταγνωστική ικανότητα (ικανότητα να μαθαίνω)	Όχι	95	94,06%
	Ναι	6	5,94%
Ικανότητα ενεργού πολίτη	Όχι	83	82,18%
	Ναι	18	17,82%
Επιχειρηματική ικανότητα	Όχι	86	85,15%
	Ναι	15	14,85%
Πολιτιστική επίγνωση και έκφραση	Όχι	90	89,11%
	Ναι	11	10,89%
Ικανότητα αναζήτησης και ανάλυσης ευκαιριών εκπαίδευσης ή/και εργασίας	Όχι	91	90,10%
	Ναι	10	9,90%
Ικανότητα σχεδιασμού σταδιοδρομίας και λήψης απόφασης	Όχι	85	84,16%
	Ναι	16	15,84%
Δεξιότητες του νου: στρατηγική σκέψη, επίλυση προβλημάτων	Όχι	86	85,15%
	Ναι	15	14,85%
Προσαρμοστικότητα	Όχι	65	64,36%
	Ναι	36	35,64%
Ανθεκτικότητα	Όχι	78	77,23%
	Ναι	23	22,77%
Δεξιότητες τεχνολογίας και επιστήμης	Όχι	75	74,26%
	Ναι	26	25,74%

Διάγραμμα 20. Σχετικές συχνότητες των απαντήσεων για το ποιες δεξιότητες είχαν σαν στόχο τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας που υλοποίησαν οι ερωτηθέντες

Παρατηρούμε ότι μεταξύ των δεξιοτήτων και ικανοτήτων που έλαβαν πολύ χαμηλά ποσοστά είναι και βασικές ικανότητες δια βίου μάθησης⁹, όπως η μεταγνωστική ικανότητα (μαθαίνω να μαθαίνω) που έλαβε μόνο 6%, η ικανότητα αναζήτησης ευκαιριών εκπαίδευσης και εργασίας που έλαβε 10% κλπ.

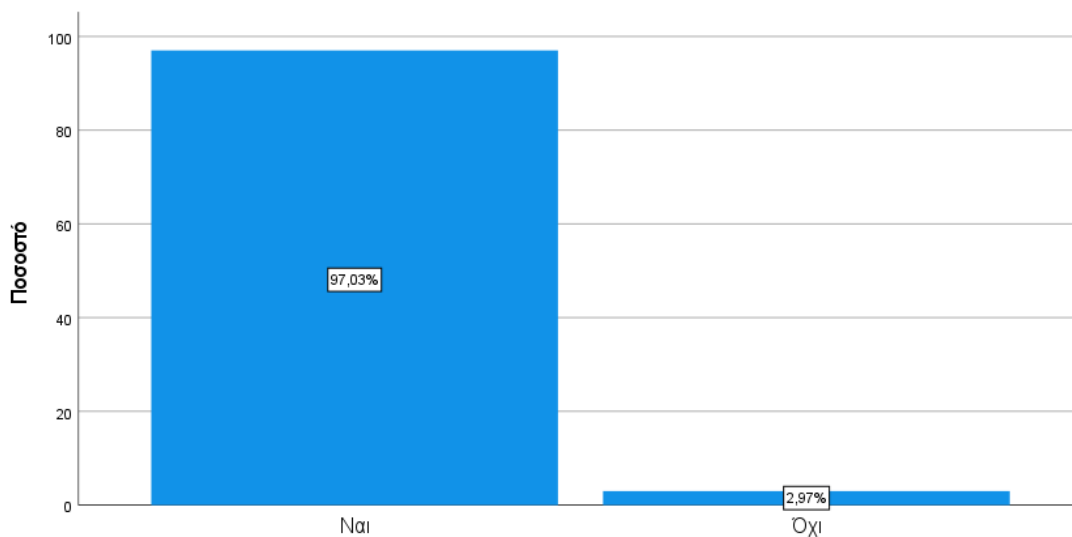
Το 97.03% του δείγματος (Πίνακας 11) δήλωσε ότι έγιναν δράσεις κατά το σχολικό έτος για την ποιοτική πληροφόρηση των μαθητών για τις εναλλακτικές εκπαιδευτικές διαδρομές και τα επαγγέλματα, ενώ ο αριθμός των δράσεων αυτών κυμάνθηκε κατά προσέγγιση από μία έως τρεις (97.98%).

Πίνακας 11. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες για τις δράσεις πληροφόρησης των μαθητών για εναλλακτικές επαγγελματικές διαδρομές και επαγγέλματα κατά το σχολικό έτος 2022-2023

		N	N %
Έγιναν δράσεις μέσα στο σχολικό έτος που έφεραν τους μαθητές σε επαφή με ποιοτική πληροφόρηση για τις εναλλακτικές εκπαιδευτικές διαδρομές και τα επαγγέλματα;	Ναι	98	97,03%
	Όχι	3	2,97%
	Δεν γνωρίζω	0	0,00%

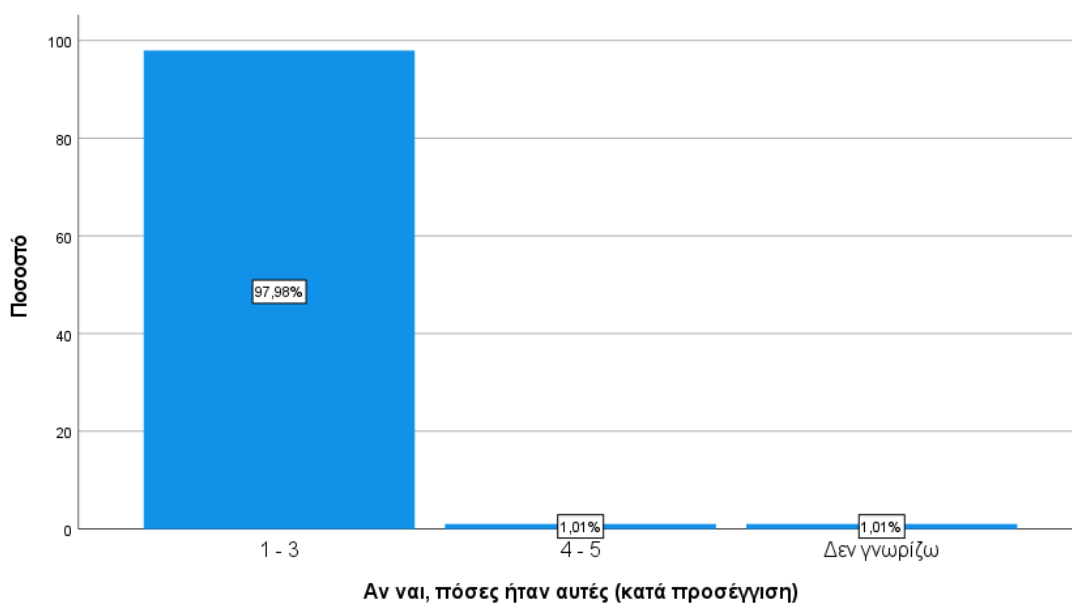
⁹ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2018.189.01.0001.01.ENG&toc=OJ:C:2018:189:TOC

Αν ναι, πόσες ήταν αυτές (κατά προσέγγιση)	1 - 3	97	97,98%
	4 - 5	1	1,01%
	Δεν γνωρίζω	1	1,01%

Έγιναν δράσεις μέσα στο σχολικό έτος που έφεραν τους μαθητές σε επαφή με ποιοτική πληροφόρηση για τις εναλλακτικές εκπαιδευτικές διαδρομές και τα επαγγέλματα;

Διάγραμμα 21. Σχετικές συχνότητες για το αν υλοποιήθηκαν δράσεις πληροφόρησης των μαθητών για εναλλακτικές επαγγελματικές διαδρομές και επαγγέλματα κατά το σχολικό έτος 2022-2023

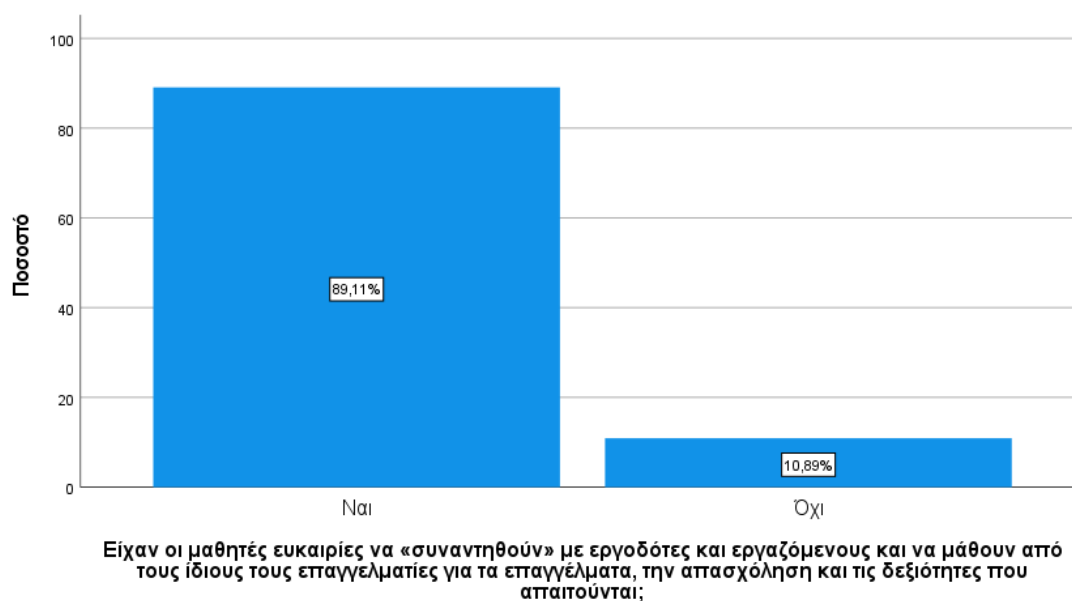
Αν ναι, πόσες ήταν αυτές (κατά προσέγγιση)

Διάγραμμα 22. Σχετικές συχνότητες για τον αριθμό των δράσεων πληροφόρησης των μαθητών για εναλλακτικές επαγγελματικές διαδρομές και επαγγέλματα κατά το σχολικό έτος 2022-2023

Ως προς το αν είχαν οι μαθητές ευκαιρίες για να συναντηθούν με επαγγελματίες και να ενημερωθούν για τα επαγγέλματα και τις απαιτήσεις τους (Πίνακας 12), η πλειοψηφία του δείγματος απάντησε θετικά (89.11%).

Πίνακας 12. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες για το αν δόθηκαν ευκαιρίες στους μαθητές να συναντηθούν με επαγγελματίες και να πάρουν πληροφορίες για τα επαγγέλματα και τις απαιτήσεις τους

		N	N %
Είχαν οι μαθητές ευκαιρίες να	Ναι	90	89,11%
«συναντηθούν» με εργοδότες και	Όχι	11	10,89%
εργαζόμενους και να μάθουν από τους	Δεν γνωρίζω	0	0,00%
ίδιους τους επαγγελματίες για τα			
επαγγέλματα, την απασχόληση και τις			
δεξιότητες που απαιτούνται;			

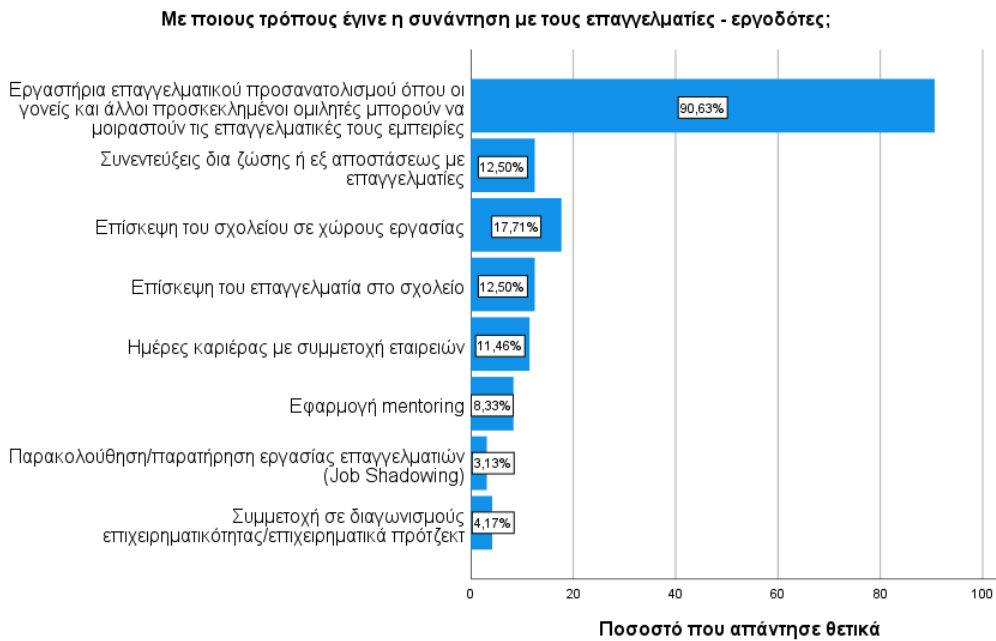
Διάγραμμα 23. Σχετικές συχνότητες για το αν δόθηκαν ευκαιρίες στους μαθητές να συναντηθούν με επαγγελματίες και να πάρουν πληροφορίες για τα επαγγέλματα και τις απαιτήσεις τους

Ως προς τις μεθόδους με τις οποίες έλαβαν χώρα οι συναντήσεις των μαθητών με διάφορους επαγγελματίες (Πίνακας 13), η πλειοψηφία του δείγματος δήλωσε ότι έγιναν στα πλαίσια εργαστηρίων όπου γονείς και προσκεκλημένοι ομιλητές κλήθηκαν να μοιραστούν τις επαγγελματικές τους εμπειρίες (90.63%). Άλλοι τρόποι περιλαμβάνουν τις σχολικές

επισκέψεις σε χώρους εργασίας (17.71%) και τις επισκέψεις των ίδιων των επαγγελματιών (12.5%) ή τις συνεντεύξεις μαζί τους (12.5%).

Πίνακας 13. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των απαντήσεων σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους έλαβαν χώρα οι συναντήσεις των μαθητών με επαγγελματίες

		N	N %
Εργαστήρια επαγγελματικού προσανατολισμού όπου οι γονείς και άλλοι προσκεκλημένοι ομιλητές μπορούν να μοιραστούν τις επαγγελματικές τους εμπειρίες	Όχι	9	9,38%
	Ναι	87	90,63%
Συνεντεύξεις δια ζώσης ή εξ' αποστάσεως με επαγγελματίες	Όχι	84	87,50%
	Ναι	12	12,50%
Επίσκεψη του σχολείου σε χώρους εργασίας	Όχι	79	82,29%
	Ναι	17	17,71%
Επίσκεψη του επαγγελματία στο σχολείο	Όχι	84	87,50%
	Ναι	12	12,50%
Ημέρες καριέρας με συμμετοχή εταιρειών	Όχι	85	88,54%
	Ναι	11	11,46%
Εφαρμογή mentoring	Όχι	88	91,67%
	Ναι	8	8,33%
Παρακολούθηση/παρατήρηση εργασίας επαγγελματιών (Job Shadowing)	Όχι	93	96,88%
	Ναι	3	3,13%
Συμμετοχή σε διαγωνισμούς επιχειρηματικότητας/επιχειρηματικά πρότζεκτ	Όχι	92	95,83%
	Ναι	4	4,17%

Διάγραμμα 24. Σχετικές συχνότητες των απαντήσεων σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους έλαβαν χώρα οι συναντήσεις των μαθητών με επαγγελματίες

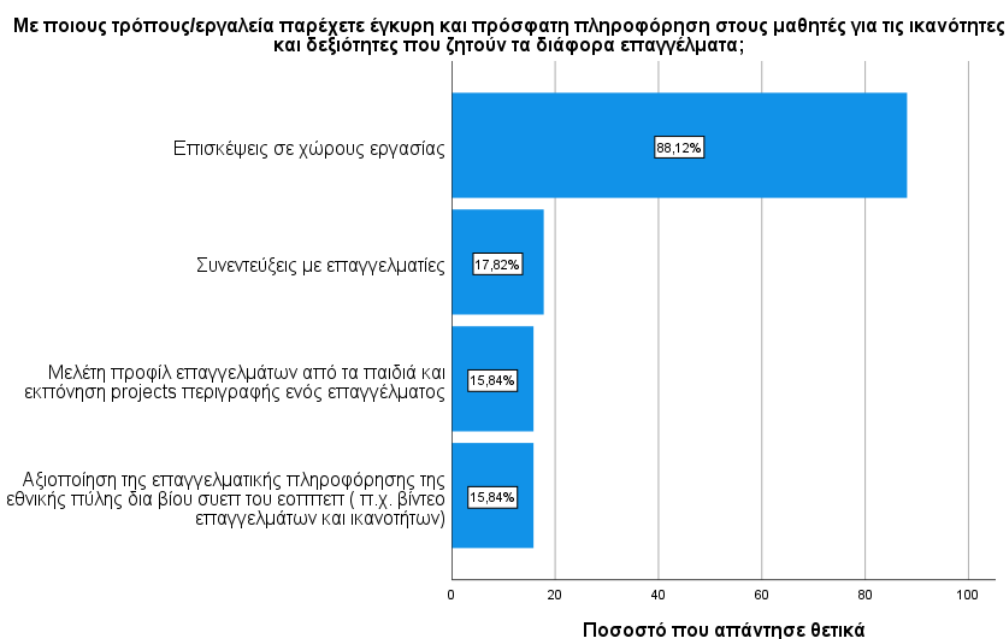
Οι ευκαιρίες και οι μέθοδοι «συνάντησης» των μαθητών με επαγγελματίες και εργοδότες είναι βασικές για την απόκτηση επαγγελματικής πληροφόρησης και πραγματικής εικόνας για τα επαγγέλματα. Σύμφωνα με τον Holman (2014) αποτελούν μια από τις 8 αρχές της «καλής ΣυΕΠ».

Βλέπουμε, ωστόσο, ότι οι συναντήσεις αυτές έχουν περισσότερο θεωρητικό χαρακτήρα, αφού σε ποσοστό 90% αφορούν σε επισκέψεις επαγγελματιών στο σχολείο και όχι στους χώρους εργασίας (18%). Πολύ μοντέρνες μέθοδοι εξοικείωσης με τα επαγγέλματα, όπως το mentoring, job shadowing κ.λπ., έλαβαν πολύ μικρά ποσοστά (3-8%). Ημέρες Καριέρας γίνονται μόνο στο 12% των ερωτηθέντων.

Περαιτέρω, ο βασικότερος τρόπος με τον οποίο οι μαθητές έλαβαν πληροφόρηση για διάφορα επαγγέλματα και τις απαιτήσεις τους (Πίνακας 14), ήταν – σύμφωνα με τους ερωτηθέντες – οι επισκέψεις σε χώρους εργασίας (88.12%). Άλλοι τρόποι ήταν οι συνεντεύξεις με επαγγελματίες (17.82%), η μελέτη του προφίλ και εκπόνηση project περιγραφής επαγγέλματος (15.84%) καθώς και η αξιοποίηση της πληροφόρησης από την Εθνική Πύλη Δια Βίου Συμβουλευτικής του ΕΟΠΠΕΠ (15.84%).

Πίνακας 14. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των απαντήσεων σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους οι μαθητές έλαβαν πληροφόρηση για τα επαγγέλματα και τις απαιτήσεις τους

		N	N %
Επισκέψεις σε χώρους εργασίας	Όχι	12	11,88%
	Ναι	89	88,12%
Συνεντεύξεις με επαγγελματίες	Όχι	83	82,18%
	Ναι	18	17,82%
Μελέτη προφίλ επαγγελμάτων από τα παιδιά και εκπόνηση projects περιγραφής ενός επαγγέλματος	Όχι	85	84,16%
	Ναι	16	15,84%
Αξιοποίηση της επαγγελματικής πληροφόρησης της Εθνικής Πύλης δια βίου ΣυΕΠ του ΕΟΠΠΕΠ (π.χ. βίντεο επαγγελμάτων και ικανοτήτων)	Όχι	85	84,16%
	Ναι	16	15,84%

Διάγραμμα 25. Σχετικές συχνότητες των απαντήσεων σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους οι μαθητές έλαβαν πληροφόρηση για τα επαγγέλματα και τις απαιτήσεις τους

Τα αποτελέσματα στην ερώτηση αυτή έρχονται σε αντίθεση με εκείνα της προηγούμενης ερώτησης. Στην προηγούμενη ερώτηση «με ποιους τρόπους γίνονται συναντήσεις των μαθητών με διάφορους επαγγελματίες» μόνο το 18% απάντησε ότι πραγματοποιούνται επισκέψεις του σχολείου σε χώρους εργασίας. Αντίθετα, στην ερώτηση «με ποιους τρόπους παρέχεται έγκυρη και πρόσφατη πληροφόρηση στους μαθητές για τις ικανότητες και δεξιότητες που ζητούν τα

διάφορα επαγγέλματα» απαντήθηκε σε ποσοστό 88% οι επισκέψεις σε χώρους εργασίας. Μόνο το 15% απάντησε ότι οι μαθητές μαθαίνουν να μελετούν προφίλ επαγγελματιών, να κάνουν σχετικά projects για επαγγέλματα και να αξιοποιούν την πληροφόρηση της Εθνικής Πύλης Δια Βίου Συστήματος.

Τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν κατά την διεξαγωγή των προγραμμάτων (Πίνακας 15) ήταν κατά κύριο λόγο τα τεστ επαγγελματικού προσανατολισμού του ΕΟΠΠΕΠ (95.05%) και οι ιστοσελίδες ευρωπαϊκών φορέων που παρέχουν ενημέρωση για τα επαγγέλματα, την απασχόληση και τις θέσεις εργασίας (18.81%).

Πίνακας 15. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των απαντήσεων σχετικά με τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν κατά την διεξαγωγή των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας

		N	N %
Τεστ επαγγελματικού προσανατολισμού του ΕΟΠΠΕΠ	Όχι	5	4,95%
	Ναι	96	95,05%
Ατομικές και ομαδικές ασκήσεις σταδιοδρομίας (σενάρια, παιχνίδια ρόλων κ.λπ.)	Όχι	94	93,07%
	Ναι	7	6,93%
Παιχνίδια σταδιοδρομίας	Όχι	97	96,04%
	Ναι	4	3,96%
Θεματικοί κατάλογοι πληροφόρησης - Video επαγγελμάτων του ΕΟΠΠΕΠ	Όχι	94	93,07%
	Ναι	7	6,93%
Εργαλεία Europass – προφίλ Europass	Όχι	96	95,05%
	Ναι	5	4,95%
Επαγγελματικές μονογραφίες	Όχι	96	95,05%
	Ναι	5	4,95%
Ιστοσελίδες οργανισμών και εταιρειών	Όχι	98	97,03%
	Ναι	3	2,97%
Κοινωνικά δίκτυα	Όχι	93	92,08%
	Ναι	8	7,92%
Εφημερίδες και περιοδικά	Όχι	97	96,04%
	Ναι	4	3,96%
Ιστοσελίδες επαγγελματικών συλλόγων	Όχι	93	92,08%
	Ναι	8	7,92%
Ιστοσελίδες άλλων οργανισμών σχετικών με απασχόληση και επιχειρήσεις (ΔΥΠΙΑ, ΣΕΒ, ΓΣΕΕ)	Όχι	94	93,07%
	Ναι	7	6,93%

Ιστοσελίδες ευρωπαϊκών φορέων που παρέχουν ενημέρωση για επαγγέλματα, απασχόληση και θέσεις εργασίας (Europass, Cedefop, ESCO κ.λπ.)	Όχι	82	81,19%
	Ναι	19	18,81%

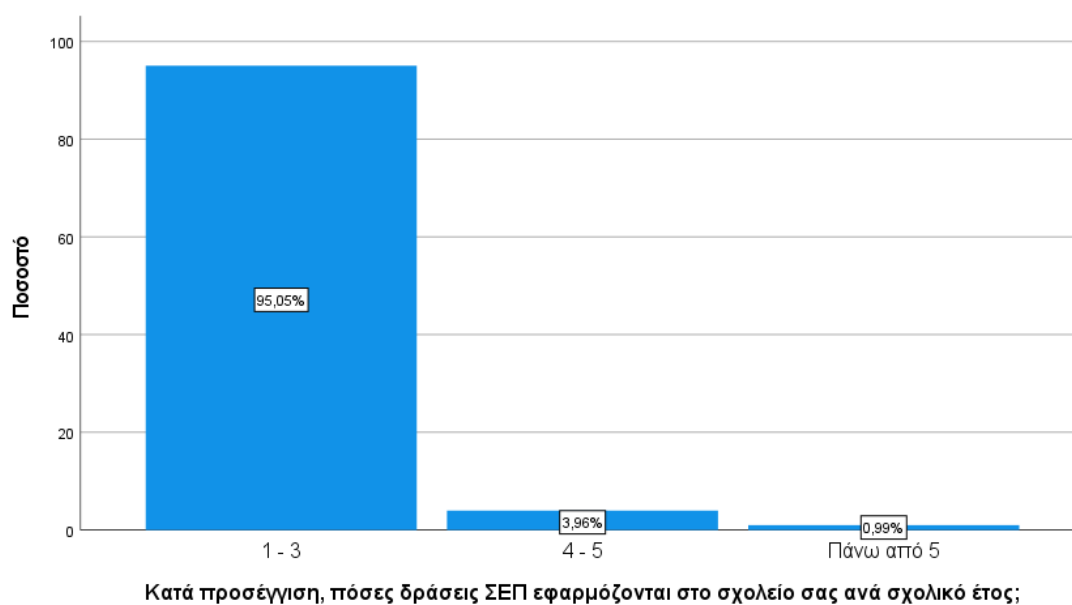
Διάγραμμα 26. Σχετικές συχνότητες των απαντήσεων σχετικά με τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν κατά την διεξαγωγή των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας

Τα αποτελέσματα στην ερώτηση «ποια εργαλεία εφαρμόζετε κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας» επιβεβαίωσαν ότι το περιεχόμενο των προγραμμάτων τίθεται εν αμφιβόλω, διότι τα τεστ του ΕΟΠΠΕΠ, τα οποία έλαβαν υψηλό ποσοστό, (ενδιαφερόντων, δεξιοτήτων, αξιών, λήψης αποφάσεων) διερευνούν μόνο τα προσωπικά χαρακτηριστικά. Όπως είδαμε στην προηγούμενη ερώτηση, δε χρησιμοποιείται η Εθνική Πύλη Δια Βίου ΣυΕΠ για επαγγελματική πληροφόρηση για τα επαγγέλματα και την αγορά εργασίας. Επιβεβαιώθηκε και στην παρούσα ερώτηση ότι μόνο το 7% αξιοποιεί τα βίντεο επαγγελματιών του ΕΟΠΠΕΠ. Άλλα πολύ σημαντικά εργαλεία επαγγελματικής πληροφόρησης, όπως τα εργαλεία Europass ή/ και επαγγελματικές μονογραφίες γενικά απαντήθηκε ότι αξιοποιούνται σε ποσοστό κάτω του 5%. Συνδυάζοντας τα ευρήματα αυτά με τα αποτελέσματα της ερώτησης «Ποιες λειτουργίες της συμβουλευτικής του επαγγελματικού προσανατολισμού κάλυψαν τα προγράμματα», όπου η λειτουργία της πληροφόρησης δεν ξεπέρασε το 20%, συμπεραίνουμε με βεβαιότητα ότι τα προγράμματα υστερούν στην παροχή επαγγελματικής πληροφόρησης. Ο

αριθμός των δράσεων επαγγελματικού προσανατολισμού κυμαίνεται σε μία έως τρεις ανά σχολικό έτος σύμφωνα με το 95.05% των ερωτηθέντων (Πίνακας 16).

Πίνακας 16. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες του αριθμού των ετήσιων δράσεων ΣΕΠ ανά σχολικό έτος

		N	N %
Κατά προσέγγιση, πόσες δράσεις ΣΕΠ εφαρμόζονται στο σχολείο σας ανά σχολικό έτος;	1 - 3	96	95,05%
	4 - 5	4	3,96%
	Πάνω από 5	1	0,99%

Διάγραμμα 27. Σχετικές συχνότητες του αριθμού των ετήσιων δράσεων ΣΕΠ ανά σχολικό έτος

Ο βασικός φορέας με τον οποίο υπήρξε συνεργασία κατά τη διεξαγωγή των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας (Πίνακας 17) ήταν ο εκάστοτε Δήμος του κάθε σχολείου, σύμφωνα με το 91.09%. Άλλοι φορείς με τους οποίους υπήρξε συνεργασία περιλαμβάνουν Πανεπιστημιακές σχολές (15.84%), Συλλόγους γονέων (14.85%) και διάφορους φορείς Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας (11.88%).

Πίνακας 17. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των διαφόρων φορέων με τους οποίους υπήρξε συνεργασία κατά την διεξαγωγή των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας

		N	N %
Τον Δήμο στον οποίο ανήκει το σχολείο	Όχι	9	8,91%
	Ναι	92	91,09%
Επιχειρήσεις και επαγγελματίες της περιοχής	Όχι	93	92,08%
	Ναι	8	7,92%
Πανεπιστήμια	Όχι	85	84,16%
	Ναι	16	15,84%
Συλλόγους γονέων	Όχι	86	85,15%
	Ναι	15	14,85%
Φορείς υγείας, κοινωνικής πρόνοιας	Όχι	89	88,12%
	Ναι	12	11,88%
Αθλητικούς και καλλιτεχνικούς συλλόγους και φορείς	Όχι	96	95,05%
	Ναι	5	4,95%
Φορείς αειφορίας και προστασίας του περιβάλλοντος	Όχι	95	94,06%
	Ναι	6	5,94%
Φορείς ευάλωτων ομάδων	Όχι	97	96,04%
	Ναι	4	3,96%

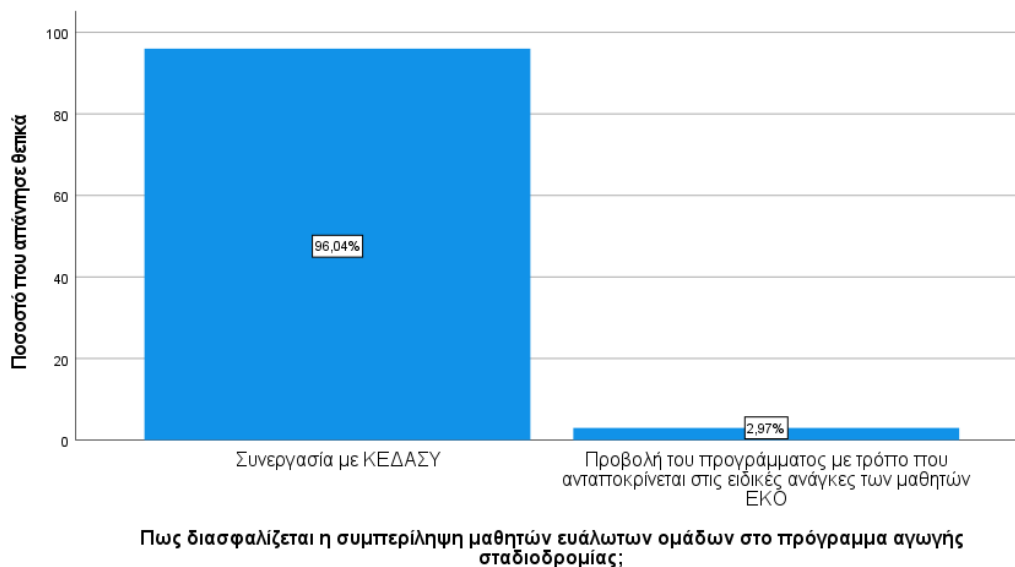
Διάγραμμα 28. Σχετικές συχνότητες των διαφόρων φορέων με τους οποίους υπήρξε συνεργασία κατά την διεξαγωγή των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας

Προκύπτει και από τα αποτελέσματα της ερώτησης αυτής ότι οι συνέργειες που αναπτύσσει το σχολείο είναι περιορισμένες στην ποικιλία και την έκτασή τους. Μόνο το 8% συνεργάζεται με επιχειρήσεις και επαγγελματίες της περιοχής. Το ποσοστό συνεργασίας με τους Συλλόγους Γονέων είναι, επίσης, πολύ μικρό, δεδομένης της φυσικής γειτνίασης τους με το σχολείο και δείχνει – κατά τη γνώμη μας – ότι το σχολείο και, ειδικότερα, τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας δεν επιτελούν τον ολιστικό τους ρόλο.

Όσον αφορά τους μαθητές των ευάλωτων ομάδων, ο τρόπος διασφάλισης της συμπερίληψής τους στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας (Πίνακας 18) επιτυγχάνεται, σύμφωνα με την πλειοψηφία του δείγματος, με τη συνεργασία των σχολείων με το ΚΕΔΑΣΥ (96.04%).

Πίνακας 18. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των απαντήσεων σχετικά με τους τρόπους διασφάλισης της συμπερίληψης των μαθητών ευάλωτων ομάδων στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας

		N	N %
Συνεργασία με ΚΕΔΑΣΥ	Όχι	4	3,96%
	Ναι	97	96,04%
Προβολή του προγράμματος με τρόπο που ανταποκρίνεται στις ειδικές ανάγκες των μαθητών ΕΚΟ	Όχι	98	97,03%
	Ναι	3	2,97%

Διάγραμμα 29. Σχετικές συχνότητες των απαντήσεων σχετικά με τους τρόπους διασφάλισης της συμπερίληψης των μαθητών ευάλωτων ομάδων στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας

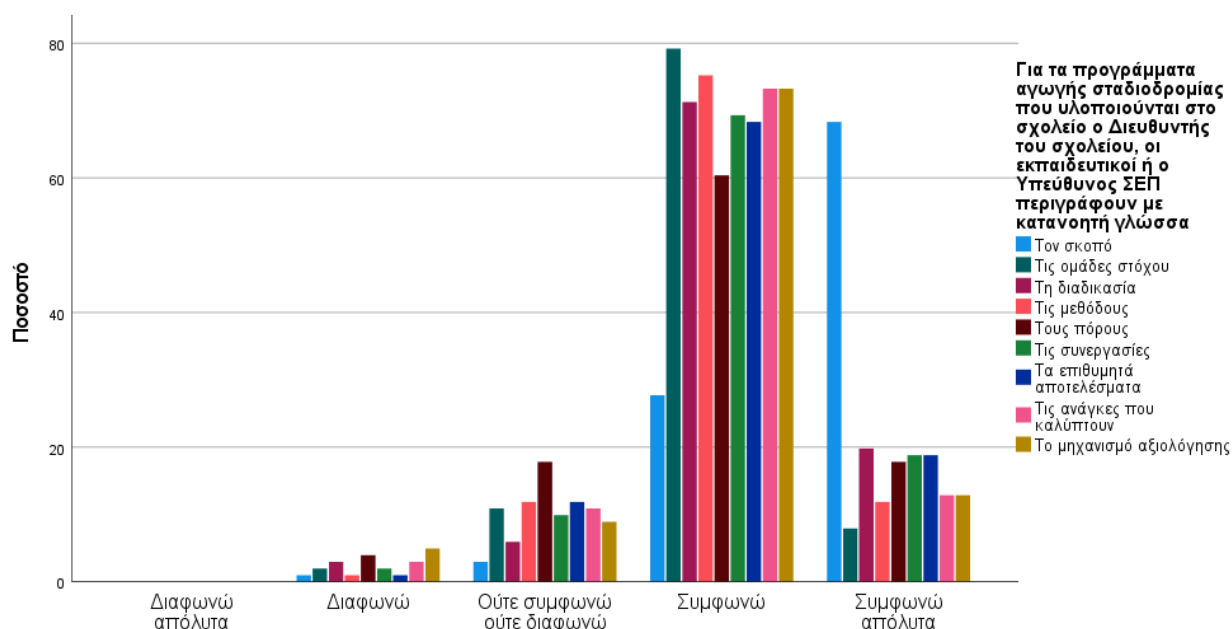
ΤΕΤΑΡΤΟ ΣΚΕΛΟΣ: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΧΡΗΣΤΩΝ

Όταν ο διευθυντής, οι εκπαιδευτικοί ή ο υπεύθυνος ΣυΕΠ του σχολείου καλούνται να πληροφορήσουν το εκπαιδευτικό προσωπικό και τη σχολική κοινότητα σχετικά με τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας (Πίνακας 19), τότε τα χαρακτηριστικά του προγράμματος, τα οποία συνήθως περιγράφονται καλύτερα, είναι: ο σκοπός (περισσότερες σύμφωνες απαντήσεις) και η διαδικασία του προγράμματος, ακολουθούμενα από τις συνεργασίες και τις μεθόδους αλλά και τις ομάδες στόχου και τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Πίνακας 19. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των απαντήσεων για το πόσο κατανοητή είναι η πληροφόρηση των διαδικασιών και των στόχων των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας από τον Διευθυντή του σχολείου, τους εκπαιδευτικούς ή τον υπεύθυνο ΣΕΠ

	Διαφωνώ		Ούτε συμφωνώ				Συμφωνώ		Συμφωνώ	
	απόλυτα		Διαφωνώ		ούτε διαφωνώ		Συμφωνώ		απόλυτα	
	N	N %	N	N %	N	N %	N	N %	N	N %
τον σκοπό	0	-	1	0,99%	3	2,97%	28	27,72%	69	68,32%
τις ομάδες στόχου	0	-	2	1,98%	11	10,89%	80	79,21%	8	7,92%

τη διαδικασία	0	-	3	2,97%	6	5,94%	72	71,29%	20	19,80%
τις μεθόδους	0	-	1	0,99%	12	11,88%	76	75,25%	12	11,88%
τους πόρους	0	-	4	3,96%	18	17,82%	61	60,40%	18	17,82%
τις συνεργασίες	0	-	2	1,98%	10	9,90%	70	69,31%	19	18,81%
τα επιθυμητά αποτελέσματα	0	-	1	0,99%	12	11,88%	69	68,32%	19	18,81%
τις ανάγκες που καλύπτουν	0	-	3	2,97%	11	10,89%	74	73,27%	13	12,87%
το μηχανισμό αξιολόγησης	0	-	5	4,95%	9	8,91%	74	73,27%	13	12,87%

Διάγραμμα 30. Ομαδοποιημένες σχετικές συχνότητες των απαντήσεων για το πόσο κατανοητή είναι η πληροφόρηση των διαδικασιών και των στόχων των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας από τον Διευθυντή του σχολείου, τους εκπαιδευτικούς ή τον υπεύθυνο ΣΕΠ

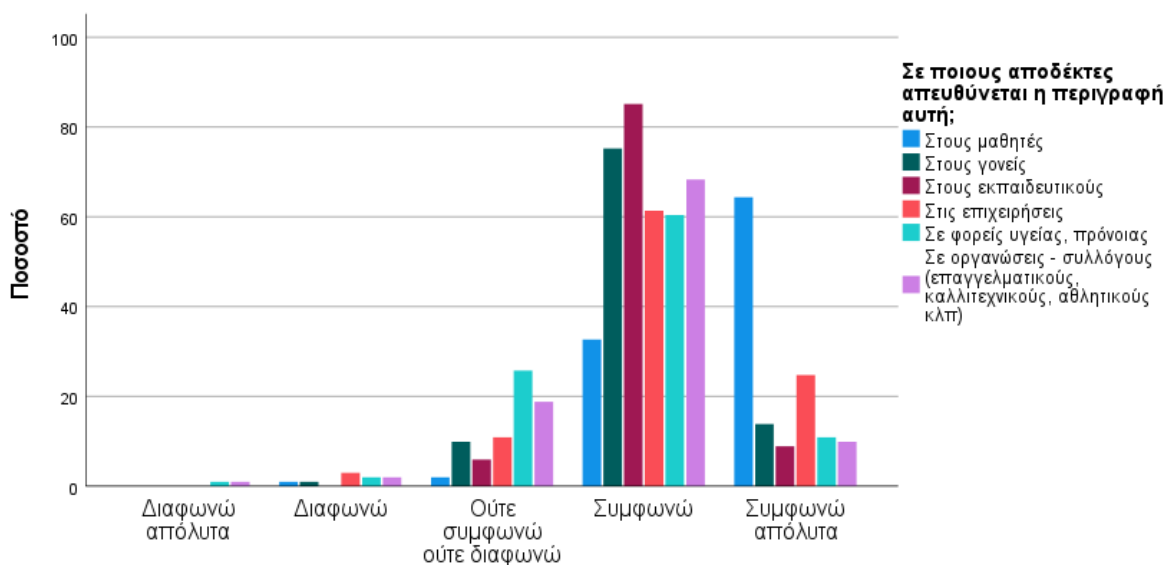
Παρά τα υψηλά σχετικά ποσοστά που συγκεντρώνει η δήλωση «Συμφωνώ» τίθεται αν αμφιβόλω η αξιοπιστία των αποτελεσμάτων, δεδομένου ότι η εγκύκλιος του Υπουργείου Παιδείας δεν περιγράφει τον μηχανισμό αξιολόγησης, τα επιθυμητά αποτελέσματα με τη μορφή δεικτών μαθησιακών αποτελεσμάτων κ.λπ. Συνεπώς, δε μπορεί να αξιολογηθεί τι είδους πληροφόρηση παρέχει ο διευθυντής, οι εκπαιδευτικοί ή ο υπεύθυνος ΣΕΠ του σχολείου.

Συγκεκριμένα, ως προς τους αποδέκτες αυτής της πληροφόρησης από τον Διευθυντή, τους εκπαιδευτικούς ή τον υπεύθυνο ΣΕΠ του σχολείου (Πίνακας 20), αυτή αποκρίνεται ως

επί το πλείστον προς τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς. Ακολουθούν οι γονείς, οι τοπικές επιχειρήσεις, οι διάφοροι φορείς υγείας & πρόνοιας και οι τοπικοί σύλλογοι (αθλητικοί, καλλιτεχνικοί κ.ά.).

Πίνακας 20. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των απαντήσεων για το ποιοι είναι οι αποδέκτες της πληροφόρησης των διαδικασιών και των στόχων των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας από τον Διευθυντή του σχολείου, τους εκπαιδευτικούς ή τον υπεύθυνο ΣΕΠ

	Διαφωνώ		Ούτε συμφωνώ				Συμφωνώ			
	απόλυτα		Διαφωνώ		ούτε διαφωνώ		Συμφωνώ		απόλυτα	
	N	N %	N	N %	N	N %	N	N %	N	N %
στους μαθητές	0	-	1	0,99%	2	1,98%	33	32,67%	65	64,36%
στους γονείς	0	-	1	0,99%	10	9,90%	76	75,25%	14	13,86%
στους εκπαιδευτικούς	0	-	0	-	6	5,94%	86	85,15%	9	8,91%
στις επιχειρήσεις	0	-	3	2,97%	11	10,89%	62	61,39%	25	24,75%
σε φορείς υγείας, πρόνοιας	1	0,99%	2	1,98%	26	25,74%	61	60,40%	11	10,89%
σε οργανώσεις - συλλόγους (επαγγελματικούς, καλλιτεχνικούς, αθλητικούς κ.λπ.)	1	0,99%	2	1,98%	19	18,81%	69	68,32%	10	9,90%

Διάγραμμα 31. Ομαδοποιημένες σχετικές συχνότητες των απαντήσεων για το ποιοι είναι οι αποδέκτες της πληροφόρησης των διαδικασιών και των στόχων των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας από τον Διευθυντή του σχολείου, τους εκπαιδευτικούς ή τον υπεύθυνο ΣΕΠ

Όσον αφορά τον βαθμό συμμετοχής των μαθητών στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας κατά το σχολικό έτος 2022-2023 (Πίνακας 21), αυτός κυμάνθηκε από το 50% έως το 75% σύμφωνα με το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων (40.59%) και πάνω από 75% σύμφωνα με το 28.71%.

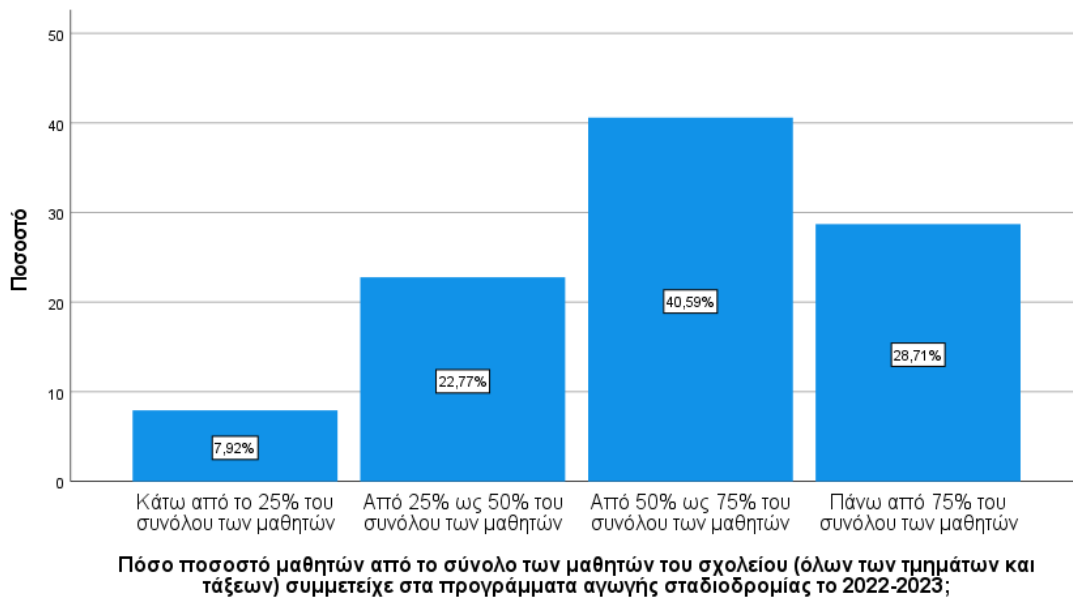
Ερωτώμενοι για τη συμμετοχή των μαθητών των τμημάτων στα οποία διδάσκουν οι ίδιοι, οι εκπαιδευτικοί και σύμβουλοι του δείγματος απάντησαν ότι συμμετείχε το 50% έως 75% του συνόλου των μαθητών σε ποσοστό 41.58% και πάνω από το 75% σε ποσοστό 36.63%.

Τα αποτελέσματα αυτά δείχνουν ότι ένα μεγάλο ποσοστό μαθητών (τουλάχιστον το ένα τέταρτο των μαθητών) του σχολείου ή/ και του τμήματος στο οποίο διδάσκει ο εκπαιδευτικός δε συμμετείχε σε προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας. Πρόκειται για ένα πολύ σοβαρό εύρημα, καθώς σύμφωνα με τις αρχές της ΣΥΕΠ όλοι οι μαθητές ανεξαιρέτως πρέπει να έχουν ισότιμη πρόσβαση σε προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας.

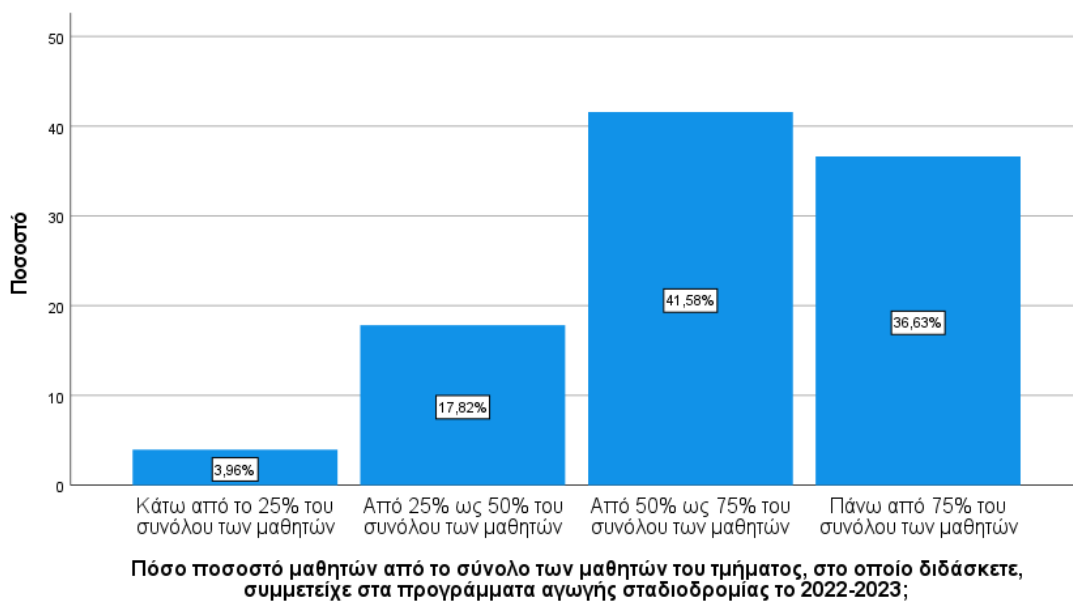
Τέλος, η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος (93.07%) απάντησε ότι οι ίδιοι μαθητές κατά το έτος 2022-2023 συμμετείχαν σε ένα πρόγραμμα αγωγής σταδιοδρομίας.

Πίνακας 21. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των απαντήσεων σχετικά με τον βαθμό συμμετοχής των μαθητών στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας κατά το σχολικό έτος 2022-2023

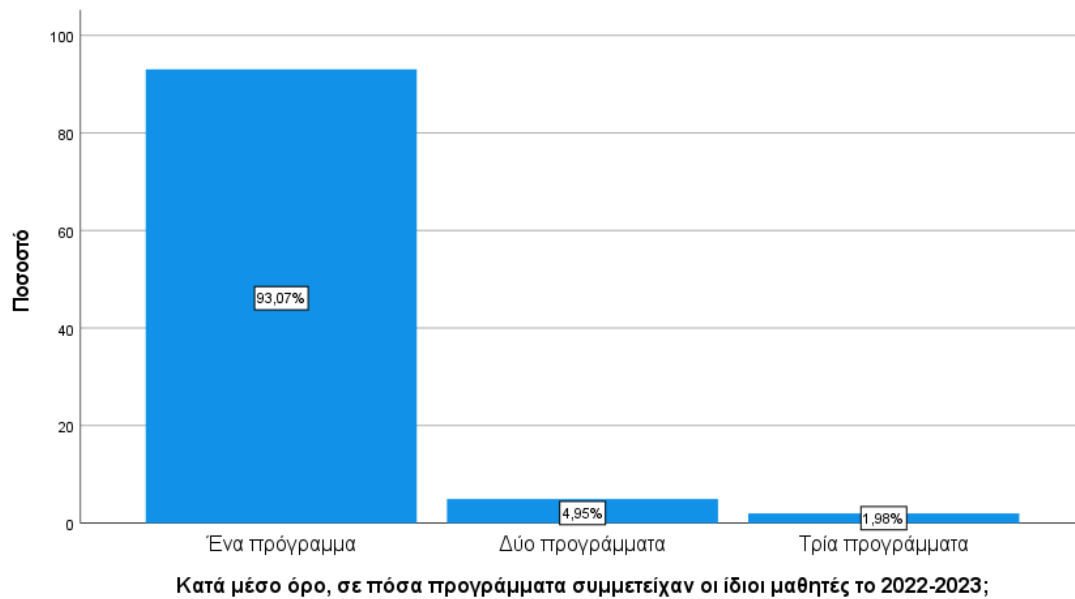
		N	N %
Πόσο ποσοστό μαθητών από το σύνολο των μαθητών του σχολείου (όλων των τμημάτων και τάξεων) συμμετείχε στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας το 2022-2023;	Κάτω από το 25% του συνόλου των μαθητών	8	7,92%
	Από 25% ως 50% του συνόλου των μαθητών	23	22,77%
	Από 50% ως 75% του συνόλου των μαθητών	41	40,59%
Πόσο ποσοστό μαθητών από το σύνολο των μαθητών του τμήματος, στο οποίο διδάσκετε, συμμετείχε στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας το 2022-2023;	Κάτω από το 25% του συνόλου των μαθητών	4	3,96%
	Από 25% ως 50% του συνόλου των μαθητών	18	17,82%
	Από 50% ως 75% του συνόλου των μαθητών	42	41,58%
Κατά μέσο όρο, σε πόσα προγράμματα συμμετείχαν οι ίδιοι μαθητές το 2022-2023;	Πάνω από 75% του συνόλου των μαθητών	29	28,71%
	Κάτω από το 25% του συνόλου των μαθητών	4	3,96%
	Από 25% ως 50% του συνόλου των μαθητών	18	17,82%
Κατά μέσο όρο, σε πόσα προγράμματα συμμετείχαν οι ίδιοι μαθητές το 2022-2023;	Από 50% ως 75% του συνόλου των μαθητών	42	41,58%
	Πάνω από 75% του συνόλου των μαθητών	37	36,63%
	Ένα πρόγραμμα	94	93,07%
Κατά μέσο όρο, σε πόσα προγράμματα συμμετείχαν οι ίδιοι μαθητές το 2022-2023;	Δύο προγράμματα	5	4,95%
	Τρία προγράμματα	2	1,98%

Διάγραμμα 32. Σχετικές συχνότητες του βαθμού συμμετοχής των μαθητών στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας κατά το σχολικό έτος 2022-2023

Διάγραμμα 33. Σχετικές συχνότητες του βαθμού συμμετοχής των μαθητών - των τμημάτων στα οποία διδάσκουν οι ερωτηθέντες - στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας κατά το σχολικό έτος 2022-2023

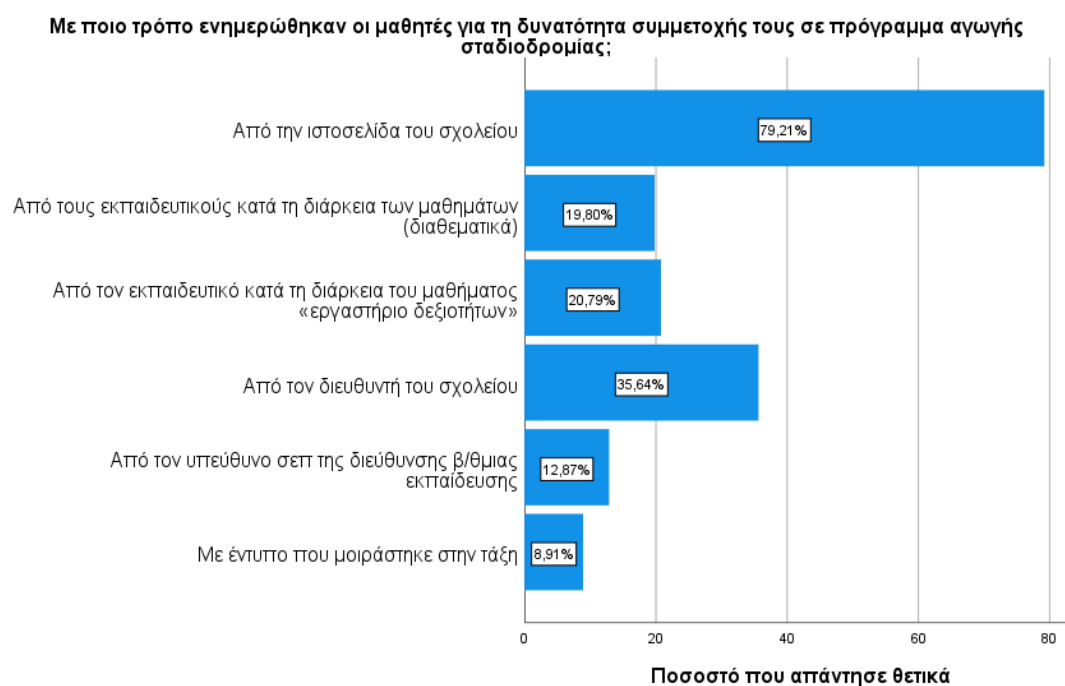
Διάγραμμα 34. Σχετικές συχνότητες του αριθμού των προγραμμάτων στα οποία συμμετείχαν οι μαθητές το σχολικό έτος 2022-2023

Ως προς τους τρόπους ενημέρωσης των μαθητών για τα σχετικά προγράμματα (Πίνακας 22), το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών ενημερώνεται από την ιστοσελίδα του σχολείου (79.21%) ή άμεσα από τον διευθυντή (35.64%). Άλλοι διάλογοι ενημέρωσης είναι ο υπεύθυνος καθηγητής για τα εργαστήρια δεξιοτήτων (20.79%) και οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί κατά τη διάρκεια των διαθεματικών μαθημάτων (19.8%).

Πίνακας 22. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των απαντήσεων για τους τρόπους ενημέρωσης των μαθητών για τη συμμετοχή τους στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας

		N	N %
Από την ιστοσελίδα του σχολείου	Όχι	21	20,79%
	Ναι	80	79,21%
Από τους εκπαιδευτικούς κατά τη διάρκεια των μαθημάτων (διαθεματικά)	Όχι	81	80,20%
	Ναι	20	19,80%
Από τον εκπαιδευτικό κατά τη διάρκεια του μαθήματος «εργαστήριο δεξιοτήτων»	Όχι	80	79,21%
	Ναι	21	20,79%
Από τον διευθυντή του σχολείου	Όχι	65	64,36%
	Ναι	36	35,64%

Από τον υπεύθυνο ΣΕΠ της διεύθυνσης β/θμιας εκπαίδευσης	Όχι	88	87,13%
	Ναι	13	12,87%
Με έντυπο που μοιράστηκε στην τάξη	Όχι	92	91,09%
	Ναι	9	8,91%

Διάγραμμα 35. Σχετικές συχνότητες των απαντήσεων για τους τρόπους ενημέρωσης των μαθητών για τη συμμετοχή τους στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας

Ο τρόπος ενημέρωσης, επίσης, προβληματίζει, δεδομένου ότι σύμφωνα με την εγκύκλιο πραγματοποιείται από τους Υπευθύνους ΣΕΠ στα σχολεία και τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς. Όμως, η έρευνα έδειξε χαμηλά ποσοστά για τις δυο αυτές πηγές ενημέρωσης. Τόσο στην περίπτωση ενημέρωσης του μαθητή όσο και των γονέων, η ιστοσελίδα φαίνεται ότι παίζει μεγαλύτερο ρόλο. Ωστόσο, δεδομένης της μονόδρομης ενημέρωσης που ασκεί αυτή και του γεγονότος ότι δεν την επισκέπτονται συχνά οι γονείς, πρέπει να προταθούν τρόποι γεφύρωσης αυτού του χάσματος ενημέρωσης με περισσότερο αμφίδρομο και δια ζώσης μέσα επικοινωνίας.

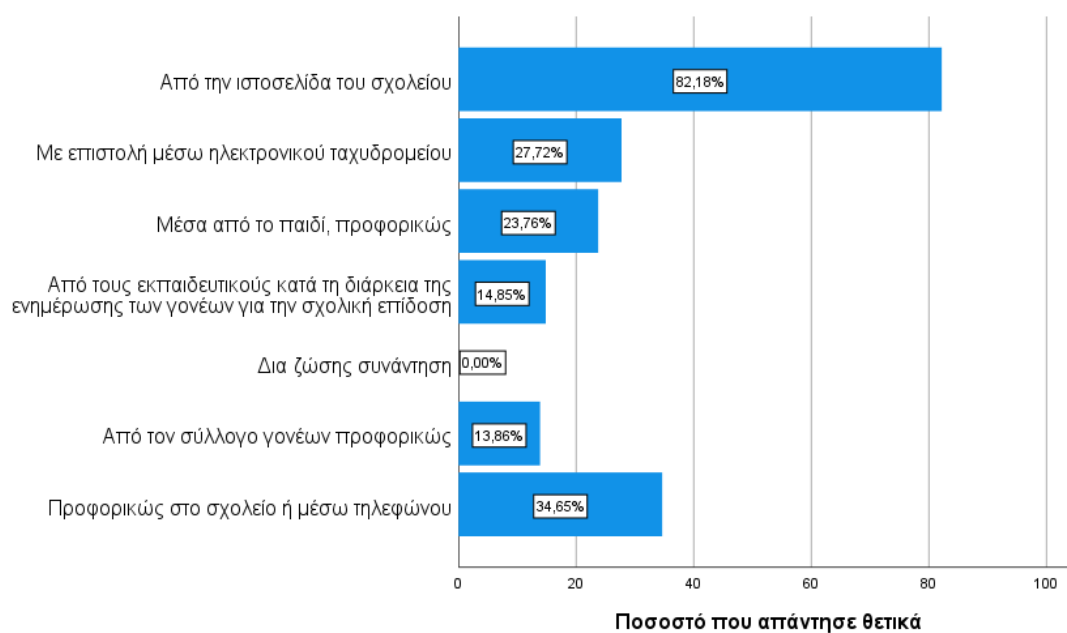
Ως προς την ενημέρωση των γονέων για την συμμετοχή των μαθητών στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας (Πίνακας 23), ως επί το πλείστον και αυτή γίνεται μέσω της σχολικής ιστοσελίδας (82.18%) ή προφορικά και μέσω τηλεφώνου από το σχολείο (34.65%). Επιπλέον, κάποιες από τους άλλους τρόπους ενημέρωσης των γονέων που

αναφέρθηκαν είναι μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (27.72%) ή προφορικά μέσω του ίδιου του μαθητή (23.76%).

Πίνακας 23. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των απαντήσεων για τους τρόπους ενημέρωσης των γονέων για τη συμμετοχή των μαθητών στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας

		N	N %
Από την ιστοσελίδα του σχολείου	Όχι	18	17,82%
	Ναι	83	82,18%
Με επιστολή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου	Όχι	73	72,28%
	Ναι	28	27,72%
Μέσα από το παιδί, προφορικά	Όχι	77	76,24%
	Ναι	24	23,76%
Από τους εκπαιδευτικούς κατά τη διάρκεια της ενημέρωσης των γονέων για την σχολική επίδοση	Όχι	86	85,15%
	Ναι	15	14,85%
Δια ζώσης συνάντηση	Όχι	101	100,00%
	Ναι	0	0,00%
Από τον σύλλογο γονέων προφορικά	Όχι	87	86,14%
	Ναι	14	13,86%
Προφορικά στο σχολείο ή μέσω τηλεφώνου	Όχι	66	65,35%
	Ναι	35	34,65%

Με ποιο τρόπο ενημερώθηκαν οι γονείς για τη δυνατότητα συμμετοχής των παιδιών σε πρόγραμμα αγωγής σταδιοδρομίας;

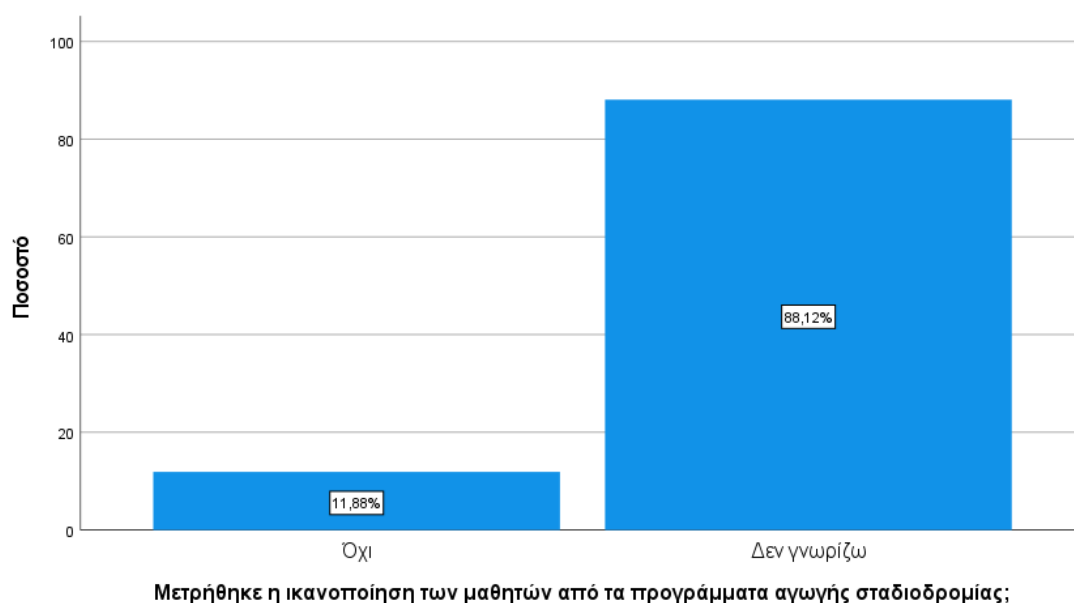

Διάγραμμα 36. Σχετικές συχνότητες των απαντήσεων για τους τρόπους ενημέρωσης των γονέων για τη συμμετοχή των μαθητών στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας

Σχετικά με το αν έχει μετρηθεί η ικανοποίηση των μαθητών που συμμετείχαν στα προγράμματα (Πίνακας 24), η πλειοψηφία του δείγματος δήλωσε άγνοια (88.12%), ενώ 12 άτομα απάντησαν αρνητικά (11.88%). Ως προς το ποσοστό των μαθητών που εξέφρασε ικανοποίηση από τη θεματολογία και τις μεθόδους των προγραμμάτων, η πλειοψηφία δήλωσε ποσοστό μαθητών 80% και πάνω (50.5%) ή περίπου 65% των μαθητών (32.67%).

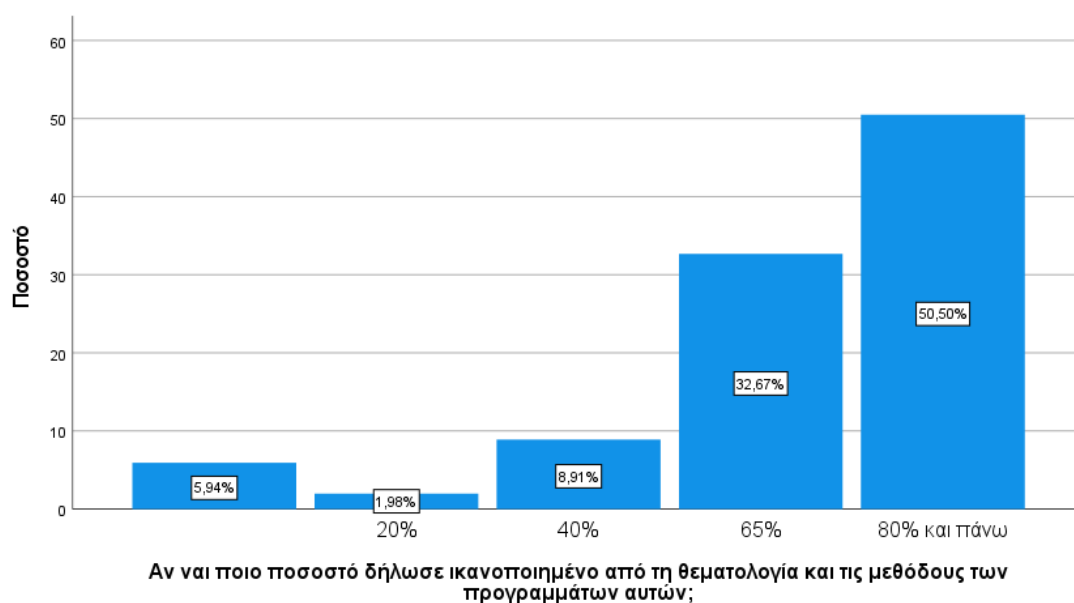
Πίνακας 24. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των απαντήσεων σχετικά με την ικανοποίηση των μαθητών από τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας

		N	N %
Μετρήθηκε η ικανοποίηση των μαθητών από τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας;	Ναι	0	0,00%
	Όχι	12	11,88%
	Δεν γνωρίζω	89	88,12%
Αν ναι ποιο ποσοστό δήλωσε ικανοποιημένο από τη θεματολογία και τις μεθόδους των προγραμμάτων αυτών;	20%	6	5,94%
	40%	9	8,91%
	65%	33	32,67%

Διάγραμμα 37. Σχετικές συχνότητες των απαντήσεων για το αν μετρήθηκε η ικανοποίηση των μαθητών από τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας

Τα παραπάνω αποτελέσματα σε συνδυασμό με την εγκύκλιο δείχνουν ότι πιθανότατα δεν έχει περιγραφεί και θεσπιστεί διαδικασία μέτρησης της ικανοποίησης των ωφελούμενων από τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας.

Διάγραμμα 38. Σχετικές συχνότητες του επιπέδου ικανοποίησης των μαθητών από τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας

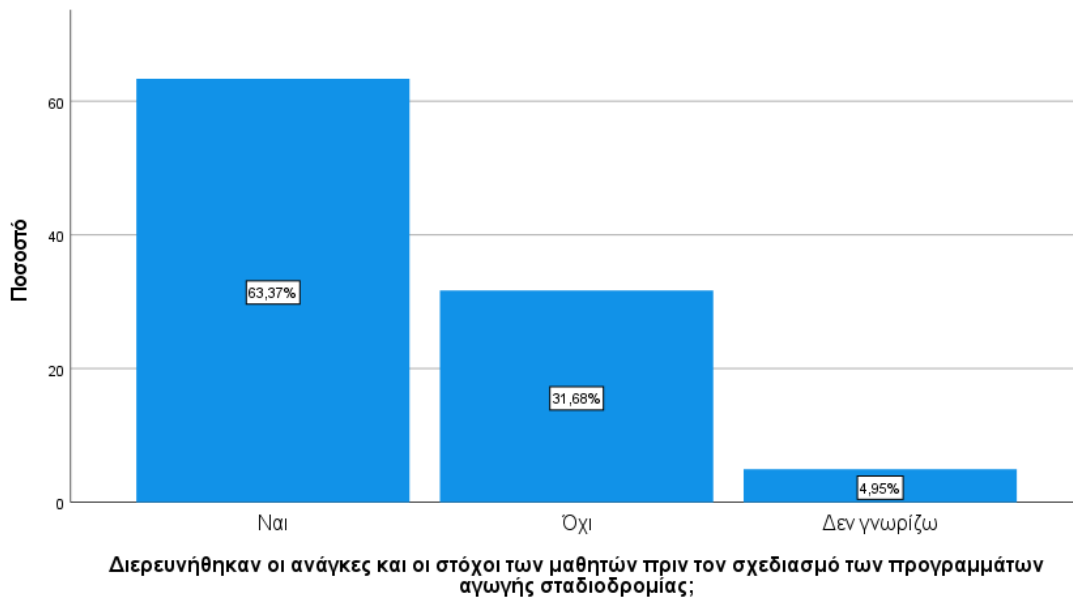
Ως προς το αν διερευνήθηκαν οι ανάγκες των μαθητών πριν τον σχεδιασμό των προγραμμάτων (Πίνακας 25), οι περισσότεροι ερωτηθέντες απάντησαν θετικά (63.37%) και ως προς την μέθοδο που χρησιμοποιήθηκε, το 20.79% απάντησε «με τη χρήση ερωτηματολογίου».

Ένα σημαντικό ποσοστό 35 % περίπου δήλωσε ότι δε διερευνήθηκαν οι ανάγκες των μαθητών. Πολύ χαμηλό ήταν και το ποσοστό συνολικά που απάντησε με ποιο τρόπο συγκεκριμένα έγινε η διερεύνηση των αναγκών .

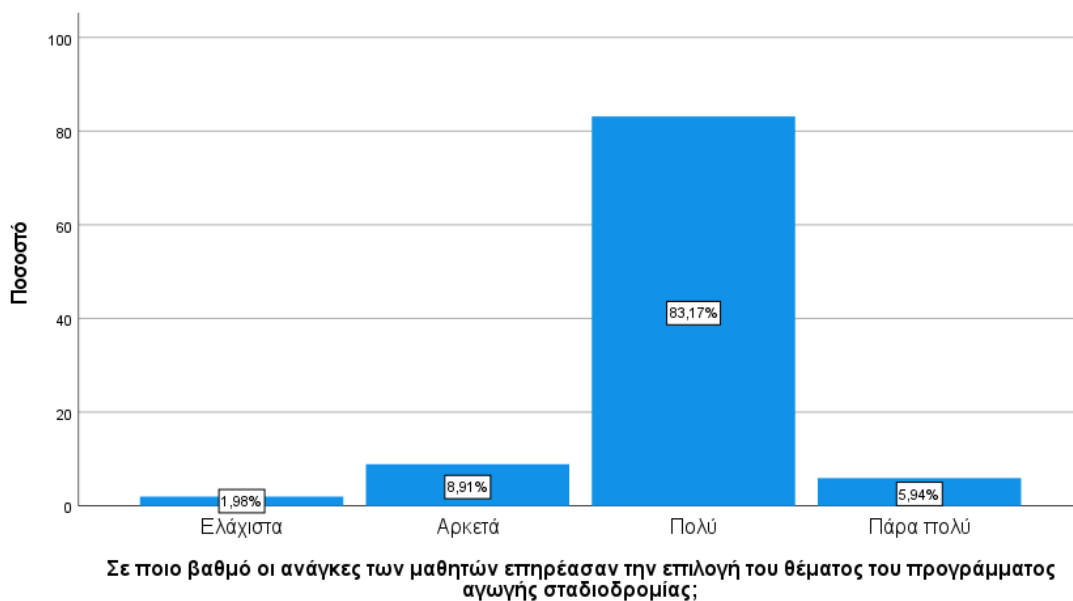
Ακόμη, στην ερώτηση για το αν οι ανάγκες των μαθητών επηρέασαν την επιλογή του θέματος του προγράμματος, το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος απάντησε θετικά, δηλαδή «πολύ» (83.17%) και «πάρα πολύ» (5.94%).

Πίνακας 25. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες

		N	N %
Διερευνήθηκαν οι ανάγκες και οι στόχοι των μαθητών πριν τον σχεδιασμό των προγραμμάτων	Ναι	64	63,37%
	Όχι	32	31,68%
αγωγής σταδιοδρομίας; Αν ναι , με ποιο τρόπο έγινε αυτό;	Δεν γνωρίζω	5	4,95%
	Ενημέρωση- Διάλογος με τους εκπαιδευτικούς που ανέλαβαν την υλοποίηση των Προγραμμάτων	72	71,29%
Ερωτηματολόγιο Συνέντευξη	Ενημέρωση- Διάλογος με τους εκπαιδευτικούς που ανέλαβαν την υλοποίηση των Προγραμμάτων	2	1,98%
	Ερωτηματολόγιο	21	20,79%
Σε ποιο βαθμό οι ανάγκες των μαθητών επηρέασαν την επιλογή του θέματος του προγράμματος αγωγής σταδιοδρομίας;	Συνέντευξη	6	5,94%
	Ελάχιστα	2	1,98%
	Αρκετά	9	8,91%
	Πολύ	84	83,17%
	Πάρα πολύ	6	5,94%

Διάγραμμα 39. Σχετικές συχνότητες των απαντήσεων για το αν διερευνήθηκαν οι ανάγκες και οι στόχοι των μαθητών κατά τον σχεδιασμό των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας

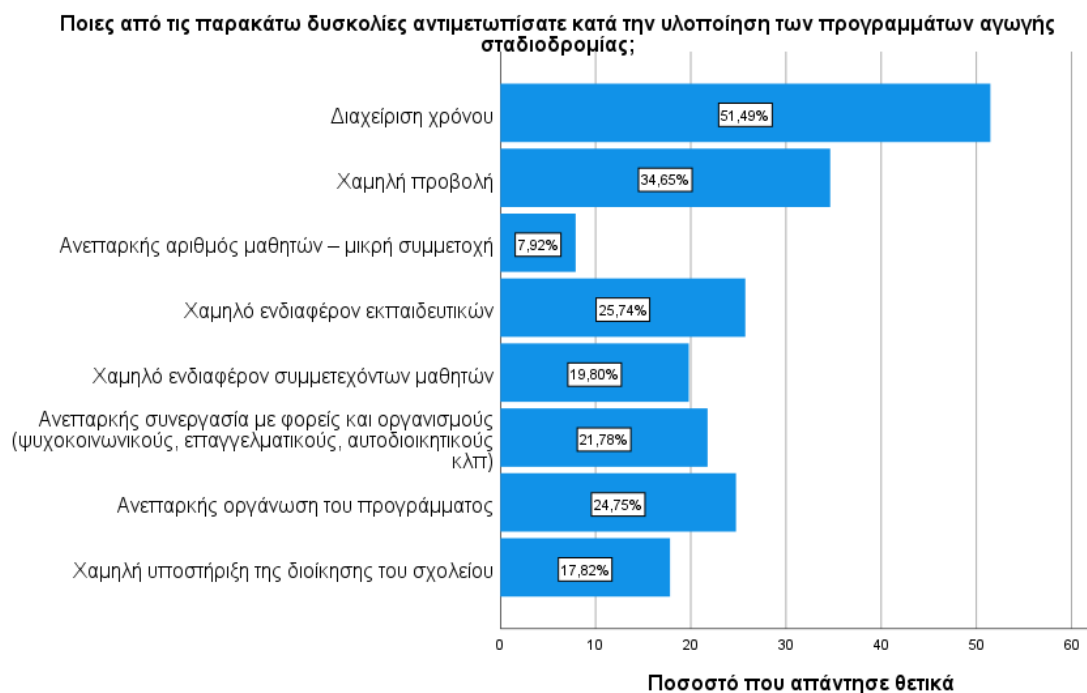
Διάγραμμα 40. Σχετικές συχνότητες για το επίπεδο επίδρασης των αναγκών των μαθητών στην επιλογή του θέματος του προγράμματος αγωγής σταδιοδρομίας

Οι κυριότερες δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι εκπαιδευτικοί και οι σύμβουλοι του δείγματος κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας εστιάστηκαν: στη διαχείριση του χρόνου (51.49%) και τη χαμηλή προβολή των προγραμμάτων (34.65%), το χαμηλό

ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών (25.74%) και την ανεπαρκή οργάνωση (24.75%). Άλλες δυσκολίες με χαμηλότερα ποσοστά απαντήσεων ήταν: η ανεπαρκής συνεργασία με διάφορους φορείς και οργανισμούς, το χαμηλό ενδιαφέρον των μαθητών και η χαμηλή υποστήριξη από τη σχολική διοίκηση (Πίνακας 26).

Πίνακας 26. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των απαντήσεων σχετικά με τις δυσκολίες που παρουσιάστηκαν κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας

		N	N %
Διαχείριση χρόνου	Όχι	49	48,51%
	Ναι	52	51,49%
Χαμηλή προβολή	Όχι	66	65,35%
	Ναι	35	34,65%
Ανεπαρκής αριθμός μαθητών – μικρή συμμετοχή	Όχι	93	92,08%
	Ναι	8	7,92%
Χαμηλό ενδιαφέρον εκπαιδευτικών	Όχι	75	74,26%
	Ναι	26	25,74%
Χαμηλό ενδιαφέρον συμμετεχόντων μαθητών	Όχι	81	80,20%
	Ναι	20	19,80%
Ανεπαρκής συνεργασία με φορείς και οργανισμούς (ψυχοκοινωνικούς, επαγγελματικούς, αυτοδιοικητικούς κ.λπ.)	Όχι	79	78,22%
	Ναι	22	21,78%
Ανεπαρκής οργάνωση του προγράμματος	Όχι	76	75,25%
	Ναι	25	24,75%
Χαμηλή υποστήριξη της διοίκησης του σχολείου	Όχι	83	82,18%
	Ναι	18	17,82%

Διάγραμμα 41. Σχετικές συχνότητες των απαντήσεων σχετικά με τις δυσκολίες που παρουσιάστηκαν κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας

Η τελευταία αυτή ερώτηση του τέταρτου σκέλους μέτρησε μια σειρά συστημικών παραγόντων που επηρεάζουν την ποιότητα των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας και συγκεκριμένα την πρόσβαση (χαμηλή προβολή 35%, χαμηλό ενδιαφέρον εκπαιδευτικών 25%, χαμηλό ενδιαφέρον μαθητών 20%, ανεπαρκής οργάνωση 25%).

Οι κατηγορίες αυτές σχετίζονται άμεσα με τις παρακάτω κατηγορίες κριτηρίων ποιότητας του συστήματος διασφάλισης ποιότητας του ΕΟΠΠΕΠ¹⁰ :

1. Παροχή υπηρεσιών
2. Ανθρώπινο δυναμικό
3. Οργάνωση – διοίκηση
4. Υποδομές – εξοπλισμός
5. Ικανοποίηση χρηστών

καθώς και άλλων πλαισίων ποιότητας της ΣυΕΠ και συνηγορούν στην ανάγκη τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας να αξιολογούνται με βάση κριτήρια ποιότητας. Σε αυτήν άλλωστε την κατεύθυνση κινήθηκε ο ΕΟΠΠΕΠ με τη δημιουργία του προτύπου Ενιαίου Προγράμματος Αγωγής Σταδιοδρομίας (ΕΟΠΠΕΠ, 2024).

¹⁰ https://www.eoppep.gr/images/SYEP/EOPPEP_meleti_poiotitas_domon_syep.pdf

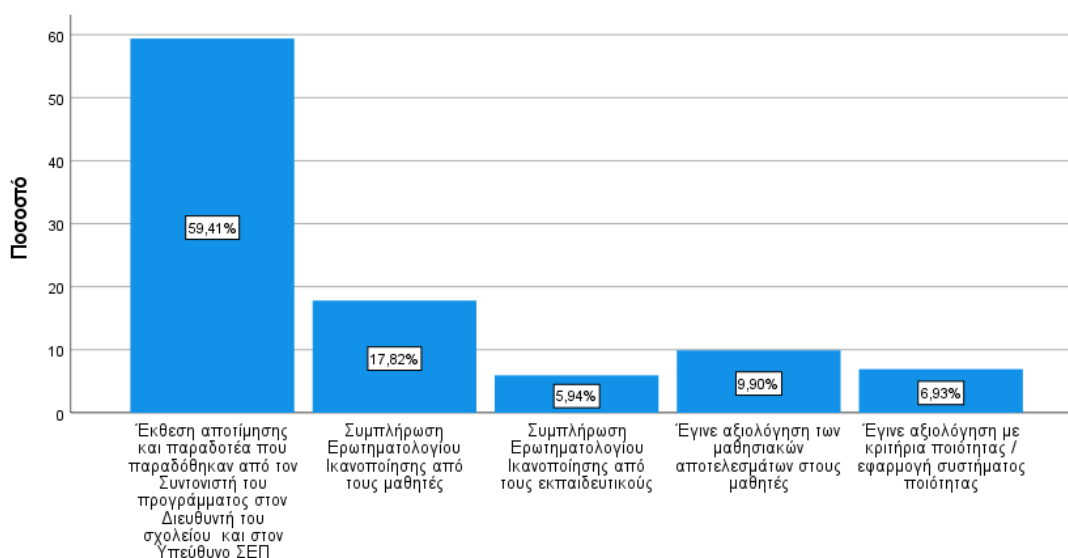
ΠΕΜΠΤΟ ΣΚΕΛΟΣ: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ

Οι τρόποι με τους οποίους έγινε αποτίμηση των αποτελεσμάτων των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας (Πίνακας 27) περιλαμβάνουν κατά κύριο λόγο έκθεση αποτίμησης από τον Συντονιστή του εκάστοτε προγράμματος (59.41%) ή συμπλήρωση ερωτηματολογίου ικανοποίησης από τους μαθητές (17.82%). Στην ερώτηση σχετικά με το αν μετρούνται τα αποτελέσματα από τον συντονιστή του προγράμματος η πλειοψηφία απάντησε θετικά (91.09%) και συγκεκριμένα όσον αφορά τους τρόπους που γίνεται η μέτρηση, οι απαντήσεις περιλάμβαναν μεταξύ άλλων τα τεστ επαγγελματικού προσανατολισμού πριν και μετά το κάθε πρόγραμμα (79.12%) και τη χρήση δεικτών μαθησιακών αποτελεσμάτων πριν και μετά το κάθε πρόγραμμα (8.79%).

Πίνακας 27. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των απαντήσεων σχετικά με τους τρόπους αξιολόγησης των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας

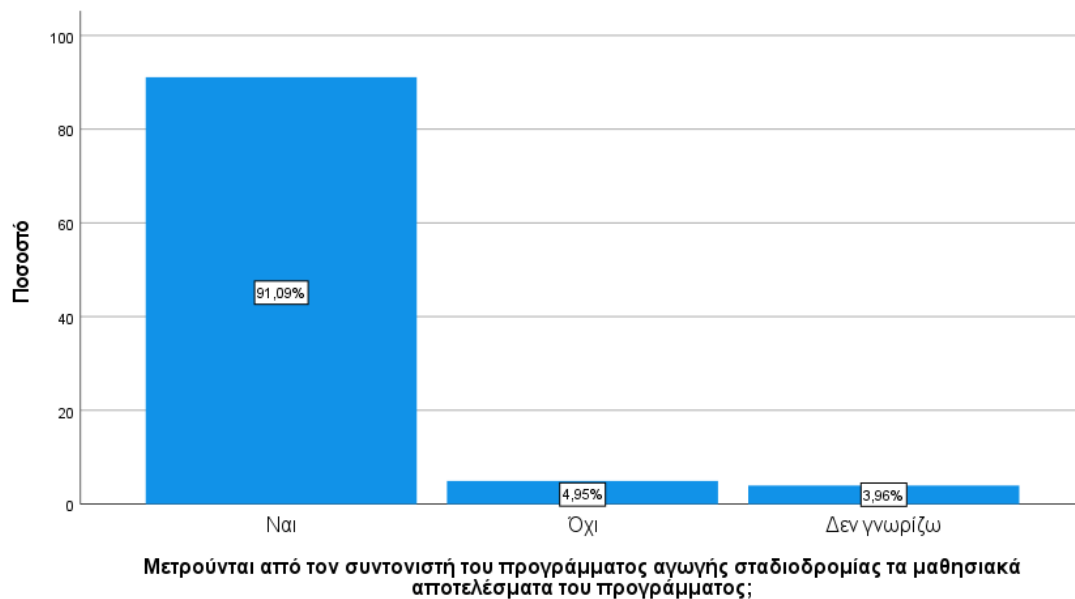
		N	N %
Με ποιο τρόπο αποτιμήθηκαν τα αποτελέσματα του προγράμματος αγωγής σταδιοδρομίας;	Έκθεση αποτίμησης και παραδοτέα που παραδόθηκαν από τον Συντονιστή του προγράμματος στον Διευθυντή του σχολείου και στον Υπεύθυνο ΣΕΠ της διεύθυνσης Β/θμιας εκπαίδευσης	60	59,41%
	Συμπλήρωση Ερωτηματολογίου Ικανοποίησης από τους μαθητές	18	17,82%
	Συμπλήρωση Ερωτηματολογίου Ικανοποίησης από τους εκπαιδευτικούς	6	5,94%
	Έγινε αξιολόγηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων στους μαθητές	10	9,90%
	Έγινε αξιολόγηση με κριτήρια ποιότητας / εφαρμογή συστήματος ποιότητας	7	6,93%
Μετρούνται από τον συντονιστή του προγράμματος	Ναι	92	91,09%
	Όχι	5	4,95%

αγωγής σταδιοδρομίας τα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος;	Δεν γνωρίζω	4	3,96%
Αν ναι με ποιο τρόπο;	Μέσω τεστ επαγγελματικού προσανατολισμού πριν και μετά το πρόγραμμα αγωγής σταδιοδρομίας	72	79,12%
	Μέσω αξιολόγησης των μαθητών με τη βοήθεια δεικτών μαθησιακών αποτελεσμάτων πριν και μετά το πρόγραμμα αγωγής σταδιοδρομίας (π.χ. με το Εθνικό Πλαίσιο Δεξιοτήτων Ζωής και Σταδιοδρομίας του ΕΟΠΠΕΠ)	8	8,79%
	Μέσω των σχολικών επιδόσεων των μαθητών πριν και μετά το πρόγραμμα αγωγής σταδιοδρομίας	5	5,49%
	Μέσω του βαθμούς συμμετοχής στο ίδιο το πρόγραμμα αγωγής σταδιοδρομίας	5	5,49%
	Μέσω επιτευγμάτων, αριστείων κ.λπ.	1	1,10%

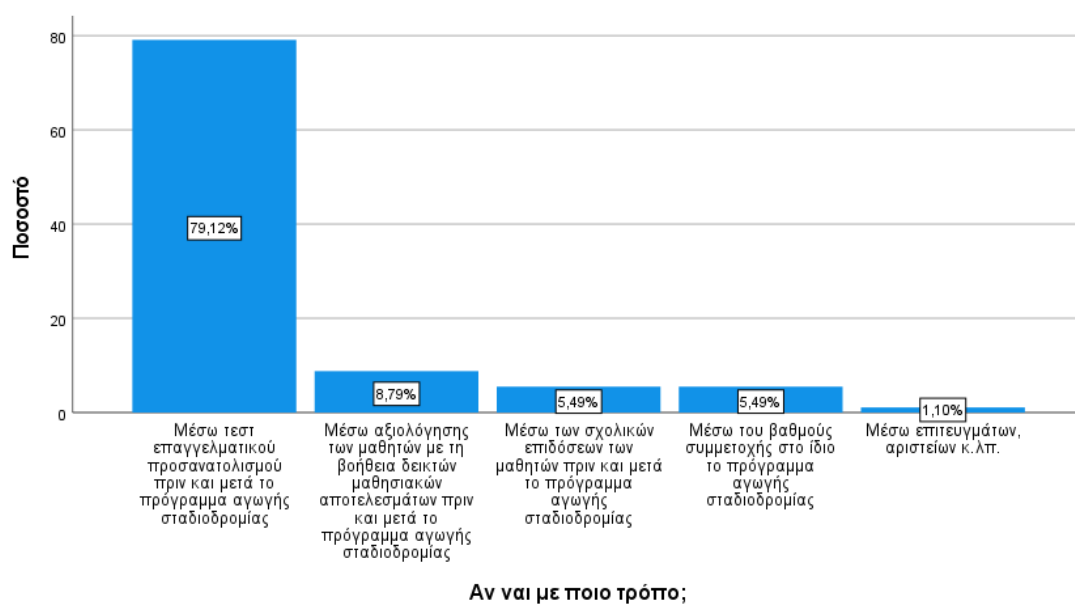

Με ποιο τρόπο αποτιμήθηκαν τα αποτελέσματα του προγράμματος αγωγής σταδιοδρομίας;

Διάγραμμα 42. Σχετικές συχνότητες των απαντήσεων σχετικά με τους τρόπους αξιολόγησης των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας

Διάγραμμα 43. Σχετικές συχνότητες για τον αν μετρούνται από τον συντονιστή του προγράμματος τα μαθησιακά αποτελέσματά του

Διάγραμμα 44. Σχετικές συχνότητες των απαντήσεων για τους τρόπους αξιολόγησης των μαθησιακών αποτελεσμάτων του προγράμματος από τον συντονιστή του

Αναφορικά με τον τρόπο που αποτιμήθηκαν τα αποτελέσματα του προγράμματος αγωγής σταδιοδρομίας παρατηρούμε μια πανσπερμία τρόπων που, όμως κατανέμονται με άνισο τρόπο.

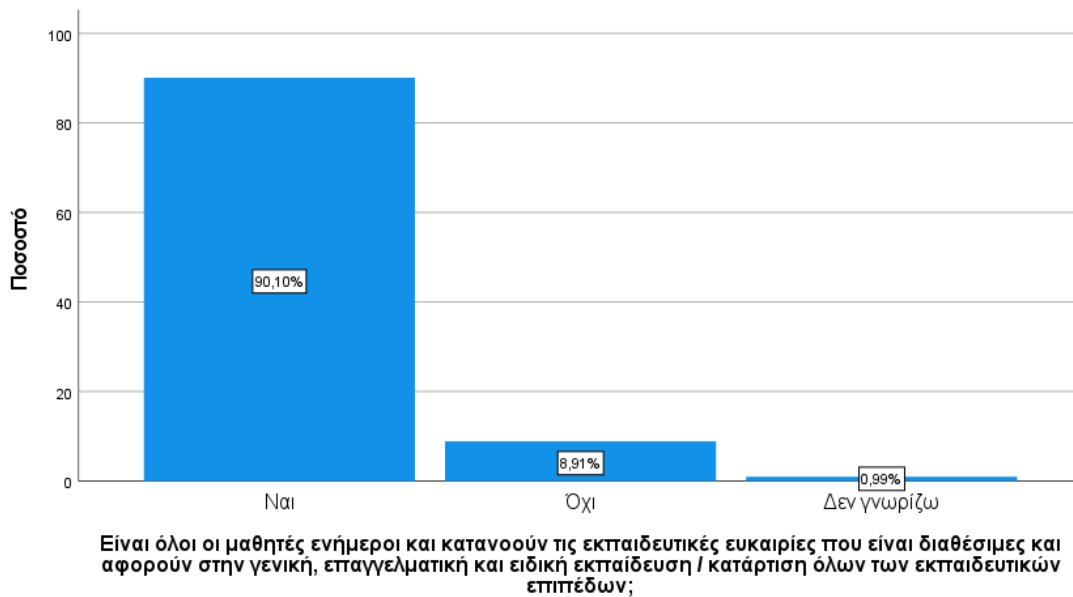
Ακόμα και η έκθεση αποτίμησης και τα παραδοτέα που παραδόθηκαν από τον Συντονιστή του προγράμματος στον Διευθυντή του σχολείου και στον Υπεύθυνο ΣΕΠ της διεύθυνσης Β/θμιας εκπαίδευσης, δηλαδή το πιο φυσικό και αναμενόμενο μέσο με βάση την εγκύκλιο των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας, τηρείται μόνο από το 60% των σχολείων. Μόνο το 10% μετρά τα μαθησιακά αποτελέσματα και μόνο το 7% αξιοποιεί κριτήρια ποιότητας / εφαρμογή συστήματος ποιότητας.

Είναι παράδοξο το γεγονός ότι στην αμέσως επόμενη ερώτηση «Μετρούνται από τον συντονιστή του προγράμματος αγωγής σταδιοδρομίας τα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος;» το 91% απάντησε θετικά, ενώ στην προηγούμενη ερώτηση «Με ποιο τρόπο αποτιμήθηκαν τα αποτελέσματα του προγράμματος αγωγής σταδιοδρομίας;» μόνο το 10% απάντησε ότι αξιολογήθηκαν τα μαθησιακά αποτελέσματα στους μαθητές. Τα εντελώς αντίθετα ποσοστά στην ίδια κατ' ουσίαν ερώτηση δείχνουν άγνοια των εκπαιδευτικών για το γεγονός ότι η αποτίμηση των αποτελεσμάτων του προγράμματος αγωγής σταδιοδρομίας γίνεται μέσω μαθησιακών αποτελεσμάτων. Στο γεγονός αυτό κατατείνουν και οι απαντήσεις που δόθηκαν στην ερώτηση με ποιο τρόπο γίνεται η αξιολόγηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Το 80% απάντησε μέσω τεστ επαγγελματικού προσανατολισμού. Μόνο που τα τεστ μετρούν κυρίως χαρακτηριστικά προσωπικότητας (ενδιαφέροντα, αξίες κ.λπ.) και λιγότερο γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες. Αν η επιλογή «Μέσω αξιολόγησης των μαθητών με τη βοήθεια δεικτών μαθησιακών αποτελεσμάτων πριν και μετά το πρόγραμμα αγωγής σταδιοδρομίας» λάμβανε υψηλά ποσοστά θα μπορούσαν και τα τεστ να χρησιμοποιούνται επικουρικά, αλλά μόνο το 9% απάντησε θετικά στην ερώτηση αυτή.

Ως προς το αν οι μαθητές γνωρίζουν και κατανοούν τις εκπαιδευτικές ευκαιρίες που είναι διαθέσιμες και αφορούν στη γενική, επαγγελματική και ειδική εκπαίδευση/ κατάρτιση όλων των εκπαιδευτικών επιπέδων (Πίνακας 28), το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων απάντησε θετικά (90.1%).

Πίνακας 28. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες για το αν οι μαθητές είναι ενήμεροι και κατανοούν τις ευκαιρίες κατάρτισης όλων των εκπαιδευτικών επιπέδων

		N	N %
Είναι όλοι οι μαθητές ενήμεροι και κατανοούν τις εκπαιδευτικές ευκαιρίες που είναι διαθέσιμες και αφορούν στην γενική, επαγγελματική και ειδική εκπαίδευση/ κατάρτιση όλων των εκπαιδευτικών επιπέδων;	Ναι	91	90,10%
	Όχι	9	8,91%
	Δεν γνωρίζω	1	0,99%

Διάγραμμα 45. Σχετικές συχνότητες για το αν οι μαθητές είναι ενήμεροι και κατανοούν τις ευκαιρίες κατάρτισης όλων των εκπαιδευτικών επιπέδων

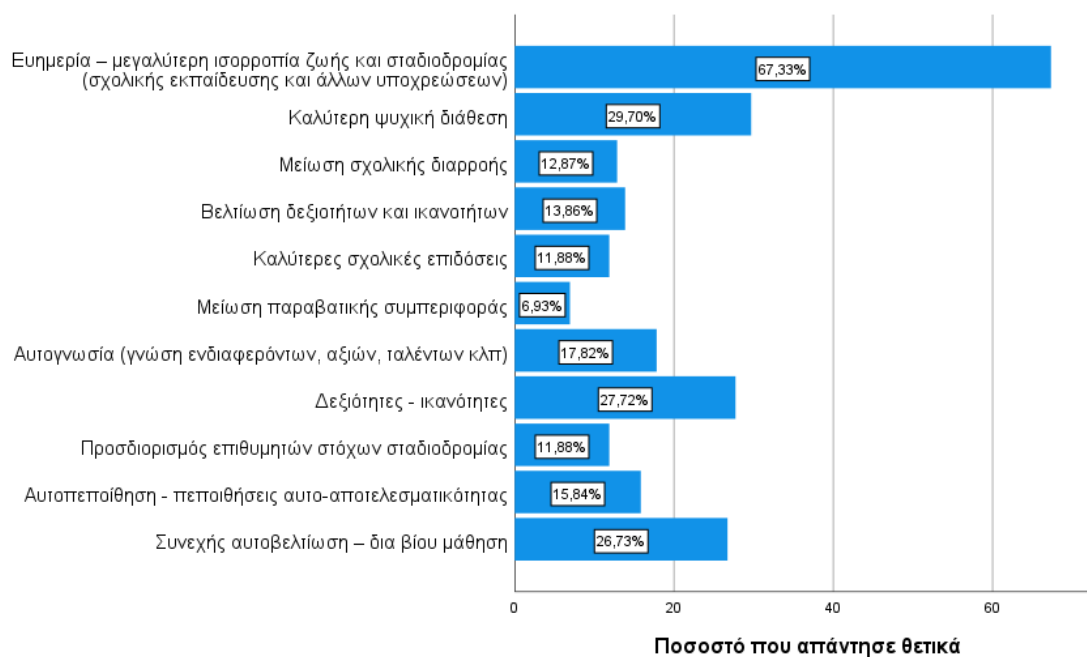
Αναφορικά με τα θετικά αποτελέσματα των προγραμμάτων (Πίνακας 29), οι περισσότερες θετικές απαντήσεις δόθηκαν για την καλύτερη ευημερία και τη γενικά πιο ισορροπημένη ζωή και σταδιοδρομία των μαθητών (67.33%), την καλύτερη ψυχική διάθεση (29.7%), τις βελτιωμένες δεξιότητες-ικανότητες (27.72%) και τη συνεχή αυτοβελτίωση και δια βίου μάθηση (26.73%).

Πίνακας 29. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των απαντήσεων σχετικά με τα θετικά αποτελέσματα των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας

		N	N %
Ευημερία – μεγαλύτερη ισορροπία ζωής και σταδιοδρομίας (σχολικής εκπαίδευσης και άλλων υποχρεώσεων)	Όχι	33	32,67%
	Ναι	68	67,33%
Καλύτερη ψυχική διάθεση	Όχι	71	70,30%
	Ναι	30	29,70%
Μείωση σχολικής διαρροής	Όχι	88	87,13%
	Ναι	13	12,87%
Βελτίωση δεξιοτήτων και ικανοτήτων	Όχι	87	86,14%
	Ναι	14	13,86%

Καλύτερες σχολικές επιδόσεις	Όχι	89	88,12%
	Ναι	12	11,88%
Μείωση παραβατικής συμπεριφοράς	Όχι	94	93,07%
	Ναι	7	6,93%
Αυτογνωσία (γνώση ενδιαφερόντων, αξιών, ταλέντων κ.λπ.)	Όχι	83	82,18%
	Ναι	18	17,82%
Δεξιότητες - ικανότητες	Όχι	73	72,28%
	Ναι	28	27,72%
Προσδιορισμός επιθυμητών στόχων σταδιοδρομίας	Όχι	89	88,12%
	Ναι	12	11,88%
Αυτοπεποίθηση - πεποιθήσεις αυτο-αποτελεσματικότητας	Όχι	85	84,16%
	Ναι	16	15,84%
Συνεχής αυτοβελτίωση – δια βίου μάθηση	Όχι	74	73,27%
	Ναι	27	26,73%

Σε ποια από τα παρακάτω αποτελέσματα στους μαθητές συνέβαλε το πρόγραμμα αγωγής σταδιοδρομίας;

Διάγραμμα 46. Σχετικές συχνότητες των απαντήσεων σχετικά με τα θετικά αποτελέσματα των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας

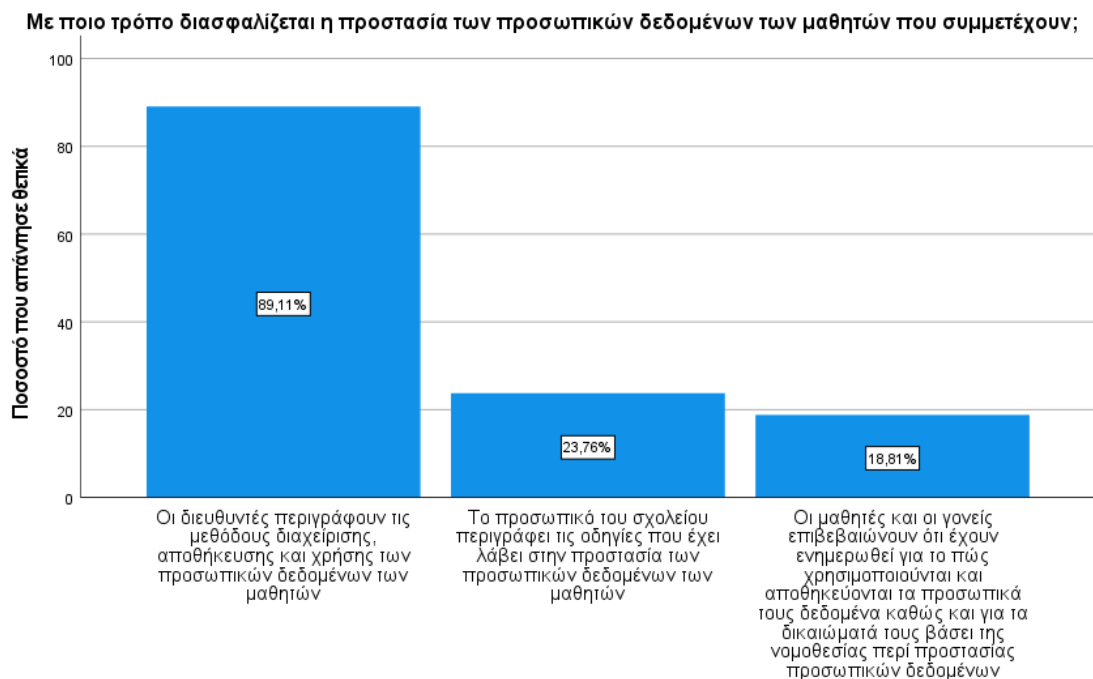
Τα ευρήματα στην σημαντική αυτή ερώτηση είναι, επίσης, αντιφατικά. Είδαμε ότι στην ερώτηση 17 «Ποιες από τις παρακάτω λειτουργίες της ΣυΕΠ κάλυψαν τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας που υλοποιήσατε προσωπικά το 2022-2023;» το 86% είχε απαντήσει θετικά

όσον αφορά στην αυτογνωσία. Ωστόσο, στην παρούσα ερώτηση περί θετικών αποτελεσμάτων στην αυτογνωσία των μαθητών μόνο το 18% απάντησε θετικά και μόνο το 28% απάντησε ότι βελτιώθηκαν οι δεξιότητες – ικανότητες οι οποίες αποτελούν βασικά μαθησιακά αποτελέσματα. Ο προσδιορισμός επιθυμητών στόχων σταδιοδρομίας έλαβε μόνο 12 θετικές απαντήσεις (12%).

Ως προς τις μεθόδους που προωθείται η διασφάλιση των προσωπικών δεδομένων των συμμετεχόντων μαθητών (Πίνακας 30), αυτές επικεντρώνονται κυρίως στην ενημέρωση από τον διευθυντή του σχολείου για το πώς γίνεται η διαχείριση και αποθήκευση των δεδομένων (89.11%) και στις οδηγίες που δίνονται από το προσωπικό του σχολείου (23.76%).

Πίνακας 30. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των απαντήσεων σχετικά με τις μεθόδους που ακολουθούνται για την διασφάλιση των προσωπικών δεδομένων των μαθητών που συμμετέχουν στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας

		N	N %
Οι διευθυντές περιγράφουν τις μεθόδους διαχείρισης, αποθήκευσης και χρήσης των προσωπικών δεδομένων των μαθητών	Όχι	11	10,89%
	Ναι	90	89,11%
Το προσωπικό του σχολείου περιγράφει τις οδηγίες που έχει λάβει στην προστασία των προσωπικών δεδομένων των μαθητών	Όχι	77	76,24%
	Ναι	24	23,76%
Οι μαθητές και οι γονείς επιβεβαιώνουν ότι έχουν ενημερωθεί για το πώς χρησιμοποιούνται και αποθηκεύονται τα προσωπικά τους δεδομένα καθώς και για τα δικαιώματά τους βάσει της νομοθεσίας περί προστασίας προσωπικών δεδομένων	Όχι	82	81,19%
	Ναι	19	18,81%

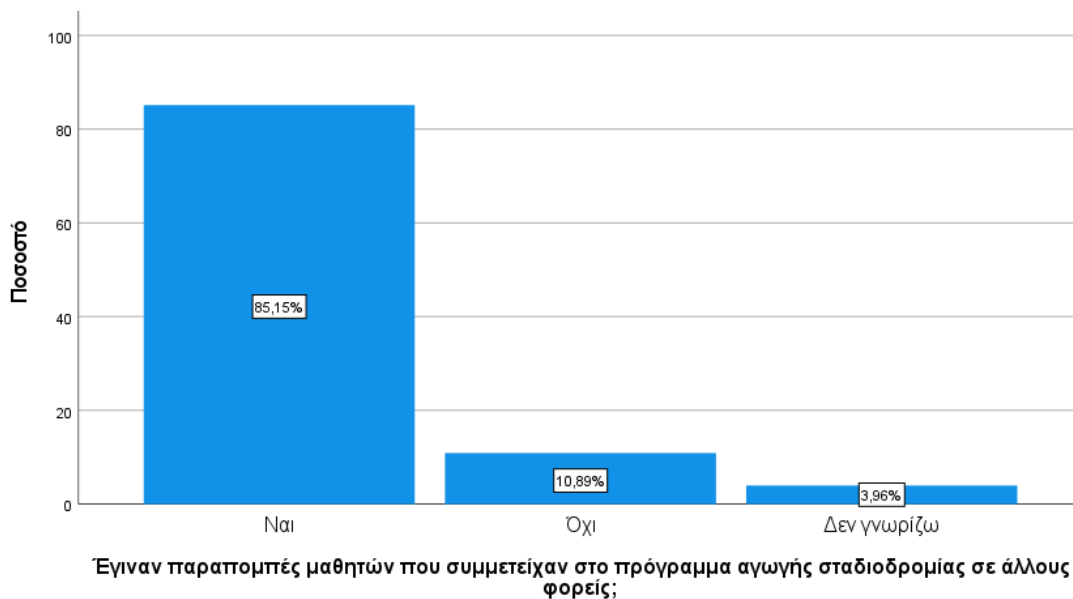

Διάγραμμα 47. Σχετικές συχνότητες των απαντήσεων σχετικά με τις μεθόδους που ακολουθούνται για την διασφάλιση των προσωπικών δεδομένων των μαθητών που συμμετέχουν στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας

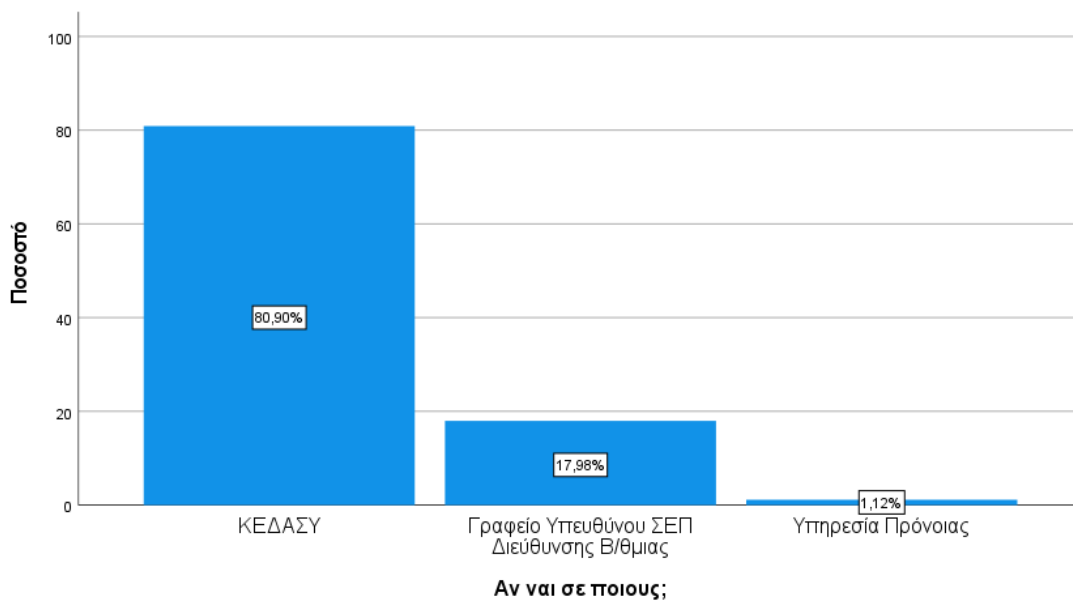
Σχετικά με το αν κάποιοι μαθητές που συμμετείχαν στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας παραπέμφθηκαν σε άλλους φορείς (Πίνακας 31), η πλειοψηφία των ερωτηθέντων απάντησαν θετικά (85.15%) με τις περισσότερες απαντήσεις να αναφέρονται στα ΚΕΔΑΣΥ (80.9%) και τα γραφεία υπευθύνων ΣΕΠ της Διεύθυνσης Β/θμιας εκπαίδευσης (17.98%).

Πίνακας 31. Απόλυτες και σχετικές συχνότητες των απαντήσεων για το αν έγιναν παραπομπές μαθητών που συμμετείχαν στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας προς άλλους φορείς

		N	N %
Έγιναν παραπομπές μαθητών που συμμετείχαν στο πρόγραμμα αγωγής σταδιοδρομίας σε άλλους φορείς;	Ναι	86	85,15%
	Όχι	11	10,89%
	Δεν γνωρίζω	4	3,96%
Αν ναι σε ποιους;	ΚΕΔΑΣΥ	72	80,90%
	Γραφείο Υπευθύνου ΣΕΠ	16	17,98%
	Διεύθυνσης Β/θμιας		
	Υπηρεσία Πρόνοιας	1	1,12%

Διάγραμμα 48. Σχετικές συχνότητες των απαντήσεων για το αν έγιναν παραπομπές μαθητών που συμμετείχαν στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας προς άλλους φορείς

Διάγραμμα 49. Σχετικές συχνότητες για τους φορείς στους οποίους παραπέμφθηκαν οι μαθητές συμμετέχοντες σε προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας

ΕΠΑΓΩΓΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Στον Πίνακα 32 παρουσιάζεται ο αριθμός προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας που υλοποιήθηκαν το σχολικό έτος 2022-2023 ανά τύπο σχολικού φορέα. Εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του αριθμού προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας το έτος 2022-2023 και του τύπου σχολικού φορέα στον οποίο εργάζονται οι ερωτηθέντες δηλαδή Δημοσίων και Ιδιωτικών Γυμνασίων, Γενικών και Επαγγελματικών Λυκείων. Συγκεκριμένα, βρέθηκε ότι στα Ιδιωτικά Γυμνάσια είναι πιθανότερο να υλοποιηθούν περισσότερα από 5 ετήσια προγράμματα σε σχέση με όλους τους υπόλοιπους τύπους σχολείων (Fisher's $\chi^2=6.861$, $p=0.016$).

Πίνακας 32. Αριθμός προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας που υλοποιήθηκαν το σχολικό έτος 2022-2023 ανά τύπο σχολικού φορέα.

		Φορέας που εργάζεστε:									
		Γυμνάσιο (Δημόσιο)		Γυμνάσιο (Ιδιωτικό)		ΓΕΛ		ΕΠΑΛ		Total	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Πόσα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας υλοποιήθηκαν στο σχολείο σας το έτος 2022- 2023.	Κάτω από 5	46	100,0%	10	83,3%	18	100,0%	15	100,0%	89	97,8%
	5 - 10	0	0,0%	2	16,7%	0	0,0%	0	0,0%	2	2,2%
	Total	46	100,0%	12	100,0%	18	100,0%	15	100,0%	91	100,0%

Στον Πίνακα 33 παρουσιάζεται ο βαθμός επιρροής των αναγκών των μαθητών για την επιλογή των θεμάτων των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας ανά τύπο σχολικού φορέα. Εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του βαθμού που λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες των μαθητών κατά την επιλογή του θέματος του προγράμματος αγωγής και του τύπου σχολικού φορέα στον οποίο εργάζονται οι ερωτηθέντες δηλαδή Δημοσίων και Ιδιωτικών

Γυμνασίων, Γενικών και Επαγγελματικών Λυκείων. Συγκεκριμένα, βρέθηκε ότι είναι πιθανότερο οι εκπαιδευτικοί και σύμβουλοι των Γυμνασίων και των ΓΕΛ να απαντήσουν θετικά (Fisher's $\chi^2=14.782$, $p=0.025$), ως προς το πόσο λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες των μαθητών, σε σχέση με το προσωπικό των ΕΠΑΛ.

Πίνακας 33. Βαθμός επιρροής των αναγκών των μαθητών για την επιλογή των θεμάτων των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας ανά τύπο σχολικού φορέα.

		Φορέας που εργάζεστε:									
		Γυμνάσιο (Δημόσιο)		Γυμνάσιο (Ιδιωτικό)		ΓΕΛ		ΕΠΑΛ		Total	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Σε ποιο βαθμό οι ανάγκες των μαθητών επηρέασαν την επιλογή του θέματος του προγράμματος αγωγής σταδιοδρομίας;	Ελάχιστα	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	2	13,3%	2	2,2%
	Αρκετά	4	8,7%	1	8,3%	2	11,1%	1	6,7%	8	8,8%
	Πολύ	41	89,1%	9	75,0%	16	88,9%	9	60,0%	75	82,4%
	Πάρα πολύ	1	2,2%	2	16,7%	0	0,0%	3	20,0%	6	6,6%
Total		46	100,0%	12	100,0%	18	100,0%	15	100,0%	91	100,0%

Στον Πίνακα 34 παρουσιάζονται οι συχνότητες εργαστηρίων επαγγελματικού προσανατολισμού όπου γονείς και άλλοι προσκεκλημένοι ομιλητές μπορούν να μοιραστούν τις επαγγελματικές τους εμπειρίες ανά τύπο σχολικού φορέα. Εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του αν γίνονται εργαστήρια όπου γονείς και άλλοι προσκεκλημένοι καλούνται να μοιραστούν τις επαγγελματικές τους εμπειρίες και του τύπου σχολικού φορέα στον οποίο εργάζονται οι ερωτηθέντες δηλαδή Δημοσίων και Ιδιωτικών Γυμνασίων, Γενικών και Επαγγελματικών Λυκείων. Συγκεκριμένα, βρέθηκε ότι τέτοια εργαστήρια είναι λιγότερο πιθανό να πραγματοποιηθούν στα Ιδιωτικά Γυμνάσια σε σχέση με τα υπόλοιπα ιδρύματα (Fisher's $\chi^2=8.751$, $p=0.013$).

Πίνακας 34 Συχνότητες εργαστηρίων επαγγελματικού προσανατολισμού όπου γονείς και άλλοι προσκεκλημένοι ομιλητές μπορούν να μοιραστούν τις επαγγελματικές τους εμπειρίες ανά τύπο σχολικού φορέα

		Φορέας που εργάζεστε:									
		Γυμνάσιο (Δημόσιο)		Γυμνάσιο (Ιδιωτικό)		ΓΕΛ		ΕΠΑΛ		Total	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Εργαστήρια επαγγελματικού προσανατολισμού όπου οι γονείς και άλλοι προσκεκλημένοι ομιλητές μπορούν να μοιραστούν τις επαγγελματικές τους εμπειρίες	Όχι	2	4,8%	4	33,3%	0	0,0%	2	13,3%	8	9,3%
	Ναι	40	95,2%	8	66,7%	17	100,0%	13	86,7%	78	90,7%
Total		42	100,0%	12	100,0%	17	100,0%	15	100,0%	86	100,0%

Στον Πίνακα 35 παρουσιάζεται η συχνότητα εφαρμογής mentoring ανά τύπο σχολικού φορέα. Εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του αν εφαρμόζεται mentoring των μαθητών και του τύπου σχολικού φορέα στον οποίο εργάζονται οι ερωτηθέντες δηλαδή Δημοσίων και Ιδιωτικών Γυμνασίων, Γενικών και Επαγγελματικών Λυκείων. Συγκεκριμένα, βρέθηκε ότι είναι πιο πιθανό να εφαρμόζεται mentoring των μαθητών στα Ιδιωτικά Γυμνάσια και στα ΓΕΛ, σε σχέση με τα Δημόσια Γυμνάσια και τα ΕΠΑΛ (Fisher's $\chi^2=7.261$, $p=0.032$).

Πίνακας 33. Συχνότητα εφαρμογής mentoring ανά τύπο σχολικού φορέα.

		Φορέας που εργάζεστε:									
		Γυμνάσιο (Δημόσιο)		Γυμνάσιο (Ιδιωτικό)		ΓΕΛ		ΕΠΑΛ		Total	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%

		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Εφαρμογή mentoring	Όχι	41	97,6%	9	75,0%	14	82,4%	14	93,3%	78	90,7%
	Ναι	1	2,4%	3	25,0%	3	17,6%	1	6,7%	8	9,3%
Total		42	100,0%	12	100,0%	17	100,0%	15	100,0%	86	100,0%

Στον Πίνακα 36 παρουσιάζεται η συχνότητα χρήσης των εφημερίδων και των περιοδικών ως εργαλεία/πηγές στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας, ανά τύπο σχολικού φορέα. Εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του αν χρησιμοποιήθηκαν εφημερίδες και περιοδικά ως εργαλεία/πηγές για τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας και του τύπου σχολικού φορέα στον οποίο εργάζονται οι ερωτηθέντες δηλαδή Δημοσίων και Ιδιωτικών Γυμνασίων, Γενικών και Επαγγελματικών Λυκείων. Συγκεκριμένα, βρέθηκε ότι είναι πιο πιθανό να χρησιμοποιούνται εφημερίδες και περιοδικά ως εργαλεία ή πηγές στα Ιδιωτικά Γυμνάσια απ'ότι στους υπόλοιπους τύπους ιδρυμάτων (Fisher's $\chi^2=6.678$, $p=0.03$).

Πίνακας 36. Συχνότητα χρήσης των εφημερίδων και των περιοδικών ως εργαλεία/πηγές στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας, ανά τύπο σχολικού φορέα

	Φορέας που εργάζεστε:								Total		
	Γυμνάσιο (Δημόσιο)		Γυμνάσιο (Ιδιωτικό)		ΓΕΛ		ΕΠΑΛ				
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
εφημερίδες και περιοδικά	Όχι	46	100,0%	10	83,3%	17	94,4%	15	100,0%	88	96,7%
	Ναι	0	0,0%	2	16,7%	1	5,6%	0	0,0%	3	3,3%
Total		46	100,0%	12	100,0%	18	100,0%	15	100,0%	91	100,0%

Στον Πίνακα 37 παρουσιάζεται η συχνότητα ενημέρωσης των γονέων για την δυνατότητα συμμετοχής των παιδιών τους στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας παράλληλα με την ενημέρωση για τις σχολικές επιδόσεις, ανά τύπο σχολικού φορέα. Εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του τρόπου ενημέρωσης των γονέων για τη δυνατότητα συμμετοχής

των παιδιών τους στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας και του τύπου σχολικού φορέα στον οποίο εργάζονται οι ερωτηθέντες δηλαδή Δημοσίων και Ιδιωτικών Γυμνασίων, Γενικών και Επαγγελματικών Λυκείων. Συγκεκριμένα, βρέθηκε ότι είναι πιο πιθανό, οι γονείς των μαθητών των ΓΕΛ να ενημερώνονται παράλληλα με την ενημέρωση για τις σχολικές επιδόσεις, απ'ότι οι γονείς των μαθητών των υπολοίπων ιδρυμάτων (Fisher's $\chi^2=8.638$, $p=0.022$).

Πίνακας 37. Συχνότητα ενημέρωσης των γονέων για την δυνατότητα συμμετοχής των παιδιών τους στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας παράλληλα με την ενημέρωση για τις σχολικές επιδόσεις, ανά τύπο σχολικού φορέα.

	Φορέας που εργάζεστε:								Total		
	Γυμνάσιο (Δημόσιο)		Γυμνάσιο (Ιδιωτικό)		ΓΕΛ		ΕΠΑΛ				
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Από τους εκπαιδευτικούς κατά τη διάρκεια της ενημέρωσης των γονέων για την σχολική επίδοση	Όχι	42	91,3%	11	91,7%	11	61,1%	14	93,3%	78	85,7%
	Ναι	4	8,7%	1	8,3%	7	38,9%	1	6,7%	13	14,3%
Total		46	100,0%	12	100,0%	18	100,0%	15	100,0%	91	100,0%

Στον Πίνακα 38 παρουσιάζεται η συχνότητα εμφάνισης καλύτερων σχολικών επιδόσεων ως αποτέλεσμα των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας, ανά τύπο σχολικού φορέα. Εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ των θετικών αποτελεσμάτων που είχαν τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας και του τύπου σχολικού φορέα στον οποίο εργάζονται οι ερωτηθέντες δηλαδή Δημοσίων και Ιδιωτικών Γυμνασίων, Γενικών και Επαγγελματικών Λυκείων. Συγκεκριμένα, βρέθηκε είναι πιο πιθανό οι μαθητές των Ιδιωτικών Γυμνασίων και των ΕΠΑΛ που συμμετείχαν σε αυτά τα προγράμματα, να εμφανίζουν βελτιωμένες σχολικές επιδόσεις απ'ότι οι μαθητές ιδιαίτερα των ΓΕΛ αλλά και των Δημοσίων Γυμνασίων (Fisher's $\chi^2=8.455$, $p=0.053$).

Πίνακας 38. Συχνότητα εμφάνισης καλύτερων σχολικών επιδόσεων ως αποτέλεσμα των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας, ανά τύπο σχολικού φορέα.

	Φορέας που εργάζεστε:								Total		
	Γυμνάσιο (Δημόσιο)		Γυμνάσιο (Ιδιωτικό)		ΓΕΛ		ΕΠΑΛ				
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Καλύτερες σχολικές επιδόσεις	Όχι	41	89,1%	9	75,0%	18	100,0%	11	73,3%	79	86,8%
	Ναι	5	10,9%	3	25,0%	0	0,0%	4	26,7%	12	13,2%
Total		46	100,0%	12	100,0%	18	100,0%	15	100,0%	91	100,0%

a. 3 cells (37.5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1.58.

b. The standardized statistic is .722.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

7.1. ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ

Η συγκεκριμένη έρευνα προσανατολίστηκε στη διερεύνηση του βαθμού αξιοποίησης κριτηρίων ποιότητας στον σχεδιασμό και την αξιολόγηση προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας με έμφαση στον ρόλο των συμβούλων σταδιοδρομίας και των δομών Συ.Ε.Π. Η διερεύνηση αυτή βασίστηκε σε τέσσερις κύριες κατηγορίες κριτηρίων ποιότητας, οι οποίες έχουν αναγνωριστεί από το σύνολο, σχεδόν, της βιβλιογραφίας ως βασικές για την αξιολόγηση της ποιότητας μιας υπηρεσίας ΣυΕΠ μέσω ποιοτικών – ποσοτικών δεικτών μέτρησης (Γαϊτάνης, 2015).

1. Επάρκεια συμβούλων (Practitioner Competence)
2. Παροχή Υπηρεσιών (Service Provision)
3. Συμμετοχή χρηστών και πολιτών (Citizen and User Involvement)
4. Αποτελέσματα των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας (Outcomes and Impact)

Από την ερμηνεία των αποτελεσμάτων προκύπτουν τα εξής γενικά συμπεράσματα:

1. Τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας δε γίνονται με συστηματικό και οργανωμένο τρόπο, με κύριο χαρακτηριστικό τη μη ισότιμη πρόσβαση όλων των μαθητών σε αυτά.
2. Δεν εφαρμόζεται διαδικασία διασφάλισης ποιότητας για καμία από τις τρεις διαστάσεις αυτής, τις εισροές, διαδικασίες και εκροές με κύριο αρνητικό αποτέλεσμα να μην αξιολογούνται ο σχεδιασμός, η οργάνωση και η υλοποίηση των προγραμμάτων μέσω κύκλου ποιότητας ΔΡΑΣΕ- ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕ – ΑΝΑΠΤΥΞΕ – ΣΧΕΔΙΑΣΕ. Δεν υπάρχει περιεγραμμένο πλαίσιο ποιότητας με κριτήρια και δείκτες ποιότητας.
3. Δεν αξιολογούνται τα αποτελέσματα των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας, δηλαδή δε μπορεί να διαπιστωθεί με αντικειμενικό τρόπο η αποτελεσματικότητά τους και οι επιδράσεις τους.

Ειδικότερα, αναφέρουμε τα κύρια ευρήματα συνοδευόμενα από προτάσεις βελτίωσης ανά κατηγορία αναφοράς του ερωτηματολογίου.

A. ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ

Το μεγαλύτερο ποσοστό των εκπαιδευτικών και συμβούλων έχουν εξειδίκευση σε θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού. Αυτό αποτελεί θετικό στοιχείο για την ποιότητα στα παρεχόμενα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας, καθώς η βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην ικανότητα και την κατάρτιση των καθηγητών (Αθανασούλα-Ρέππα, 2008 στο Σοφού & Διερωνίτου, 2015). Η κατάρτιση των εκπαιδευτικών θεωρείται ουσιαστική προϋπόθεση για την κατάλληλη προετοιμασία των μαθητών (Μαζαράκη, 2013). Έτσι, οι μαθητές από την πλευρά τους μπορούν να δείξουν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη, όταν γνωρίζουν ότι το σχολείο διαθέτει εξειδικευμένο προσωπικό με πιστοποιημένες γνώσεις και δεξιότητες (ELGPN, 2015a). Ωστόσο, δεδομένου ότι το μεγαλύτερο ποσοστό απαντήσεων στην έρευνα προερχόταν από εκπαιδευτικούς και όχι Υπευθύνους ΣΕΠ ή/και συμβούλους σταδιοδρομίας πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ των απαιτούμενων προσόντων των δυο κατηγοριών, δηλαδή των εκπαιδευτικών που καλούνται να εφαρμόσουν τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας στο σχολείο και των Υπευθύνων ΣΕΠ, οι οποίοι έχουν εποπτικό ρόλο στις Διευθύνσεις Β/θμιας Εκπαίδευσης.

ΠΡΟΤΑΣΗ 1: ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ

1. Η σταδιακή πιστοποίηση των Υπευθύνων ΣΕΠ σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο του ΕΟΠΠΕΠ (ΚΥΑ αριθμ.13173/Κ6/7.2.2022) είναι απαραίτητη. Οι Υπεύθυνοι αυτοί πρέπει να λειτουργήσουν ως πολλαπλασιαστές και εκπαιδευτές για όλους τους εκπαιδευτικούς που υλοποιούν τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας, υπό τον συντονισμό και την εποπτεία του ΕΟΠΠΕΠ,
2. Οι εκπαιδευτικοί που εφαρμόζουν τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας δεν είναι απαραίτητο να είναι πιστοποιημένοι και ενταγμένοι στο Μητρώο Συμβούλων Σταδιοδρομίας του ΕΟΠΠΕΠ, δεδομένου ότι δεν είναι σύμβουλοι σταδιοδρομίας. Χρειάζεται, όμως, να έχουν επιμορφωθεί σε θέματα ΣνΕΠ από πιστοποιημένους συμβούλους, ενταγμένους στο Μητρώο του ΕΟΠΠΕΠ και, μάλιστα, με βάση το νέο πρότυπο πρόγραμμα αγωγής σταδιοδρομίας του ΕΟΠΠΕΠ.

Σύμφωνα με τις απαντήσεις τα ποσοστά συμμετοχής των εκπαιδευτικών σε επιμορφώσεις σε θέματα σχεδιασμού προγραμμάτων είναι υψηλά, όπως και η συχνότητα διενέργειας τέτοιων προγραμμάτων. Δε μπορούμε να παραβλέψουμε, ωστόσο, το γεγονός ότι, ενώ πραγματοποιούνται επιμορφώσεις εκπαιδευτικών και συμβούλων, αυτές έχουν μικρή διάρκεια.

ΠΡΟΤΑΣΗ 2: ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ – ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

1. Υπάρχει ανάγκη περαιτέρω διερεύνησης των εξής ζητημάτων με στόχο να περιγραφούν αναλυτικά κριτήρια επιμόρφωσης στην αγωγή σταδιοδρομίας των εκπαιδευτικών:
 - Τα προγράμματα επιμόρφωσης αναφέρονται πράγματι σε αγωγή σταδιοδρομίας ή απλώς σε ΣΕΠ; Δηλαδή περιλαμβάνεται όντως η αγωγή σταδιοδρομίας μέσα σε αυτά;
 - Ποιοι είναι οι εκπαιδευτές και τι προσόντα διαθέτουν;
 - Με ποιο υλικό γίνεται η εκπαίδευση;
 - Με ποια κριτήρια επιλέγονται οι εκπαιδευτικοί;
 - Τι αποτελέσματα πρέπει να επιτευχθούν; Έχουν περιγραφεί;
 - Πως αξιολογούνται τα αποτελέσματα;

2. Θεωρούμε σημαντικό να λαμβάνουν χώρα ετήσιες επιμορφώσεις ειδικά στην αγωγή σταδιοδρομίας, ώστε η ανάπτυξη των δεξιοτήτων και η ενίσχυση των γνώσεων των εκπαιδευτικών με εξειδίκευση στην ΣυΕΠ να εναρμονίζεται με τις ραγδαίες εξελίξεις τόσο στην ΣυΕΠ όσο και στην εκπαίδευση και της αγορά εργασίας.

B. ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Καθώς η παροχή των υπηρεσιών ΣυΕΠ τίθεται στο κέντρο της ποιότητας, οι διαθέσιμοι έμψυχοι και υλικοί πόροι είναι κρίσιμης σημασίας. Αξίζει να τονιστεί πως, ενώ δηλώνεται από την πλειοψηφία η επαρκής αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων, παρατηρείται ως μεγαλύτερη έλλειψη αυτή των εκπαιδευτικών. Στην ερώτηση «*Ποιους πόρους θεωρείτε ότι δεν είναι αρκετοί για την υλοποίηση των προγραμμάτων αγωγής από τα σχολεία*» πρέπει να μας προβληματίσει η δήλωση ως μεγαλύτερης έλλειψης πόρων αυτής των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών.

ΠΡΟΤΑΣΗ 3: ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΑΙΤΙΩΝ ΜΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Δεδομένου ότι σύμφωνα με την εγκύκλιο Φ11/122917/Δ7 τα προγράμματα είναι εθελοντικά από τους εκπαιδευτικούς, πρέπει να διερευνηθεί περαιτέρω ο λόγος για τον οποίο δεν συμμετέχουν αρκετοί εκπαιδευτικοί :

- Δεν επαρκεί ο χρόνος του εκπαιδευτικού, δεδομένου ότι τα προγράμματα γίνονται εκτός ωρολογίου προγράμματος – υπάρχει αυξημένος φόρτος εργασίας που συνδέεται με τα εκπαιδευτικά καθήκοντα του μαθήματος που διδάσκει,
- Δεν παρέχονται κίνητρα στους εκπαιδευτικούς (οικονομικά, μοριοδότησης κ.λπ.),
- Δεν υλοποιούνται στο σχολείο καθόλου προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας
- Άλλοι λόγοι.

Προχωρώντας στην ύπαρξη σταθερών προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας, φάνηκε από την έρευνα πως, αν και οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί σχεδιάζουν προγράμματα σε τακτική βάση, είναι πιθανότερο αυτά να σχεδιαστούν στο πλαίσιο της ιδιωτικής εκπαίδευσης. Από τη μία, δηλαδή, επιβεβαιώνεται η ανάγκη προώθησης και παροχής σταθερών προγραμμάτων (Holman, 2014) και, από την άλλη, εγείρονται ερωτήματα για το κατά πόσο ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη προγραμμάτων επηρεάζεται από το γεγονός ότι η ιδιωτική εκπαίδευση αυτοχρηματοδοτείται.

Τα ιδιωτικά σχολεία έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν επιπλέον μαθήματα ή/ και δραστηριότητες σε αντίθεση με τα δημόσια σχολεία που προσφέρουν συγκεκριμένες εκπαιδευτικές υπηρεσίες (Χολέζας, 2018).

Στο κατά πόσο λαμβάνονται υπόψη οι λειτουργίες της ΣυΕΠ φαίνεται μέσα από την έρευνα πως οι εκπαιδευτικοί και σύμβουλοι σχεδιάζουν τα προγράμματα κατά τρόπο τέτοιο, ώστε πρώτα από όλα οι μαθητές να μπορούν να αναπτύξουν την αυτογνωσία τους και, έπειτα, δίνουν βάση στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και στην προετοιμασία των μεταβάσεων.

Τα παραπάνω ποσοστά αναφορικά με τις λειτουργίες της ΣυΕΠ που καλύφθηκαν στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας είναι αποκαλυπτικά. Βλέπουμε ότι, αν και στο 92% των ερωτηθέντων σχολείων υλοποιούνται προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας, αυτά εμφανίζουν μια πολύ μεγάλη διασπορά αναφορικά με τα θέματα που καλύπτουν. Ενώ το 85% και πλέον καλύπτει ζητήματα αυτογνωσίας, μόνο το 25% καλύπτει ζητήματα αυτοαντίληψης, αν και πρόκειται για δυο αλληλένδετες υποχρεωτικά έννοιες. Η εξίσου σημαντική με την αυτογνωσία λειτουργία της πληροφόρησης καλύπτει σε δυο μάλιστα διαφορετικές ερωτήσεις (πληροφόρηση για σπουδές και πληροφόρηση για επαγγέλματα) από 13% μέχρι 20% και οι δεξιότητες διαχείρισης σταδιοδρομίας 28%. Οι μεγάλες αυτές διαφορές δείχνουν πιθανόν μη ικανοποιητική ανάπτυξη στα προγράμματα αυτά των παραπάνω εννοιών. Σύμφωνα με το Πρότυπο Πρόγραμμα Αγωγής Σταδιοδρομίας του ΕΟΠΠΕΠ (2024), η Αυτογνωσία είναι στενά συνδεδεμένη με τις δεξιότητες διαχείρισης σταδιοδρομίας, αφού χάρη σε αυτές το άτομο καθορίζει τους προσωπικούς του στόχους, αυτοαξιολογεί τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς του, αξιολογεί εναλλακτικές λύσεις και πληροφορίες με βάση τις ανάγκες του κ.λπ. Είναι πολύ χαρακτηριστικό ότι οι συνδεδεμένες έννοιες με τις δεξιότητες διαχείρισης σταδιοδρομίας είναι η αυτοαποτελεσματικότητα, η αυτορρύθμιση και η αυτοδιαχείριση της σταδιοδρομίας, έννοιες που σχετίζονται απόλυτα με τη γνώση του εαυτού.

ΠΡΟΤΑΣΗ 4: ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΙΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΗΣ ΣΥΕΠ

Είναι απαραίτητο οι εκπαιδευτικοί να επιμορφωθούν στις λειτουργίες της ΣυΕΠ και στην ανάγκη ισότιμης κάλυψης των λειτουργιών αυτών στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας. Το Πρότυπο Πρόγραμμα Αγωγής Σταδιοδρομίας του ΕΟΠΠΕΠ είναι ακριβώς δομημένο, ώστε οι εκπαιδευτικοί να αποδίδουν ίση σημασία σε όλες τις λειτουργίες, οι οποίες πρέπει να διδάσκονται σειριακά ή κυκλικά: Αυτογνωσία-Αυτοαντίληψη, Πληροφόρηση, Λήψη Απόφασης, Μετάβαση, ΔΔΣ.

Είναι πολύ σημαντικό να τονιστεί ότι η παροχή σωστής πληροφόρησης για τις εκπαιδευτικές διαδρομές και επαγγελματικές ευκαιρίες είναι καίριας σημασίας για τον έφηβο, ώστε να αποκτήσει γνώσεις σχετικά με αυτές, αλλά και να αναπτύξει την αυτοπεποίθησή του (Τερζάκη, 2019). Μάλιστα, σύμφωνα με τη Θεωρία Γνωστικής Επεξεργασίας Πληροφοριών, η αυτογνωσία, μαζί με τη γνώση για τις σπουδές και τα επαγγέλματα, αποτελούν τους κρίσιμους παράγοντες που συνθέτουν τη διαδικασία λήψης επαγγελματικών αποφάσεων. Η σημασία της επεκτείνεται στη διαχείριση της σχολικής διαρροής και στην ενίσχυση των ατόμων από ευπαθείς κοινωνικές ομάδες (Σκουλάκη, 2019).

Αναφορικά με τις παιδαγωγικές μεθόδους οι οποίες χρησιμοποιούνται στα σχολεία των ερωτηθέντων κατά τη διδασκαλία των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας (Πίνακας 8), η πλειοψηφία απάντησε ότι επιλέγεται η διαθεματική διδασκαλία (85.15%) όπου η αγωγή παρέχεται μέσα από διαφορετικά μαθήματα στο πλαίσιο του ωρολογίου προγράμματος. Το 21.78% απάντησε ότι χρησιμοποιούνται συγκεκριμένα μαθήματα, όπως αυτό του Σ.Ε.Π. και των Εργαστηρίων Δεξιότητων στο πλαίσιο του ωρολογίου προγράμματος, ενώ το 19.8% απάντησε ότι η αγωγή παρέχεται εκτός του ωρολογίου προγράμματος. Σύμφωνα με την εγκύκλιο Φ11/1229117/Δ7, τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας υλοποιούνται υποχρεωτικά εκτός ωρολογίου προγράμματος με εξαίρεση την Α' ΕΠΑΛ και τις μονάδες ειδικής αγωγής. Δεδομένου ότι μόνο το 20% του δείγματος ανήκει σε σχολεία ΕΠΑΛ και Ειδικής Αγωγής, τίθεται το ερώτημα αν οι εκπαιδευτικοί ακολουθούν αντίθετες οδηγίες από αυτές της εγκυκλίου. Μόνο το 20% του δείγματος υλοποιεί προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας εκτός ωρολογίου προγράμματος. Επιπλέον, πολύ μικρό είναι το ποσοστό εφαρμογής προγραμμάτων στο πλαίσιο εργαστηρίων δεξιότητων ή/και του μαθήματος ΣΕΠ

στην Α' ΕΠΑΛ. Αντίθετα, παρουσιάζεται ένα μεγάλο σχετικά ποσοστό μικτής αγωγής σταδιοδρομίας που, όμως καθώς δεν περιγράφεται ως τέτοια στην εγκύκλιο του υπουργείου παιδείας και σε συνδυασμό με το γεγονός, ότι δεν περιγράφονται κριτήρια επιμορφωτικών προγραμμάτων στην αγωγή σταδιοδρομίας για εκπαιδευτικούς, δίδεται η εντύπωση ότι η αγωγή σταδιοδρομίας γίνεται με τυχαίο μη συστηματικό τρόπο, όταν και όπου παραστεί η ευκαιρία.

ΠΡΟΤΑΣΗ 5: ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΟ ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΗ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

1. Ένταξη των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας εντός του ωρολογίου προγράμματος τουλάχιστον στην Γ γυμνασίου,
2. Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην διαθεματική διδασκαλία με βάση το νέο Πρότυπο Πρόγραμμα Αγωγής Σταδιοδρομίας του ΕΟΠΠΕΠ,
3. Κατανόηση και διάκριση μεταξύ Προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας και Εργαστηρίων Δεξιοτήτων. Δίδεται η εντύπωση ότι οι εκπαιδευτικοί κάνουν τα ίδια πράγματα και στις δυο ενότητες.

Τα αποτελέσματα στην ερώτηση «Ποιες από τις αρχές τηρείτε κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας» δείχνουν ότι δεν τηρούνται παρά σε ελάχιστο ποσοστό (κάτω από 10%) βασικές αρχές της ΣυΕΠ (ELGPN, 2015b), όπως η αυτονομία, η ενδυνάμωση, η ολιστική προσέγγιση, η πρόσβαση κ.λπ. Το γεγονός αυτό οφείλεται στο ότι οι παραπάνω βασικότερες αρχές λείπουν από τη σχετική εγκύκλιο του Υπουργείου Παιδείας. Αντίθετα, οι αρχές της μαθητοκεντρικής διαδικασίας και της συνεργατικής μάθησης που αναφέρονται στην εγκύκλιο εμφανίζουν ποσοστά άνω του 65%.

ΠΡΟΤΑΣΗ 6: ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΣΥΕΠ – ΤΗΡΗΣΗ ΚΩΔΙΚΑ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ

1. Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις Αρχές της ΣυΕΠ με βάση τη διεθνή βιβλιογραφία,
2. Τήρηση κώδικα δεοντολογίας.

Οι βασικότερες δεξιότητες και ικανότητες που καλλιέργησαν τα προγράμματα που εφάρμοσαν οι εκπαιδευτικοί και οι σύμβουλοι του δείγματος (Πίνακας 10), ήταν η συναισθηματική νοημοσύνη (82.18%), η υπευθυνότητα και αυτονομία (40.59%) και η προσαρμοστικότητα (35.49%) και σε χαμηλότερα ποσοστά οι δεξιότητες τεχνολογίας και επιστήμης (25.74%) και η ανθεκτικότητα (22.77%). Παρατηρούμε ότι μεταξύ των δεξιοτήτων και ικανοτήτων που έλαβαν πολύ χαμηλά ποσοστά είναι και βασικές ικανότητες δια βίου μάθησης, π.χ. η μεταγνωστική ικανότητα (μαθαίνω να μαθαίνω) που έλαβε μόνο 6%, η ικανότητα αναζήτησης ευκαιριών εκπαίδευσης και εργασίας που έλαβε 10% κ.λπ.

ΠΡΟΤΑΣΗ 7: ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΙΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

Απαιτείται ενημέρωση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις ικανότητες δια βίου μάθησης.

Οι ευκαιρίες και οι μέθοδοι «συνάντησης» των μαθητών με επαγγελματίες και εργοδότες είναι βασικές για την απόκτηση επαγγελματικής πληροφόρησης και πραγματικής εικόνας για τα επαγγέλματα. Σύμφωνα με τον Holman (2014) αποτελούν μία από τις 8 αρχές της «καλής ΣυΕΠ». Από τα αποτελέσματα της έρευνας, βέβαια, προκύπτει ότι οι συναντήσεις αυτές έχουν περισσότερο θεωρητικό χαρακτήρα, αφού σε ποσοστό 90% αφορούν σε επισκέψεις επαγγελματιών στο σχολείο και όχι στους χώρους εργασίας (18%). Πολύ μοντέρνες μέθοδοι εξοικείωσης με τα επαγγέλματα, όπως το mentoring, job shadowing κ.λπ. έλαβαν πολύ μικρά ποσοστά (3-8%). Ημέρες Καριέρας γίνονται μόνο στο 12% των ερωτηθέντων.

Η πρακτική των συναντήσεων με γονείς που μοιράζονται τις επαγγελματικές εμπειρίες τους με τους μαθητές συναντάται – ως επί το πλείστον – στις δημόσιες σχολικές μονάδες. Οι γονείς αφενός αποτελούν ιδιαίτερη πηγή πληροφοριών και αφετέρου ενισχύουν το έργο του συμβούλου (Κασσωτάκης, 2004). Το γεγονός ότι τα ιδιωτικά γυμνάσια δεν υιοθετούν την πρακτική αυτή ίσως να οφείλεται στο ότι υπάρχει η δυνατότητα χρηματοδότησης ιδιωτικών φορέων και επαγγελματιών που θα μιλήσουν στα παιδιά. Επιπλέον, προτιμάται η εφαρμογή του mentoring στα ιδιωτικά γυμνάσια μαζί με τα ΓΕΛ. Το mentoring δρα βοηθητικά, αφού οι μέντορες δίνουν στους μαθητές την πραγματική εικόνα των δυσκολιών και των βημάτων που

ακολούθησαν για τη σταδιοδρομία τους, λειτουργώντας ως πρότυπα (Σκουλάκη, 2019). Άρα, μια τέτοια προσέγγιση ενισχύσει την προσπάθεια του ιδιωτικού σχολείου να προβάλει δράσεις που το κάνουν ελκυστικό.

Περαιτέρω, ο βασικότερος τρόπος με τον οποίο οι μαθητές έλαβαν πληροφόρηση για διάφορα επαγγέλματα και τις απαιτήσεις τους (Πίνακας 14), ήταν – σύμφωνα με τους ερωτηθέντες – οι επισκέψεις σε χώρους εργασίας (88.12%). Άλλοι τρόποι ήταν οι συνεντεύξεις με επαγγελματίες (17.82%), η μελέτη του προφίλ και εκπόνηση project περιγραφής επαγγέλματος (15.84%) καθώς και η αξιοποίηση της πληροφόρησης από την Εθνική Πύλη Δια Βίου Συμβουλευτικής του ΕΟΠΠΕΠ (15.84%).

Στο σημείο αυτό επισημαίνουμε μια σημαντική αντίφαση στα αποτελέσματα. Στην ερώτηση *«με ποιους τρόπους παρέχεται έγκυρη και πρόσφατη πληροφόρηση στους μαθητές για τις ικανότητες και δεξιότητες που ζητούν τα διάφορα επαγγέλματα»* απαντήθηκε σε ποσοστό 88% οι επισκέψεις σε χώρους εργασίας. Αντίθετα στην προηγούμενη ερώτηση *«με ποιους τρόπους γίνονται συναντήσεις των μαθητών με διάφορους επαγγελματίες»* μόνο το 18% απάντησε ότι πραγματοποιούνται επισκέψεις του σχολείου σε χώρους εργασίας. Μόνο το 15% απάντησε ότι οι μαθητές μαθαίνουν να μελετούν προφίλ επαγγελμάτων, να κάνουν σχετικά projects για επαγγέλματα και να αξιοποιούν την πληροφόρηση της Εθνικής Πύλης Δια Βίου ΣΥΕΠ. Ο ΕΟΠΠΕΠ αποτελεί τον αρμόδιο φορέα που υποστηρίζει το Υπουργείο Παιδείας στον σχεδιασμό και την εφαρμογή Εθνικής Πολιτικής ΣΥΕΠ. Αναρωτιόμαστε σχετικά με τη χαμηλή προβολή του ρόλου και των δράσεων του ΕΟΠΠΕΠ στα σχολεία.

ΠΡΟΤΑΣΗ 8: ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΤΡΟΠΩΝ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΓΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ

1. Δεδομένων των αντιφατικών αποτελεσμάτων που επισημάνθηκαν απαιτείται περαιτέρω διερεύνηση για τους τρόπους απόκτησης της γεύσης των επαγγελμάτων,
2. Πρέπει να αυξηθούν οι δράσεις στις οποίες οι μαθητές μαθαίνουν να μελετούν προφίλ επαγγελμάτων, να κάνουν σχετικά projects για επαγγέλματα και να αξιοποιούν την πληροφόρηση της Εθνικής Πύλης Δια Βίου ΣυΕΠ,
3. Πρέπει να εξεταστεί από το Υπουργείο η ένταξη ολιγοήμερης τοποθέτησης σε θέσεις πρακτικής άσκησης – job shadowing και για τους μαθητές της γενικής εκπαίδευσης.

Τα αποτελέσματα στην ερώτηση *«ποια εργαλεία εφαρμόζετε κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας»* επιβεβαίωσαν ότι το περιεχόμενο των προγραμμάτων τίθεται εν αμφιβόλω. Διότι τα τεστ του ΕΟΠΠΕΠ, τα οποία έλαβαν υψηλό ποσοστό, (ενδιαφερόντων, δεξιοτήτων, αξιών, λήψης αποφάσεων) διερευνούν μόνο τα προσωπικά χαρακτηριστικά. Όπως είδαμε στην προηγούμενη ερώτηση, δε χρησιμοποιείται η Εθνική Πύλη Δια Βίου ΣυΕΠ για επαγγελματική πληροφόρηση για τα επαγγέλματα και την αγορά εργασίας. Επιβεβαιώθηκε και στην παρούσα ερώτηση ότι μόνο το 7% αξιοποιεί τα βίντεο επαγγελμάτων του ΕΟΠΠΕΠ. Άλλα πολύ σημαντικά εργαλεία επαγγελματικής πληροφόρησης, όπως τα εργαλεία Europass ή/ και επαγγελματικές μονογραφίες γενικά απαντήθηκε ότι αξιοποιούνται σε ποσοστό κάτω του 5%. Συνδυάζοντας τα ευρήματα αυτά με τα αποτελέσματα της ερώτησης *«Ποιες λειτουργίες της συμβουλευτικής του επαγγελματικού προσανατολισμού κάλυψαν τα προγράμματα»*, όπου η λειτουργία της πληροφόρησης δεν ξεπέρασε το 20%, συμπεραίνουμε με βεβαιότητα ότι τα προγράμματα υστερούν στην παροχή επαγγελματικής πληροφόρησης.

Ακόμα, φαίνεται πως επιλέγεται η χρήση εφημερίδων και περιοδικών ως εργαλεία από τα ιδιωτικά γυμνάσια στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας. Και εδώ, πρέπει να υπολογιστεί ότι η ενημέρωση από τα έντυπα περιοδικά και εφημερίδες είναι χρήσιμη και αξιόπιστη, αλλά υπάρχει κίνδυνος να μην αρκεί μόνο αυτή (Σιδηροπούλου κ.ά., 2008). Άρα,

είναι απαραίτητη η αξιοποίηση πολλαπλών πηγών, αφού πρώτα έχουν ελεγχθεί για την εγκυρότητά τους.

ΠΡΟΤΑΣΗ 9: ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΤΟΥ ΕΟΠΠΕΠ

1. Ημέρες Καριέρας στα σχολεία με θέμα τα εργαλεία του ΕΟΠΠΕΠ σε συνεργασία με τις Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης,
2. Σεμινάρια στους εκπαιδευτικούς για τα εργαλεία του ΕΟΠΠΕΠ.

Στην ερώτηση «*Με ποιους φορείς αναπτύχθηκαν συνεργασίες κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού και της υλοποίησης προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας*» ο βασικός φορέας με τον οποίο υπήρξε συνεργασία κατά τη διεξαγωγή των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας (Πίνακας 17) ήταν ο εκάστοτε Δήμος του κάθε σχολείου, σύμφωνα με το 91.09%. Άλλοι φορείς με τους οποίους υπήρξε συνεργασία περιλαμβάνουν Πανεπιστημιακές σχολές (15.84%), Συλλόγους γονέων (14.85%) και διάφορους φορείς Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας (11.88%). Προκύπτει και από τα αποτελέσματα της ερώτησης αυτής ότι οι συνέργειες που αναπτύσσει το σχολείο είναι περιορισμένες στην ποικιλία και την έκτασή τους. Μόνο το 8% συνεργάζεται με επιχειρήσεις και επαγγελματίες της περιοχής. Το ποσοστό συνεργασίας με τους Συλλόγους Γονέων είναι, επίσης, πολύ μικρό, δεδομένης της φυσικής γειτνίασης τους με το σχολείο και δείχνει κατά τη γνώμη μας ότι το σχολείο και ειδικότερα τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας δεν επιτελούν τον ολιστικό τους ρόλο. Όπως αναφέρει ο Γαϊτάνης (2024), η Εθνική Στρατηγική ΣυΕΠ είναι η απάντηση στο ερώτημα της χαμηλής συνεργασίας των φορέων ΣυΕΠ.

**ΠΡΟΤΑΣΗ 10: ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ
– ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΥΕΠ**

1. Επιμόρφωση των εποπτών ποιότητας του Υπουργείου Παιδείας σε θέματα διασφάλισης ποιότητας υπηρεσιών ΣυΕΠ,
2. Δημιουργία Εθνικής Διατομεακής Στρατηγικής ΣυΕΠ,
3. Θέσπιση Εθνικού Φόρουμ ΣυΕΠ.

Στο ερευνητικό ερώτημα για την προσβασιμότητα και τη συμπερίληψη των ατόμων ευάλωτων ομάδων, βλέπουμε πως το σχολείο συνεργάζεται κυρίως με τα ΚΕΔΑΣΥ. Φυσικά, τα ΚΕΔΑΣΥ είναι υπεύθυνα για τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης όλων ανεξαιρέτως των μαθητών στην εκπαίδευση και την προάσπιση της ψυχοκοινωνικής τους ανάπτυξης (Νόμος 4823/2021, άρθρο 11, παρ. 2). Όμως, δεν υφίσταται πλέον επαγγελματικός προσανατολισμός εντός της μονάδας των ΚΕΔΑΣΥ. Επομένως, απαιτείται να διερευνηθεί επιπλέον αν παρέχεται ίσης ποιότητας αγωγή σταδιοδρομίας στα παιδιά που παραπέμπονται στο ΚΕΔΑΣΥ ή διαγιγνώσκονται από το ΚΕΔΑΣΥ με κάποια ειδική μαθησιακή ανάγκη. Και αυτό διότι ήδη από το Ψήφισμα του 2004 από το Συμβούλιο Υπουργών Παιδείας για τον ρόλο της Δια Βίου ΣυΕΠ και τη διασφάλιση της ποιότητας στις παρεχόμενες υπηρεσίες γίνεται λόγος για την προσβασιμότητα στις υπηρεσίες ΣυΕΠ ως κριτήριο ποιότητας (Council of the European Union, 2004). Κρίνεται ιδιαίτερος σημαντική η συμμετοχή μαθητών ΑμεΑ στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας, καθώς πρέπει να εξασφαλισθεί η πολύπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους, για να επιτευχθεί η επαγγελματική τους πρόοδο (Παπάνης κ.ά, 2009). Οι αρχές της συμβουλευτικής διαδικασίας δεν αλλάζουν, απλώς χρειάζεται να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες που θα επιτρέψουν την αποδοχή των ιδιαιτεροτήτων (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008).

ΠΡΟΤΑΣΗ 11: ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΑΜΕΑ ΚΑΙ ΕΚΟ ΣΕ ΣΥΕΠ

Να διερευνηθεί αν παρέχεται ίσης ποιότητας αγωγή σταδιοδρομίας στους μαθητές που παραπέμπονται στο ΚΕΔΑΣΥ ή διαγιγνώσκονται από το ΚΕΔΑΣΥ με κάποια ειδική μαθησιακή ανάγκη.

Γ. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ

Από την έρευνα προέκυψε κατ' αρχήν ότι οι σημαντικότεροι συμμετοχοί των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας (ο διευθυντής, οι εκπαιδευτικοί ή ο υπεύθυνος ΣυΕΠ κ.λπ. περιγράφουν σε ικανοποιητικό ποσοστό (Πίνακας 19), τα χαρακτηριστικά του προγράμματος, όπως ο σκοπός (περισσότερες σύμφωνες απαντήσεις), η διαδικασία του προγράμματος, οι συνεργασίες, οι μέθοδοι, αλλά και οι ομάδες στόχου και τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Όσον αφορά στον βαθμό συμμετοχής των μαθητών στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας κατά το σχολικό έτος 2022-2023 (Πίνακας 21), αυτός κυμάνθηκε από το 50% έως το 75% σύμφωνα με το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων (40.59%) και πάνω από 75% σύμφωνα με το 28.71%. Τα αποτελέσματα αυτά δείχνουν ότι ένα μεγάλο ποσοστό μαθητών (τουλάχιστον το ένα τέταρτο των μαθητών) του σχολείου ή/και του τμήματος στο οποίο διδάσκει ο εκπαιδευτικός δε συμμετείχε σε προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας. Πρόκειται για ένα πολύ σοβαρό εύρημα, καθώς, σύμφωνα με τις αρχές της ΣυΕΠ, όλοι οι μαθητές ανεξαιρέτως πρέπει να έχουν ισότιμη πρόσβαση σε προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας.

Η ύπαρξη ενός ολοκληρωμένου συστήματος προβολής αποτελεί ένα από τα καίρια κριτήρια διασφάλισης ποιότητας. Ταυτόχρονα, με την ενημέρωση των χρηστών μεγιστοποιείται η πιθανότητα να συμμετάσχουν περισσότεροι μαθητές και εξασφαλίζεται η αρχή της ισότητας (ΕΟΠΠΕΠ, 2012α). Ακόμα, η ενημέρωση των γονέων και των άλλων φορέων κρίνεται εξίσου σημαντική, καθώς οι γονείς μπορούν να ενθαρρύνουν τα παιδιά τους να συμμετέχουν ενεργά στα εκπαιδευτικά προγράμματα, ενώ οι φορείς μπορούν να παρέχουν επιπλέον πόρους ή ευκαιρίες. Τέλος, μπορεί να εξασφαλιστεί καλύτερη συνεργασία όλων με το σχολείο, ενισχύοντας την ποικιλία και την ποιότητα των προγραμμάτων και προάγοντας την αλληλοϋποστήριξη και την ευημερία όλων των εμπλεκομένων.

ΠΡΟΤΑΣΗ 12: ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ

1. Ένταξη προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας στο ωρολόγιο πρόγραμμα,
2. Να εξεταστούν δράσεις αύξησης των κινήτρων συμμετοχής των μαθητών και εκπαιδευτικών στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας (π.χ. Για τους μαθητές: δωρεάν συμμετοχή σε κάποια εκδρομή του σχολείου, δωρεάν εισιτήρια για εκδηλώσεις του σχολείου. Για τους εκπαιδευτικούς: μείωση εκπαιδευτικού ωραρίου και χρηματικό bonus ή άδεια κ.λπ.).

Ως προς τους τρόπους ενημέρωσης των μαθητών για τα σχετικά προγράμματα (Πίνακας 22), το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών ενημερώνεται από την ιστοσελίδα του σχολείου (79.21%) ή άμεσα από τον διευθυντή (35.64%). Άλλοι διάλογοι ενημέρωσης είναι ο υπεύθυνος καθηγητής για τα εργαστήρια δεξιοτήτων (20.79%) και οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί κατά τη διάρκεια των διαθεματικών μαθημάτων (19.8%). Παρατηρείται, ωστόσο, η πολύ μικρή συμμετοχή των Υπευθύνων ΣΕΠ (13%). Πρόκειται για σοβαρό εύρημα, διότι, σύμφωνα με την εγκύκλιο των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας, η ενημέρωση για αυτά πραγματοποιείται από τους Υπευθύνους ΣΕΠ στα σχολεία και τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς. Ωστόσο, η έρευνα έδειξε χαμηλά ποσοστά για τις δύο αυτές πηγές ενημέρωσης. Τόσο στην περίπτωση ενημέρωσης του μαθητή όσο και των γονέων, η ιστοσελίδα φαίνεται ότι διαδραματίζει μεγαλύτερο ρόλο. Όμως, δεδομένης της μονόδρομης ενημέρωσης που ασκεί αυτή και του γεγονότος ότι δεν την επισκέπτονται συχνά οι γονείς, πρέπει να προταθούν τρόποι γεφύρωσης αυτού του χάσματος ενημέρωσης με περισσότερο αμφίδρομο και δια ζώσης μέσα επικοινωνίας .

ΠΡΟΤΑΣΗ 13: ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΣΕΠ – ΑΝΟΙΓΜΑ ΓΡΑΣΥΠ

1. Βελτίωση της αναλογίας σχολείων / υπευθύνων ΣΕΠ με αύξηση των αριθμού των Υπευθύνων ΣΕΠ.
2. Δημιουργία Γραφείων ΣΕΠ στις σχολικές μονάδες σχολείου κ.λπ.).

Τα αποτελέσματα όσον αφορά τη μέτρηση της ικανοποίησης των μαθητών που συμμετείχαν στα προγράμματα (Πίνακας 24), έδειξαν ότι αυτή δε γίνεται με συστηματικό και θεσπισμένο τρόπο. Η πλειοψηφία του δείγματος δήλωσε άγνοια (88.12%), ενώ 12 άτομα απάντησαν αρνητικά (11.88%).

Ως προς το αν διερευνήθηκαν οι ανάγκες των μαθητών πριν τον σχεδιασμό των προγραμμάτων (Πίνακας 25), οι περισσότεροι ερωτηθέντες απάντησαν θετικά (63.37%). Ωστόσο, ένα σημαντικό ποσοστό μαθητών (35% περίπου) δήλωσε ότι δεδε διερευνήθηκαν οι ανάγκες τους. Πολύ χαμηλό ήταν και το ποσοστό συνολικά που απάντησε με ποιο τρόπο συγκεκριμένα έγινε η διερεύνηση των αναγκών. Αδιαμφισβήτητα, ένα από τα κριτήρια στα οποία πρέπει να βασίζεται η ανάπτυξη ενός εκπαιδευτικού προγράμματος και δη αγωγής σταδιοδρομίας είναι οι ανάγκες των χρηστών (Sultana, 2018). Το σχολείο οφείλει να παρέχει υπηρεσίες επαγγελματικού προσανατολισμού που καλύπτουν τις ανάγκες των μαθητών (Τερζάκη, 2019). Παράλληλα, το σχολείο μέσω των προγραμμάτων του βοηθά τους νέους να γνωρίσουν τον εαυτό τους, ώστε να απαλλαγούν από κάθε άγχος που συνοδεύει τις μεταβάσεις (Hepsiba, 2018) και να σχεδιάσουν τη σταδιοδρομία τους με τρόπο που θα ξεπερνούν τις προκλήσεις, λαμβάνοντας τις καλύτερες αποφάσεις (Balci, 2018). Μάλιστα, ο προσεκτικός σχεδιασμός ενός προγράμματος που θέτει σε προτεραιότητα τις ανάγκες των μαθητών βοηθά ταυτόχρονα στη διασφάλιση της ποιότητας συνολικά της σχολικής μονάδας (Hepsiba, 2018). Ακόμα, η συνεργασία εκπαιδευτικών και μαθητών για το περιεχόμενο των προγραμμάτων ΣΕΠ δίνει το έναυσμα στους μαθητές να αναλάβουν ενεργό δράση. Η συμμετοχή τους έχει ως αποτέλεσμα την ενδυνάμωσή τους και τη διαμόρφωση της επαγγελματικής τους ταυτότητας (Τερζάκη, 2019).

Όμως, προβληματίζει το γεγονός ότι δε γίνεται στον ίδιο βαθμό στα ΕΠΑΛ, ενώ υπάρχει θεσμοθετημένο μάθημα Σ.Ε.Π. Ακόμα, ενώ δηλώνεται η διερεύνηση των αναγκών

των μαθητών, πρέπει να έχουμε υπόψη ότι συνήθως μια τέτοια διαδικασία δε συνοδεύεται από επίσημα πρότυπα και συστήματα αναζήτησης των αναγκών των χρηστών (ΕΟΠΠΕΠ, 2012α).

ΠΡΟΤΑΣΗ 14: PRE / POST ΈΡΕΥΝΕΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΩΝ

Διενέργεια ερευνών αναγκών και ικανοποίησης πριν και μετά από τη διενέργεια των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας σε μαθητές και εκπαιδευτικούς.

Οι κυριότερες δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι εκπαιδευτικοί και οι σύμβουλοι του δείγματος κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας εστιάστηκαν: στη διαχείριση του χρόνου (51.49%), τη χαμηλή προβολή των προγραμμάτων (34.65%), το χαμηλό ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών (25.74%) και την ανεπαρκή οργάνωση (24.75%). Άλλες δυσκολίες με χαμηλότερα ποσοστά απαντήσεων ήταν: η ανεπαρκής συνεργασία με διάφορους φορείς και οργανισμούς, το χαμηλό ενδιαφέρον των μαθητών και η χαμηλή υποστήριξη από τη σχολική διοίκηση (Πίνακας 26).

Πρόκειται στην ουσία για σειρά συστημικών παραγόντων που επηρεάζουν την ποιότητα των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας και συγκεκριμένα την πρόσβαση (χαμηλή προβολή 35%, χαμηλό ενδιαφέρον εκπαιδευτικών 25%, χαμηλό ενδιαφέρον μαθητών 20%), αλλά και τη διοίκηση των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας (ανεπαρκής οργάνωση 25%).

Οι κατηγορίες αυτές σχετίζονται άμεσα με τις κατηγορίες κριτηρίων ποιότητας του συστήματος διασφάλισης ποιότητας του ΕΟΠΠΕΠ¹¹ και συνηγορούν στην ανάγκη τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας να αξιολογούνται με βάση κριτήρια ποιότητας. Σε αυτήν άλλωστε την κατεύθυνση κινήθηκε ο ΕΟΠΠΕΠ με τη δημιουργία του προτύπου Ενιαίου Προγράμματος Αγωγής Σταδιοδρομίας (ΕΟΠΠΕΠ, 2024).

¹¹ https://www.eoppep.gr/images/SYEP/EOPPEP_meleti_poiotitas_domon_syep.pdf

**ΠΡΟΤΑΣΗ 15: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ
ΣΤΗΝ ΣΥΕΠ**

1. Αξιολογήσεις ποιότητας των σχολικών μονάδων με βάση πλαίσιο ποιότητας ΣυΕΠ.
2. Σχεδιασμός Προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας με βάση Πρότυπα Ποιότητας, όπως το Πρότυπο Πρόγραμμα Αγωγής Σταδιοδρομίας (ΕΟΠΠΕΠ, 2024).

Δ. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ

Στην ερώτηση «με ποιο τρόπο αποτιμήθηκαν τα αποτελέσματα του προγράμματος αγωγής σταδιοδρομίας» βλέπουμε ότι σε ποσοστό 60% αυτό έγινε μέσω Έκθεσης αποτίμησης και παραδοτέα που παραδόθηκαν από τον Συντονιστή του προγράμματος στον Διευθυντή του σχολείου και στον Υπεύθυνο ΣΕΠ της διεύθυνσης Β/θμιας εκπαίδευσης, γεγονός που δείχνει ότι η ευθύνη για την αποτίμηση βασίζεται κυρίως στη γνώμη και τις παρατηρήσεις των υπευθύνων του προγράμματος. Αυτό υποδηλώνει μια ποιοτική προσέγγιση στην αξιολόγηση, αλλά ταυτόχρονα μπορεί να περιορίζει την αντικειμενικότητα της διαδικασίας.

Σε ποσοστό 18% και 6% αντίστοιχα τα αποτελέσματα αποτιμήθηκαν μέσω μέτρησης της ικανοποίησης των μαθητών και των εκπαιδευτικών. Ωστόσο, σε προηγούμενη ερώτηση αν έχει μετρηθεί η ικανοποίηση των μαθητών που συμμετείχαν στα προγράμματα (Πίνακας 24), η πλειοψηφία του δείγματος δήλωσε άγνοια (88.12%), 12 άτομα απάντησαν αρνητικά (11.88%) και κανένα θετικά (0%). Συνεπώς, έχουμε αντικρουόμενες απαντήσεις σχετικά με τη μέτρηση της ικανοποίησης.

Ένα μικρό ποσοστό χρησιμοποιεί ερωτηματολόγια ικανοποίησης από τους μαθητές, υποδηλώνοντας περιορισμένη συμμετοχή των μαθητών στην αξιολόγηση. Η συμπερίληψη της μαθητικής φωνής είναι σημαντική, αλλά δεν αποτελεί κεντρικό κομμάτι της αξιολόγησης, σύμφωνα με τα στοιχεία. Επομένως, υπάρχει περιθώριο για πιο ολοκληρωμένη και συστηματική συμμετοχή των μαθητών στην αξιολόγηση, καθώς και για τη χρήση πιο αντικειμενικών δεικτών μάθησης.

Το κυριότερο εύρημα, όμως, είναι το εξής: Ενώ μόνο το 10% απάντησε ότι έγινε αξιολόγηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων στους μαθητές, στην επόμενη ερώτηση «Μετρούνται από τον συντονιστή του προγράμματος αγωγής σταδιοδρομίας τα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος;» το 92% απάντησε «Ναι». Πρόκειται για άλλο ένα αντιφατικό εύρημα. Τα εντελώς αντίθετα ποσοστά στην ίδια κατ' ουσίαν ερώτηση δείχνουν άγνοια των εκπαιδευτικών για το γεγονός ότι η αποτίμηση των αποτελεσμάτων του προγράμματος αγωγής σταδιοδρομίας γίνεται μέσω μαθησιακών αποτελεσμάτων και για το τι είναι τα μαθησιακά αποτελέσματα (γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες). Στο γεγονός αυτό κατατείνουν και οι απαντήσεις που δόθηκαν στην ερώτηση με ποιο τρόπο γίνεται η αξιολόγηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Το 80% απάντησε μέσω τεστ επαγγελματικού προσανατολισμού. Μόνο που τα τεστ μετρούν κυρίως χαρακτηριστικά προσωπικότητας

(ενδιαφέροντα, αξίες κ.λπ.) και λιγότερο γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες. Αν η επιλογή «Μέσω αξιολόγησης των μαθητών με τη βοήθεια δεικτών μαθησιακών αποτελεσμάτων πριν και μετά το πρόγραμμα αγωγής σταδιοδρομίας» λάμβανε υψηλά ποσοστά θα μπορούσαν και τα τεστ να χρησιμοποιούνται επικουρικά. Αλλά μόνο το 9% απάντησε θετικά στην ερώτηση αυτή.

ΠΡΟΤΑΣΗ 16: ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΣΕ ΣΧΕΤΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σχετικά με το τι είναι και πώς αξιολογούνται τα μαθησιακά αποτελέσματα,
2. Επιμόρφωση εκπαιδευτικών στη χρήση του Πρότυπου Προγράμματος Αγωγής Σταδιοδρομίας (ΕΟΠΠΕΠ, 2024).

Τα ευρήματα στην ερώτηση «Σε ποια αποτελέσματα συνέβαλε το πρόγραμμα» είναι, επίσης, αντιφατικά. Είδαμε ότι στην ερώτηση 17 «Ποιες από τις παρακάτω λειτουργίες της ΣυΕΠ κάλυψαν τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας που υλοποιήσατε προσωπικά το 2022-2023;» το 86% είχε απαντήσει θετικά. Ωστόσο, στην παρούσα ερώτηση περί θετικών αποτελεσμάτων στην αυτογνωσία των μαθητών μόνο το 18% απάντησε θετικά, ενώ μόνο το 28% απάντησε ότι βελτιώθηκαν οι δεξιότητες – ικανότητες, οι οποίες αποτελούν βασικά μαθησιακά αποτελέσματα. Ο προσδιορισμός επιθυμητών στόχων σταδιοδρομίας έλαβε μόνο 12 θετικές απαντήσεις (12%) και η αυτοαποτελεσματικότητα έλαβε ποσοστό 16%.

ΠΡΟΤΑΣΗ 17: ΑΝΑΣΧΕΛΙΑΣΜΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ ΜΕΣΩ ΔΕΙΚΤΩΝ ΚΑΙ ΚΥΚΛΟΥ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

Εφαρμογή πλαισίου διασφάλισης ποιότητας με συνεχή αξιολόγηση δεικτών ποιότητας.

7.2. ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Όλα τα παραπάνω επιβεβαιώνουν την ανάγκη που τίθεται για ποιοτική αξιολόγηση των προγραμμάτων αγωγή σταδιοδρομίας μέσω Πλαισίου Ποιότητας και προσεκτικά σχεδιασμένων κριτηρίων και δεικτών ποιότητας. Βάσει της θεωρίας της Διασφάλισης Ποιότητας η αξιολόγηση γίνεται μέσω μετρήσιμων δεικτών μαθησιακών, κοινωνικών και οικονομικών αποτελεσμάτων, τουλάχιστον για τις ακόλουθες κατηγορίες:

1. Επάρκεια συμβούλων (Practitioner Competence)
2. Παροχή Υπηρεσιών (Service Provision)
3. Συμμετοχή χρηστών και πολιτών (Citizen & User Involvement)
4. Αποτελέσματα των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας (Outcomes & Impact)

Στις παραπάνω κατηγορίες θα προσθέταμε και την Οργάνωση – Διοίκηση.

Μια Εθνική Διατομεακή Στρατηγική ΣυΕΠ (Γαϊτάνης, 2023) είναι αναγκαία για να καθορίσει τα αναμενόμενα αποτελέσματα της ΣυΕΠ στο σχολείο, τα οποία θα είναι απόλυτα διασυνδεδεμένα με τα αναμενόμενα αποτελέσματα στους άλλους τομείς εφαρμογής της ΣυΕΠ, ώστε να επιτυγχάνεται η αναγκαία Συνοχή των Υπηρεσιών ΣυΕΠ.

Η εφαρμογή προγραμμάτων εκτός ωρολογίου προγράμματος δείχνει να λειτουργεί ως ανασταλτικός παράγοντας. Ο σχεδιασμός τους μπορεί να επιβαρύνει το έργο των εκπαιδευτικών, καθώς απαιτείται επιπλέον προσωπικός χρόνος αλλά και δέσμευση για ένα πλαίσιο που δεν εντάσσεται στην τυπική διδασκαλία, επηρεάζοντας την ποιότητά τους. Επιπλέον, η διεξαγωγή της αγωγής σταδιοδρομίας με αυτόν τον τρόπο ίσως να αποθαρρύνει τους μαθητές λόγω προσωπικών δεσμεύσεων, κόπωσης ή/ και μειωμένου ενδιαφέροντος.

Συμπεραίνουμε από τα στοιχεία ότι πρέπει να επανεξεταστεί η θέση του ΣΕΠ και της αγωγής σταδιοδρομίας στα σχολεία ως αυτόνομα διδακτικά αντικείμενα και όχι μόνο ως δραστηριότητες που προσφέρουν συμπληρωματικές ευκαιρίες για ΣυΕΠ και εκπαίδευση.

7.3. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΈΡΕΥΝΑΣ

Αν και η παρούσα έρευνα βοηθάει να εξετάσουμε την πραγματικότητα που ισχύει κατά τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας, αναμφίβολα υπόκειται σε μερικούς περιορισμούς.

Ένας από τους περιορισμούς της παρούσας έρευνας, λοιπόν, είναι ότι η πλειονότητα των συμμετεχόντων ήταν εκπαιδευτικοί, ενώ η συμμετοχή από άλλες επαγγελματικές ομάδες ήταν ελάχιστη. Έτσι, περιορίζεται η εκπροσώπηση διαφορετικών οπτικών και εμπειριών, μειώνοντας την ποικιλομορφία των δεδομένων. Επιπλέον, το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων προέρχονται από τα δημόσια γυμνάσια της χώρας, ενώ ήταν ελάχιστος ο αριθμός συμμετοχής από την ιδιωτική εκπαίδευση με τις δομές της Ειδικής Αγωγής να ακολουθούν. Επομένως, η διεξαγωγή μιας έρευνας σε μεγαλύτερη κλίμακα θα προσέφερε μια πιο σφαιρική και λεπτομερή κατανόηση της εικόνας που επικρατεί στα σχολεία αναφορικά με το θέμα της έρευνας.

Επιπροσθέτως, οι ερωτήσεις που σχεδιάστηκαν ήταν κλειστού τύπου. Οι τυποποιημένες επιλογές απαντήσεων αφενός δε δίνουν τη δυνατότητα στους συμμετέχοντες να εκφράσουν πλήρως τις απόψεις τους, ενώ, αφετέρου, δεν αναδεικνύονται τυχόν σημαντικές λεπτομέρειες επί του θέματος. Παράλληλα, το ερωτηματολόγιο ως ένα σταθερό εργαλείο δεν προσφέρει την ευελιξία που έχουν άλλες μορφές έρευνας, όπως οι συνεντεύξεις. Δεν υπήρξε η δυνατότητα αλληλεπίδρασης με τον ερευνητή για διευκρινίσεις σε περίπτωση αντιφάσεων. Άρα, θα ήταν χρήσιμη η προσέγγιση του θέματος μέσω ποιοτικής έρευνας.

Τέλος, πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι οι απαντήσεις μπορεί να επηρεάζονται από τον τρόπο διατύπωσης των ερωτήσεων ή/ και την επιλογή των απαντήσεων. Δηλαδή, οι συμμετέχοντες μπορεί να απαντούν με τρόπο που θεωρούν κοινωνικά αποδεκτό αντί για ειλικρινείς απαντήσεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

- Αλεξίου, Λ. (2013). Η εφαρμογή της συναισθηματικής αγωγής στην τεχνική εκπαίδευση στην Ελλάδα. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, 101, 416-426. Αθήνα: Πεδίο.
- Amundson, N., Niles, S., & Harris-Bowlsbey, J. (2008). *Βασικές αρχές Επαγγελματικής Συμβουλευτικής. Διαδικασίες και τεχνικές* (Μτφρ. Αδαμοπούλου, Α., Βλαχάκη, Φ. & Δουλάμη, Στ.). Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού.
- Αργυροπούλου, Κ., Κατσιούλα, Π., Δρόσος, Ν., & Καλίρης, Α. (2018). Χαρακτηριστικά λήψης επαγγελματικών αποφάσεων και θάρρος: Η περίπτωση μαθητών/ μαθητριών σε Γενικά Λύκεια του Ν. Κιλκίς (Career decision-making profile and courage: The case of senior high school students in Kilkis, Greece). *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, 115, 23-38. Αθήνα: Πεδίο.
- Βάγγερ, Αικ. (2004). Ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Στο Κασσωτάκης, Μ. (Επιμ.), *Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός – Θεωρία και Πράξη* (421-449). Αθήνα: Τυπωθήτω – Γ. Δάρδανος.
- Βάμβουκας, Μ. Ι. (2010). *Εισαγωγή στην Ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία*. Εκδόσεις Γρηγόρη.
- Βλαχάκη, Φ., & Γαϊτάνης, Δ. (2014). Παρέχοντας πιο επαγγελματικές υπηρεσίες: οι συστημικές παρεμβάσεις του ΕΟΠΠΕΠ στο πλαίσιο του θεσμικού του ρόλου για την ποιοτική αναβάθμιση των υπηρεσιών δια βίου συμβουλευτικής σταδιοδρομίας. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού ΕΛ.Ε.ΣΥ.Π.*, 103, 144-157.
- Βλαχάκη, Φ., & Γαϊτάνης, Δ. (2011). Ευρωπαϊκό δίκτυο για την πολιτική στη διά βίου συμβουλευτική και τον επαγγελματικό προσανατολισμό: Παρουσίαση των πορισμάτων των εργασιών του δικτύου από το 2007 ως το 2010 και προοπτικές για την ανάπτυξη του θεσμού Συ.Ε.Π. σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού ΕΛ.Ε.ΣΥ.Π.*, 94-95, 94-107.

Γαϊτάνης, Δ. (2023). Η ανάγκη δημιουργίας μιας εθνικής στρατηγικής – πολιτικής στην Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας/ Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΣΥ.Ε.Π.). *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, 133-134, 97-114. Αθήνα: Πεδίο.

Γαϊτάνης, Δ. (2021). *Σημειώσεις μαθήματος Σχεδιασμός και Αξιολόγηση Προγραμμάτων Διά Βίου Μάθησης, Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού*. Διαθέσιμες στην Ηλεκτρονική τάξη:

<https://eclass.uoa.gr/modules/document/?course=EDS153>

Γαϊτάνης, Δ. (2015). Διασφάλιση της ποιότητας των υπηρεσιών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού: Θεωρητική και πρακτική προσέγγιση. Στο: Δ. Σιδηροπούλου – Δημακάκου, Α. Ασβεστάς, Γ. Κουμουνδούρου, Α. Μυλωνά – Καλαβά (Επιμ.), *Σύγχρονα Θέματα Επαγγελματικής Συμβουλευτικής* (485-508). Αθήνα: Γρηγόρη.

Δελήγιαννη, Χ. (2019). *Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός: παρουσία του μαθήματος στα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών και απόψεις για τον σχεδιασμό της εκ νέου ένταξής του στο εκπαιδευτικό μας σύστημα*. (Διπλωματική Εργασία). Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

Ανακτήθηκε από: <https://amitos.library.uop.gr/xmlui/handle/123456789/5784>

Δημητροπούλου, Ε. Σ. (2013). *Διασφάλιση Ποιότητας στη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό: Πρακτικές, Τάσεις και Πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση - Εμπειρίες στην Ελλάδα. Συγκριτική - Αξιολογική Θεώρηση και Προτάσεις* (Διδακτορική Διατριβή). Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Ανακτήθηκε από:

<https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/37274>

ΕΚΕΠ (2007). *Διεθνή συστήματα διασφάλισης και διαχείρισης ποιότητας των υπηρεσιών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού*. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Ανακτήθηκε από: https://www.eoppep.gr/images/SYEP/Diethni_Sys_Poiotitas.pdf

ELGPN (2012b). *Lifelong Guidance Policy Development: A European Resource Kit*, ELGPN Tools, No. 1. Saarijärvi, Finland: European Lifelong Guidance Policy Network. (Μτφρ. ΕΟΠΠΕΠ, 2012). Ανακτήθηκε από:

elgpn.eu/publications/browse-by-language/english/ELGPN_resource_kit_2011-12_web.pdf/

ΕΟΠΠΕΠ (2024). *Ενιαίο Πρόγραμμα Αγωγής Σταδιοδρομίας. ΕΟΠΠΕΠ – ΕΚΠΑ*. Αθήνα: Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Ανακτήθηκε από: <https://e-stadiodromia.eoppep.gr/images/programma-agogis.pdf>

ΕΟΠΠΕΠ (2021). *Εθνικό Πλαίσιο Δεξιοτήτων Ζωής και Σταδιοδρομίας (National Life/Career Competences Framework)*. ΕΟΠΠΕΠ – ΕΚΠΑ. Αθήνα: Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Ανακτήθηκε από:

https://www.eoppep.gr/images/SYEP/career_competences_framework.pdf

ΕΟΠΠΕΠ (2012α). *Προπαρασκευαστική μελέτη – έρευνα για την τήρηση κριτηρίων ποιότητας στις δομές συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού της εκπαίδευσης και αρχικής κατάρτισης*. Αθήνα: Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων Και Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Ανακτήθηκε από:

https://www.eoppep.gr/images/SYEP/EOPPEP_meleti_poiotitas_domon_syep.pdf

ΕΟΠΠΕΠ (2012β). *Τα Πράσινα Επαγγέλματα στην Ελλάδα και οι νέες απαιτούμενες δεξιότητες*. Αθήνα: Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων Και Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Ανακτήθηκε από:

https://www.eoppep.gr/images/SYEP/GREEN_SKILLS_EOPPEP.pdf

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2019). *Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία*. Βρυξέλλες, 11.12.2019 COM (2019) 640 final. Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1588580774040&uri=CELEX%3A52019DC0640>

Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής – ΙΕΠ (2023). *Εργαστήρια Δεξιοτήτων. Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός Γ' Γυμνασίου. Οδηγίες εφαρμογής (ενδεικτικές μέθοδοι και στρατηγικές, δραστηριότητες και υποστηρικτικό υλικό) με τη συμβολή του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.* Αθήνα: ΙΕΠ. Ανακτήθηκε από:

https://iep.edu.gr/images/IEP/PROKIRIKSEIS-ERGA/Erga/5092064/2023-02-03-%CE%9F%CE%94%CE%97%CE%93%CE%99%CE%95%CE%A3_%CE%A3%CE%95%CE%A0_%CE%99%CE%95%CE%A0_2023.pdf

- Καλίρης, Α. (2019). Ξεπερνώντας τους σκοπέλους των αποφάσεων σταδιοδρομίας: ο ρόλος των δυσλειτουργικών πεποιθήσεων και των εποικοδομητικών στρατηγικών στη διαχείριση της επαγγελματικής αναποφασιστικότητας. Στο Κ. Αργυροπούλου (Επιμ.), *Επαγγελματικός Προσανατολισμός και Λήψη Επαγγελματικών Αποφάσεων: Πρακτικές Εφαρμογές για Συμβούλους Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Σταδιοδρομίας* (85-115). Αθήνα: Γρηγόρη.
- Καντάς, Α. (2004). Ψυχολογική διάγνωση επαγγελματικών ενδιαφερόντων, κλίσεων και ικανοτήτων. Στο Κασσωτάκης, Μ. (Επιμ.), *Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός – Θεωρία και Πράξη* (241-278). Αθήνα: Τυπωθήτω – Γ. Δάρδανος.
- Κασσωτάκης, Μ. (2006). *Παιδαγωγικά και Εκπαιδευτικά ρεύματα από το 18ο αιώνα μέχρι σήμερα*. Αθήνα: Ιδιωτική Έκδοση.
- Κασσωτάκης, Μ. (2004). *Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός*. Αθήνα: Τυπωθήτω – Γ. Δάρδανος.
- Κασσωτάκης, Μ., & Φωτιάδου – Ζαχαρίου, Τ. (2004). Η Εφαρμογή και η Εξέλιξη του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Ελλάδα. Στο Κασσωτάκης, Μ. (Επιμ.), *Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός – Θεωρία και Πράξη* (73-98). Αθήνα: Τυπωθήτω – Γ. Δάρδανος.
- Κοσμίδου-Hardy, Χ. (2007). Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός. Στο: Χ. Καπώλη (Επιμ.), *Συμβουλευτικοί Ορίζοντες για τον Σχολικό Προσανατολισμό ΣΟΣ Προσανατολισμός* (189-227). Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο.
- Λαγουδάκος, Μ., & Λογιώτης, Γ. (2016). Ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Από τη φθίνουσα πορεία στον επανασχεδιασμό του θεσμού. *ΕΡΚΥΝΑ, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών – Επιστημονικών Θεμάτων*, 8, 158-168.
- Λαγουδάκος, Μ., & Φουντουκά, Α. (2013). Αγωγή Σταδιοδρομίας: Θέσεις, Στάσεις, Προβλήματα. Προτάσεις Βελτίωσης του Προγράμματος. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, 101, 238-253. Αθήνα: Πατάκη.
- Λιντζέρης Π. (2020). Τεχνολογική αλλαγή, ψηφιοποίηση, εργασία και δεξιότητες. *Ερευνητικά Κείμενα ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ 14/2020*. Αθήνα: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ. Ανακτήθηκε από:

<https://imegsevee.gr/wp->

[content/uploads/2020/06/%CE%9B%CE%B9%CE%BD%CF%84%CE%B6%CE%AD%CF%81%CE%B7%CF%82_%CE%91%CF%85%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B4%CE%B5%CE%BE%CE%B9%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B5%CF%82-1.pdf](https://imegsevee.gr/wp-content/uploads/2020/06/%CE%9B%CE%B9%CE%BD%CF%84%CE%B6%CE%AD%CF%81%CE%B7%CF%82_%CE%91%CF%85%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B4%CE%B5%CE%BE%CE%B9%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B5%CF%82-1.pdf)

- Λυτρίβη, Ι. & Γαϊτάνης, Δ. (2024). Η συμβολή του ΕΟΠΠΕΠ στην αναβάθμιση της ποιότητας υπηρεσιών συμβουλευτικής σταδιοδρομίας/επαγγελματικού προσανατολισμού (ΣυΕΠ). Στο: Θεοδωρή, Ε. (Επιμ.), *Επαγγελματική Συμβουλευτική: Σύγχρονες προκλήσεις και εξελίξεις στον μεταβαλλόμενο κόσμο της εργασίας* (105-121). Αθήνα: Ινστιτούτο Εργασίας Γ.Σ.Ε.Ε.
- Μαζαράκη, Σπ. Μ. (2013). Η οικοδόμηση συμβουλευτικής σχέσης στο σχολείο ως σημαντικού παράγοντα για την ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των μαθητών. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, 101, 176-186. Αθήνα: Πατάκη.
- Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ. (2004). *Συμβουλευτική Ψυχολογία*. Εκδόσεις Πεδίο.
- Μαυραγάνης, Κ. Ι. (2019). Βασικές πτυχές του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη διεθνή εκπαιδευτική πραγματικότητα. *ΕΡΚΥΝΑ, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών – Επιστημονικών Θεμάτων*, 16, 44-55.
- Nathan, R. & Hill, L. (2006). *Επαγγελματική Συμβουλευτική. Η συμβουλευτική Προσέγγιση της Επαγγελματικής Επιλογής και Σταδιοδρομίας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Παπαδοπούλου, Ο. (2020). Παρόν και μέλλον της εργασίας στα πλαίσια της αυτοματοποιημένης οικονομίας και της ψηφιακής τεχνολογίας. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, 120-121, 101-111. Αθήνα: Πεδίο.
- Παπάνης, Ε., Γιαβρίμης, Π. & Βίκη, Α. (2009). *Καινοτόμες Προσεγγίσεις στην Ειδική Αγωγή. Εκπαιδευτική έρευνα για τις ενάλωτες ομάδες πληθυσμού*. Αθήνα: Ι. Σιδέρης.
- Ρούσσοι, Π. Α., & Τσαούσης, Γ. (2011). *Στατιστική στις επιστήμες της συμπεριφοράς με τη χρήση του SPSS*. Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος.

- Σιδηροπούλου – Δημακάκου, Δ. (2008). *Μελέτη για την εκτίμηση της ποιότητας παροχής επαγγελματικής συμβουλευτικής στα άτομα με αναπηρίες – ΑμεΑ*. Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Ανακτήθηκε από: <https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/PPP509/%CE%9C%CE%95%CE%9B%CE%95%CE%A4%CE%97-%CE%A0%CE%99.pdf>
- Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δ., Αλεξοπουλου, Γ., Αργυροπουλου Αικ., Δρόσος, Ν., & Ταμπούρη, Σ. (2008). *Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός, τ. 3: Εκπαιδευτικό υλικό για στελέχη γραφείων επαγγελματικού προσανατολισμού και σύνδεσης με την αγορά εργασίας της επαγγελματικής εκπαίδευσης*. Αθήνα: Πανεπιστήμιο Αθηνών - Τομέας Ψυχολογίας.
- Σκουλάκη, Μ. (2019) Εξερευνώντας το χάος της πληροφόρησης: θεωρητικές και πρακτικές προσεγγίσεις στην πληροφόρηση για σπουδές και επαγγέλματα. Στο Κ. Αργυροπούλου (Επιμ.), *Επαγγελματικός Προσανατολισμός και Λήψη Επαγγελματικών Αποφάσεων: Πρακτικές Εφαρμογές για Συμβούλους Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Σταδιοδρομίας* (225-260). Αθήνα: Γρηγόρη.
- Σοφού, Ε., & Διερωνίτου, Ε. (2015). Επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών μέσα από τις διαδικασίες και τις πρακτικές της αυτοαξιολόγησης του σχολείου: Μελέτη περίπτωσης. *Επιστημονικό Εκπαιδευτικό Περιοδικό*, 3(1), 61-82.
- Σπυροπούλου, Δ., Αναστασάκη, Α., Δεληγιάνη, Δ., Κούτρα, Χ., & Μπούρας, Σ. (2008). *Τα καινοτόμα προγράμματα στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση: λειτουργική διεισδυτικότητα και βιωσιμότητα*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Ανακτήθηκε από <http://repository.edulll.gr/edulll/bitstream/10795/109/2/109.pdf>
- Ταγκάλου, Α. (2009). *Διερεύνηση του επαγγελματικού προσανατολισμού σε μαθητές/τριες της Στ' τάξης του Δημοτικού σχολείου που φοιτούν σε τμήματα Γενικής και Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης* (Διδακτορική Διατριβή). Ε.Κ.Π.Α. Ανακτήθηκε από: <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/27191>
- Τερζάκη, (2019) Αξιοποιώντας δραστηριότητες της σχολικής ζωής για τον επαγγελματικό προσανατολισμό των εφήβων: ανάγκες και προσδοκίες εφήβων στη λήψη επαγγελματικών αποφάσεων. Στο Κ. Αργυροπούλου (Επιμ.), *Επαγγελματικός Προσανατολισμός και Λήψη Επαγγελματικών Αποφάσεων: Πρακτικές Εφαρμογές για*

Συμβούλους Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Σταδιοδρομίας (13-38). Αθήνα: Γρηγόρη.

Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων (2011). *Εθνικό Πλαίσιο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στη Διά Βίου Μάθηση. Ποιότητα·Πάντα·Παντού (π3)*. Ανακτήθηκε από:

https://www.eoppep.gr/images/DIASFALISH_POIOTHTAS/plaisio.pdf

Φλουρής, Γ. (2004). Αυτοαντίληψη, Αυτογνωσία και Επαγγελματικός Προσανατολισμός. Στο Κασσωτάκης, Μ. (Επιμ.), *Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός* (345-365). Αθήνα: Τυπωθήτω– Γ. Δάρδανος.

Χαροκοπάκη, Α. (2022). *Ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός συνδέεται με πολλούς μύθους*. Ραδιοφωνική Εκπομπή. Κρήτη: ΣΚΑΙ 92,1.

Ανακτήθηκε από: https://www.youtube.com/watch?v=x5B_Bqd7eH0

Χολέζας, 2018. Η ιδιωτική εκπαίδευση στην Ελλάδα. *Οικονομικές Εξελίξεις*, 37, 89-105. Αθήνα: Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών.

Ξενόγλωσση

Balci, S. (2018). Investigating career guidance needs of middle school students. In *SHS Web of Conferences*, 48 (2018). EDP Sciences. <https://doi.org/10.1051/shsconf/20184801017>

Berg, J., Hilal, A., El, S., & Horne, R. (2021). *World employment and social outlook: Trends 2021*. Switzerland: International Labour Organization.

Cedefop (2021a). *Investing in career guidance: revised edition 2021*. Inter-Agency Working Group on Career Guidance WGCG: Cedefop, ETF, European Commission, OECD, ILO, UNESCO.

Ανακτήθηκε από: <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications/2230>

Cedefop (2021b). *The green employment and skills transformation: insights from a European Green Deal skills forecast scenario*. Luxembourg: Publications Office. Ανακτήθηκε από: <http://data.europa.eu/doi/10.2801/112540>

Cedefop (2005). *Improving Life Long Guidance Policies and Systems. Using common European reference tools*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

Ανακτήθηκε από: https://www.cedefop.europa.eu/files/4045_en.pdf

Council of the European Union (2023). *Council Recommendation of 23 November 2023 on the key enabling factors for successful digital education and training*. Official Journal of the European Union, C/2024/1115. Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32024H01115>

Council of the European Union (2020). *Council Recommendation of 24 November 2020 on vocational education and training (VET) for sustainable competitiveness, social fairness and resilience*. Official Journal of the European Union, 2020/C 417/01. Ανακτήθηκε από:

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020H1202\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020H1202(01))

Council of the European Union (2008). *Resolution of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council of 21 November 2008 on better integrating lifelong guidance into lifelong learning strategies*. Official Journal of the European Union, 2008/C 319/02. Ανακτήθηκε από:

https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/104236.pdf

Council of the European Union (2004). *Draft Resolution of the Council and of the representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on Strengthening Policies, Systems and Practices in the field of Guidance throughout life in Europe*. Official Journal of the European Union, Doc. 9286/04. Ανακτήθηκε από:

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST%209286%202004%20INIT/EN/pdf>

Di Battista, A., Grayling, S., Hasselaar, E., Leopold, T., Li, R., Rayner, M., & Zahidi, S. (2023). *Future of jobs report 2023. Insight report, May 2023*. Geneva, Switzerland: World

Economic Forum. Ανακτήθηκε από: [The Future of Jobs Report 2023 | World Economic Forum \(weforum.org\)](https://www.weforum.org/publications/2023/01/the-future-of-jobs-report-2023/)

ELGPN (2016) *Quality-Assurance and Evidence-Base (QAE) Framework*. ELGPN Tools, No. 1(excerpt). Jyväskylä, Finland: European Lifelong Guidance Policy Network. Ανακτήθηκε από:

<https://www.elgpn.eu/publications/browse-by-language/english/elgpn-tools-no-1-excerpt-quality-assurance-and-evidence-base-qae-framework>

ELGPN (2015a). *Strengthening the Quality Assurance and Evidence-Base of Lifelong Guidance*. ELGPN Tools, No. 5. Jyväskylä, Finland: European Lifelong Guidance Policy Network. Ανακτήθηκε από: https://www.elgpn.eu/publications/browse-by-language/english/ELGPN_QAE_tool_no_5_web.pdf

ELGPN (2015b). *The guidelines for policies and systems development for lifelong guidance: A reference framework for the EU and for the Commission*. ELGPN Tools, No. 6. Jyväskylä, Finland: European Lifelong Guidance Policy Network. Ανακτήθηκε από:

<http://www.elgpn.eu/publications/browse-by-language/english/elgpn-tools-no-6-guidelines-for-policies-and-systems-development-for-lifelong-guidance/>

ELGPN (2014a). *Lifelong guidance policy development: Glossary*, ELGPN Tools, No. 2. Jyväskylä, Finland: European Lifelong Guidance Policy Network. Ανακτήθηκε από:

<https://www.elgpn.eu/publications/browse-by-language/english/elgpn-tools-no.-2-llg-glossary/>

ELGPN (2014b). *The Evidence Base on Life Long Guidance. A Guide to key findings for effective policy and practice*. ELGPN Tools, No. 3. Jyväskylä, Finland: European Lifelong Guidance Policy Network. Ανακτήθηκε από:

<https://www.elgpn.eu/publications/elgpn-tools-no.-3-the-evidence-base-on-lifelong-guidance>

ELGPN (2012a). *A Report on the work of the European Lifelong Guidance Policy Network 2011–12*. Saarijärvi, Finland: European Lifelong Guidance Policy Network. Ανακτήθηκε από: <https://www.elgpn.eu/publications/browse-by-language/english/a-report-on-the-work-of-the-european-lifelong-guidance-policy-network-2011201312/>

ELGPN (2010). *Lifelong Guidance Policies: Work in Progress A report on the work of the European Lifelong Guidance Policy Network 2008–10*. Jyväskylä, Finland: European Lifelong Guidance Policy Network. Ανακτήθηκε από:

<https://www.elgpn.eu/publications/browse-by-language/english/european-lifelong-guidance-policies-work-in-progress.-a-report-on-the-work-of-the-european-lifelong-guidance-policy-network-2009201310/>

Euroguidance Magyarország (2023). *Euroguidance Career Guidance Award 2022. Good practices in Hungary*. Euroguidance Magyarország: National Office of Vocational Education and Training and Adult Learning. Ανακτήθηκε από:

https://euroguidance.nive.hu/wp-content/uploads/2023/12/Palyatanacsadoi_Dij_ANGOL_INTERAKTIV_2023-1.pdf

European Commission (2024). *Digital Decade 2024 report calls for strengthened collective action*. Ανακτήθηκε από: https://commission.europa.eu/news/digital-decade-2024-report-calls-strengthened-collective-action-2024-07-03_en

European Commission (2022a). *Communication to the Commission: European Commission digital strategy – Next generation digital Commission*. Brussels, 30.6.2022 C (2022) 4388 final. Ανακτήθηκε από: https://commission.europa.eu/publications/european-commission-digital-strategy_en#files

European Commission (2022b). *Green Skills and Knowledge Concepts: Labelling the ESCO classification Technical Report – January 2022*. Ανακτήθηκε από:

<https://esco.ec.europa.eu/system/files/2023-07/Green%20Skills%20and%20Knowledge%20-%20Labelling%20ESCO.pdf>

European Commission (2020a). *European Skills Agenda for sustainable competitiveness, social fairness and resilience*. Ανακτήθηκε από:

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=9723&furtherNews=yes#navItem-1>

European Commission: Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion, Barnes, S., Bimrose, J., Brown, A., Kettunen, J., & Vuorinen, R. (2020b). *Lifelong*

guidance policy and practice in the EU: trends, challenges and opportunities: final report. Publications Office of the European Union. Ανακτήθηκε από:

<https://data.europa.eu/doi/10.2767/91185>

European Commission (2010). *Communication from the Commission Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth.* Brussels, 3.3.2010 COM(2010) 2020 final. Ανακτήθηκε από:

<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>

Faurschou, K. (2003). A European Common Quality Assurance Framework. *Technical Working Group on Quality in VET, Final Version, October 2003.* Thessalonika: Cedefop. Ανακτήθηκε από:

[https://www.cedefop.europa.eu/files/etv/Upload/Projects_Networks/Quality/key_documents/TWG - A European Common Quality Assurance Framework.pdf](https://www.cedefop.europa.eu/files/etv/Upload/Projects_Networks/Quality/key_documents/TWG_-_A_European_Common_Quality_Assurance_Framework.pdf)

Gaitanis, D. (2010). A Case study for quality assurance in career guidance (WP4). In ELGPN (Eds), *A report on the work of the European Lifelong Guidance Policy Network 2008-2010* (49-58). Saarijarvi, Finland: European Lifelong Guidance Policy Network. Ανακτήθηκε από: <https://www.elgpn.eu/publications/elgpn-progress-report-2009-2010>

Hanson, J., & Neary, S. (2020). The Gatsby benchmarks and social mobility: Impacts to date. In *Career Guidance for Inclusive Society: IAEVG Conference Proceedings.* Ανακτήθηκε από:

https://repository.derby.ac.uk/download/e3cc9a6a9df04e521323c355e0346e0767b2e0d3f387869447311bde3aa128e3/872246/16_Hanson%20Jill_Neary%20Siobhan.pdf

Hepsiba, N. (2018). The need for guidance and career counselling at secondary schooling. *International Journal of Physics & Mathematics*, 1(1), 29-36. <https://doi.org/10.31295/ijpm.v1n1.41>

Holman, J. (2014). *Good career guidance.* London: The Gatsby Charitable Foundation.

- Hooley, T., & Rice, S. (2018). Ensuring quality in career guidance: a critical review. *British Journal of Guidance & Counselling*, 47 (4), 472–486. DOI: <https://doi.org/10.1080/03069885.2018.1480012>
- Ioannou, D., Ferdinandusse, M., Coussens, W., & Lo Duca, M. (2008). Benchmarking the Lisbon strategy. *ECB Occasional Paper*, (85). Germany: European Central Bank. Ανακτήθηκε από: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1084911>
- Magee, M., Kuijpers, M., & Runhaar, P. (2022). How vocational education teachers and managers make sense of career guidance. *British Journal of Guidance & Counselling*, 50 (2), 273-289. DOI: [10.1080/03069885.2021.1948970](https://doi.org/10.1080/03069885.2021.1948970)
- Miller, J. V. (1992). *The National Career Development Guidelines*. ERIC Digest. Ανακτήθηκε από: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED347493.pdf>
- Moser, K. M., Ivy, J., & Hopper, P. F. (2019). Rethinking content teaching at the middle level: An interdisciplinary approach. *Middle School Journal*, 50(2), 17–27. Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.1080/00940771.2019.1576579>
- Myles, St. (2023). *Students' skill development and the impact on their behavior*. Ανακτήθηκε από: <https://blog.teamsatchel.com/pulse/students-skill-development-and-the-impact-on-their-behavior>
- National Career Development Association. (2024). *2024 National Career Development Guidelines (NCDG)*. Ανακτήθηκε από: https://associationdatabase.com/aws/NCDA/asset_manager/get_file/896607?ver=0
- National Career Development Association. (2004). *National career development guidelines (NCDG) framework. Understanding the NCDG Framework*. Ανακτήθηκε από: https://www.ncda.org/aws/NCDA/pt/sp/compentencies_ncd_guidelines
- OECD (2024). *OECD Employment Outlook 2024: The Net-Zero Transition and the Labour Market*. Paris: OECD Publishing. Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.1787/c90b5a27-en>
- OECD (2010). *OECD Employment Outlook 2010: Moving beyond the Jobs Crisis*. Paris: OECD Publishing. Ανακτήθηκε από: https://doi.org/10.1787/empl_outlook-2010-en

- OECD (2004). *Career Guidance and Public Policy: Bridging the Gap*. Paris: OECD Publishing. Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.1787/9789264105669-en>.
- Pedro, F., Subosa, M., Rivas, A., & Valverde, P. (2019). *Artificial intelligence in education: Challenges and opportunities for sustainable development*. France: UNESCO. Ανακτήθηκε από <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000366994>
- Rice, S., Hooley, T., & Crebbin, S. (2021). Approaches to quality assurance in school-based career development: policymaker perspectives from Australia. *British Journal of Guidance & Counselling*, 50 (1), 110–127.
<https://doi.org/10.1080/03069885.2021.1919860>
- SAAIC (2023). The National Career Guidance Awards 2023. Compendium of award-winning contributions from Slovakia, Czechia, Latvia, Poland and the Republic of Serbia. Euroguidance Bratislava: Slovak Academic Association for International Cooperation (SAAIC). Ανακτήθηκε από:
https://www.euroguidance.sk/nckp/wp-content/uploads/National-Career-2023_V2.pdf
- Sultana, R. (2018). *Enhancing the quality of career guidance in secondary schools. A handbook*. Siena: Pluriversum.
- UNESCO (2023). *UNESCO's education response to COVID-19*. Ανακτήθηκε από: <https://www.unesco.org/en/covid-19/education-response/initiatives?hub=800>
- Zahidi, S., Ratcheva, V., Hingel, G. & Brown, S. (2020). *The Future of Jobs Report 2020. October 2020*. Geneva, Switzerland: World Economic Forum. Ανακτήθηκε από: <https://www.weforum.org/publications/the-future-of-jobs-report-2020/>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακες Ανάλυσης

Πίνακας 1. χ^2 test των αριθμών προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας που υλοποιήθηκαν το σχολικό έτος 2022-2023 προς τον τύπο σχολικού φορέα.

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2- sided)	Exact Sig. (1- sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	13,463 ^a	3	,004	,016		
Likelihood Ratio	8,413	3	,038	,016		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	6,861			,016		
Linear-by-Linear Association	,001 ^b	1	,979	1,000	,606	,218
N of Valid Cases	91					

a. 4 cells (50.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .26.

b. The standardized statistic is -.027.

Πίνακας 2. χ^2 test του βαθμού επιρροής των αναγκών των μαθητών για την επιλογή των θεμάτων των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας ως προς τον τύπο σχολικού φορέα.

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2- sided)	Exact Sig. (1- sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	20,147 ^a	9	,017	,019		
Likelihood Ratio	16,976	9	,049	,050		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	14,782			,025		

Linear-by-Linear Association	,276 ^b	1	,599	,652	,330	,062
N of Valid Cases	91					

a. 12 cells (75.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .26.

b. The standardized statistic is -.526.

Πίνακας 3. χ^2 test των συχνοτήτων των εργαστηρίων επαγγελματικού προσανατολισμού όπου γονείς και άλλοι προσκεκλημένοι ομιλητές μπορούν να μοιραστούν τις επαγγελματικές τους εμπειρίες προς τον τύπο σχολικού φορέα.

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	11,272 ^a	3	,010	,010		
Likelihood Ratio	10,092	3	,018	,017		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	8,751			,013		
Linear-by-Linear Association	,232 ^b	1	,630	,644	,366	,106
N of Valid Cases	86					

a. 4 cells (50.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1.12.

b. The standardized statistic is -.482.

Πίνακας 4. χ^2 test της συχνότητας της εφαρμογής mentoring ως προς τον τύπο σχολικού φορέα.

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	7,416 ^a	3	,060	,046		
Likelihood Ratio	7,091	3	,069	,095		

Fisher-Freeman-Halton	7,261			,032		
Exact Test						
Linear-by-Linear Association	1,233 ^b	1	,267	,277	,172	,065
N of Valid Cases	86					

a. 4 cells (50.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1.12.

b. The standardized statistic is 1.110.

Πίνακας 5. χ^2 test της συχνότητας χρήσης των εφημερίδων και των περιοδικών ως εργαλεία/πηγές στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας, ως προς τον τύπο σχολικού φορέα.

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	9,096 ^a	3	,028	,030		
Likelihood Ratio	7,836	3	,050	,030		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	6,678			,030		
Linear-by-Linear Association	,218 ^b	1	,640	,789	,383	,136
N of Valid Cases	91					

a. 4 cells (50.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .40.

b. The standardized statistic is .467.

Πίνακας 34. χ^2 test της συχνότητας ενημέρωσης των γονέων για την δυνατότητα συμμετοχής των παιδιών τους στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας παράλληλα με την ενημέρωση για τις σχολικές επιδόσεις ως προς τον τύπο σχολικού φορέα.

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2- sided)	Exact Sig. (1- sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	11,130 ^a	3	,011	,011		
Likelihood Ratio	9,172	3	,027	,037		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	8,638			,022		
Linear-by-Linear Association	1,448 ^b	1	,229	,253	,143	,048
N of Valid Cases	91					

a. 3 cells (37.5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1.71.

b. The standardized statistic is 1.203.

Πίνακας 7 χ^2 test της συχνότητα εμφάνισης καλύτερων σχολικών επιδόσεων ως αποτέλεσμα των προγραμματιών αγωγής σταδιοδρομίας, ως προς τον τύπο σχολικού φορέα.

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2- sided)	Exact Sig. (1- sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	6,794 ^a	3	,079	,071		
Likelihood Ratio	8,445	3	,038	,053		
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	6,871			,049		
Linear-by-Linear Association	,522 ^b	1	,470	,513	,275	,078
N of Valid Cases	91					

a. 3 cells (37.5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1.58.

b. The standardized statistic is .722.

Ερωτηματολόγιο Έρευνας

Αυτό το ερωτηματολόγιο αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της Διπλωματικής Εργασίας με τίτλο:

«Σχεδιασμός και αξιολόγηση προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας στον χώρο του σχολείου με βάση κριτήρια ποιότητας. Ο ρόλος των συμβούλων σταδιοδρομίας και των δομών ΣυΕΠ.»

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια: Θεώνη-Ευαγγελία Ζελελίδου, Επόπτης: Δρ. Δημήτριος Γαϊτάνης

Ορισμός του προγράμματος αγωγής σταδιοδρομίας: Σύμφωνα με το ELGPN (2014)[1] η αγωγή σταδιοδρομίας αναφέρεται σε προγράμματα και δραστηριότητες μάθησης με σκοπό να βοηθήσουν τα άτομα να αναπτύξουν τις δεξιότητες που είναι απαραίτητες για τη διαχείριση της ζωής και της σταδιοδρομίας τους. Περιλαμβάνουν την πρόσβαση και την αποτελεσματική χρήση της πληροφόρησης και της συμβουλευτικής σταδιοδρομίας.

Το ερωτηματολόγιο έχει ως στόχο να διερευνήσει κατά πόσο η συμβουλευτική σταδιοδρομίας / επαγγελματικού προσανατολισμού (ΣυΕΠ) που παρέχεται στη β/θμια εκπαίδευση, αξιοποιεί κριτήρια ποιότητας στον σχεδιασμό και την αξιολόγηση προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας, με έμφαση στον ρόλο των συμβούλων σταδιοδρομίας και των δομών ΣυΕΠ.

Με τη βοήθεια των δεδομένων που θα συλλεχθούν για συγκεκριμένες κατηγορίες κριτηρίων αναφοράς της ΣυΕΠ (Ανθρώπινο Δυναμικό, Παροχή Υπηρεσιών, Συμμετοχή Χρηστών), θα περιγραφούν τα επιθυμητά χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ο σχεδιασμός και η αξιολόγηση των προγραμμάτων αυτών (εισροές, διαδικασίες και αποτελέσματα), τα οποία θα παρακολουθούνται και θα αξιολογούνται διαρκώς στη βάση ενός κύκλου ποιότητας της ΣυΕΠ.

Το ερωτηματολόγιο θα χορηγηθεί σε δημόσια ή/και ιδιωτικά σχολεία Β/θμιας εκπαίδευσης (Γυμνάσια - Λύκεια) ή/και σε Γραφεία Υπευθύνων ΣΕΠ στις Διευθύνσεις Β/θμιας εκπαίδευσης και είναι επιθυμητό να συμπληρωθεί από τον διευθυντή της σχολικής μονάδας, ένα-δύο εκπαιδευτικούς ή/και συμβούλους επαγγελματικού προσανατολισμού που εργάζονται στη σχολική μονάδα ή και τον Υπεύθυνο ΣΕΠ στη Διεύθυνση Β/θμιας εκπαίδευσης. Σε περίπτωση που το σχολείο διαθέτει Γραφείο ΣΕΠ, οι απαντήσεις πρέπει να αφορούν τόσο το γραφείο ΣΕΠ όσο και το σχολείο γενικά. Σε περίπτωση που το σχολείο δε διαθέτει Γραφείο ΣΕΠ οι απαντήσεις θα αφορούν τη σχολική μονάδα γενικά.

Όλες οι απαντήσεις αφορούν συνολικά το σχολείο ή/και το Γραφείο ΣΕΠ του σχολείου συνολικά και όχι το άτομο που συμπληρώνει το ερωτηματολόγιο.

Ο χρόνος συμπλήρωσης είναι 10-15 λεπτά. Οι πληροφορίες που δίνετε είναι ανώνυμες και θα χρησιμοποιηθούν μόνο για τους σκοπούς της συγκεκριμένης έρευνας.

Για οποιαδήποτε απορία σχετικά με την έρευνα μπορείτε να επικοινωνήσετε με την ερευνήτρια στα παρακάτω στοιχεία.

Θεώνη-Ευαγγελία Ζελελίδου Email: neli.zelelidou@gmail.com

Μέρος Α. Επαγγελματικά στοιχεία και στοιχεία σχολικής μονάδας

1. Φορέας που εργάζεστε:

- Γυμνάσιο (Δημόσιο)
- Γυμνάσιο (Ιδιωτικό)
- ΓΕΛ
- ΕΠΑΛ
- Σχολική Μονάδα Ειδικής Αγωγής
- Γραφείο ΣΕΠ Διεύθυνσης Β/θμιας εκπαίδευσης
- Γραφείο ΣΕΠ γυμνασίου
- Άλλο:...

2. Ποια είναι η κύρια ιδιότητά σας;

- Εκπαιδευτικός
- Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού
- Υπεύθυνος ΣΕΠ
- Άλλο:...

3. Κατέχετε θέση ευθύνης;

- Όχι
- Ναι, είμαι διευθυντής/υποδιευθυντής του σχολείου
- Ναι, είμαι υπεύθυνος ΣΕΠ
- Άλλο:...

Μέρος Β. Επάρκεια - Επιμόρφωση Ανθρώπινου Δυναμικού

4. Διαθέτει ο φορέας σας (σχολείο, γραφείο ΣΕΠ Β/θμιας κλπ) εκπαιδευτικούς ή/και συμβούλους με εξειδίκευση στη συμβουλευτική σταδιοδρομίας σύμφωνα με τα κριτήρια της ΚΥΑ «Σύστημα Πιστοποίησης επάρκειας Προσόντων Συμβούλων Σταδιοδρομίας/Επαγγελματικού Προσανατολισμού»; (ΦΕΚ 617/Β/14.2.2022) (ανεξάρτητα από το αν είναι ενταγμένος στο Μητρώο Συμβούλων Σταδιοδρομίας του ΕΟΠΠΕΠ);

- Ναι
- Όχι
- Δεν γνωρίζω

5. Διαθέτει ο φορέας σας (σχολείο, γραφείο ΣΕΠ Β/θμιας κλπ) εκπαιδευτικούς ή/ και συμβούλους που έχουν συμμετάσχει σε εκπαίδευση/επιμόρφωση που αναφερόταν, εξ' ολοκλήρου ή εν μέρει, στον σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας;

- Ναι
- Όχι
- Δεν γνωρίζω

6. Εσείς προσωπικά έχετε συμμετάσχει σε εκπαίδευση/επιμόρφωση στον σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας των μαθητών;

- Ναι
- Όχι

7. Αν ναι, τι διάρκεια είχε η επιμόρφωση που λάβατε;

- 10-20 ώρες
- 20-50 ώρες
- Πάνω από 50 ώρες

8. Γίνονται σε τακτική βάση επιμορφωτικά προγράμματα για θέματα ΣΕΠ;

- Ναι
- Όχι
- Δεν γνωρίζω
- Άλλο:...

9. Γίνονται σε τακτική βάση επιμορφωτικά προγράμματα που αναφέρονται εξ' ολοκλήρου ή εν μέρει στον σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας;

- Ναι, σε ετήσια βάση
- Ναι, κάθε 2-3 έτη
- Ναι, κάθε 4-5 έτη
- Όχι
- Δεν γνωρίζω
- Άλλο:...

10. Αν ναι, τι διάρκεια έχουν;

- Κάτω από 10 ώρες
- 10- 30 ώρες
- 30- 50 ώρες
- Πάνω από 50 ώρες

Μέρος Γ. Παροχή Υπηρεσιών

11. Διαθέτει το σχολείο αρκετούς πόρους για την υλοποίηση των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας;

- Ναι
- Όχι
- Δεν γνωρίζω
- Άλλο:...

12. Αν όχι, ποιοι πόροι δεν είναι αρκετοί;

συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί

συμμετέχοντες μαθητές / μαθήτριες

υλικοί πόροι (αίθουσες, εποπτικά μέσα, εξοπλισμός)

χρόνος για την υλοποίηση του προγράμματος αγωγής σταδιοδρομίας

Άλλο:...

13. Χρησιμοποιούν οι συντελεστές του προγράμματος αποτελεσματικά τους διαθέσιμους πόρους;

- Ναι

- Όχι
- Δεν γνωρίζω
- Άλλο:...

14. Υλοποιούνται στο σχολείο σας προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας σε σταθερή ετήσια βάση;

- Ναι
- Όχι
- Δεν γνωρίζω
- Άλλο:...

15. Πόσα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας υλοποιήθηκαν στο σχολείο σας το έτος 2022-2023.

- Κάτω από 5
- 5-10
- Πάνω από 10
- Άλλο:...

16. Υπάρχει συνέργεια από όλο το εκπαιδευτικό προσωπικό του σχολείου στην ενημέρωση των μαθητών για τη σημασία των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας και στην υλοποίησή τους;

- Ναι
- Όχι
- Δεν γνωρίζω
- Άλλο:...

17. Ποιες από τις παρακάτω λειτουργίες της ΣυΕΠ κάλυψαν τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας που υλοποιήσατε προσωπικά το 2022-2023;

- Αυτογνωσία
- Αυτοαντίληψη
- Πληροφόρηση για τις διαδρομές εκπαίδευσης
- Πληροφόρηση για τα επαγγέλματα και την αγορά εργασίας
- Δεξιότητες Διαχείρισης Σταδιοδρομίας
- Λήψη απόφασης

- Προετοιμασία Μετάβασης
- Άλλο:...

18. Ποιες από τις παρακάτω παιδαγωγικές μεθόδους εφαρμόζονται κατά τη διδασκαλία προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας στο σχολείο σας;

- Διαθεματική διδασκαλία - Αγωγή Σταδιοδρομίας μέσα από διαφορετικά μαθήματα του ωρολογίου προγράμματος.
- Αγωγή Σταδιοδρομίας εκτός ωρολογίου προγράμματος.
- Αγωγή Σταδιοδρομίας στο πλαίσιο μαθήματος του ωρολογίου προγράμματος (συμπεριλαμβανομένου του μαθήματος ΣΕΠ ή/και του μαθήματος «Εργαστήρια Δεξιοτήτων»).
- Μικτή Αγωγή Σταδιοδρομίας. (συνδυασμός διαθεματικής διδασκαλίας με μάθημα ΣΕΠ ή/και προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας)
- Δεν γνωρίζω

19. Ποιες από τις παρακάτω αρχές τηρείτε κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας;

- μαθητοκεντρική διαδικασία (ενθάρρυνση της πρωτοβουλίας των μαθητών/τριών)
- συνεργατική μάθηση (ενθάρρυνση της αλληλεπίδραση των μαθητών)
- βιωματική και ερευνητική μάθηση (αξιοποίηση διαδικασιών διεξαγωγής έρευνας, μελέτης πεδίου κ. λ. π.),
- αυτονομία (μη υπαγόρευση – εξαναγκασμός του μαθητή σε επαγγελματικές επιλογές, τρόπο ζωής, σχέδια ή πεποιθήσεις που δεν εκφράζουν τον ίδιο).
- ολιστική προσέγγιση (τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας λαμβάνουν υπόψη τις εμπειρίες ζωής, το στάδιο, την ποικιλομορφία, το φύλο και τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες κάθε μαθητή.
- ευκολία και ισότητα πρόσβασης (όλοι οι μαθητές έχουν πρόσβαση στο ίδιο επίπεδο αγωγής σταδιοδρομίας)
- διαφάνεια (οι μαθητές, ο διευθυντής του σχολείου, οι εκπαιδευτικοί, οι γονείς και η κοινότητα ενημερώνονται και κατανοούν τη φύση και τις διαδικασίες των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας)
- διαφορετικότητα (τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας αναγνωρίζουν τις ατομικές και ομαδικές διαφορές στις δεξιότητες διαχείρισης σταδιοδρομίας)

- εξατομίκευση (τα προγράμματα προσαρμόζονται, ώστε να ανταποκρίνονται στις μοναδικές ανάγκες ενός εκάστου μαθητή)
- ενδυνάμωση (τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας υποστηρίζουν τους μαθητές να γίνουν ικανοί στον σχεδιασμό και τη διαχείριση των εκπαιδευτικών και εργασιακών διαδρομών τους και των μεταβάσεων σε αυτές).
- συμμετοχή και διαφάνεια των ενδιαφερόμενων μερών (όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη συμμετέχουν στην ανάπτυξη προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας και είναι πρόθυμα να μοιραστούν γνώσεις και να βελτιώσουν την ποιότητα των προγραμμάτων).
- αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα (τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας που υλοποιεί το σχολείο είναι σε θέση να αποδείξουν την προστιθέμενη αξία τους)

20. Ποιες από τις παρακάτω δεξιότητες και ικανότητες είχε στόχο το πρόγραμμα αγωγής σταδιοδρομίας που εφαρμόσατε;

- Συναισθηματική νοημοσύνη
- Υπευθυνότητα και Αυτονομία
- Διαπροσωπική επικοινωνία και συνεργασία / ομαδικό πνεύμα – Κοινωνική ικανότητα
- Μεταγνωστική ικανότητα (Ικανότητα να μαθαίνω)
- Ικανότητα ενεργού πολίτη
- Επιχειρηματική Ικανότητα
- Πολιτιστική επίγνωση και έκφραση
- Ικανότητα αναζήτησης και ανάλυσης ευκαιριών εκπαίδευσης ή/και εργασίας
- Ικανότητα σχεδιασμού σταδιοδρομίας και λήψης απόφασης
- Δεξιότητες του νου: στρατηγική σκέψη, επίλυση προβλημάτων
- Προσαρμοστικότητα
- Ανθεκτικότητα
- Δεξιότητες τεχνολογίας και επιστήμης

21. Έγιναν δράσεις μέσα στο σχολικό έτος που έφεραν τους μαθητές σε επαφή με ποιοτική πληροφόρηση για τις εναλλακτικές εκπαιδευτικές διαδρομές και τα επαγγέλματα;

- Ναι
- Όχι
- Δεν γνωρίζω

22. Αν ναι, πόσες ήταν αυτές (κατά προσέγγιση)

- 1-3
- 4-5
- Πάνω από 5
- Δεν γνωρίζω

23. Είχαν οι μαθητές ευκαιρίες να «συναντηθούν» με εργοδότες και εργαζόμενους και να μάθουν από τους ίδιους τους επαγγελματίες για τα επαγγέλματα, την απασχόληση και τις δεξιότητες που απαιτούνται;

- Ναι
- Όχι
- Δεν γνωρίζω

24. Αν ναι με ποιους τρόπους έγινε η συνάντηση με τους επαγγελματίες - εργοδότες;

- Εργαστήρια επαγγελματικού προσανατολισμού όπου οι γονείς και άλλοι προσκεκλημένοι ομιλητές μπορούν να μοιραστούν τις επαγγελματικές τους εμπειρίες
- Συνεντεύξεις δια ζώσης ή εξ αποστάσεως με επαγγελματίες
- Επίσκεψη του σχολείου σε χώρους εργασίας
- Επίσκεψη του επαγγελματία στο σχολείο
- Ημέρες Καριέρας με συμμετοχή εταιρειών
- Εφαρμογή Mentoring
- Παρακολούθηση/παρατήρηση εργασίας επαγγελματιών (job shadowing)
- Συμμετοχή σε διαγωνισμούς επιχειρηματικότητας/επιχειρηματικά πρότζεκτ

25. Με ποιους τρόπους /εργαλεία παρέχετε έγκυρη και πρόσφατη πληροφόρηση στους μαθητές για τις ικανότητες και δεξιότητες που ζητούν τα διάφορα επαγγέλματα;

- επισκέψεις σε χώρους εργασίας
- συνεντεύξεις με επαγγελματίες
- μελέτη προφίλ επαγγελμάτων από τα παιδιά και εκπόνηση projects περιγραφής ενός επαγγέλματος
- αξιοποίηση της επαγγελματικής πληροφόρησης της Εθνικής Πύλης Δια Βίου ΣυΕΠ του ΕΟΠΠΕΠ (π.χ. βίντεο επαγγελμάτων και ικανοτήτων)
- αξιοποίηση της πύλης ESCO της Ε.Ε
- αξιοποίηση της πύλης CEDEFOP της Ε.Ε

26. Ποια από τα παρακάτω εργαλεία και πηγές χρησιμοποιήσατε κατά την εφαρμογή του προγράμματος αγωγής σταδιοδρομίας;

- Τεστ επαγγελματικού προσανατολισμού του ΕΟΠΠΕΠ
- Ατομικές και ομαδικές ασκήσεις σταδιοδρομίας (σενάρια, παιχνίδια ρόλων κλπ)
- Παιχνίδια σταδιοδρομίας
- Θεματικοί κατάλογοι πληροφόρησης - Video επαγγελματών του ΕΟΠΠΕΠ
- Εργαλεία Europass – Προφίλ Europass
- Επαγγελματικές μονογραφίες
- Ιστοσελίδες οργανισμών και εταιρειών
- Κοινωνικά δίκτυα
- Φυσικές ή ψηφιακές Βιβλιοθήκες
- Εφημερίδες και περιοδικά
- Ιστοσελίδες Επαγγελματικών Συλλόγων
- Ιστοσελίδες άλλων οργανισμών σχετικών με απασχόληση και επιχειρήσεις (ΔΥΠΑ, ΣΕΒ, ΓΣΕΕ)
- Ιστοσελίδες ευρωπαϊκών φορέων που παρέχουν ενημέρωση για επαγγέλματα, απασχόληση και θέσεις εργασίας (Europass, Cedefop, ESCO κλπ).

27. Κατά προσέγγιση, πόσες δράσεις ΣΕΠ εφαρμόζονται στο σχολείο σας ανά σχολικό έτος;

- 1-3
- 4-5
- Πάνω από 5
- Δεν γνωρίζω

28. Με ποιους φορείς αναπτύχθηκαν συνεργασίες κατά τη διάρκεια σχεδιασμού και υλοποίησης ενός προγράμματος αγωγής σταδιοδρομίας;

- Το Δήμο στον οποίο ανήκει το σχολείο
- Επιχειρήσεις και επαγγελματίες της περιοχής
- Πανεπιστήμια
- Άλλα σχολεία Β/θμιας εκπαίδευσης
- Συλλόγους γονέων
- Φορείς υγείας, κοινωνικής πρόνοιας
- Αθλητικούς και καλλιτεχνικούς συλλόγους και φορείς
- Φορείς αειφορίας και προστασίας του περιβάλλοντος

- Φορείς ευάλωτων ομάδων

29. Πως διασφαλίζεται η συμπερίληψη μαθητών ευάλωτων ομάδων στο πρόγραμμα αγωγής σταδιοδρομίας;

- Συνεργασία με ΚΕΔΑΣΥ
- Προβολή του προγράμματος με τρόπο που ανταποκρίνεται στις ειδικές ανάγκες των μαθητών ΕΚΟ
- Άλλο:...

Μέρος Δ. Συμμετοχή Χρηστών

30. Για τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας που υλοποιούνται στο σχολείο ο Διευθυντής του σχολείου, οι εκπαιδευτικοί ή ο Υπεύθυνος ΣΕΠ περιγράφουν με κατανοητή γλώσσα:

- τον σκοπό
- τις ομάδες στόχου
- τη διαδικασία
- τις μεθόδους
- τους πόρους
- τις συνεργασίες
- τα επιθυμητά αποτελέσματα
- τις ανάγκες που καλύπτουν
- το μηχανισμό αξιολόγησης

31. Σε ποιους αποδέκτες απευθύνεται η περιγραφή αυτή;

- στους μαθητές
- στους γονείς
- στους εκπαιδευτικούς
- στις επιχειρήσεις
- σε φορείς υγείας, πρόνοιας
- σε οργανώσεις - συλλόγους (επαγγελματικούς, καλλιτεχνικούς, αθλητικούς κλπ)

32. Πόσο ποσοστό μαθητών από το σύνολο των μαθητών του σχολείου (όλων των τμημάτων και τάξεων) συμμετείχε στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας το 2022-2023;

- Κάτω από 25 του συνόλου των μαθητών

- Από 25% ως 50% του συνόλου των μαθητών
- Από 50% ως 75% του συνόλου των μαθητών
- Πάνω από 75% του συνόλου των μαθητών
- Δεν γνωρίζω

33. Πόσο ποσοστό μαθητών από το σύνολο των μαθητών του τμήματος, στο οποίο διδάσκετε, συμμετείχε στα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας το 2022-2023;

- Κάτω από 25% του συνόλου των μαθητών
- Από 25% ως 50% του συνόλου των μαθητών
- Από 50% ως 75% του συνόλου των μαθητών
- Πάνω από 75% του συνόλου των μαθητών

34. Κατά μέσο όρο σε πόσα προγράμματα συμμετείχαν οι ίδιοι μαθητές το 2022-2023;

- Ένα πρόγραμμα
- Δύο προγράμματα
- Τρία προγράμματα

35. Με ποιο τρόπο ενημερώθηκαν οι μαθητές για τη δυνατότητα συμμετοχής τους σε πρόγραμμα αγωγής σταδιοδρομίας;

- Από την ιστοσελίδα του σχολείου
- Από τους εκπαιδευτικούς κατά τη διάρκεια των μαθημάτων (διαθεματικά)
- Από τον εκπαιδευτικό κατά τη διάρκεια του μαθήματος «Εργαστήριο Δεξιοτήτων»
- Από τον Διευθυντή του σχολείου
- Από τον Υπεύθυνο ΣΕΠ της Διεύθυνσης Β/θμιας εκπαίδευσης
- Με έντυπο που μοιράστηκε στην τάξη

36. Με ποιο τρόπο ενημερώθηκαν οι γονείς για τη δυνατότητα συμμετοχής των παιδιών σε πρόγραμμα αγωγής σταδιοδρομίας;

- Από την ιστοσελίδα του σχολείου
- Με επιστολή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου
- Μέσα από το παιδί, προφορικά
- Από τους εκπαιδευτικούς κατά τη διάρκεια της ενημέρωσης των γονέων για την σχολική επίδοση
- Από τον Διευθυντή του σχολείου, προφορικά στο σχολείο ή μέσω τηλεφώνου

- Από τον σύλλογο γονέων προφορικώς
- Από τον Υπεύθυνο ΣΕΠ της Διεύθυνσης Β/θμιας εκπαίδευσης

37. Μετρήθηκε η ικανοποίηση των μαθητών από τα προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας;

- Ναι
- Όχι
- Δεν γνωρίζω

38. Αν ναι ποιο ποσοστό δήλωσε ικανοποιημένο από τη θεματολογία και τις μεθόδους των προγραμμάτων αυτών;

- 20%
- 40%
- 65%
- 80+%

39. Διερευνήθηκαν οι ανάγκες και οι στόχοι των μαθητών πριν τον σχεδιασμό των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας;

- Ναι
- Όχι
- Δεν γνωρίζω

40. Αν ναι , με ποιο τρόπο έγινε αυτό;

.....

41. Σε ποιο βαθμό οι ανάγκες των μαθητών επηρέασαν την επιλογή του θέματος του προγράμματος αγωγής σταδιοδρομίας;

- Ελάχιστα
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ

42. Ποιες από τις παρακάτω δυσκολίες αντιμετωπίσατε κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας

- Διαχείριση χρόνου
- Χαμηλή προβολή

- Ανεπαρκής αριθμός μαθητών – Μικρή συμμετοχή
- Χαμηλό ενδιαφέρον εκπαιδευτικών
- Χαμηλό ενδιαφέρον συμμετεχόντων μαθητών
- Ανεπαρκής συνεργασία με φορείς και οργανισμούς (ψυχοκοινωνικούς, επαγγελματικούς, αυτοδιοικητικούς κλπ)
- Ανεπαρκής οργάνωση του προγράμματος
- Χαμηλή υποστήριξη της διοίκησης του σχολείου

Μέρος Ε. Αποτελέσματα των προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας

43. Με ποιο τρόπο αποτιμήθηκαν τα αποτελέσματα του προγράμματος αγωγής σταδιοδρομίας;

- Έκθεση αποτίμησης και παραδοτέα που παραδόθηκαν από τον Συντονιστή του προγράμματος στον Διευθυντή του σχολείου και στον Υπεύθυνο ΣΕΠ της διεύθυνσης Β/θμιας εκπαίδευσης
- Συμπλήρωση Ερωτηματολογίου Ικανοποίησης από τους μαθητές
- Συμπλήρωση Ερωτηματολογίου Ικανοποίησης από τους εκπαιδευτικούς
- Έγινε αξιολόγηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων στους μαθητές
- Έγινε αξιολόγηση με κριτήρια ποιότητας / εφαρμογή συστήματος ποιότητας

44. Μετρούνται από τον συντονιστή του προγράμματος αγωγής σταδιοδρομίας τα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος;

- Ναι
- Όχι
- Δεν γνωρίζω

45. Αν ναι με ποιο τρόπο;

- Μέσω τεστ επαγγελματικού προσανατολισμού πριν και μετά το πρόγραμμα αγωγής σταδιοδρομίας
- Μέσω αξιολόγησης των μαθητών με τη βοήθεια δεικτών μαθησιακών αποτελεσμάτων πριν και μετά το πρόγραμμα αγωγής σταδιοδρομίας (π.χ. με το Εθνικό Πλαίσιο Δεξιοτήτων Ζωής και Σταδιοδρομίας του ΕΟΠΠΕΠ)
- Μέσω των σχολικών επιδόσεων των μαθητών πριν και μετά το πρόγραμμα αγωγής σταδιοδρομίας
- Μέσω του βαθμούς συμμετοχής στο ίδιο το πρόγραμμα αγωγής σταδιοδρομίας

- Μέσω επιτευγμάτων, αριστείων κλπ

46. Είναι όλοι οι μαθητές ενήμεροι και κατανοούν τις εκπαιδευτικές ευκαιρίες που είναι διαθέσιμες και αφορούν στην γενική, επαγγελματική και ειδική εκπαίδευση/ κατάρτιση όλων των εκπαιδευτικών επιπέδων;

- Ναι
- Όχι
- Δεν γνωρίζω

47. Σε ποια από τα παρακάτω αποτελέσματα στους μαθητές συνέβαλε το πρόγραμμα αγωγής σταδιοδρομίας;

- Ευημερία – μεγαλύτερη ισορροπία ζωής και σταδιοδρομίας (σχολικής εκπαίδευσης και άλλων υποχρεώσεων)
- Καλύτερη ψυχική διάθεση
- Μείωση σχολικής διαρροής
- Βελτίωση δεξιοτήτων και ικανοτήτων
- Καλύτερες σχολικές επιδόσεις
- Μείωση παραβατικής συμπεριφοράς
- Αυτογνωσία (γνώση ενδιαφερόντων, αξιών, ταλέντων κλπ)
- Δεξιότητες - ικανότητες
- Προσδιορισμός επιθυμητών στόχων σταδιοδρομίας
- Αυτοπεποίθηση - πεποιθήσεις αυτο-αποτελεσματικότητας
- Συνεχής αυτοβελτίωση – δια βίου μάθηση

48. Με ποιο τρόπο διασφαλίζεται η προστασία των προσωπικών δεδομένων των μαθητών που συμμετέχουν;

- Οι διευθυντές περιγράφουν τις μεθόδους διαχείρισης, αποθήκευσης και χρήσης των προσωπικών δεδομένων των μαθητών
- Το προσωπικό του σχολείου περιγράφει τις οδηγίες που έχει λάβει στην προστασία των προσωπικών δεδομένων των μαθητών
- Οι μαθητές και οι γονείς επιβεβαιώνουν ότι έχουν ενημερωθεί για το πώς χρησιμοποιούνται και αποθηκεύονται τα προσωπικά τους δεδομένα καθώς και για τα δικαιώματά τους βάσει της νομοθεσίας περί προστασίας προσωπικών δεδομένων

49. Τι δράσεις έγιναν βάσει των αποτελεσμάτων του προγράμματος αγωγής σταδιοδρομίας – πώς αξιοποιήθηκε η αποτίμηση του προγράμματος για τη βελτίωσή του;

.....

50. Έγιναν παραπομπές μαθητών που συμμετείχαν στο πρόγραμμα αγωγής σταδιοδρομίας σε άλλους φορείς

- Ναι
- Όχι
- Δεν γνωρίζω

51. Αν ναι σε ποιους;

- ΚΕΔΑΣΥ
- Γραφείο Υπευθύνου ΣΕΠ Διεύθυνσης Β/θμιας
- Υπηρεσία Πρόνοιας
- Άλλο:...